

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
3^ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ
ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2021

Ε Π Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α

ΒΑΙΑ Ε. ΑΓΓΕΛΗ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

ISBN

978-618-84821-1-1

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΜΕ ΤΙΤΛΟ
«ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ» - ΒΕΡΟΙΑ- ΚΑΤΕΡΙΝΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΒΑΙΑ ΑΓΓΕΛΗ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΡΙΑ ΕΚΠ/ΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ

ISBN : 978-618-84821-1-1

ΕΚΔΟΣΗ:

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

3^ο ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.)-

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ:

- Αγγέλη Βαΐα, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων
- Αγγέλη Ελένη, Φιλόλογος
- Αργυριάδου Αναστασία, Φιλόλογος
- Ελευθεριάδου Σοφία, Φιλόλογος
- Ιντζεβίδου Κυριακή, Φιλόλογος
- Κανάλη Ευαγγελία, Φιλόλογος
- Κόγια Σουλτάνα, Φιλόλογος
- Μαδενλής Χαρίτων, Φιλόλογος
- Παξιμαδάκη Ειρήνη, Φιλόλογος
- Σαμαρά Ελένη, Φιλόλογος
- Σκουμποπούλου Χαρίκλεια, Φιλόλογος
- Τόλη Δήμητρα, Φιλόλογος

Εικόνα εξωφύλλου: Ερυθρόμορφο αγγείο-κύλικα, που θεωρείται ότι ανήκει στον καλλιτέχνη Δούρη (485-480 π.Χ., Κρατικό Αρχαιολογικό Μουσείο Βερολίνου.

Μπέρτολντ Μπρεχτ, «Δάσκαλε, μάθαινε»

«Δάσκαλε, μάθαινε!
Δάσκαλε,
μάθαινε!

Μην λες πολύ συχνά, πως έχεις
δίκιο, δάσκαλε!
Άσε τον μαθητή σου να το
νιώσει!

Όλη την ώρα την αλήθεια μην
την καταπονείς:
Δεν το
αντέχει.

Να ακούς όταν
μιλάς!»

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΕΡΙΔΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»	5
Βαΐα Αγγέλη <i>Προλογίζοντας άλλο ένα έργο της κοινότητας μάθησης των Φιλολόγων της Ημαθίας και της Πιερίας</i>	7
Βαΐα Αγγέλη <i>Νέοι προσανατολισμοί στη διδασκαλία και μάθηση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο</i>	11
Ελένη Αγγέλη <i>Λογοτεχνία, δημιουργική γραφή και ψηφιακή τάξη</i>	20
Αναστασία Αργυριάδου <i>Δημιουργική Συνεργατική Γραφή -Από τη θεωρία στην πράξη: Το κυνήγι των καμένων μυστικών</i>	28
Κυριακή Ιντζεβίδου <i>Διδακτική πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση : Η«Γένεσις» ενός ποιητή (Οδ. Ελύτη, Το Άξιον Εστί)</i>	38
Σοφία Ελευθεριάδου <i>Αυτοβιογραφία Ελισάβετ Μουτσάν Μαρτινέγκου (1821-2021): η θέση της γυναίκας 200 χρόνια τότε και τώρα- Διδακτική πρόταση στη Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου</i>	46
Ειρήνη Παξιμαδάκη <i>Λογοτεχνία κι ερμηνευτικό σχόλιο ...στο webex- Εφαρμογή στο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη «το ποτάμι»</i>	49
Δήμητρα Τόλη <i>Προτάσεις για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο</i>	53
Χαρίτων Μαδενλής <i>Μάθημα: Ιστορία Β΄ ΓΕΛ, επανάληψη των κεφ. 1 – 5</i>	65
Ευαγγελία Κανάλη <i>Πάμε ...αρχαίο θέατρο;</i>	71
Σουλτάνα Κόγια <i>Αγώνες λόγου στην Αντιγόνη</i>	85
Ελένη Σαμαρά <i>Η δημιουργία μουσειακού οδηγού με την αξιοποίηση του οπτικού γραμματισμού και τη χρήση εικόνων ως πηγών κατά τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου</i>	96
Κυριακή Ιντζεβίδου <i>Από το λόγο στην εικόνα: Όταν οι τέχνες συνομιλούν στο σχολείο-Η δημιουργία της ταινίας μικρού μήκους «Μια δυνατή φιλία»</i>	114
Χαρίκλεια Σκουμποπούλου <i>Καλλιεργώντας την πολιτότητα στην ψηφιακή τάξη με οδηγό τον Γρηγόριο Ξενόπουλο και όχημα το European School Radio</i>	120

Βαΐα Ε. Αγγέλη
Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων (ΠΕ02)
3^ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας

**ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ
ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΗΜΑΘΙΑΣ
ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ**

Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου 2021 (9.00 π.μ.- 14.00 μ.μ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

9.00 -9.30

ΒΑΪΑ ΑΓΓΕΛΗ

Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων
«Νέοι προσανατολισμοί στη διδασκαλία και μάθηση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο»

9.30 -9.45

ΕΛΕΝΗ ΑΓΓΕΛΗ

Φιλολόγος, 2^ο Γυμνάσιο Αλεξάνδρειας
Λογοτεχνία, δημιουργική γραφή και ψηφιακή τάξη

9.45-10.00

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΑΡΓΥΡΙΑΔΟΥ

Φιλολόγος - Θεολόγος, Διευθύντρια του 2^{ου} Γυμνασίου Βέροιας
«Δημιουργική Συνεργατική Γραφή -Από τη θεωρία στην πράξη: *Το κυνήγι των καμένων μυστικών*»

10.00-10.15

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΝΤΖΕΒΙΔΟΥ

Φιλολόγος- Μουσικό Σχολείο Βέροιας
Διδακτική πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση :Η «Γένεσις» ενός ποιητή (Οδ. Ελύτη, Το Άξιον Εστί) »

10.15-10.30

ΣΟΦΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ

Φιλολόγος, Διευθύντρια του Γυμνασίου Λεπτοκαρυάς
Αυτοβιογραφία Ελισάβετ Μουτσάν Μαρτινέγκου (1821-2021): η θέση της γυναίκας 200 χρόνια τότε και τώρα- Διδακτική πρόταση στη Λογοτεχνία Γ΄ Γυμνασίου»

10.30-10.45

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΞΙΜΑΔΑΚΗ

Φιλολόγος, Διευθύντρια του ΓΕΛ Κάτω Μηλιάς
«Λογοτεχνία κι ερμηνευτικό σχόλιο ...στο webex- Εφαρμογή στο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη «το ποτάμι»

10.45-11.00

ΔΗΜΗΤΡΑ ΤΟΛΗ

Φιλολόγος, 1^ο Γυμνάσιο Κατερίνης
"Προτάσεις για τη διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο"

11.00-11.15

ΧΑΡΙΤΩΝ ΜΑΔΕΝΛΗΣ

Φιλολόγος, ΓΕΛ Μακροχωρίου
«Μάθημα: Ιστορία Β ΓΕΛ, επανάληψη των κεφ. 1 – 5»

11.15 -11.30

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

11.30-11.45

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

11.45-12.00

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΑΝΑΛΗ

Φιλολόγος, Διευθύντρια του Γυμνασίου Μακρυγιάλου
«Πάμε ...αρχαίο θέατρο;»

12.00-12.15

ΣΟΥΛΤΑΝΑ ΚΟΓΙΑ

Φιλολόγος, Γυμνάσιο Κάτω Μηλιάς
«Αγώνες λόγου στην Αντιγόνη»

12.30-12.45

ΧΑΡΑ ΣΚΟΥΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

Φιλολόγος -ΤΕ16, Μουσικό Σχολείο Βέροιας
«Καλλιεργώντας την πολιτότητα στην ψηφιακή τάξη με οδηγό τον Γρηγόριο Ξερόπουλο και όχημα το European School Radio»

12.45-13.00

ΕΛΕΝΗ ΣΑΜΑΡΑ

Φιλολόγος, Διευθύντρια του 5^{ου} Γυμνασίου Κατερίνης
«Δημιουργία μουσειακού οδηγού με την αξιοποίηση του οπτικού γραμματισμού και τη χρήση εικόνων ως πηγών κατά τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου»

13.00-13.15

ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΝΤΖΕΒΙΔΟΥ

Φιλολόγος- Μουσικό Σχολείο Βέροιας
«Από το λόγο στην εικόνα: Όταν οι τέχνες συνομιλούν στο σχολείο».

13.15-14.00

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Προλογίζοντας άλλο ένα έργο της Κοινότητας Μάθησης των Φιλολόγων της Ημαθίας και της Πιερίας

Βαΐα Αγγέλη

Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων

3^ο ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας

angelivana18@gmail.com

Η σύγχρονη επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος, η γνωστική εξειδίκευση, η πολλαπλότητα και η πολυσχιδία των μέσων επικοινωνίας και ενημέρωσης ανέδειξαν αδήριτη την ανάγκη της συν-εργασίας στον χώρο της εκπαίδευσης. Στην εποχή του Web 2.0 υπάρχουν πολλά είδη κοινοτήτων μάθησης και κοινοτήτων πρακτικής, καθώς και πολλά τεχνολογικά εργαλεία που στεγάζουν αυτές τις εφαρμογές. Στην Κοινότητα Μάθησης ένα σύνολο ανθρώπων που μοιράζονται ένα κοινό στόχο, συνεργάζονται, αντλούν ο ένας από τον άλλον, σέβονται τις διαφορετικές οπτικές, προωθούν ενεργά μαθησιακές ευκαιρίες, δημιουργώντας ένα δραστήριο συνεργατικό περιβάλλον, ενισχύοντας το δυναμικό των μελών, δημιουργώντας νέα γνώση. Αποτελούν μαθησιακά περιβάλλοντα στα οποία οι συμμετέχοντες (μαθητές, εκπαιδευτικοί, συντονιστές/στριες) μπορούν να έρχονται σε επαφή, να επικοινωνούν, να θέτουν στόχους, να συνεργάζονται και να μαθαίνουν. Με τη συμμετοχή σε Κοινότητες Μάθησης οι συμμετέχοντες/ουσες *μαθαίνουν* μέσα από μια κοινότητα με κοινούς μαθησιακούς και γλωσσικούς στόχους και αμοιβαία συμμετοχή αλλά, ταυτόχρονα, και με ετερότητα που διευκολύνει τη συνεργασία.

Την Παρασκευή 10 Σεπτεμβρίου 2021(9.00-14.00μ.μ.) πραγματοποιήθηκε η *διαδικτυακή* επιστημονική και επιμορφωτική ημερίδα με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ II», την οποία διοργάνωσε η Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων του 3ου ΠΕ.Κ.Ε.Σ. της Π.Δ.Ε. Κεντρικής Μακεδονίας Βαΐα Αγγέλη με θέμα τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Στην ημερίδα συμμετείχαν οι φιλόλογοι που διδάσκουν στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πιερίας και Ημαθίας, της επιστημονικής αρμοδιότητας της Συντονίστριας. Σκοπός της Ημερίδας ήταν να αναδειχθούν εφαρμοσμένες διδακτικές πρακτικές στη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων. Οι συνάδελφοι με γνώμονα τα Προγράμματα Σπουδών, με σαφή και ορισμένη διδακτική και παιδαγωγική στοχοθεσία, αξιοποιώντας τη διαθέσιμη βιβλιογραφία και δικτυογραφία και τους σύγχρονους εκπαιδευτικούς πόρους, παρουσίασαν εργασίες που αφορούν στη διδασκαλία, των Νέων Ελληνικών (της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας), των Αρχαίων Ελληνικών (από πρωτότυπο και Μετάφραση) και της Ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου. Η ημερίδα ήταν η «θεσμική» συνέχεια της προηγούμενης Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Διημερίδας Φιλολόγων με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ»(2019).

Η συγκεκριμένη επιμορφωτική δράση είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας των φιλολόγων με τη Συντονίστρια αλλά και μεταξύ τους (διασχολικά) κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς στο πλαίσιο *της Κοινότητας Μάθησης Φιλολόγων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Πιερίας και της Ημαθίας* (της επιστημονικής αρμοδιότητας της Συντονίστριας). Δημιουργήθηκε από τον Οκτώβριο του 2018 με την έναρξη της θητείας της Σ.Ε.Ε. Φιλολόγων με την υποβολή των

εργασιών τους στο ψηφιακό αποθετήριο, το οποίο ενεργοποιήθηκε, όχι τόσο για απόθεση όσο για διαπροσωπική επικοινωνία, διάλογο και αλληλεπίδραση συναδέλφου-συντονίστριας, με σκοπό τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση προς όφελος του διδασκαλίας των φιλολογικών μαθημάτων. Το ξεκίνημα της Κοινότητας ήταν θέμα όχι μόνο «συντονισμού» αλλά και οράματος. Η δημιουργία μίας Κοινότητας Μάθησης, σαν κι αυτή που διαβάζουμε στα παιδαγωγικά βιβλία, με στόχους, δεσμούς, δράση και αλληλεπίδραση. Το εγχείρημα, εξάλλου, είχε ήδη την ιστορία του κατά τη θητεία μου ως Σχολικής Συμβούλου Φιλολόγων Γρεβενών και Κοζάνης, 2013-2018¹. Στην περίπτωσή μας, η δική μας Κοινότητα Μάθησης Φιλολόγων θα ήταν μία ευρεία (από 67 σχολικές μονάδες της Πιερίας και Ημαθίας) και ενδοσχολικά και διασχολικά αλληλεπιδραστική «παρέα» Φιλολόγων (Κοινότητα Μάθησης Φιλολόγων) με κοινά στοιχεία:

- τη δεδομένη αγάπη για την Ελληνική Γλώσσα στην ιστορική διαχρονία της (Αρχαία και Νέα), την Ιστορία και εν γένει τα φιλολογικά μαθήματα,
- την έγνοια για τα παιδιά μας,
- την απόφαση να κλονίσουμε τη διδακτική μοναξιά με το «άνοιγμα της τάξης μας» στους/στις συναδέλφους σε χρόνο και σε συνθήκες της επιλογής μας,
- την επιθυμία να «παρακολουθήσουμε» τη διδασκαλία άλλων συναδέλφων,
- και, εν κατακλείδι, τη διάθεση να βελτιώσουμε επιστημονικά, διδακτικά και παιδαγωγικά τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων προς τέρψη και όφελος των μαθητών/τριών μας και, αναπόφευκτα, δικό μας, προσωπικό και εκπαιδευτικό.

Οι εργασίες των φιλολόγων σε πολλές περιπτώσεις διακρίνονται από καινοτόμα στοιχεία ως προς τη Διδακτική, ως προς την αξιοποίηση εκπαιδευτικών πόρων ή ως προς την παιδαγωγική τους προσέγγιση. Άλλες είναι καρπός έρευνας και αναζήτησης των συναδέλφων στα φιλολογικά αντικείμενα και είναι αποτέλεσμα της μακρόχρονης ενασχόλησής τους με διδακτικές πρακτικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις που φέρουν την προσωπική τους σφραγίδα και είναι προσαρμοσμένες στις εκάστοτε μαθησιακές ανάγκες και εκπαιδευτικές συνθήκες της τάξης τους. Το σύνολο των εργασιών των συναδέλφων παρουσιάζονται προς συζήτηση στο σώμα των συναδέλφων στο πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου της επόμενης σχολικής χρονιάς. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημοσιοποίησή τους, σε κάθε περίπτωση, είναι οι εργασίες να έχουν «δοκιμαστεί» στην τάξη, να έχουν αξιολογηθεί από τον/ την συνάδελφο ως προς τα θετικά αποτελέσματα, να έχουν εντοπιστεί οι δυσλειτουργίες κατά την εφαρμογή τους και, συνολικά, να έχει προσδιοριστεί εκπαιδευτικά η προστιθέμενη διδακτική αξία τους.

Τα Πρακτικά της ημερίδας/διημερίδας, δια ζώσης ή εξ αποστάσεως, είναι η διάχυση των εισηγήσεων των Φιλολόγων που διδάσκουν στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας

¹ (2015), *Πρακτικά της Επιμορφωτικής Ημερίδας Οι Φιλόλογοι Προτείνουν*, Ιωάννινα: Εκδόσεις Παν. Ιωαννίνων, (ISBN: 978-618-81593-0-3).

(2016), *Πρακτικά της Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Ημερίδας Οι Φιλόλογοι Προτείνουν II*, Κοζάνη,(ISBN : 978-618-81593-1-0).

(2017), *Πρακτικά της Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Ημερίδας Οι Φιλόλογοι Προτείνουν III*, Κοζάνη,(ISBN : 978-618-81593-2-7).

(2018), *Πρακτικά της Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Ημερίδας Οι Φιλόλογοι Προτείνουν IV*, Κοζάνη,(ISBN : 978-618-81593-3-4).

Εκπαίδευσης Πιερίας και Ημαθίας. Οι εισηγήσεις του πρώτου τόμου των Πρακτικών παρουσιάστηκαν την Τετάρτη 4 Σεπτεμβρίου 2019 στην Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων του 3ου Γυμνασίου Βέροιας και την Παρασκευή 6 Σεπτεμβρίου 2019 στην Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων των 2ου και 5ου ΓΕΛ Κατερίνης κατά την Επιστημονική και Επιμορφωτική Διημερίδα με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ», που διοργάνωσε η Σ.Ε.Ε. Φιλολόγων με θέμα τη διδασκαλία των φιλολογικών μαθημάτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Κατά την Επιστημονική και Επιμορφωτική Διημερίδα παρουσιάστηκαν οι εργασίες των συναδέλφων που υποβλήθηκαν κατά τη διάρκεια της προηγούμενης σχολικής χρονιάς (2018-2019) στο Ηλεκτρονικό Αποθετήριο².

Ο Μάρτης του 2020 έμελλε να σημάνει όχι μόνο για τη χώρα μας αλλά και για όλον τον πλανήτη μία νέα ιστορική περίοδο λόγω της πανδημίας covid 19. Πρωτόγνωρες οι συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων σε καθεστώς πανδημίας. Το κλείσιμο των σχολείων, οι πολλαπλές και πολυεπίπεδες ανακατατάξεις διαμόρφωσαν, παρά την ακινησία του εγκλεισμού, ρευστότητα και συνακόλουθη αμηχανία. Η εκπαίδευση όμως των παιδιών δεν σταμάτησε. Το σύνολο των εκπαιδευτικών, με ή χωρίς άρτια ψηφιακή «σκευή» και τεχνολογικό εξοπλισμό ιδίως αναλώμασι, με παντοειδή υποστήριξη στον ψηφιακό γραμματισμό, ενδοσχολική, διασχολική, διαπροσωπική, υπηρεσιακή, κέρδισαν το στοίχημα να κρατήσουν «ανοιχτά» τα κλειστά σχολεία και να εκπαιδεύουν εξ αποστάσεως τα παιδιά. Σ' αυτή τη δύσκολη περίσταση, οι Νέες Τεχνολογίες αναδεικνύονται, κυριολεκτικά, ο από μηχανής θεός που ήρθε να ανασύρει το έργο του εκπαιδευτικού από την αφάνεια και τη σιωπή: πλατφόρμες, ιστολόγια, bloggs, εκπαιδευτικά δίκτυα, αναρτημένα εκπαιδευτικά σενάρια, σχέδια μαθήματος, επιμορφώσεις, συνεδριάσεις, συνέδρια, ημερίδες των οποίων ο αριθμός καθημερινά βαίνει αυξανόμενος. Πρόκειται για πολύμοχθες δημιουργίες, άγνωστες στους άσχετους με την εκπαίδευση (και την τεχνολογία, ασφαλώς), που αποκαλύπτουν το μεράκι, την έμπνευση, την ανησυχία των εκπαιδευτικών που ψάχνουν νέους δρόμους, μοιράζονται αμφιβολίες, δυσκολίες, σκέψεις, εργασίες, αναζητήσεις. Κοινό χαρακτηριστικό όλων: *η έγνοια για την παιδεία και τα παιδιά.*

Και αν η αλληλοδιδασκτική στην ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης συνδέθηκε με την ανέχεια και την έλλειψη πόρων, υλικών και ανθρώπινων, εμείς επιθυμούμε να την αναδείξουμε σε διαλεκτική ομοτέχνων. Γιατί, σε πείσμα των άνυδρων πνευματικά καιρών, «όπως το δείχνουν οι στατιστικές», οι εκπαιδευτικοί στη χώρα μας, ατομικά και συλλογικά, αναλαμβάνουν την ευθύνη που τους/τις αναλογεί και εκπαιδεύουν τους μαθητές και τις μαθήτριές τους όχι μόνο στα πλαίσια του υποχρεωτικού και του αναγκάιου, κατά τα ορισθέντα από την Πολιτεία, αλλά δημιουργικά και αθόρυβα «επιχειρούν» με γνώμονα την παιδεία και την πρόοδο. Τα όσα σχεδιάζονται και υλοποιούνται κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς από έναν /μία φιλόλογο ή συνεργατικά από περισσότερους/ες συναδέλφους στη σχολική τάξη με τη δημοσιοποίηση (προφορική στις επιμορφωτικές συναντήσεις και έντυπη και ηλεκτρονική στα Πρακτικά) τα «μοιραζόμαστε» με τους/τις συναδέλφους, όχι μόνο ως μία έξοδο από την διδακτική εσωστρέφεια αλλά σαν μία πρό(σ)κληση για διάλογο, με θέμα εκείνα τα μικρά και

² (2020). Πρακτικά Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Διημερίδας με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ -2019» (επιμέλεια Β. Αγγέλη), Βέροια : Super course (ISBN : 978-618-84821-0-4).

μεγάλα που η βιάση της σχολικής καθημερινότητας τα προσπερνά μέχρι την επόμενη φορά που θα ορθωθούν σε μία άλλη διδασκαλία. Και μαζί με τα Σχέδια μαθήματος, τα διδακτικά σενάρια, τα φύλλα εργασίας, τις νέες προσεγγίσεις, διδακτικές ή παιδαγωγικές, την αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, μοιραζόμαστε την αγωνία και τον αγώνα μας για μία εκπαίδευση που σέβεται μεν την πνευματική της παράδοση αλλά και που δεν εθελουφλεί μπρος στη βίαιη ανάγκη για επικαιροποίηση των διδακτικών της μέσων και στρατηγικών, προκειμένου, θελκτικότερη, να προσεγγίσει και να διαλεχθεί πειστικότερα με τα παιδιά της 4^{ης} Βιομηχανικής Επανάστασης. Και για να πετύχουν τα βέλτιστα, πειραματίζονται, σχεδιάζουν, προτείνουν, συνεργάζονται, καινοτομούν με μεράκι και έμπνευση. Με εφιαλτήριο τη συσσωρευμένη γνώση και εμπειρία της εκπαιδευτικής τους βιογραφίας και με κοινό χαρακτηριστικό την έγνοια για την παιδεία, αναζητούν νέους δρόμους και διαύλους εκπαιδευτικής επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης με τα παιδιά που μεγαλώνουν «κάτω από άλλους ουρανοί». Προφανώς, αυτό το εκπαιδευτικό έργο δεν καταγράφεται στο χρηματιστήριο της δημοσιότητας³.

Από τη θέση της Συντονίστριας Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων του 3ου Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.) Κεντρικής Μακεδονίας με έδρα τη Βέροια, με αφορμή την παρούσα επιμέλεια προς έκδοση του δεύτερου τόμου των Πρακτικών, θέλω να ευχαριστήσω για άλλη μια φορά όλα τα μέλη της Κοινότητας Μάθησης Φιλολόγων Ημαθίας και Πιερίας, Ειδικότερα:

- Τους / τις συναδέλφους Φιλολόγους της Πιερίας και της Ημαθίας, της περιοχής της επιστημονικής αρμοδιότητάς μου, οι οποίοι με τιμούν με την εμπιστοσύνη τους, συνεργασία, τη συναδελφικότητα και την ενεργή συμμετοχή τους σε όλες τις δράσεις: στις επιμορφωτικές συναντήσεις και Ημερίδες, στα Εργαστήρια, στα Σεμινάρια, σε επιμορφωτικές και ενημερωτικές τηλεδιασκέψεις, στο Ηλεκτρονικό Αποθετήριο.
- Τις συναδέλφους Αγγέλη Ελένη, Αργυριάδου Αναστασία, Ελευθεριάδου Σοφία, Ιντζεβίδου Κυριακή, Κανάλη Ευαγγελία, Κόγια Σουλτάνα, Παξιμαδάκη Ειρήνη, Σαμαρά Ελένη, Σκουμποπούλου Χαρίκλεια, Τόλη Δήμητρα και τον συνάδελφο Μαδενλή Χάρη που διδάσκουν στα σχολεία της επιστημονικής μου αρμοδιότητας στην Ημαθία και την Πιερία, για τη συμμετοχή τους με τις εισηγήσεις τους στη διαδικτυακή Επιστημονική και Επιμορφωτική ημερίδα με τίτλο ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ II (2021) και με τις γραπτές εργασίες τους στην έκδοση των Πρακτικών της, συμβάλλοντας τόσο στη διάχυση καλών πρακτικών όσο και στο εκπαιδευτικό «μικροκλίμα» της εξωστρέφειας, της δημιουργικότητας, της συνεργασίας, του διαλόγου και της αλληλεπίδρασης.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Οργανωτικό Συντονιστή του 3^{ου} ΠΕ.Κ.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας κ. Νικόλαο Γραίκο, τη Διευθύντρια της ΔΔΕ Πιερίας κ. Μεταξία Τσιαργαλή και τον Διευθυντή της ΔΔΕ Ημαθίας κ. Α. Παπαδόπουλο, τις κ. Διευθύντριες και τους κ. Διευθυντές των σχολικών μονάδων της Πιερίας και της Ημαθίας (της περιοχής της επιστημονικής αρμοδιότητάς μου), για την απρόσκοπτη συνεργασία και τη σταθερή υποστήριξή τους σε όλες τις επιμορφωτικές δράσεις.

³ Αγγέλη, Β. (2020). «Πρόλογος» στα *Πρακτικά Επιστημονικής και Επιμορφωτικής Διημερίδας με τίτλο «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ -2019»* (επιμέλεια Β. Αγγέλη), Βέροια : Super course (ISBN : 978-618-84821-0-4), σ. 6-7

Νέοι προσανατολισμοί στη διδασκαλία και μάθηση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο

Βαΐα Αγγέλη

*Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Φιλολόγων
3^ο Π.Ε.Κ.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας*

angelivana18@gmail.com

Περίληψη

Το ελληνικό σχολείο του τέλους της δεύτερης δεκαετίας του εικοστού πρώτου αιώνα φέρει την σφραγίδα των αλλαγών που έχουν επέλθει στην ελληνική κοινωνία, καθώς ως δυναμικό σύστημα κοινωνικών αλληλεπιδράσεων είναι ευαίσθητος δέκτης του κοινωνικού, οικονομικού, πολιτικού και πνευματικού περιβάλλοντος. Η ανάγνωση του κοινωνικο-οικονομο-πολιτικο-πολιτιστικού συγκείμενου, ελληνοκεντρικά και παγκόσμια, κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου να κατανοήσουμε τις τρέχουσες εξελίξεις στο ελληνικό σχολείο, να προσεγγίσουμε κριτικά και όχι αφοριστικά τις στρεβλώσεις και να προετοιμαστούμε κατάλληλα και με περίσκεψη να απαντήσουμε στις σύγχρονες προκλήσεις. Ο αναπροσανατολισμός της διδασκαλίας και της μάθησης στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο με κριτήρια παιδαγωγικά, σύγχρονα και άμεσα συνδεδεμένα με την φυσιογνωμία και τις ανάγκες των σημερινών μαθητών και μαθητριών, αλλά και διαχρονικά, με σεβασμό στην ανθρωπιστική αγωγή αποτελεί αίτημα των καιρών. Ο κριτικός στοχασμός και η συνεργασία της Πολιτείας, της εκπαιδευτικής κοινότητας και του πνευματικού κόσμου της χώρας είναι το πρώτο βήμα⁴.

Λέξεις κλειδιά: διδασκαλία, μάθηση, νέοι προσανατολισμοί, σύγχρονο ελληνικό σχολείο.

Εισαγωγή

Το σχολείο ως θεσμικό και παιδαγωγικό δημιούργημα δημιουργήθηκε ιστορικά με βάση τις επικρατούσες πολιτισμικές, οικονομικές, πολιτικές, επιστημονικές, παιδαγωγικές και κοινωνικές συνθήκες και επιτελεί προσδιορισμένες κοινωνικές λειτουργίες. Η δημιουργία του συνδέεται με την κοινωνικοπολιτισμική εξέλιξη της κοινωνίας και την ανάγκη να «επιβάλλει» οργανωμένη και μεθοδευμένη αγωγή και μάθηση και την προετοιμασία της νέας γενιάς να προσλάβει τη γνώση, να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί με επιτυχία τις προκλήσεις, τα προβλήματα και τις απαιτήσεις της εποχής της. Το σύγχρονο σχολείο διαμορφώθηκε με την εκβιομηχάνιση και τον εκδημοκρατισμό των κοινωνιών, την προώθηση του τεχνικού-τεχνολογικού πολιτισμού και την ανάπτυξη των κρατών (κυρίως του Δυτικού κόσμου) κατά τον 18ο και 19ο αιώνα. Σημαντικός σταθμός στη διαμόρφωση του σημερινού σχολείου αποτέλεσε η μετάβαση από το παλιό στο «νέο» σχολείο στις αρχές του

⁴ Η εργασία παρουσιάστηκε στο 4^ο Διεθνές Συνέδριο της Ε.Ε.Π.Ε.Κ(Λάρισα, 12-14 Οκτωβρίου 2018).

20ού αιώνα και στις αλλαγές που επέφερε στις διαδικασίες της διδασκαλίας, της μάθησης, της αγωγής, της κοινωνικοποίησης και της σχέσης εκπαιδευτικού-μαθητή. Στη μετάβαση αυτή συνέβαλαν οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις της εποχής, καθώς και οι νέες παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνιολογικές απόψεις (Κωνσταντίνου, Χ. 2015).

Σκοπός της εργασίας είναι να προσεγγίσει κριτικά στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο, να αναζητήσει τις αλλαγές που επιδρούν και το διαμορφώνουν, να χαρτογραφήσει τους σύγχρονους παιδαγωγικούς προσανατολισμούς στη διδασκαλία και τη μάθηση και να προτείνει διδακτικές μεθόδους και πρακτικές, οι οποίες μπορούν να τους υπηρετήσουν.

Το σύγχρονο ελληνικό σχολείο

Πιο συγκεκριμένα, από τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα η διδασκαλία και η συνακόλουθη μάθηση δεν περιορίζονται στις προβλεπόμενες ώρες του Ωρολόγιου Προγράμματος στο σχολείο αλλά συνεχίζονται εξωσχολικά με επιπρόσθετες ώρες μελέτης, λύσεις ασκήσεων, εκπόνησης εργασιών στο σπίτι, εκμάθησης ξένων γλωσσών, μουσικών οργάνων και τεχνολογικών δεξιοτήτων στερώντας τον ζωτικά αναγκαίο ελεύθερο χρόνο των μαθητών/τριών. Για τους/τις μαθητές/τριες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, και ιδιαίτερα του Λυκείου, οι ώρες διδασκαλίας συνεχίζονται στο φροντιστήριο, και τα Σαββατοκύριακα, για την προετοιμασία των μαθητών στα πανελλαδικά εξεταζόμενα μαθήματα. Σύμφωνα με δημοσιευμένη έρευνα (Palmos Analysis, 2015, <http://www.alfavita.gr/>) οι μισοί (49%) μαθητές Μέσης Εκπαίδευσης (Γυμνασίου και Λυκείου) έχουν κάποιου είδους εξωσχολική στήριξη. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 340.000 μαθητές/τριες περίπου. Η εξωσχολική υποστήριξη αφορά σε διαφορετικό βαθμό τους/τις μαθητές/τριες του Γυμνασίου (30% - 95.000 μαθητές/τριες) και τους/τις μαθητές/τριες του Λυκείου (66% - 245.000 μαθητές/τριες). Η σύνδεση της σχολικής επίδοσης με την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, το προβάδισμα στην ιεραρχία των μαθημάτων που εξετάζονται πανελλαδικά, η κοινωνική διάσταση της επιτυχίας ή της αποτυχίας κατά τις πανελλαδικές εξετάσεις και η βαθμοθηρία κυριαρχούν στο ελληνικό σχολείο για δεκαετίες. Οι ασθματικοί ρυθμοί, το άγχος, το ανταγωνιστικό κλίμα, η παραπαιδεία, η κυριαρχία της εξεταστέας ύλης και η «αποστήθιση» ετοιμοπαράδοτων γνώσεων αποτελούν σταθερά γνωρίσματα της ελληνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αλλά και η πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν έμεινε ανέπαφη από την εντατικοποίηση, το άγχος και τον ανταγωνισμό. Δεν είναι τυχαίο ότι τα φροντιστήρια στη χώρα μας, οργανωμένα ή ιδιαίτερα, αρχίζουν από το Δημοτικό.

Ωστόσο, η απόκλιση του ελληνικού σχολείου της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα από τις παιδαγωγικές σταθερές είναι εμφανέστερη για πολλούς λόγους. Η πολυπόθητη επιστημονική, τεχνολογική και ψηφιακή αλματώδης εξέλιξη κυριάρχησαν και στο ελληνικό σχολείο, χωρίς προετοιμασία, χωρίς όρια (α-περιόριστα) και άκριτα. Σε άλλες περιπτώσεις ο πληροφοριακός πληθωρισμός στο σχολείο ταυτίστηκε με την πληροφοριακή ρύπανση και τη σύγχυση, άλλοτε ευνόησε την ήττονα προσπάθεια, την αντιγραφή και τη λογοκλοπή και σε ανησυχητική συχνότητα έγινε όπλο στα χέρια ανηλίκων για την άσκηση ηλεκτρονικού σχολικού εκφοβισμού. Ο υπερκαταναλωτισμός και η υλική ευζωία βρήκε πλέον και ψηφιακούς διαφημιστές μέσω των κινητών και των ηλεκτρονικών υπολογιστών και αδάπανα, ταχύτατα, καταλυτικά, ανεξέλεγκτα και ανταγωνιστικά προς τις αξίες της εκπαίδευσης διαμορφώνει τους μαθητές και τις μαθήτριες ευδαιμονιστικά, υλιστικά, εγωκεντρικά. Ιδεολογίες που προωθούν τη βία, τις διακρίσεις και την τρομοκρατία ανεξέλεγκτα, επίσης, «προσεγγίζουν» και στρατολογούν τους νεαρούς χρήστες της ψηφιακής τεχνολογίας. Επιπρόσθετα, το ελληνικό σχολείο καλείται να διαχειριστεί την δεκαετή οικονομική κρίση και οικονομική δυσπραγία, δημόσια και ιδιωτική, την ανεργία και την κοινωνική αποδυνάμωση η οποία, αναπόφευκτα, υποδαύλισε την αμφισβήτηση του σχολείου και της εκπαίδευσης. Η

σύνδεση της εκπαίδευσης με την επαγγελματική αποκατάσταση από τη μια και η ανεργία των πτυχιούχων στη χώρα μας απαξίωσε κοινωνικά και ιδιαίτερα για πολλούς νέους και νέες, το αγαθό της εκπαίδευσης, ενώ τα φαινόμενα σχολικής παραβατικότητας και ενδοσχολικής βίας έγιναν συχνότερα. Αλλά και η ανθρωπογεωγραφία των σημερινών μαθητών/τριών έχει αλλάξει εμφανώς, καθώς φοιτούν και μαθητές και μαθήτριες, παιδιά οικονομικών μεταναστών και προσφύγων, με διαφορετικό γλωσσικό, θρησκευτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, και το ελληνικό σχολείο καλείται να διαχειριστεί και την αποδοχή της ετερότητας και την αποτροπή του ρατσισμού. Οι δε εκπαιδευτικοί, αποδέκτες οι ίδιοι της οικονομικής δυσπραγίας (περικοπές μισθών, διορισμών, επιμόρφωσης) έγιναν δέκτες και της κοινωνικής κριτικής για τα κακώς κείμενα της εκπαίδευσης.

Νέοι προσανατολισμοί στη διδασκαλία και τη μάθηση

Η διδασκαλία και η μάθηση συνδέονται αναπόσπαστα με τα δεδομένα και τα ζητούμενα της κοινωνίας που το θεσμοθετεί. Οι ανάγκες, τα προβλήματα, οι προκλήσεις, οι στόχοι και τα οράματα της κοινωνίας καθορίζουν την εκπαιδευτική πολιτική και, ακολούθως, τους παράγοντες που διαμορφώνουν τη διδασκαλία και τη μάθηση: Εκπαιδευτικοί και διδακτικοί στόχοι, Προγράμματα Σπουδών και διδακτέα ύλη, αρχιτεκτονική, διεξαγωγή και αξιολόγηση της διδασκαλίας. Το σύγχρονο ελληνικό σχολείο, για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις και τις προκλήσεις του σύγχρονου κοινωνικο-οικονομικο-πολιτιστικού συγκείμενου, είναι αναγκαίο να διαπιστώσει τις αβεβαιότητες, να αναζητήσει σταθερές, να αρθρώσει κριτικό λόγο και να αναπροσδιορίσει το περιεχόμενο της Διδακτικής.

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού σ' αυτήν την συγκυρία είναι περισσότερο από ποτέ νευραλγικός, καθώς εκφράζει τη στάση της σύγχρονης εκπαίδευσης στα προτάγματα των καιρών και διδάσκει τον μαθητή του 21^{ου} αιώνα. Με κριτικό λόγο οφείλει να διατυπώνει το «οντολογικό εκπαιδευτικό ερώτημα» (Δημητριάδου, 2016) ως προς την κοινωνία και τον πολίτη του μέλλοντος, να εντοπίζει τα εμπόδια ανανέωσης της εκπαιδευτικής πράξης και να αναζητά έγκυρα και επίκαιρα παιδαγωγικά κριτήρια προσανατολισμού της διδασκαλίας.

Για τους νέους προσανατολισμούς στη διδασκαλία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο οι παιδαγωγικές και διδακτικές θεωρίες όσο και συγκεκριμένες παραδοχές, οι οποίες προκύπτουν από την χαρτογράφηση του σύγχρονου σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να γίνουν αντιληπτές οι αλλαγές των ψυχοκινητικών και κοινωνικοπολιτισμικών χαρακτηριστικών του μαθητικού πληθυσμού τις τελευταίες δεκαετίες. Και, καθώς τα χαρακτηριστικά αυτά αλλάζουν ανά τμήμα, τάξη, σχολείο και σχολική χρονιά, είναι ανάγκη η διδασκαλία να εστιάζεται στα ιδιαίτερα κάθε φορά χαρακτηριστικά των μαθητών. Επίσης, η διδασκαλία θα πρέπει να επικεντρώσει όχι στο γνωστικό αντικείμενο και τη διδακτέα ύλη αλλά στο υποκείμενο της μάθησης, στις δεξιότητες και τις αδυναμίες πρόσληψης της νέας γνώσης. Η αλλαγή των Προγραμμάτων Σπουδών και του εκπαιδευτικού υλικού κρίνεται απαραίτητη. Ο εκπαιδευτικός στη διδασκαλία της νέας γνώσης καλείται να εφευρίσκει τρόπους συμμετοχής για όλους τους μαθητές, ενεργητικούς και διερευνητικούς. Κατά συνέπεια, η διδασκαλία από θεματοκεντρική απαιτείται να γίνεται μαθητοκεντρική, στην οποία επικρατούν η επιλογή του μαθητή και όχι οι συνταγές/υποδείξεις, η ολιστική εκπαίδευση και όχι η έμφαση μόνο στη γνώση και τις δεξιότητες και η αυτοαξιολόγηση. Τη μαθητοκεντρική διδασκαλία την υποστηρίζουν μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης *διαλεκτικές*, όπως ο διάλογος (Σωκρατικός διάλογος-ερωταποκρίσεις), η συζήτηση/ελεύθερος διάλογος, ή «στρογγυλό τραπέζι» (panel), η ιδεοθύελλα, η διαλογική αντιπαράθεση /

δομημένη συζήτηση /debate *διερευνητικές*, όπως η διδασκαλία με πολυμέσα ηλεκτρονικής τεχνολογίας, οι μέθοδοι «λύση προβλήματος» και μέθοδος Project, το παιχνίδι και *βιωματικές*, όπως η πειραματική - εργαστηριακή μέθοδος, οι θεατροκεντρικές μέθοδοι διδασκαλίας-μάθησης. Επίσης, η *ομαδοκεντρική /συνεργατική* διδασκαλία προωθεί την ακαδημαϊκή μάθηση, τη νοητική και γλωσσική ανάπτυξη, την κοινωνικοποίηση, την ψυχική υγεία και τον εκδημοκρατισμό το μαθητή (Αγγέλη, 2012).

Στους παιδαγωγικούς προσανατολισμούς της εκπαίδευσης του σύγχρονου ελληνικού σχολείου του 21^{ου} αιώνα περιλαμβάνονται η διαφοροποίηση της διδασκαλίας, ο κριτικός γραμματισμός, η ενδυνάμωση συναισθηματικής νοημοσύνης, ο σεβασμός στην ετερότητα, η ολιστική ανάπτυξη της προσωπικότητας του μαθητή. Τους προσανατολισμούς αυτούς μπορούν να υπηρετήσουν διδακτικές μέθοδοι και πρακτικές, όπως η διδασκαλία με χρήση της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.), η Βιωματική μάθηση, η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, η διερευνητική μέθοδος διδασκαλίας, η διαλογική μέθοδος, η διαθεματική προσέγγιση, οι δημιουργικές εργασίες, η δημιουργική γραφή, η πολυτροπικότητα, η μετασχηματίζουσα μάθηση μέσα από την τέχνη, το χιούμορ, κ.ά.

Από το πλήθος των παραπάνω διδακτικών μεθόδων και πρακτικών, σύμφωνα με τα όρια αυτής της εργασίας και με παιδαγωγικά κριτήρια ότι είναι όλες μαθητοκεντρικές και συνεργατικές, καθορίζουν για τον εκπαιδευτικό ρόλο εμπυχωτή, μπορούν να ανανεώσουν την εκπαιδευτική πραγματικότητα διερευνητικά, διαλογικά και βιωματικά, να ενδυναμώσουν την κριτική διδασκαλία και μάθηση στο ελληνικό σχολείο, να επιτρέψουν τη διαφοροποιημένη διδασκαλία και να εξάψουν τη φαντασία και την συνακόλουθη δημιουργικότητα, θα προτείνουμε, ως διδακτικές μεθόδους και πρακτικές, οι οποίες τις εξής:

- Η μέθοδος της μετασχηματίζουσας μάθησης μέσα από την Τέχνη,
- δραματοποίηση,
- παιχνίδι ρόλων,
- αξιοποίηση της πολυτροπικότητας και της δημιουργικής γραφής / δημιουργικής εργασίας και
- διαλογική αντιπαράθεση / δομημένη συζήτηση /debate.

Η μέθοδος της μετασχηματίζουσας μάθησης μέσα από την Τέχνη. Σε καιρούς που στην ελληνική εκπαίδευση η αναπαραγωγή παγιωμένων γνώσεων και η «αποστήθισή» τους αναδεικνύεται από τη μια, σε κριτήριο αξιολόγησης της σχολικής επίδοσης αλλά από την άλλη, σε αιτία παθητικοποίησης των μαθητών και απώλειας ενδιαφέροντος και δημιουργικής χαράς, αναμφίβολα, η αξιοποίηση της μεθόδου «Μετασχηματίζουσα Μάθηση μέσα από την Τέχνη» στο σχολείο υπόσχεται πολλά, καθώς η τέχνη αξιοποιείται σε όλες τις διδακτικές ενότητες, αξιοποιούνται έργα από όλες τις μορφές τέχνης, που ευνοούν την ανάπτυξη της δημιουργικής σκέψης και κριτικής, δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της θετικής διάθεσης απέναντι στην τέχνη και γι' αυτό τα έργα πρέπει να είναι κατανοητά στους εκπαιδευόμενους. Το σημείο εκκίνησης μιας διεργασίας μετασχηματίζουσας μάθησης είναι το «αποπροσανατολιστικό δίλημμα» (Mezirow, 1997, Κόκκος και Συνεργάτες, 2011). Έτσι, σε μια διεργασία μετασχηματίζουσας μάθησης που σκοπεύει να χρησιμοποιήσει την αισθητική εμπειρία, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει πρώτα να ανιχνεύσει αν υπάρχει κάποιο αποπροσανατολιστικό δίλημμα των εκπαιδευομένων, να διαπιστώσει αν οι ίδιοι το αναγνωρίζουν και, σε καταφατική απάντηση, να συζητήσει μαζί τους αν είναι διατεθειμένοι να εμπλακούν σε μια διεργασία κριτικού στοχασμού γύρω από αυτό, και μάλιστα με

εναύσματα που αντλούνται από την παρατήρηση έργων τέχνης. Αξιοποιείται το μοντέλο του Perkins (Perkins,1994) σχετικά με την άντληση νοήματος μέσα από την παρατήρηση έργων τέχνης, η οποία δεν δίνει έμφαση στην ανάλυση της τεχνοτροπίας του έργου ή σε ακαδημαϊκού τύπου πληροφορίες για τον καλλιτέχνη και την εποχή του. Σημασία έχει, κυρίως, η ενθάρρυνση των μαθητών/τριών να αντλήσουν το δικό τους νόημα από το έργο. Συνεπώς οι εκπαιδευτικοί – εμπυχωτές δεν χρειάζεται να διαθέτουν ειδικές γνώσεις για τις τέχνες, παρά μόνο να έχουν την ικανότητα να οδηγούν την ομάδα στον στοχασμό επάνω στο έργο (Κόκκος και Συνεργάτες, 2011).

- 1^ο στάδιο : προσδιορισμός της ανάγκης για κριτική διερεύνηση του θέματος.
- 2^ο στάδιο: έκφραση των απόψεων των μαθητών/τριών.
- 3^ο στάδιο: προσδιορισμός των υποθεμάτων και των κριτικών ερωτημάτων.
- 4^ο στάδιο: επιλογή του έργου τέχνης και συσχέτισή του με το κριτικό ερώτημα.
- 5^ο στάδιο:επεξεργασία των έργων τέχνης και συσχέτισή τους με το κριτικό ερώτημα .
- 6^ο στάδιο: κριτικός αναστοχασμός και αποτίμηση της ανάπτυξης της ικανότητας για κριτικό/δημιουργικό στοχασμό.

Η Δραματοποίηση. Δεν εννοείται η παράσταση ενός θεατρικού ή λογοτεχνικού έργου, αλλά πρόκειται για κείμενα από τα οποία οι μαθητές με τις οδηγίες του εκπαιδευτικού προσπαθούν να αντλήσουν πληροφορίες για τις συνθήκες της εποχής (κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές κ.λπ.), στην οποία αυτό αναφέρεται, για τα κίνητρα δράσης των πρωταγωνιστών και για το αποτέλεσμα, και, ταυτόχρονα, να εξακριβώσουν διαφορές και ομοιότητες με την εποχή μας ή με άλλες ιστορικές περιόδους. Εμπλέκει τους μαθητές ως ενεργητικούς συμμετέχοντες σε παιχνίδια ρόλων (ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα, ειδήσεις, σχολικά συμβάντα, λογοτεχνικά κείμενα, μαθήματα σχολικού προγράμματος, π.χ. Οδύσσεια, Ιλιάδα, Ιστορία), με στόχο την προσωπική έκφραση και ανάπτυξη. Προσφέρει ευκαιρίες για συνεργασία, κατανόηση της θέσης του άλλου, δημιουργική και κριτική σκέψη, αξιοποίηση εναλλακτικών ιδεών, αποφόρτιση, χαρά, ευαισθητοποίηση στο λόγο και την τέχνη, ενσυναίσθηση (Δημητριάδου, 2016).

Το παιχνίδι ρόλων. Το πλαίσιο του παιχνιδιού ρόλων περιλαμβάνει την ηλικία, το γνωστικό αντικείμενο, την κατάσταση σχολικής /κοινωνικής ζωής, το θέμα και τους διδακτικούς στόχους. Το παιχνίδι ρόλων χρησιμοποιείται για την ανάλυση προβληματικών καταστάσεων, μελέτη συγκρουσιακών καταστάσεων, κατανόηση συμπεριφορών και ερμηνεία στάσεων.

Στάδια στο παιχνίδι ρόλων

- 1ο στάδιο: Η ιστορία.
- 2ο στάδιο: Οι ρόλοι (παίκτες και παρατηρητές)
- 3ο στάδιο: Η προετοιμασία
- 4ο στάδιο: Η δραματοποίηση της ιστορίας
- 5ο στάδιο: Η λύση του προβλήματος/ προσέγγιση κατάστασης/ κατανόηση στάσης/ συμπεριφοράς
- 6ο στάδιο: Σχολιασμοί (από τους παίκτες, τους παρατηρητές και το διδάσκοντα).

Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) η δραματοποίηση προτείνεται ως μέθοδος διδασκαλίας, ώστε οι εκπαιδευτικοί να επιτύχουν με βιωματικό τρόπο πολλαπλούς στόχους στα μαθήματα και να επικοινωνήσουν με τους μαθητές. Στα Αναλυτικά Προγράμματα (Α.Π.Σ.) της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και αφορούν στη

διδασκαλία πολλών μαθημάτων. Στο μάθημα της Γλώσσας παρατηρούμε ότι και στις έξι τάξεις του δημοτικού σχολείου προτείνονται ως ενδεικτικές δραστηριότητες «Θέατρο, παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής», ενώ στην Ιστορία αλλά και στα Θρησκευτικά αναφέρονται ασκήσεις δραματοποίησης και παιχνιδιού ρόλων. Στο μάθημα της Ιστορίας στο Γυμνάσιο, για να βοηθηθούν οι μαθητές να προσεγγίσουν με βιωματικό τρόπο τα ιστορικά γεγονότα, προτείνεται η δραματοποίηση ιστορικών γεγονότων ή καταστάσεων, οι δραματοποιημένοι διάλογοι, το θεατρικό παιχνίδι και οι θεατρικές παραστάσεις, ενώ και στις οδηγίες διδασκαλίας της Δραματικής Ποίησης αναφέρεται πως αυτό προσφέρεται για ομαδική συνεργασία των μαθητών και, μάλιστα, συνιστάται «*το ανέβασμα της παράστασης ή το «παίξιμο σκηνών στην αίθουσα...*».

Η αξιοποίηση της πολυτροπικότητας και της δημιουργικής γραφής / δημιουργικής εργασίας. Η πολυτροπικότητα χρησιμοποιείται, όταν αναγνωρίσουμε ότι τα μηνύματα ενός κειμένου (λ.χ. σε σχολικό βιβλίο ή σε κινηματογραφική ταινία), ενός graffiti ή μιας διαφήμισης, τα οποία μπορούν να κατανοηθούν από τους φυσικούς του αποδέκτες, δομούνται με τη γλώσσα (γραπτή και προφορική), την εικόνα, τις κιναισθητικές πράξεις (χειρονομίες, κινήσεις, πόζες, χειρισμός αντικειμένων) κ.λπ. Κάθε κείμενο, λοιπόν, σύμφωνα με τη θεωρία της πολυτροπικότητας είναι ένα πολλαπλό σύστημα τρόπων. Λ.χ. το θεατρικό έργο ή μία όπερα είναι εξαιρετικά σύνθετα πολυτροπικά κείμενα (ακόμη και στην έντυπη εκδοχή τους, πολύ περισσότερο ως δρώμενα). Σε κάθε κείμενο ένας ή περισσότεροι τρόποι μπορούν να είναι οι κυρίαρχοι. Η εικόνα ως εργαλείο νοηματοδότησης της ανθρώπινης εμπειρίας εμπλέκει τους μαθητές σε διαδικασίες κριτικής πρόσληψης και επεξεργασίας μηνυμάτων, οριοθετεί συγκεκριμένα αφηγηματικά πλαίσια, βοηθά στην πρόσληψη λεκτικής πληροφορίας, διευκρινίζει έννοιες, λειτουργεί ως σύμβολο για την αφαιρετική απόδοση εννοιών, ευνοεί την αναγνωστική πρόσληψη, καθώς γεννά προσδοκίες/ προβλέψεις, οξύνει οπτική αντίληψη, παρατηρητικότητα, αισθητική, προκαλεί ευχαρίστηση, ενεργοποιεί τη φαντασία (Χοντολίδου, 1999).

Η πολυτροπικότητα μπορεί να αξιοποιηθεί διδακτικά και δημιουργικά ως εξής:

- Οι εικόνες οικογενειακής ζωής, ηρώων, προτύπων, πραγματικών γεγονότων αποτελούν ευκαιρίες για συζήτηση ή για γραπτές ιστορίες.
- Απεικόνιση θεμάτων από τη λογοτεχνία.
- Σύνθεση ιστορίας με αφορμή μία εικόνα.
- Σύνθεση κειμένου (πεζού/ποιητικού) με αφορμή μία εικόνα.
- Υπομνήματα / σχόλια σε χάρτες.
- Σενάρια δραματοποίησης με αφορμή μία εικόνα.
- Να αναπαραστήσουν έννοιες με εικόνες/ σκίτσα.
Να συνθέσουν ιστορίες με λόγο, εικόνα, μουσική

Η δημιουργική γραφή ως ικανότητα να ελέγχει κανείς τις δημιουργικές σκέψεις και να τις μετατρέπει σε γραφή, αλλά και με την ευρεία σημασία, η οποία εμπεριέχει το σύνολο των διαφόρων εκπαιδευτικών πρακτικών και τεχνικών που στοχεύουν στην κατάκτηση συγγραφικών (κυρίως λογοτεχνικών) δεξιοτήτων (Κωτόπουλος, 2015), συνιστά μια καινοτόμα αντίληψη για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας, αλλά και τη διδασκαλία, γενικότερα. Κυρίως, όμως, απαντά στο αίτημα των καιρών για δημιουργικότητα και δημιουργικούς ανθρώπους, οι οποίοι είναι ικανοί για αυτόνομες και ανεξάρτητες κρίσεις και δεν επαναπαύονται στην ασφαλή πεπατημένη. Η δημιουργική γραφή συνδέεται με τη δημιουργικότητα στο σχολείο,

υπερβαίνει την εμπειρία, αναζητά και επινοεί το νέο. Οι μαθητές επεξεργάζονται και αξιοποιούν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους, για να εκφράσουν τον κόσμο που τους περιβάλλει με έναν δικό τους λόγο. Τα μαθησιακά και παιδαγωγικά οφέλη είναι πολλά, καθώς η δημιουργική γραφή είναι σύμφυτη με τη φιλιανγνωσία, από την οποία και εκπορεύεται αλλά και με την κατάργηση της από καθέδρας διδασκαλίας, καθώς ο δάσκαλος γίνεται συμμετοχος και συνεργός. Η διδασκαλία συνοδοιπορεί με τη φαντασία, την επινοητικότητα, τη δημιουργικότητα και τη διαφορετικότητα με παιγνιώδη τρόπο (Αγγέλη, 2017).

Με τις ασκήσεις της δημιουργικής γραφής ο μαθητής/ η μαθήτρια, χωρίς το φόβο της λευκής κόλλας, μπορεί να αγαπήσει τη συγγραφική αλλά και την αναγνωστική πράξη, να αναζητήσει τη δύναμη των λέξεων και να αναπτύξει αναγνωστικά κριτήρια, ώστε να απολαμβάνει με έναν πιο συνειδητό και προσωπικό τρόπο την ανάγνωση της λογοτεχνίας (αναγνωστική πρόσληψη). Επιπλέον, με απρόσκοπτη από τυπικούς κανόνες τη φαντασία του και την επινοητικότητά του μπορεί να εκφράσει ανεμπόδιστα τα συναισθήματά του, να ονειρευτεί, να αλλάξει την εξέλιξη της ιστορίας και να αναλάβει έναν ενεργό ρόλο συμπρωταγωνιστή και όχι άφωνου θεατή (Αγγέλη, 2017).

Η Διαλογική αντιπαράθεση / δομημένη συζήτηση /debate είναι διαλογική μορφή διδασκαλίας, κατά την οποία οι μαθητές εξετάζουν γεγονότα, φαινόμενα, σκέψεις, κρίσεις, παραδοχές από διαφορετικές οπτικές γωνίες, μπροστά σε κοινό (Δημητριάδου, 2016). Η τάξη μπορεί να εμπλακεί με διάφορους τρόπους αξιοποιώντας στρατηγικές που ενεργοποιούν την κριτική σκέψη, ασκούν τις γνωστικές διαδικασίες και προωθούν τη γλωσσική καλλιέργεια, αλλά και εξοικειώνουν τους μαθητές με τις λειτουργίες του δημοκρατικού διαλόγου. Η διαλογική αντιπαράθεση είναι ομαδοσυνεργατική μέθοδος που δίνει έμφαση στην επίλυση προβλήματος, ενθαρρύνει τις λεκτικές μεθόδους μάθησης που ενισχύουν την ανάπτυξη της μεταγνώσης (Minch, 2006). Πρακτικές διαλογικής αντιπαράθεσης αποτελούν οι συζητήσεις μεταξύ δύο ατόμων ή ομάδων χρησιμοποιώντας ο καθένας από την πλευρά του επιχειρήματα. Οι ρητορικοί αγώνες, η προσομοίωση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε., οι προσομοιώσεις συνεδρίασης επιτροπών, συμβουλίων, και δίκης αποτελούν τύπους του debate (Minch, 2006: 7-8).

Η πορεία ενός debate είναι (Βασάλα, 2013, Δημητριάδου, 2013, Φρυδάκη, 2009):

- Παρουσίαση, εισαγωγή του θέματος, ερώτημα – προβληματισμός.
- Ορισμός επιτροπής μαθητών για τη διαχείριση και την αξιολόγηση της συζήτησης.
- Δημιουργία δύο ομάδων μαθητών με αντίθετες απόψεις.
- Ορισμός γραμματέα και συντονιστή σε κάθε ομάδα.
- Διεξαγωγή της συζήτησης με ανταλλαγή επιχειρημάτων και αντεπιχειρημάτων.
- Σύνοψη των πιο σημαντικών σημείων της επιχειρηματολογίας κάθε ομάδας.
- Αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων από την επιτροπή.

Πριν από την διεξαγωγή της συζήτησης κάθε ομάδα προετοιμάζει κατάλογο με τις απόψεις που θα υποστηρίξει, καθώς και τα επιχειρήματα που θα χρησιμοποιήσει. Οι ομάδες ανταλλάσσουν τον κατάλογο των απόψεων. Κάθε μαθητής πρέπει να προετοιμαστεί για να αντικρούσει ένα επιχειρήμα της αντίπαλης ομάδας. Η συζήτηση αρχίζει με ένα επιχειρήμα της πρώτης ομάδας. Η δεύτερη ομάδα αντικρούει με αντεπιχείρημα και προβάλλει το δικό της επιχειρήμα κ.ο.κ. (Βασάλα, 2013). Για την αξιολόγηση της συζήτησης λαμβάνονται υπ' όψιν

κάποια κριτήρια που έχουν οριστεί, όπως η σαφήνεια και η πειστικότητα των επιχειρημάτων, η τεκμηρίωση των απόψεων, η αναφορά επιτυχών παραδειγμάτων (Δημητριάδου, 2016).

Οι μαθητές που συμμετέχουν σε πρακτικές διαλογικής αντιπαράθεσης αποκτούν δεξιότητες και γνώσεις που δεν διδάσκονται καθημερινά στο πλαίσιο των τυπικών μαθημάτων, ενισχύουν τις κοινωνικές δεξιότητες, βελτιώνουν τον προφορικό και γραπτό λόγο, την αναγνωστική ικανότητα, την κριτική σκέψη, την ικανότητα να σκέφτονται γρήγορα, την αυτοπεποίθησή τους αλλά και τον τρόπο να οργανώνονται. Μαθαίνουν τον τρόπο ομαλής λειτουργίας των κοινωνικών ομάδων και αποφυγής ανώφελων συγκρούσεων. Με τον τρόπο αυτό γίνονται δημοκρατικοί και ενεργοί πολίτες (Minch, 2006: 22).

Συμπεράσματα

Ομολογουμένως, στην εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία και στα επιστημονικά συνέδρια στη χώρα μας προβάλλονται πολλές διδακτικές δυνατότητες ανανέωσης της εκπαιδευτικής και μαθησιακής διαδικασίας για τη σύγχρονη εκπαίδευση. Η «μετακένωσή» τους στους/στις εκπαιδευτικούς της χώρας μας και η αξιοποίησή τους στην εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι το απαραίτητο βήμα, προκειμένου οι νέοι προσανατολισμοί της διδασκαλίας και μάθησης να «απαντήσουν» ιαματικά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το σύγχρονο ελληνικό σχολείο. Η απάντηση στο οντολογικό ερώτημα της εκπαίδευσης «τι είδους πολίτες οραματιζόμαστε και με ποια εκπαίδευση θα τους διαμορφώσουμε» αποτελεί το στοίχημα τόσο της Πολιτείας όσο και της εκπαιδευτικής κοινότητας. Η μεμψιμοιρία, η αναβλητικότητα, η λογιστική προσέγγιση και η υποτίμηση του κινδύνου από την απαξίωση της εκπαίδευσης αποτελούν ικανές αιτίες απαρχαίωσης, στασιμότητας και παροπλισμού του σύγχρονου ελληνικού σχολείου με συνέπειες μη αναστρέψιμες για το μέλλον.

Αναφορές

Αγγέλη, Β.(2017). Η δημιουργική γραφή στη διδασκαλία και αξιολόγηση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο. *Ηλεκτρονικά Πρακτικά του 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου του Ε.Ε.Π.Ε.Κ.* (Λάρισα, 13-15 Οκτωβρίου 2017). Τόμος Α', σσ. 180-186.

Αγγέλη, Β (2019). Νέοι προσανατολισμοί στη διδασκαλία και μάθηση στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο» στα *Ηλεκτρονικά Πρακτικά του 4^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου του Ε.Ε.Π.Ε.Κ.* (Λάρισα, 12-14 Οκτωβρίου 2018). Τόμος Α', σσ. 105-112.

Βασάλα, Π. (2013). Καταιγισμός ιδεών. Μελέτη Περίπτωσης-Χαρτογράφηση εννοιών-Μελέτη πεδίου- Debate-Παιχνίδι ρόλων. *Σεμινάριο Διδακτικές Τεχνικές, ΤΠΕ και Θέατρο στην περιβαλλοντική Εκπαίδευση.* [http://kpe-kastr.ark.sch.gr/site/seminars/Leonidio/Vasala_Leonidio.pdf\(ανακτήθηκε:28.5.2015\)](http://kpe-kastr.ark.sch.gr/site/seminars/Leonidio/Vasala_Leonidio.pdf(ανακτήθηκε:28.5.2015)).

Δημητριάδου, Κ. (2016). *Νέοι προσανατολισμοί της διδακτικής. Προσαρμογή της διδασκαλίας στις εκπαιδευτικές προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα.* Αθήνα: Gutenberg.

Κόκκος, Α.(2013). Transformative Learning Through Art. 4. <http://www.iline.fi/en/article/research/242013/transforming-learning-through-art#title6>. 87-88.

Κωνσταντίνου, Χ.(2015). *Το καλό σχολείο, ο ικανός εκπαιδευτικός και η κατάλληλη αγωγή ως παιδαγωγική θεωρία και πράξη.* Αθήνα: GUTENBERG.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»

Κωτόπουλος Τ. (2015). Δημιουργική Γραφή και Εκπαίδευση. Αθήνα: Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου. *Δελτίο*, 55, 4-11.

Mezirow, J. (1997). Transformative Learning: Theory to Practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 74, 5–12.

Minch, K.(2006). *The value of speech, Debate and theatre Activities*. Indianapolis: National Federation of State High School Associations.

Palmos analysis (2015). Τι πληρώνουμε για παραπαιδεία σήμερα (Έρευνα). Πηγή: <http://www.alfavita.gr/arthron/%CF%84%CE%B9-%CF%80%CE%BB%CE%B7%CF%81%CF%8E%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%BC%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1>. Ανακτήθηκε στις 25.06.2017.

Perkins, D.(1994). *The intelligent Eye*. Harvard Graduate School of Education.

ΥΠΕΠΘ (2002). *Οδηγίες για τη διδασκαλία των Φιλολογικών μαθημάτων στο Γυμνάσιο*, σελ. 267-272.

Φρυδάκη, Ε. (2009). *Η διδασκαλία στην τομή της νεωτερικής και της μετανεωτερικής σκέψης*. Αθήνα: Κριτική.

Χοντολίδου, Ε. (1999). *Εισαγωγή στην έννοια της πολυτροπικότητας*. *Γλωσσικός Υπολογιστής*, 1, 115-117.

Κόκκος, Α.(2013). Transformative Learning Through Art. 4.

<http://www.iline.fi/en/article/research/242013/transforming-learning-through-art#title6>

Mezirow, J. (1997). Transformative Learning: Theory to Practice. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 74, 5–12.

Perkins, D.(1994). *The intelligent Eye*. Harvard Graduate School of Education

Λογοτεχνία, δημιουργική γραφή και ψηφιακή τάξη

Ελένη Αγγέλη

2ο Γυμνάσιο Αλεξάνδρειας

aggeliel@gmail.com

Περίληψη

Μπορεί η υγειονομική κρίση να γίνει ευκαιρία παιδαγωγική; Με τα σχολεία κλειστά μπορούν οι μαθητές να παραμείνουν ενεργοί; Η εξ αποστάσεως διδασκαλία έκτακτης ανάγκης που βιώνουμε μπορεί να διαμορφώσει κριτικά σκεπτόμενους μαθητές και όχι παθητικούς καταναλωτές των προϊόντων τεχνολογίας; Οι νέοι ψηφιακοί πόροι μπορούν να ενεργοποιήσουν και να κινητοποιήσουν τη φαντασία και τη δημιουργική έκφραση των μαθητών ολιστικά;

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα, παρουσιάζοντας καινοτόμες δραστηριότητες μη τυπικής μάθησης. Διδάσκουσα και διδασκόμενοι κλήθηκαν να ανταπεξέλθουν στα νέα δεδομένα που προκύπτουν από τα νέα ψηφιακά περιβάλλοντα πρόσληψης της λογοτεχνίας και συγγραφικής δοκιμής, να υπερνικήσουν δυσκολίες που ελλοχεύουν, αλλά ταυτόχρονα να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους και να μνηθούν στον λογοτεχνικό κόσμο. Οι εκπαιδευτικές πρακτικές που παρουσιάζονται στηρίζονται στον συγκερασμό πολλών γνωστικών αντικειμένων, στον ψηφιακό γραμματισμό και την ενεργητική συνεργατική μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: δημιουργική γραφή, ψηφιακή τάξη, ενεργητική συνεργατική μάθηση

1. Εισαγωγή

Η τεράστια ανατροπή της κανονικότητας που επέφερε σε ολόκληρο τον πλανήτη ο κορονοϊός επηρέασε δραματικά και τον χώρο της εκπαίδευσης. Στη διάρκεια των πρωτόγνωρων αυτών ημερών που διανύουμε με τα κλειστά σχολεία και την τήρηση των κοινωνικών αποστάσεων, αποδεικνύεται ότι στο εκπαιδευτικό μας σύστημα με σοβαρά υποκείμενα νοσήματα τη συμβατικότητα και την παλαιότητα, η εκ βάθρων μεταρρύθμιση του φαντάζει ως η μόνη επιλογή για την έξοδο από την κρίση που βρίσκεται καιρό τώρα. Η πανδημία λοιπόν και οι κλυδωνισμοί που προκαλεί στον χώρο της εκπαίδευσης μπορούν να θεαθούν ως παιδαγωγική ευκαιρία για να αμφισβητήσουμε και άρα να αλλάξουμε το τι διδάσκουμε, με ποιον τρόπο το κάνουμε και πως αλληλοεπιδρούμε με τους μαθητές μας.

Η χρήση των ΤΠΕ στην παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν αποτελεί πανάκεια όταν προσεγγίζεται σχεδόν γραφειοκρατικά σε ένα ψευδο-μαθητοκεντρικό πλαίσιο, σε μια παθητική και κατ' επίφαση διαδραστική διαδικασία τηλεκπαίδευσης όπου η μαθησιακή διαδικασία είναι μηχανιστική και η αξιολόγηση της παραμένει αποκλειστικά ποσοτική. Γιατί έτσι η δημιουργικότητα, η επινοητικότητα, η φαντασία και η κριτική σκέψη απουσιάζουν.

Ειδικότερα, η χρήση των ΤΠΕ για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας δημιουργεί προσδοκίες για μια καινοτόμο, πιο συμμετοχική, θεσμική ανάγνωση των λογοτεχνικών κειμένων στη σχολική τάξη, οι οποίες τις πιο πολλές φορές, όπως διαπιστώθηκε, δεν εκπληρώνονται (Νικολαΐδου, 2008). Αυτό οφείλεται στη φυσική τάση των διδασκόντων να προσαρμόζουν τα εργαλεία της διδασκαλίας, ακόμα και αυτά που θεωρούνται σχετικώς πρωτοποριακά, σε ένα είδος «γραφειοκρατικής» (Σουλιώτης, 1995) προσέγγισης, η οποία τους είναι περισσότερο οικεία (Νικολαΐδου, 2008). Σε αυτό ίσως να συμβάλλει και η χαμηλή διείσδυση της τεχνολογίας στα ελληνικά σχολεία όλων των βαθμίδων (Balanskat, 2009), καθώς και η έλλειψη κατάρτισης στις ΤΠΕ και η αδυναμία παρακολούθησης των εξελίξεων

εκ μέρους των διδασκόντων (Wastiau et al., 2013; Balanskat et al., 2006). Όμως οι ΤΠΕ μπορούν να αξιοποιηθούν για τη διδασκαλία του μαθήματος έτσι, ώστε να αναδειχθούν συστατικά χαρακτηριστικά του λογοτεχνικού κειμένου, τα οποία συχνά παραγνωρίζονται ή, ακόμα χειρότερα, αφαλατώνονται, όταν εξετάζονται με στενά φιλολογικό τρόπο (Νικολαΐδου, 2008).

2. Στοιχεία σχεδιασμού

Η εισήγηση που ακολουθεί παρουσιάζει το παράδειγμα της αξιοποίησης των ΤΠΕ και της Δημιουργικής Γραφής για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας και την παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου στη 10η τάξη (Α΄ Λυκείου) της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής.

Κατά το σχολικό έτος 2019-20, η Σχολή έκλεισε το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου λόγω των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας και παρέμεινε κλειστή για το υπόλοιπο του διδακτικού έτους. Οι ΤΠΕ και η Δημιουργική Γραφή αξιοποιήθηκαν ως διδακτικά εργαλεία στην παρεχόμενη εξ αποστάσεως εκπαίδευση για να μνηθούν οι μαθητές στον λογοτεχνικό κόσμο, να ενθαρρυνθούν στην αυτόβουλη ανακάλυψη των λογοτεχνικών κειμένων, να ενδυναμωθεί η ενεργητική, συνεργατική μάθηση.

Και σ' αυτό ακριβώς το σημείο εδράζεται και η παιδαγωγική αξία της χρήσης της τεχνολογίας: η χρήση των ψηφιακών μέσων όχι ως αυτοσκοπός και παθητική συμμετοχή αλλά για την προσέγγιση της λογοτεχνίας με σύγχρονο και καινοτόμο τρόπο.

3. Η δυναμική της ψηφιακής ανοιχτής τάξης και η διδασκαλία της λογοτεχνίας

Ο κόσμος των εφήβων είναι ένας πολύπλοκος κόσμος καθώς καλούνται να αντιληφθούν την ύπαρξή τους, να αντιμετωπίσουν τα συναισθήματά τους, να αποκτήσουν αυτοέλεγχο και τέλος να αφομοιώσουν τις προηγούμενες τους εμπειρίες και επιρροές ώστε να αντιληφθούν τις μελλοντικές τους δυνατότητες. Η θετική αυτοαντίληψη πυροδοτεί την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθηση.

Το σχολείο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τους διαφορετικούς ρυθμούς μάθησης των μαθητών, τις ιδιαιτερότητες στην τάξη, τις διαφορετικές κοινωνικό-πολιτισμικές αναπαραστάσεις και όλα τα άλλα στοιχεία που καταστούν τη διδασκαλία μια μοναδική, μη-τυποποιημένη διαδικασία. Οφείλει να εντάξει στο πρόγραμμα του νέες μεθοδολογίες που καλλιεργούν τον βιωματικό και συνεργατικό τρόπο μάθησης. Ένα σχολείο που αναπτύσσει την ικανότητα των μαθητών να παίρνουν τον έλεγχο της ζωής τους με τρόπο αυτόνομο και υπεύθυνο.

Η χρήση των υπολογιστών, του Διαδικτύου και της εκπαίδευσης από απόσταση μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικές εμπειρίες. Οι ψηφιακές τεχνολογίες που ενσωματώνονται στις ψηφιακές τάξεις διαθέτουν μία ιδιαίτερη εκπαιδευτική δυναμική, θέτουν περιορισμούς αλλά προσφέρουν παράλληλα σημαντικές δυνατότητες για διαφόρων τύπων αναπαραστάσεις του μαθησιακού περιεχομένου, ενώ ενισχύουν ποικίλες αλληλεπιδράσεις (μεταξύ μαθητών ή μαθητών και εκπαιδευτικού). Οι μαθητές πρέπει να νιώσουν μεγαλύτερη δέσμευση με τη διδασκαλία, επομένως οι μέθοδοι που επιλέγονται πρέπει να επιτρέπουν την ύπαρξη μιας «ανοιχτής τάξης». Φυσικά, η «ανοιχτή» τάξη απαιτεί μία πιο ενεργή συμμετοχή και από τον εκπαιδευτικό και από τους εκπαιδευόμενους. Προϋποθέτει, λοιπόν, διαπροσωπικές σχέσεις και συναισθηματική εμπλοκή. Στην «ανοιχτή τάξη», η εκπαιδευτική διαδικασία συνδιαμορφώνεται από κοινού μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή και δημιουργείται κλίμα αμοιβαίας εκτίμησης. Δημιουργείται μια εκπαιδευτική κοινότητα, μια ομάδα.

4. Από την ενεργητική ανάγνωση στη δημιουργική γραφή

Το λογοτεχνικό κείμενο δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αναφορικό κείμενο, δηλαδή ως μέσο μετάδοσης πληροφοριών σε παθητικούς αναγνώστες, αλλά ως κείμενο μέσω της ανάγνωσης του οποίου δίνεται η δυνατότητα ευρύτερου προβληματισμού του αναγνώστη και ουσιαστικής, ενεργητικής συμμετοχής του στην κατασκευή νοήματος. Επομένως, στο πλαίσιο της καλλιέργειας της αναγνωστικής ικανότητας των μαθητών δεν

επιδιώκεται η παθητική ανάγνωση αλλά η ενεργητική ανάγνωση με στόχο την κριτική επεξεργασία των γλωσσικών επιλογών και του νοήματος των κειμένων, όπως και την κατανόηση του περικειμένου τους.

Η σχέση μεταξύ ανάγνωσης και λογοτεχνικής (δημιουργικής) γραφής είναι σχέση αλληλεπίδρασης. Τούτο σημαίνει ότι οι δύο πρακτικές εμπλουτίζονται αμοιβαία και μετασχηματίζονται όταν έρχεται σε επαφή η μία με την άλλη (Γρόσδος, 2014). Η Δημιουργική Γραφή στο μάθημα της λογοτεχνίας προωθεί στην ουσία τη «δημιουργική ανάγνωση», - όροι που συσχετίζονται ήδη από την πρώτη εμφάνισή τους- για να συμβάλει στη μετατροπή των μαθητών από παθητικών δεκτών των κειμένων και των ερμηνειών τους σε ενεργητικά προσλαμβάνοντες και εν τέλει σε συνειδητά συμμετέχοντες στην κατασκευή του νοήματός τους. Η ανάγνωση είναι επίσης ένα είδος ακρόασης. Και οι μελωδίες της γλώσσας πυροδοτούν νέα γραφή (Morley, 2007). Σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης η χρήση της Δημιουργικής γραφής ως διδακτικής προσέγγισης της Λογοτεχνίας αποδεικνύεται ομόθυμα επωφελής, σύμφωνα με όλες τις ερευνητικές μελέτες (Συμεωνάκη 2013). Η Δημιουργική Γραφή εισάγει μια καινοτόμα αντίληψη για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας αλλά και τη διδασκαλία γενικότερα καθώς η ατομική έκφραση συμπορεύεται με το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα και την αλληλεπίδραση εντός της ομάδας.

Η δημιουργική γραφή στη διδακτική πράξη είναι μια συγγραφική πρακτική, με την οποία οι μαθητές οδηγούνται στο να “ευαισθητοποιηθούν απέναντι στη διαδικασία της λογοτεχνικής γραφής και γενικά της καλλιτεχνικής έκφρασης ως τρόπου με τον οποίο τα άτομα (οι δημιουργοί) δεν περιγράφουν απλώς το περιβάλλον τους, αλλά παρεμβαίνουν δυναμικά σε αυτό και το αναδημιουργούν (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 2010). Η “διδασκαλία” της δημιουργικής γραφής δεν έχει ως στόχο να δημιουργήσει νέους συγγραφείς. Με τη δημιουργική γραφή ο διδάσκων δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να χρησιμοποιήσουν ένα κείμενο, για να δημιουργήσουν και ένα καινούργιο. Ένα κείμενο απάντηση στο προηγούμενο, μεταμόρφωσή ή παραλλαγή του. Έτσι οι μαθητές προσεγγίζουν τις κειμενικές κατασκευές και παράγουν ταυτόχρονα δικό τους λόγο.

5. Κλειστό σχολείο-ανοικτή τάξη

Λόγω των εκτάκτων συνθηκών, όπως αναφέρθηκε παραπάνω η Σχολή έκλεισε τον Μάρτιο του 2019 συνέχισε όμως το παιδαγωγικό της έργο χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ανοίγοντας έτσι μία νέα σελίδα στη μακρόχρονη ιστορία της. Οι διδάσκοντες κλήθηκαν να εφαρμόσουν τεχνολογικά εργαλεία τα οποία ναι μεν αξιοποιούσαν συχνά, αλλά για πρώτη φορά στήριξαν σε αυτά όλο το πλάνο της διδασκαλίας τους. Η διαδικασία υλοποιήθηκε από κάθε εκπαιδευτικό είτε με σύγχρονες, είτε με ασύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, είτε συνδυαστικά. Η εμφάνιση δωρεάν εκπαιδευτικών εργαλείων και εφαρμογών Web 2.0 έδωσαν στους εκπαιδευτικούς την ευχέρεια να επιλέξουν τι ταίριαζε στο γνωστικό τους αντικείμενο και στη διδακτική τους προσέγγιση. Οι εκπαιδευτικές επιλογές στηρίχτηκαν στις προτάσεις που υποστηρίζονται στην ιστοσελίδα της Unesco για την εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της πανδημίας του covid-19. ([https:// en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions](https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions)

)

5.1 Διδακτικοί στόχοι

Για την διδακτική της Λογοτεχνίας επιδιώχθηκε οι μαθητές να:

- κατανοήσουν τη λογοτεχνική χρήση της γλώσσας και να αποκτήσουν μέσα από τη λογοτεχνία πολλαπλές γλωσσικές εμπειρίες
- αναπτύξουν αιτιολογημένη κριτική προσέγγιση των λογοτεχνικών έργων, να αποκτήσουν δηλαδή αισθητική εμπειρία
- κατανοήσουν ότι Λογοτεχνία και τεχνολογία δεν είναι δύο δρόμοι ασύμβατοι.
- εντοπίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ηρώων και να τους σκιαγραφήσουν με ψηφιακά μέσα.

- αξιοποιήσουν ψηφιακές εφαρμογές και ψηφιακά προγράμματα ώστε να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς ήρωες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.
- δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα.
- κατανοήσουν τη διαφορά ενός λογοτεχνικού ήρωα που σκιαγραφείται στο χαρτί από ένα λογοτεχνικό ήρωα που σκιαγραφείται με ψηφιακά μέσα.
- συνειδητοποιήσουν ότι τα ψηφιακά μέσα μπορούν να συμβάλουν εποικοδομητικά στη βελτίωση της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας.
- κατανοήσουν ότι η ατομική έκφραση συμπορεύεται με το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα και την αλληλεπίδραση εντός της ομάδας
- εργαστούν σε ομάδες και να αναλάβουν διαφορετικούς ρόλους ανάλογα με τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα τους.
- καταθέσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της ομάδας και να αναπτύξουν γόνιμο και δημιουργικό διάλογο.
- μπουν στη θέση του άλλου και να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι οι έφηβοι έρχονται αντιμέτωποι με τις ίδιες καταστάσεις και τα ίδια προβλήματα.
- ξεκινούν ως ερμηνευτές ενός κειμένου ή μίας ομάδας κειμένων (συναισθηματική και γνωστική προσέγγιση) και να γίνονται στη συνέχεια ερμηνευτές της ερμηνείας τους και της ερμηνείας των συμμαθητών τους (βιωματική προσέγγιση)

6. Η λογοτεχνία ως πράξη τον καιρό της πανδημίας - Οι μαθητές ταξιδεύουν με τις λέξεις

Αφετηρία μας υπήρξε η μελέτη της ναυτικής λογοτεχνίας. Άλλωστε η ποίηση του Καββαδία ήταν εκείνη που μελετούσαμε λίγο πριν κλείσει η Σχολή. Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι οι μαθητές έδειξαν ιδιαίτερο ενθουσιασμό για την διαδικτυακή συνεργασία καθώς δεν επιτρεπόταν να συναντηθούν σε φυσικό χώρο.

6.1 Ιδεοθύελλα και συννεφόλεξα

Χρησιμοποιώντας τεχνικές ιδεοθύελλας (braistorming) αναδείχθηκε ο ισχυρός συμβολισμός της θάλασσας για καθέναν από τους μαθητές. Η θάλασσα ως σύμβολο ελευθερίας, του φυσικού κόσμου, φυγής, ομορφιάς αλλά και ως γέφυρας με την Ελλάδα. Σε προγραμματισμένη τηλεδιάσκεψη και μετά από τον διαμοιρασμό οθόνης της διδάσκουσας, γράφτηκε το θέμα-ερέθισμα και τα παιδιά παρακινήθηκαν να προβούν σε ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση ιδεών. Τα μέλη της ομάδας ανακοίνωναν γρήγορα και αυθόρμητα τις λέξεις ή τις φράσεις που τους έρχονταν στο νου. Η κατάθεση των ιδεών γινόταν με γοργό ρυθμό. Και ο γραμματέας κατέγραφε όλες τις προτεινόμενες ιδέες. Όλοι είχαν δικαίωμα λόγου. Η διδάσκουσα διασφάλισε ότι δεν θα επιτραπεί ο σχολιασμός των απόψεων. Τονίζεται ότι όλοι οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία.

Στη συνέχεια, στάλθηκε ένα ανοιχτό και ευέλικτο ψηφιακό corpus κειμένων για τη θάλασσα με θεματικά κέντρα τη θάλασσα, το ταξίδι. Τα κείμενα ήταν αρκετά σε αριθμό, ώστε να αναδειχθούν οι πολλαπλές πτυχές των θεμάτων και οι διαφορετικές όψεις για κάθε θέμα. Η αποδέσμευση από το σχολικό εγχειρίδιο διαφοροποίησε τους παγιωμένους ρόλους πομπού-δέκτη, ενώ ταυτόχρονα έθεσε νέες απαιτήσεις στη διδακτική διαδικασία.

Ειδικά για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας τα ψηφιακά κείμενα διαθέτουν χαρακτηριστικά πλοήγησης και ποικίλους τύπους διαδραστικότητας και πρόσβασης σε πόρους του παγκόσμιου ιστού, στοιχεία που δεν μπορούν να υποστηρίξουν συνήθως τα έντυπα κείμενα (Schwebs, 2014).

Η διαδραστική αντίληψη της αφήγησης (Farmer, 2004) εγκαινιάζει μια ανατρεπτικά καινούρια φιλοσοφία της ανάγνωσης, κατά την οποία, οι παραγωγοί και καταναλωτές, αντί να εκλαμβάνονται ως δύο αντίθετες έννοιες μπορούν να θεωρηθούν συμμετέχοντες σε μια κοινή διαδικασία που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, εξ ου και ο όρος prosumers (producers+ consumers) (Jenkins et al., 2006).

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»

Αρχικά ζητήθηκε από τους μαθητές να διαβάσουν μόνοι τους τα ποιήματα που υπήρχαν στο corpus και στη συνέχεια να δημιουργήσουν συννεφόλεξα με τους στίχους που τους άγγιξαν και τους ξεχώρισαν.

Εικόνα 1 Οι μαθητές δημιουργούν συννεφόλεξα (wordart) με τους αγαπημένους τους στίχους.

6.2 Και εγένετο fakebook

Οι χαρακτήρες στη λογοτεχνία ορίζονται ως: «μυθοπλαστικές μορφές με ανθρώπινα χαρακτηριστικά», «αληθινά πρόσωπα που ξεπερνούν τα πλαίσια του κειμένου στο οποίο παρουσιάζονται», ή αλλιώς «πιστές αναπαραστάσεις πραγματικών ανθρώπων που διαθέτουν αληθοφάνεια». Για να φτάσουμε, λοιπόν, στο σημείο να αναπτύξουμε αληθοφανείς και πειστικούς χαρακτήρες για την ιστορία που έχουμε σκεφτεί και που αισθανόμαστε έτοιμοι να αφηγηθούμε, πρέπει πρώτα να αναλογιστούμε όλα εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν μία ανθρώπινη ύπαρξη.

Παρουσιάστηκε λοιπόν μια παιδαγωγική εφαρμογή το fakebook που παρέχετε δωρεάν στην ιστοσελίδα εκπαιδευτικού περιεχομένου classtools και ζητήθηκε από τους μαθητές να δημιουργήσουν το προφίλ ενός λογοτεχνικού ήρωα. Οι μαθητές, έχοντας κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο θα εργάζονταν είχαν δύο επιλογές. Κάποιοι ανέλαβαν να δημιουργήσουν το προφίλ των λογοτεχνικών ηρώων που παρουσιάστηκαν στο σώμα κειμένων που τους δόθηκε. Κάποιοι άλλοι αποφάσισαν να δημιουργήσουν έναν δικό τους φανταστικό ήρωα, έναν ναυτικό. Στη δημιουργία των προφίλ των ηρώων, οι μαθητές χρησιμοποίησαν λόγο, εικόνα, βίντεο και μουσική και δημιούργησαν πολυτροπικά κείμενα, αξιοποιώντας στοιχεία της προσωπικότητας των ηρώων, όπως τα είχαν προσλάβει μέσα από τη διαδικασία της ανάγνωσης των λογοτεχνικών κειμένων. Οι μαθητές ήρθαν πιο κοντά στους ήρωες τους. Μπήκαν στη θέση τους, ασχολήθηκαν με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους, αποκωδικοποίησαν τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά τους, δημιούργησαν το προφίλ τους στο διαδίκτυο (σε εκπαιδευτικό περιβάλλον) βάζοντας τις δικές τους πινελιές και τη δική τους πρόσληψη.

Κατά γενική ομολογία, ασχολήθηκαν με μια διαδικασία με την οποία είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι. Η χρήση των λογισμικών, που αποτελούν ελκυστικά και διασκεδαστικά προγράμματα, τα οποία ενεργοποιούν τη φαντασία των μαθητών και δημιουργούν κίνητρα συμμετοχής και μάθησης (Μουταφίδου & Μέλλιου, 2012), κινητοποίησε και τους πιο αδιάφορους μαθητές. Κατάλαβαν βιωματικά ότι οι λογοτεχνικοί ήρωες μπορούν να ζωντανέψουν με την βοήθεια των νέων τεχνολογιών, ότι λογοτεχνία και τεχνολογία δεν είναι δύο δρόμοι ασύμβατοι. Τέλος, αντιλήφθηκαν τη διαφορά ενός λογοτεχνικού ήρωα που σκιαγραφείται στο χαρτί από ένα λογοτεχνικό ήρωα που σκιαγραφείται με ψηφιακά μέσα.

6.3 Δοκίμες σε χαϊκού (όταν η μίμηση της ποιητικής φόρμας γίνεται αφητηρία έμπνευσης).

Η θάλασσα και οι άνθρωποι που την ταξιδεύουν πάντα θα μας εμπνέουν και θα μας συγκινούν. Πότε γαλήνια και πότε φουρτουνιασμένα τα νερά της θάλασσας ασκούν μια παράξενη γοητεία. Το απέραντο γαλάζιο και οι Σειρήνες της θάλασσας, η επιθυμία για φυγή και η ανάγκη για επιστροφή άλλοτε συμβολικά και άλλοτε όχι αποτέλεσαν την πηγή έμπνευσης για την επόμενη δραστηριότητα. Με αφορμή τα κείμενα ναυτικής λογοτεχνίας που δόθηκαν, ζητήθηκε από τους μαθητές η συγγραφή χαϊκού.

Το χαϊκού είναι μια ιαπωνική ποιητική φόρμα. Οι ποιητές χαϊκού πρέπει να δώσουν ένα ισχυρό μήνυμα σε 17 συλλαβές. Παραδοσιακά αποτελείται από τρεις στίχους των 5, 7, 5 συλλαβών που αποτυπώνουν την εικαστική δύναμη του λόγου και διαμορφώνουν ένα ποιητικό στιγμιότυπο.

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι η ευθυγράμμιση με συγκεκριμένους στιχουργικούς κανόνες μπορεί να σχηματοποιήσει αυτό που στη ποίηση καλούμε φόρμα. Η φόρμα ως τεχνική μπορεί να κατασκευαστεί, η μορφή όχι. Γιατί η μορφή βρίσκεται μόνο εκεί που υπάρχει ηποίηση.

Οι μαθητές βρήκαν την διαδικασία εξαιρετικά διασκεδαστική. Σε κάθε περίπτωση οι στίχοι των παιδιών έδωσαν πνοή σε εικόνες που αντικατοπτρίζουν τη θάλασσα και μας μεταφέρουν σε ένα περιβάλλον που μυρίζει η αλμύρα και παίρνει χρώμα η μοναξιά...

Ενδεικτικά παρουσιάζονται κάποια χαϊκού:

Η μοναξιά μου	έπεσε πούσι
φωνή του κοχυλιού	ένα φως να έρθει
άνεμος, κύμα	στη σκοτεινιά μου.

Ως δεύτερο στάδιο, ζητήθηκε να ντύσουν τα χαϊκού με εικόνες και ήχο και να γνωρίσουν με αυτόν τον τρόπο την κινητική ποίηση. Η κινητική ποίηση απαρτίζεται από δύο βασικά χαρακτηριστικά, που είναι η "υλικότητα", δηλαδή η "οπτική" διάσταση του κειμένου, που οδηγεί και στην αισθητική του απόλαυση από τον αναγνώστη και η σύνδεση του με την εικόνα και τον ήχο ως οπτικοακουστικό μέσο (Κασκάλης & Ναλμπαντίδης, 2013). Οι μαθητές επέλεξαν φωτογραφίες από το προσωπικό τους αρχείο και συμφωνήθηκε η προβολή να επενδυθεί μουσικά με τον ήχο των κυμάτων. Η ψηφιακή παρουσίαση που δημιουργήθηκε συνιστά μια μορφή τέχνης, συνδυάζοντας διαφορετικά είδη πολυμέσων όπως εικόνες, κείμενο, μουσική.

6.4 Ημερολόγιο καραντίνας

Οι έφηβοι τον καιρό της καραντίνας ήρθαν αντιμέτωποι με την απώλεια της κανονικότητάς τους, κλήθηκαν να αλλάξουν την καθημερινότητά τους και να αντιμετωπίσουν νέες πρωτόγνωρες συνθήκες.

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της ευεξίας, της συναισθηματικής ανθεκτικότητας και της συνοχής στην ομάδα-τάξη οι μαθητές της 10ης τάξης προχώρησαν σε συνεργατικές δραστηριότητες γραφής χρησιμοποιώντας τις ΤΠΕ για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και να αντιμετωπίσουν τις αγχογόνες καταστάσεις της πολυήμερης παραμονής τους στο σπίτι, μακριά από τους φίλους τους και το σχολείο υπό τον φόβο της πανδημίας.

Στο τμήμα που διενεργήθηκε η παρέμβαση, υπήρξε αυξημένο ενδιαφέρον των μαθητών. Κατά τη διάρκεια του ψηφιακού story circle όλοι οι μαθητές ήταν ιδιαίτερα ενεργητικοί, καθώς όλοι είχαν να μοιραστούν μία ιστορία από την πολυήμερη καραντίνα τους. Το θέμα του αναγκαστικού εγκλεισμού τους προκάλεσε προβληματισμό και συγκίνηση. Όταν τους δίνεται, λοιπόν, βήμα, να εκφράσουν τις αγωνίες τους είναι πρόθυμοι και να «ανοιχτούν» και να «ακούσουν» τον άλλον. Ακόμα και εντελώς αδιάφοροι μαθητές κινητοποιήθηκαν.

Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να δημιουργήσουν συνεργατικά ένα ψηφιακό ολιγόλεπτο φιλάκι. Οι ψηφιακές αφηγήσεις είναι βιωματικές (οι μαθητές είναι οι δημιουργοί), είναι

αποτέλεσμα συμμετοχικής διαδικασίας (οι μαθητές υιοθετούν ταυτόχρονα τον ρόλο του αφηγητή-πομπού και του δέκτη) και είναι και διαδραστικές (στο πλαίσιο που δημιουργός και κοινό μοιράζονται τις σκέψεις τους για την αφήγηση). Ιδιαίτερα στο πλαίσιο της σχολικής τάξης που το «κοινό» γνωρίζει τον αφηγητή δημιουργείται μια ακόμα πιο ιδιαίτερη σχέση μεταξύ «κοινού-δημιουργού».

Για την ψηφιακή αφήγηση χρησιμοποιήθηκε εφαρμογή δημιουργίας comics (<https://app.squiglit.com>). Απαραίτητη ήταν η κατανόηση των κωδικών αφήγησης των κόμικς όπου υπάρχει αλληλεπίδραση λόγου και εικόνας και η κριτική αντιπαράθεση τους με τις αφηγηματικές τεχνικές παραδοσιακών λογοτεχνικών κειμενικών ειδών, όπου κυρίαρχο συστατικό της αφήγησης είναι ο λόγος.

Αυτή η ψηφιακή αφήγηση που χρησιμοποιεί τον ήχο, την εικόνα έχει τη δυνατότητα τροποποίησης, επεξεργασίας αλλά και αποθήκευσης στα πολυμεσικά εργαλεία για μεγάλο χρονικό διάστημα, γεγονός που εξασφαλίζει την αξία της στην εκπαίδευση και ενισχύει το χρόνο ζωής της (Lathem, 2005)

7. Συμπεράσματα

Η χρήση των ΤΠΕ και η δημιουργική γραφή αποδείχτηκαν δυναμικά εργαλεία στην πρωτόγνωρη εκπαίδευση έκτακτης ανάγκης τον καιρό της πανδημίας που ενίσχυσε τη διάθεση για μάθηση και κυρίως μεταμόρφωσε το κλίμα μέσα στην ψηφιακή τάξη καθιστώντας τους μαθητές ικανούς να απολαμβάνουν το λογοτεχνικό κείμενο. Επιβεβαιώθηκε ότι η Δημιουργική Γραφή και οι ΤΠΕ μπορούν να υπηρετήσουν την ανακαλυπτική, παιδοκεντρική, βιωματική αλλά και συνεργατική μάθηση καθώς μετατρέπουν την κατά κανόνα παθητική πρόσληψη της Λογοτεχνίας σε ενεργητική παρέχοντας την ευκαιρία προσωπικής έκφρασης και αναδημιουργίας του κόσμου και εξοικειώνοντας τους μαθητές με τους τρόπους και τις τεχνικές της λογοτεχνικής γραφής και όχι με την αυστηρή της αντιμετώπιση ως διδακτέας ύλης. Συγκεκριμένα:

- προσφέρει μια δυναμική στη διδασκαλία δίνοντας πολλαπλές ευκαιρίες στους μαθητές να προβληματιστούν, να συνεργαστούν, να επικοινωνήσουν και να εκφραστούν προφορικά και γραπτά.
- αυξάνει την αυτοπεποίθηση και συνακόλουθα την αυτοεκτίμηση των μαθητών.
- ο συνδυασμός μάθησης, ψυχαγωγίας και παιγνιώδους μάθησης δημιουργεί καινοτομία.
- αποδεικνύει ότι η φαντασία, η δημιουργικότητα και η αυτενέργεια δεν είναι απλώς πηγές έκφρασης αλλά και αληθινοί τρόποι παιδείας και εκπαίδευσης.

Η νέα μετανεωτερική πραγματικότητα, της πληροφορικής επανάστασης, της πολυπολιτισμικότητας, της πολυτροπικότητας και των πολυγραμματισμών, επιβάλλει τον επανακαθορισμό των αρχών, των στόχων και των μεθόδων μάθησης, καθώς και νέες διαδικασίες ανάγνωσης των συμβολικών μορφών και μέσων που χρησιμοποιούνται στην ανθρώπινη επικοινωνία (Πασχαλίδης, Γ.1996:15).

Η παρεχόμενη εκπαίδευση λοιπόν, στο σχολείο της επόμενης ημέρας πρέπει να απευθύνεται ολιστικά στον μαθητή, να υποστηρίζει την πολυδιάστατη επικοινωνία και την αυξημένη αλληλεπίδραση. Απαιτείται να εφεύρουμε εκ νέου τον ψηφιακό ρόλο των εκπαιδευτικών και των μαθητών και να στοχεύσουμε σε μια νέα υβριδική παιδαγωγική, η οποία θα υποστηρίζει την μάθηση σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσσες

- Γρόσδος, Στ. (2014). Δημιουργικότητα και Δημιουργική Γραφή στην Εκπαίδευση, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας
- Κασκάλης Θ., & Ναλμπαντίδης Γ., (2013) Ηλεκτρονική Λογοτεχνία: συγγραφικές ιδιαιτερότητες και καλλιτεχνικές προοπτικές, στα πρακτικά του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου Δημιουργικής Γραφής

- Μουταφίδου, Ά. & Μέλλιου, Κ. (2012). Συνεργατική δημιουργία ψηφιακού κόμικ στο νηπιαγωγείο, στα Πρακτικά 9ου Συνεδρίου ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ «Η εκπαίδευση στην εποχή των Τ.Π.Ε», Αθήνα: Επιστημονική Ένωση Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας για τη διάδοση των Τ.Π.Ε. στην εκπαίδευση (ΕΕΕΠ-ΔΤΠΕ).
- Νικολαΐδου, Σ. (2008). Λογοτεχνία και Νέες Τεχνολογίες. Από τη θεωρία στη διδακτική πράξη, Αθήνα, Κέδρος.
- Πασχαλίδης, Γ. (1996). Σημείων Αγωγή / Σημεία Αγωγής. Στο *Σημειωτική και Εκπαίδευση*. (επιμ. Σ. Καμαρούδης – Ε. Χοντολίδου). Ελληνική Σημειωτική Εταιρία. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 15-22.
- Σουλιώτης, Μ. (2012). Βιβλίο του Εκπαιδευτικού, Σουλιώτης, Μίμης και ομάδα εργασίας (2012), Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες πλεύσεως, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης Προγραμμάτων, Κύπρος.

Ξενόγλωσσες

- Farmer, L. (2004). Using technology for Storytelling: Tools for Children, *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 10(2), 155-168.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: New York University Press.
- Lathem, S. (2005) Learning Communities and Digital Storytelling: New Media for Ancient Tradition. In C. Crawford et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology Teacher Education International Conference 2005* (pp. 2286-2291)
- Morley, D. (2007) *The Cambridge Introduction to Creative Writing*. New York: University Press, Cambridge
- Schwebs, T. (2014). Affordances of an app. *Nordic Journal of ChilLit Aesthetics*, 5, 1-11.

Δημιουργική Συνεργατική Γραφή - Από τη θεωρία στην πράξη: "Το κυνήγι των καμένων μυστικών"

Αναστασία Αργυριάδου
Φιλολόγος - Θεολόγος, Διδάκτωρ ΑΠΘ
"Αλεξάνδρειο" 2ο Γυμνάσιο Βέροιας
aargyria0@gmail.com

1. Εισαγωγή

Ένα βασικό χαρακτηριστικό των εφήβων είναι η περιέργεια. Διδάσκοντας Λογοτεχνία σε ένα τμήμα της Γ' Γυμνασίου, μια μικρή ομάδα μαθητριών και μαθητών ενδιαφέρθηκε να μάθει πώς γεννιέται ένα λογοτεχνικό έργο και κυρίως ένα έργο πεζογραφίας. Ωστόσο, τα παιδιά δεν αρκέστηκαν μόνον στο να μάθουν το πώς, αλλά δοκίμασαν την πρόκληση να συν-γράψουν και τα ίδια μία δική τους μυθολογική ιστορία με φανταστικούς χαρακτήρες, με αρχή, μέση και τέλος, με πλοκή, κορύφωση και λύση. Έτσι, προσπαθήσαμε να ανακαλύψουμε τη λογοτεχνία «εκ των έσω». Να γίνουμε πρώτα καλύτεροι αναγνώστες και -γιατί όχι-να δοκιμάσουμε τις ικανότητες μας στη συγγραφή.

Η δυνατότητα να πλάσει κανείς από την αρχή μία ιστορία, να δημιουργήσει χαρακτήρες και να εντρυφήσει στον ψυχισμό τους, αποτελεί πρόκληση και ενδιαφέρουσα μορφή καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Επιπλέον, επιτρέπει στο μαθητή να ψυχαγωγηθεί, να καλλιεργήσει όλες τις νοητικές του δυνατότητες, όπως τη μνήμη, τη φαντασία, την παρατηρητικότητα, αλλά και να εξασκηθεί στην παραγωγή όλων των ειδών του πεζού λόγου: στην αφήγηση, στην περιγραφή, στο διάλογο, στο εσωτερικό σχόλιο. Η δημιουργική γραφή μπορεί να δώσει τις κατάλληλες απαντήσεις και μέσω των συστηματικών της μεθόδων να συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση, την ερμηνεία και τη διεύρυνση της κριτικής σκέψης. Κατά συνέπεια, ο επιμέρους στόχος, η παραγωγή ενός κειμένου, μπορεί να λειτουργήσει ευεργετικά για τη συνολική πνευματική συγκρότηση των μαθητών.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν τη δυνατότητα να καλλιεργήσουν τη φαντασία και την ελευθερία τους, παράγοντες που συχνά τίθενται στο περιθώριο στο πλαίσιο των απαιτητικών και εξαντλητικών τους υποχρεώσεων. Μέσω της γραφής ξεδιπλώνουν το ταλέντο τους, αποκτούν αυτοπεποίθηση και καλλιεργούν την παρατηρητικότητά τους. Καθώς δεν υπάρχει ο φόβος της βαθμολόγησης, περιορίζονται οι ανταγωνισμοί και η γραφή αποκτά παιγνιώδη χαρακτήρα που συμβάλλει στην ψυχική ανάταση των μαθητών. Σημαντικό για μας ήταν ότι στην προσπάθεια αυτή δεν συμμετείχαν αποκλειστικά "άριστοι" μαθητές, αλλά και "μέτριοι". Με τη συνεργατική δημιουργική γραφή τα παιδιά απελευθερώνονται και συγχρόνως δοκιμάζουν τα όρια της δημιουργικότητας και της φαντασίας τους.

Πρόθεσή μας ήταν να καθοδηγήσουμε τους μαθητές μας στο ταξίδι της συνεργατικής δημιουργικής γραφής μέσα από συγκεκριμένα παραγωγικά στάδια, ώστε να υπάρξει από αποτέλεσμα. Σε αυτό μας βοήθησε ο τύπος των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που προϋποθέτει οργάνωση, σχεδιασμό και προγραμματισμό των συναντήσεων και είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση (έντυπη και ηλεκτρονική) του συλλογικού έργου των μαθητών μας.

2. Στοιχεία εφαρμογής

Ταυτότητα Εκπαιδευτικού Προγράμματος:

Τάξη: Γ' Γυμνασίου

Πεδίο Ενδιαφέροντος: Πολιτισμός - Λογοτεχνία

Τμήμα: Γ4 - Συνολικός Αριθμός Μαθητών/τριών: 8

Περίοδος: Δεκέμβριος - Μάιος Σχολικού Έτους 2020 - 2021

Χρόνος: 6 μήνες

Τόπος: Αίθουσα Διδασκαλίας στο «Αλεξάνδρειο» 2^ο Γυμνάσιο Βέροιας - Webex (τηλεσυναντήσεις)

Διαδκτικά μέσα/ Εργαλεία: e-class, GoogleDocs, padlet.com, canva.com, mentimeter.com, issuu.com

3. Στόχοι - επιδιώξεις

Οι ειδικοί διδακτικοί στόχοι που επιδιώκονται με την υλοποίηση του προγράμματος Δημιουργικής Γραφής είναι:

- η ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης με την ανάγνωση και την συγγραφή (κριτικός - κοινωνικός γραμματισμός),
- η κινητοποίηση της φαντασίας και της συγγραφικής επινοητικότητας (λειτουργικός γραμματισμός),
- η καλλιέργεια της δεξιότητας αφήγησης ιστοριών, συναισθημάτων ή καταστάσεων και της περιγραφής προσώπων, τόπων και αντικειμένων με βιωματικό τρόπο (κριτικός, λειτουργικός και γλωσσικός γραμματισμός),
- η γλωσσική καλλιέργεια και η εξάσκηση σε όλα τα είδη του λόγου (γλωσσικός γραμματισμός),
- η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας μεταξύ των μελών της ομάδας (κοινωνικός γραμματισμός),
- η δημιουργία κλίματος συντροφικότητας και δημιουργικότητας κατά τη διάρκεια του προγράμματος (κοινωνικός - λειτουργικός γραμματισμός).

4. Συνθήκες Υλοποίησης του Εκπαιδευτικού Προγράμματος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής υλοποιήθηκε από το Δεκέμβριο του 2020 ως τον Μάιο του 2021, δηλαδή στο μεγαλύτερό του μέρος κατά τη διάρκεια ισχύος των περιοριστικών μέτρων και της αναστολής της διά ζώσης λειτουργίας των σχολικών μονάδων λόγω της πανδημίας του Covid-19. Για τον λόγο αυτό, οι συναντήσεις πραγματοποιούνταν μία φορά την εβδομάδα, για 1-2 ώρες διαδικτυακά, μέσω της πλατφόρμας σύγχρονης εξ αποστάσεως διδασκαλίας (Webex) και με τη συμβολή διαδικτυακών εργαλείων και εφαρμογών.

Αρχικά, η διδάσκουσα δημιούργησε το μάθημα *Εργαστήριο Δημιουργικής Γραφής* στην πλατφόρμα της e-class του πανελλήνιου σχολικού δικτύου, μέσω του οποίου οι μαθητές είχαν πρόσβαση τόσο στο θεωρητικό υλικό (όπως οι λειτουργίες του Propp, τα "συστατικά" μιας ιστορίας, "μυστικά" για τη συγγραφή ενός έργου. κ.ά.) και στο "ιστολόγιο" όσο και στο padlet για τη δημιουργία των χαρακτήρων, όπως και στα φύλλα συνεργατικής γραφής (GoogleDocs) για τη συγγραφή των "σεναρίων".

5. Μεθοδολογία της συγγραφής - στάδια υλοποίησης του έργου

5.1. Αναγνωστικό στάδιο

Κανένας συγγραφέας δεν μπορεί να γράψει κάτι, αν δεν έχει αναγνωστικές προσλαμβάνουσες. Η ομάδα δημιουργικής γραφής, πέρα από την επαφή που είχε με τα κείμενα της λογοτεχνίας του σχολικού εγχειριδίου, διάβασε ορισμένες από τις ιστορίες της Βασιλικής Ηλιοπούλου (*Το τέρας στο μετρό. Μικρές και μικρότερες ιστορίες με τέρατα.*) και κάπως έτσι δόθηκε η αφορμή για το "χτίσιμο" της συνεργατικής ιστορίας μυστηρίου.

5.2. Προσυγγραφικό στάδιο

Αρχικά, ο κάθε μαθητής/μαθήτρια εμπνεύστηκε από το σύγχρονο αστικό περιβάλλον έναν ήρωα/ηρωίδα, τον οποίο δημιούργησε στο padlet του Εργαστηρίου Δημιουργικής Γραφής (<https://padlet.com/natasaa/3s15ec4ksuwd>), δίνοντάς του τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: Όνομα, Φύλο, Επάγγελμα, Ηλικία, Καταγωγή, Χαρακτηριστικά - Εμφάνιση, Ιδιότητες, Κύριο προτέρημα,

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ II» (2021)

Κύριο ελάττωμα, Αγαπημένη ασχολία. Κατ' αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν οκτώ ήρωες, ένας για κάθε μέλος της ομάδας, δυνητικά "έτοιμοι" να ενταχθούν σε μία ιστορία περιπέτειας.

Στη συνέχεια, οι μαθητές και οι μαθήτριες κλήθηκαν να επιλέξουν εάν θέλουν να γράψουν ο καθένας μία μικρή ιστορία με πρωταγωνιστή τον ήρωα/ ηρωίδα του σε έναν "κοινό" καμβά, τον οποίο θα επινοούσαν όλοι μαζί, ώστε να δημιουργηθεί μία σπονδυλωτή ιστορία ή να γράψουν μία κοινή ιστορία συνεργατικά. Μετά από ψηφοφορία, μέσω του webex rolling, επέλεξαν το δεύτερο, αλλά δέχτηκαν την πρόταση, καθώς ήταν οχτώ, να χωριστούν τυχαία μέσω των breakout sessions σε δύο υποομάδες των τεσσάρων μελών και να επιλέξουν ένα πρώτο "σενάριο" και έναν χώρο δράσης για τους ήρωες και τις ηρωίδες τους.

πακέτο

Δημιουργική Γραφή
ΑΣ ΦΤΙΑΣΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Γ. Χ.
Όνομα: Haruto Kaneki
Φύλο: Άνδρας
Ηλικία: 23
Καταγωγή: Ιαπωνία
Εμφάνιση: ψηλός, καφέ μαλλιά, καφέ μάτια, ομοίομορφο πρόσωπο, συνήθως ντύεται όμορφα και κομψά όπως με ποικίλα και τέν.
Ιδιότητες: παρατηρητικότητα, νοιάζεται για όλους, όμορφος, έχει ταλέντο στην μαγειρική και του αρέσει η γυμναστική.
Αγαπημένη ασχολία: Να διαβάζει βιβλία
Κόριο Προτέρημα: Η συμπόνια του
Κόριο ελάττωμα: Η συμπόνια του καθώς δεν μπορεί να διακρίνει έναν λάθος άνθρωπο από τους αντικειμενικούς όλους με ευγενικότητα αγνοώντας τις πράξεις τους.
Ανάμνηση 5 μήνες Τελεία
Πρόσθεσε σχόλιο

Γ. Χ.
Όνομα: Haruto Kaneki
Φύλο: Άνδρας
Ηλικία: 23
Καταγωγή: Ιαπωνία
Εμφάνιση: ψηλός, άσπρα μαλλιά, καφέ μάτια, ομοίομορφο πρόσωπο, συνήθως ντύεται όμορφα και κομψά όπως με ποικίλα και τέν.
Ιδιότητες: παρατηρητικότητα, νοιάζεται για όλους, όμορφος, έχει ταλέντο στην μαγειρική και του αρέσει η γυμναστική.
Αγαπημένη ασχολία: Να διαβάζει βιβλία
Κόριο Προτέρημα: Η συμπόνια του
Κόριο ελάττωμα: Η συμπόνια του καθώς δεν μπορεί να διακρίνει έναν λάθος άνθρωπο από τους αντικειμενικούς όλους με ευγενικότητα αγνοώντας τις πράξεις τους.
Ανάμνηση 8 μήνες Ορίσιμη
Πρόσθεσε σχόλιο

Ε. Τ.
Όνομα: Μάικ Μπανικ
Φύλο: Άνδρας
Ηλικία: 42
Επίσημη ηλικία: εφιά, γρήγορα αντανακλαστικά, πολεμικές τέχνες
Χώρας Πρωτεύουσα: Χόμορ, καλή καρδιά
Καταγωγή: Σικάνο
Κόριο προτέρημα: να φροντίζει για την ασφάλεια της οικογένειάς του
Κόριο ελάττωμα: είναι αδύναμος
Εμφάνιση: ότι βρει στην ντουλάπα
Αγαπημένη ασχολία: σκοιτοβολή
Αναμνηση 8 μήνες ΠΩΛ ΕΠΙΔΕΙΞΕΡΟΝ ΤΥΠΟΣ Ο ΜΠΑΝΙΚΗ
Ανάμνηση 8 μήνες Τελεία
Πρόσθεσε σχόλιο

Κ. Τ.
Όνομα: Ορίωνας
Ζωοπρότομα
Φύλο: Άρσενικό
Ηλικία: 26 ετών
Καταγωγή: Έλληνας από την Πέλο
Εμφάνιση: ψηλός με σχετικά μεγάλη πλάτη, πράσινα μάτια και καστανο-ξανθό μαλλί, φοράει συνήθως μακριά τενικά ρούχα ή εσωτερικά
Ιδιότητες: δεικτική νοημοσύνης 12.5, ταλέντο στη συγγραφή.
Αγαπημένη ασχολία: τραγουδι
Κόριο προτέρημα: Αρσίσωση
Κόριο ελάττωμα: Άγχος
Αναμνηση 6 μήνες
Πρόσθεσε σχόλιο

Α. Κ.
Όνομα: Νταλνία Πρινς
Φύλο: γυναικία
Ηλικία: 17 ετών
Καταγωγή: Άος Άλιος, Καλιφόρνια, ΗΠΑ
Εμφάνιση: καστανά ανοιχτά μαλλιά λίγο πιο κάτω στα τους ώμους, καστανά μάτια, δερμάτινο μπουφάν, τέν σε κομμένο ή φρενός, μέτριο ύψος, μωβές κοπέλα.
Ιδιότητες: έξυπνη, βοηθάει όποιον την χρειάζεται, κάνει πολλά σαρκαστικά σχόλια
Αγαπημένη ασχολία: πολεμικές τέχνες, να διαβάζει το ημερολόγιο της νεκρής μητέρας της, η εκμάθηση ξένων γλωσσών (Ρωσικά, Γερμανικά, Γαλλικά, Ελληνικά, Αγγλικά, Ισπανικά, Ιαπωνικά) και ο χορός
Κόριο Προτέρημα: αυτοτεταποίηση, ευφύια
Κόριο ελάττωμα: προβλήματα εμπιστοσύνης, προβλήματα θυμού, δεν δείχνει εύκολα τα συναισθήματά της
Αναμνηση 8 μήνες Ορίσιμη
Πρόσθεσε σχόλιο

Α. Χ.
Όνομα: Στέφαν Πάρκερ
Φύλο: Άνδρας
Ηλικία: 19 Χρόνων
Καταγωγή: Σικάνο, Αμερική
Εμφάνιση: μακριά ξανθά μαλλιά, καστανά μάτια, φοράει δερμάτινο μπουφάν, μαύρη μπλούζα, μαύρο στενό τέν παντελόνι και μαύρες αρβόλες
Αγαπημένη ασχολία: το εφόραιο και το ράνγκμ
Ιδιότητες: είναι στανγκ, συμπετονικές, αρεσει ρεπες, διαρραλλος, συμπαθής αλλά πολλές φορές μπορεί και να γίνει επιθετικός, απρόβλεπτος και να φερει εγωιστικά
Κόριο προτέρημα: είναι πάντα πρόθυμος να κάνει και παραπάνω από ότι χρειαστεί για να προστάξει και να είναι ευτυχισμένοι η οικογένεια, οι φίλοι και ο έρωτας της ζωής του
Κόριο ελάττωμα: Μπορεί να είναι πρόθυμος για να κάνει τα πάντα και να είναι στο πλάι των δικών του αλλά πολλές φορές μπορεί να στραφει εναντίον στους δικούς του μόνο και μόνο για δικό του όφελος ή να κυνηγήσει την πλάτη και να κυνηγήσει κάτι που το θέλει μόνο αυτός
Αναμνηση 9 μήνες Περμένουμε τις δημιουργίες σου
Πρόσθεσε σχόλιο

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
ΦΥΛΟ: Κόριο
ΚΑΤΑΓΟΓΗ: ΕΜΦΑΝΙΣΗ:
ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ:
ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΑΣΧΟΛΙΑ:
ΚΥΡΙΟ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ:
ΚΥΡΙΟ ΕΛΑΤΤΩΜΑ:
Αναμνηση 9 μήνες Περμένουμε τις δημιουργίες σου
Πρόσθεσε σχόλιο

Ν. Ν.
Όνομα: Λορέντζο - Φρανσέσκινο - Κορκολιόρο - Παρακουριόδα.
Ηλικία: 22 χρόνων.
Καταγωγή: Ιταλία.
Εμφάνιση: Σχετικά κοντά μαύρα μαλλιά, καστανά μάτια, φοράει ένα ασπρμένο δακτυλίδι στο δεξί χέρι, στον αντίχειρα του είναι όμορφο του πατέρα του και δεν το βγάζει ποτέ.
Ιδιότητες: Είναι σερ σε πολύ μενολή ολιωμένο κατατοριον που βρισκονται στην Νόπολη της Ιταλίας.
Αγαπημένη ασχολία: Ασχολείται με το φαντομφοκό όταν ο καιρός του το επιτρέπει
Κόριο προτέρημα: Είναι σειδερής και ευφύια, άτομο με αίσθημα ενσυναίσθησης και είναι εργοτικός.
Κόριο ελάττωμα: Όταν εκνευρίζεται από κάποιον αντί να συγκρατηθεί, φέρφεται χωρίς όρια και μιλάει με τις χειρότερες λέξεις και φράσεις για τον καθένα.
Ανάμνηση 8 μήνες Τελεία!!!!
Πρόσθεσε σχόλιο

Γ. Φ.
Όνομα: Ιζαμπελά Κοβολάκι
Φύλο: Θηλυκό
Ηλικία: 17 ετών
Καταγωγή: Κόλμπεργκ, Πολωνία
Εμφάνιση: Μέτριο ύψος, αδύνατο σώμα, καστανά μαλλιά στο ύψος των ώμων, ντυμένη με ένα σκούρο μπλε κορμό φόρεμα στενό στην μέση, με άσπρα γιακά και μανικία τρία τέταρτα, μαύρα λουστρίνια και ένα δεξιά κειμήλιο της οικογένειάς της, άσπρα χαρακτορικά προσώπου
Ιδιότητες: Πάειμο πιάνου, γνώση 3 γλωσσών
Αγαπημένη ασχολία: Φόρεμα με τον πατέρα της, επίσκεψη μουσείων με την μητέρα της, παίξιμο σκακιού με τον μικρό της αδερφό
Κόριο προτέρημα: Επιμονή, ευφύια, αγάπη
Κόριο ελάττωμα: κρίσεις πανικού, φόβος
Αναμνηση 8 μήνες
Πρόσθεσε σχόλιο

Χ. Σ.
Όνομα: Στάνφορντ
Φύλο: άντρας
Ηλικία: 19 ετών
Καταγωγή: Ηπρωκλίν
Εμφάνιση: ψηλός, καστανα μαλλιά, γαλάζια μάτια, ανοιχτόχρωμο δέρμα, φοράει συνήθως σκουρόχρωμα ρούχα, φόρες και δερμάτινα, έχει ένα ασπρμένο σκουλερική στο δεξί αυτί
Ιδιότητες: είναι έξυπνος, όμορφος, έχει πολλές γνώσεις σε όλα τα θέματα, ασχολείται με πολεμικές τέχνες και είναι πεισιματόρης
Αγαπημένη ασχολία: σωματική άσκηση και λύση λογικών προβλημάτων
Κόριο προτέρημα: είναι εύστοφος και λύνει δημιουργικά τα προβλήματα του
Κόριο ελάττωμα: υπερβολικός και πολύ συναισθηματικός, δέχεται εύκολα με ανθρώπους
Αναμνηση 8 μήνες
Πρόσθεσε σχόλιο

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ» (2021)

Η διδάσκουσα δημιούργησε δύο κενά "Σενάρια" σε φύλλα συνεργατικής γραφής (GoogleDocs), ένα για την κάθε υποομάδα, και τα ανάρτησε στο "μάθημα" του Εργαστηρίου Δημιουργικής Γραφής στην e-class

(<https://eclass11.sch.gr/courses/1601011311/>).

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ - ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ - ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

[CREATIVE WRITING - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ](#)

[ΒΑΣΙΚΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ](#)

[ΠΩΣ "ΠΛΑΘΟΥΜΕ" ΤΟΥΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΜΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ](#)

[Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΑΣ](#)

[ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΓΙΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥΣ](#)

[PADLET: ΑΣ ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ](#)

[ΚΟΙΝΟ ΣΕΝΑΡΙΟ](#)

[ΣΕΝΑΡΙΟ 1](#)

[ΣΕΝΑΡΙΟ 2](#)

Ως τόπος δράσης επιλέχθηκε το Σαν Φρανσίσκο και η πρώτη ομάδα δραστηριοποιήθηκε στα εγκαίνια μιας υπερσύγχρονης βιβλιοθήκης, ενώ η δεύτερη στον χώρο του αεροδρομίου με σκοπό το ταξίδι για έναν διαγωνισμό μαγειρικής.

5.3. Συγγραφικό στάδιο

"Τι σχέση έχει μία παγκοσμίου φήμης βιβλιοθήκη με έναν πολυαναμενόμενο διαγωνισμό μαγειρικής; Πώς συνδέονται μεταξύ τους οκτώ πρόσωπα, δύο ομάδες, δύο εγκλήματα και ένα ξενοδοχείο; Όταν ο Στέφαν, ο θείος Μάικ, η Ιζαμπέλα και ο Ωρίωνας συναντιούνται τυχαία στα εγκαίνια της βιβλιοθήκης του Σαν Φρανσίσκο, ένα απροσδόκητο περιστατικό τους βάζει σε μια σειρά περιπετειών και κρίσιμων καταστάσεων που ζητούν λύσεις. Την ίδια στιγμή, στο αεροδρόμιο του Σαν Φρανσίσκο μια σειρά γεγονότων οδηγεί στη γνωριμία του Λορέντζο, διάσημου σεφ, και

μιας νεαρής χορεύτριας, της Ναταλίας. Μία δολοφονία φέρνει τους δύο ήρωες σε επαφή με τον Στάνφορντ και τον Χαρούτο, και τότε όλα ανατρέπονται. Και ενώ τα ενοχοποιητικά στοιχεία πληθαίνουν, νέα ερωτήματα γεννιούνται και οι δρόμοι των ηρώων περιπλέκονται. Θα καταφέρουν, άραγε, να ενώσουν όλα τα κομμάτια του παζλ και να αντιμετωπίσουν την αλήθεια;"

Από την περίληψη του βιβλίου, ο αναγνώστης καταλαβαίνει ότι πρόκειται για μια ιστορία μυστηρίου, στην οποία οι χαρακτήρες που "έχτισαν" οι μαθητές και οι μαθήτριες στο padlet αποκτούν ρόλο και αναλαμβάνουν δράση.

Ποια στοιχεία βοήθησαν στη συγγραφή της ιστορίας μας;

- Η φυσική αναπαράσταση των σκηνών κατά τις τηλεσυναντήσεις μας.
- Η δημιουργία πραγματικών διαλόγων μεταξύ των ηρώων και των ηρωίδων.
- Η συζήτηση της πλοκής και της εξέλιξής της, αρχικά ανά υποομάδα στα breakout sessions και στη συνέχεια στην ολομέλεια.
- Η πλαισίωση της δράσης με αφήγηση, περιγραφή και σχολιασμό.
- Η συνεργατική συγγραφή των δύο σεναρίων, τόσο κατά τον χρόνο των τηλεσυναντήσεων όσο και στον ελεύθερο χρόνο των μαθητών και των μαθητριών.
- Η ύπαρξη κοινών σημείων στα δύο σενάρια, όπως το ανεξιχνίαστο έγκλημα και ο ένοχος ήρωας.

Η δομή της ιστορίας στην οποία κατέληξαν οι μαθητές μετά από αρκετές τηλεσυναντήσεις είναι η εξής:

Στις δύο χωριστές ομάδες: Δύο ανεξιχνίαστες δολοφονίες, γίνονται η αφορμή για τη γνωριμία των ηρώων. Ακολουθεί η "ενοχοποίηση" αθώου ήρωα και κυνηγητό από τις αστυνομικές αρχές.

Στην κοινή ομάδα: Ένα νέο έγκλημα οδηγεί τυχαία στην εξιχνίαση των τριών εγκλημάτων και στην αποκάλυψη των ενόχων.

Ως επίλογο, οι μαθητές και οι μαθήτριες έγραψαν ο καθένας/ καθεμία από μία παράγραφο για το πώς φαντάζονταν την εξέλιξη του ήρωα/ ηρωίδας τους τρία χρόνια έπειτα από το τέλος της κύριας δράσης.

Αφού ολοκληρώθηκε η συγγραφή της ιστορίας στα συνεργατικά φύλλα, καταλήξαμε στην τιτλοφόρησή της: "Το κυνήγι των καμένων μυστικών". Έπειτα, χωρίσαμε τα κεφάλαια, τα οποία θέσαμε εναλλάξ ανά υποομάδα ως το 5ο κεφάλαιο (Στάχτη και μπούρμπερη), και ακολούθησαν άλλα τέσσερα κεφάλαια της κοινής δράσης των πρωταγωνιστών, ενώ η πορεία τους μετά από τρία χρόνια καταγράφεται στο 10ο κεφάλαιο (Με το πέρασμα του χρόνου), ως επίλογο.

5.4. Έκδοση του Βιβλίου

Τι σχέση έχει μία παγκοσμίου φήμης βιβλιοθήκη με έναν πολυαναμενόμενο διαγωνισμό μαγικής; Πώς συνδέονται μεταξύ τους οκτώ πρόσωπα, δύο ομάδες φίλων, δύο εγκλήματα και ένα ενοχοχείρι; Όταν ο Στέφαν, ο θείος Μάικ, η Ιζαμπέλα και ο Ωρίωνας συναντιούνται τυχαία στα εγκαίνια της βιβλιοθήκης του Σαν Φρανσίσκο, ένα απροσδόκητο περιστατικό τους βάζει σε μια σειρά περιπετειών και κρίσιμων καταστάσεων που ζητούν λύσεις. Την ίδια στιγμή, στο αεροδρόμιο του Σαν Φρανσίσκο μια σειρά γεγονότων οδηγεί στη γνωριμία του Λορέντζο, διάσημου σερφ, και μιας νεαρής χορεύτριας, της Ναταλίας. Μία δολοφονία φέρνει τους δύο ήρωες σε επαφή με τον Στάνφορντ και τον Χαρούτο, και τότε όλα ανατρέπονται. Και ενώ τα ενοχοποιητικά στοιχεία πληθαίνουν, νέα ερωτήματα γεννιούνται και οι δρόμοι των ηρώων περιπλέκονται. Θα καταφέρουν, άραγε, να ενώσουν όλα τα κομμάτια του παζλ και να ανακαλύψουν την αλήθεια;

«ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ ΤΩΝ ΚΑΜΕΝΩΝ ΜΥΣΤΙΚΩΝ»

Ιστορία Μυστηρίου

Κατοάμπουλα Αικ., Νικολοβ Ν., Τσανακτοίδης Κ., Τσίγγος Ευθ., Φανδινάκη Γ., Χαρίλας Γ., Χειμόνας Σ., Χριστοφορίδης Αιμ.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες φιλοτέχνησαν με τη βοήθεια του διαδικτυακού εργαλείου www.canva.com το εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο του βιβλίου. Στο εξώφυλλο αποτυπώνονται οι οκτώ βασικοί ήρωες της ιστορίας, οι οποίοι στην πραγματικότητα μοιάζουν με τους οκτώ δημιουργούς τους! Στο οπισθόφυλλο εικονίζονται οκτώ διαφορετικά αντικείμενα, που το καθένα τους αντιπροσωπεύει και έναν από τους οκτώ βασικούς ήρωες της ιστορίας.

Η διδάσκουσα το προλόγισε το βιβλίο, αποκτήσαμε το απαραίτητο ISBN για μη εμπορική χρήση (ISBN: 978-618-85469-0-5) από την Εθνική Βιβλιοθήκη στο όνομα του σχολείου μας, βρήκαμε εκδότη, ο οποίος ανέλαβε αφίλοκερδώς την εκτύπωση του έργου, και το δημοσιεύσαμε διαδικτυακά, μέσω της εφαρμογής

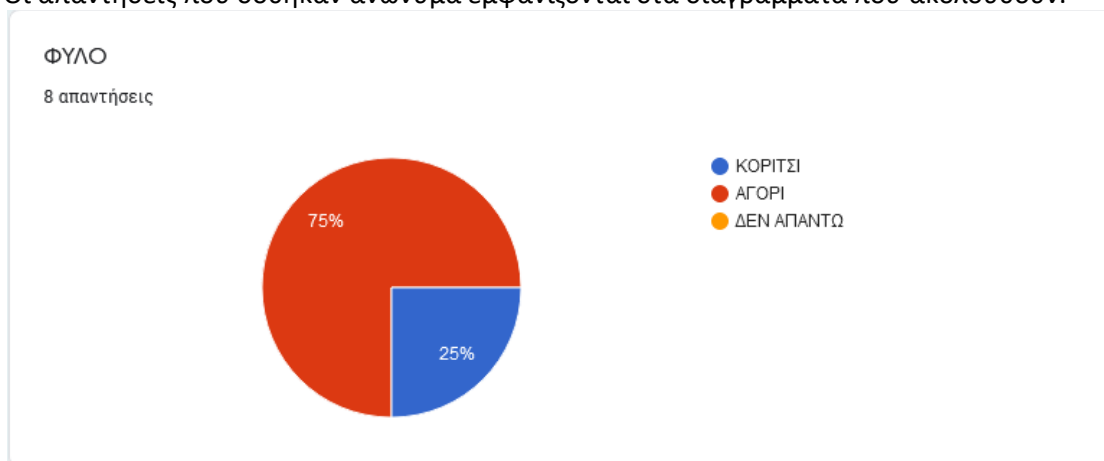
www.issuu.com

(https://issuu.com/alexandreio_2o_gymnasio_veroias/docs/
[.docx](#)).

Ο κάθε μαθητής/ μαθήτρια έλαβε οκτώ αντίτυπα του έργου.

5.5. Μετασυγγραφικό στάδιο

Με το τέλος του προγράμματος, οι μαθητές και οι μαθήτριες κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο, στο οποίο αποτυπώνονται οι εντυπώσεις τους από το πρόγραμμα συνεργατικής γραφής και η πρόθεσή τους να ανταποκριθούν σε παρόμοια πρόκληση στο μέλλον. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ανώνυμα εμφανίζονται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

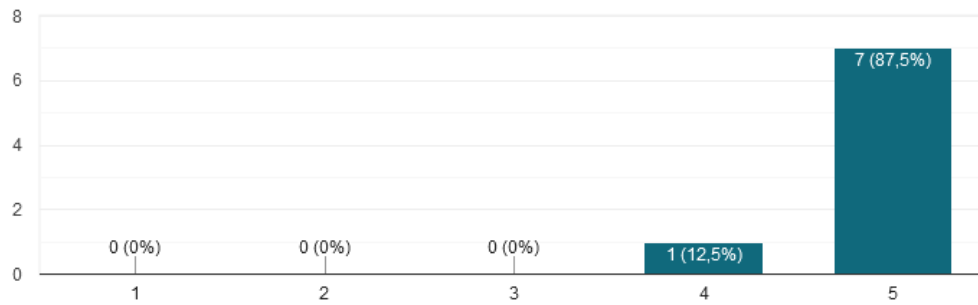

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ» (2021)

ΠΟΣΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΗΤΑΝ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ;

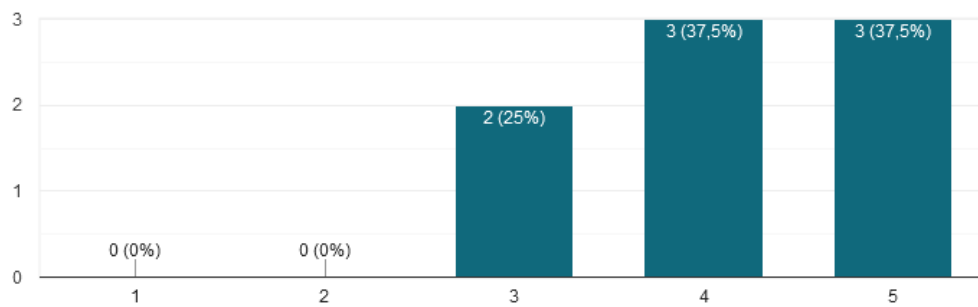

8 απαντήσεις

ΠΩΣ ΣΑΣ ΦΑΝΗΚΕ Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ;

8 απαντήσεις

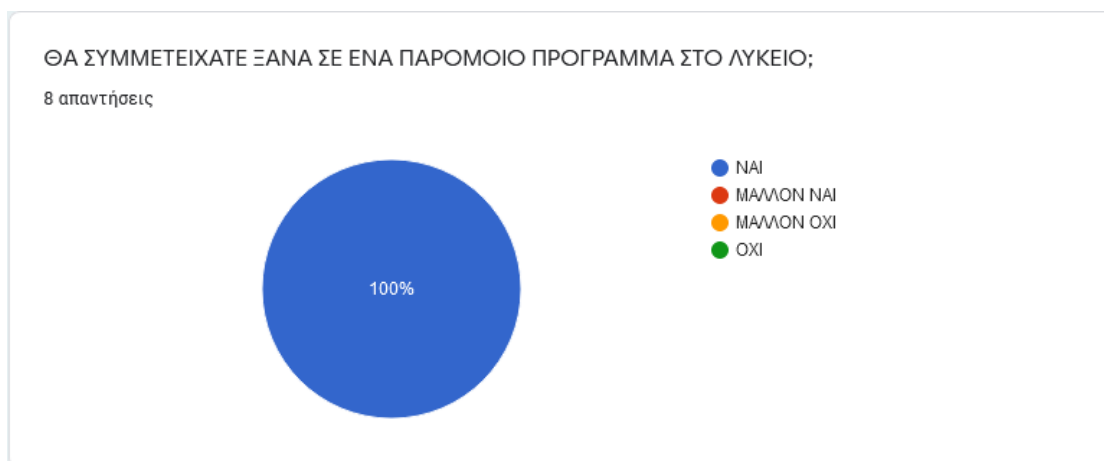
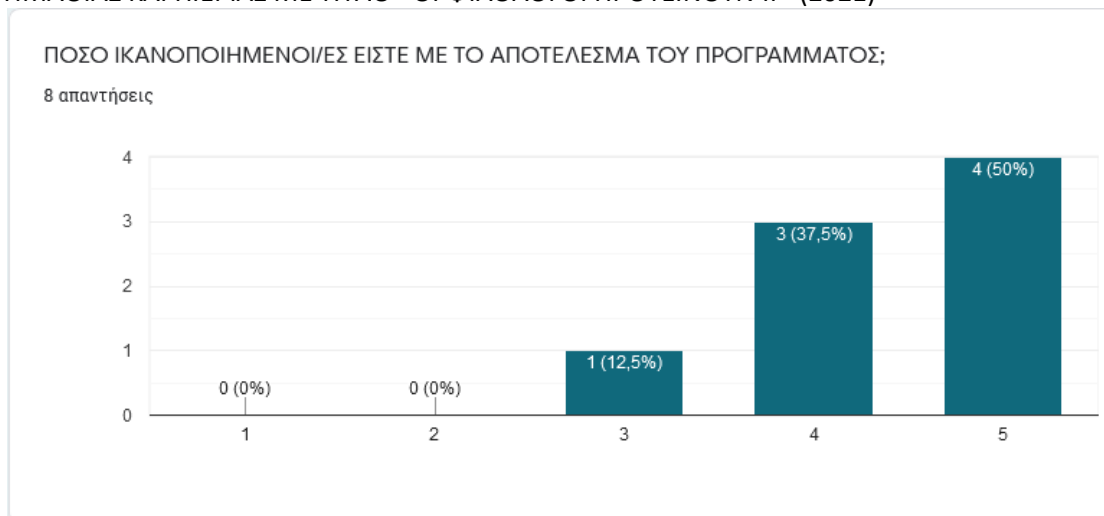

ΠΕΡΙΓΡΑΨΤΕ ΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

8 απαντήσεις

- ΚΑΘΟΔΗΓΗΤΙΚΗ
- ΠΙΕΣΤΙΚΗ
- ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΗ
- ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΗ

Ακόμη συμπλήρωσαν ένα "mentimeter" γράφοντας αυθόρμητα τρεις λέξεις οι οποίες αντιπροσωπεύουν αυτά που τους έμειναν από το "συγγραφικό ταξίδι" τους στον κόσμο της Δημιουργικής Γραφής. Τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στο πιο κάτω συννεφόλεξο:

<https://www.mentimeter.com/s/007a18c9045cbf440417f174d23f50be/6243c0265c00>

6. Διάχυση των αποτελεσμάτων

Στους στόχους του προγράμματος ήταν και η διάχυση των αποτελεσμάτων, δηλαδή, με άλλα λόγια, η μη εμπορική προώθηση του βιβλίου μας. Η διάχυση των αποτελεσμάτων έγινε με τους ακόλουθους τρόπους:

- Δημοσίευση του αποτελέσματος στον τοπικό ηλεκτρονικό τύπο και ευχαριστήριο σημείωμα προς τον εκδοτικό οίκο:

<https://www.pliforiodotis.gr/index.php/news/society-menu/education-menu/70200-2-165>

- Δημοσίευση του βιβλίου και των συντελεστών του στην ιστοσελίδα του σχολείου μας:

<http://2gym-veroias.ima.sch.gr/wordpress/?p=2077->

- Διάθεση δύο αντιτύπων στην Κεντρική Δημόσια Βιβλιοθήκη Βέροιας και δύο στη δανειστική Βιβλιοθήκη του "Αλεξάνδρειου" 2ου Γυμνασίου Βέροιας.
- Διά ζώσης παρουσίαση του προγράμματος στην ολομέλεια των μαθητών της Γ' Γυμνασίου του σχολείου την ημέρα παρουσίασης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, παρουσία της υπεύθυνης Σχολικών Δραστηριοτήτων ΔΔΕ Ημαθίας.

7. Αξιολόγηση του προγράμματος

Τι μπορεί να κάνει, εν μέσω πανδημίας και με περιοριστικά μέτρα σε ισχύ, μια μικρή ομάδα παιδιών που συμμετέχει σε σχολικό πρόγραμμα Δημιουργικής Γραφής και μάλιστα εξ αποστάσεως; Σίγουρα μπορεί να φανταστεί, να εμπνευστεί, να συνεργαστεί και να γράψει...

Κάπως έτσι και οι οχτώ μαθητές του Γ4, του "Αλεξάνδρειου" 2ου Γυμνασίου Βέροιας συναντήθηκαν διαδικτυακά, συζήτησαν, σκέφτηκαν και επινόησαν τους "ήρωες" και "ηρωίδες",

"καλούς" και "κακούς", της ιστορίας μυστηρίου που φέρει τον τίτλο "*Το κυνήγι των καμένων μυστικών*"...

Η Κατερίνα, ο Νίκος, ο Κωνσταντίνος, ο Ευθύμης, η Γεωργία, ο Γιώργος, ο Σωτήρης και ο Αιμίλιος, δημιούργησαν και σκιαγράφησαν την προσωπικότητα των οχτώ ηρώων τους (μήπως μπορείτε να μαντέψετε τον ήρωα του καθενός;) και τους τοποθέτησαν μέσα σε ένα φανταστικό σενάριο μυστηρίου. Με πνεύμα συνεργασίας, πολλή αγάπη και μεράκι, διαφωνώντας και συμφωνώντας, δούλεψαν όλοι μαζί (αν και εξ αποστάσεως) προκειμένου να συνθέσουν τα κομμάτια του παζλ της περιπέτειας των καμένων μυστικών.

Οι οκτώ μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες των οκτώ ατόμων και επέλεξαν χώρο δράσης. Έτσι, δημιούργησαν δύο παράλληλα σενάρια, τα οποία στη συνέχεια ενώθηκαν σε ένα κοινό σενάριο, που αποτέλεσε τον καμβά της κορύφωσης και της λύσης της πλοκής της ιστορίας μας.

«*Το κυνήγι των καμένων μυστικών*» είναι το προϊόν της ομαδικής δουλειάς των μαθητών μας, η οποία εκδόθηκε έντυπα και ηλεκτρονικά και παρουσιάστηκε στον τοπικό τύπο, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την ημέρα της παρουσίασης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στις 10 Ιουνίου 2021 στο σχολείο μας.

Η συμβολή της υπεύθυνης εκπαιδευτικού του προγράμματος Δημιουργικής Γραφής ήταν υποστηρικτική, ελάχιστη καθοδηγητική και καθόλου παρεμβατική ως προς το αποτέλεσμα.

Το βιβλίο μας αποτελεί την απόδειξη ότι η διάθεση συνεργασίας, το χιούμορ, το μεράκι και η μεθοδική δουλειά οδηγούν σε θετικά αποτελέσματα, για τα οποία είμαστε περήφανοι! Θεωρούμε ότι το όλο εγχείρημα στέφθηκε με πλήρη επιτυχία, καθώς οι στόχοι του επιτεύχθηκαν στο έπακρο.

8. Βελτιώσεις - προεκτάσεις

Χωρίς να θέλουμε να μειώσουμε τη χαρά της επιτυχίας των μαθητών και των μαθητριών μας, που συμμετείχαν στο όλο εγχείρημα, στο σημείο αυτό, θα θέλαμε να επισημάνουμε τα εξής ως μία πρόταση για τις προσπάθειες συνεργατικής **συν-γραφής** στο μέλλον:

- Στη συνεργατική γραφή οι "φωνές" των πιο συνεσταλμένων μαθητών ακούγονται λιγότερο. Ο συντονιστής θα πρέπει να τις ενθαρρύνει ώστε να ξεπερνούν τις πιθανές φοβίες τους και να ακούγονται ισότιμα με αυτές των πιο "θαρραλέων".
- Κάθε ιστορία αφήνει ένα διδακτικό επιμύθιο. Στο "*Κυνήγι των καμένων μυστικών*" το δίδαγμα ανιχνεύεται στην τελευταία παράγραφο του έργου. Θα μπορούσε να έχει οικοδομηθεί πιο σθεναρά μέσα στην ιστορία, με περισσότερη έμφαση στην ηθική πλευρά των ηρώων αλλά και των συνεπειών των εγκλημάτων σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος.
- Οι ήρωες και οι ηρωίδες παρουσιάζονται "τέλειοι", καθώς οι νεαροί μαθητές και μαθήτριες είδαν μέσα από αυτούς τον εαυτό τους και τα όνειρά τους για τη ζωή και το μέλλον. Θα ήταν καλό οι πρωταγωνιστές να έχουν περισσότερες ατέλειες και ελαττώματα, ώστε να είναι και πιο πειστικοί.
- Συχνά το ύφος του κειμένου παρουσιάζει ανομοιογένεια, καθώς στα φύλλα συνεργατικής γραφής ο κάθε μαθητής/ μαθήτρια γράφει με τον δικό του/της τρόπο. Αυτό κυρίως φαίνεται στο ύφος και στην έκφραση των κεφαλαίων που συνέγραψαν οι δύο υποομάδες ξεχωριστά και ιδιαίτερα στα σημεία των περιγραφών.
- Είναι πιθανόν οι νεαροί συγγραφείς να επηρεάστηκαν όχι μόνον από τις ιστορίες που διαβάσαμε στο αναγνωστικό στάδιο του προγράμματος, αλλά και από βιβλία που είχαν οι ίδιοι διαβάσει και από ταινίες δράσης που είχαν παρακολουθήσει. Αυτό είναι φανερό από την επιλογή των τόπων δράσης, των ονομάτων των πρωταγωνιστών αλλά και τις επιλογές στο σενάριο της ιστορίας. Θεωρούμε ότι όσο περισσότερο ενθαρρύνουμε τη φιλαναγνωσία των παιδιών, τόσο περισσότερο χώρο θα δώσουμε στη συγγραφική τους ικανότητα, στη φαντασία τους και στη δημιουργικότητά τους!

9. Βιβλιογραφικές και Διαδικτυακές αναφορές

Αναγνωστόπουλος, Β. Δ. (1997). *Τέχνη και τεχνική του Παραμυθιού*. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτης.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ» (2021)

Ηλιοπούλου, Β. (2017). *Το τέρας στο μετρό. Μικρές και μικρότερες ιστορίες με τέρατα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης.

Καρακίτσιος, Αντρ. (2012). «Δημιουργική Γραφή: μια άλλη προσέγγιση της λογοτεχνίας ή η επιστροφή της Ρητορικής;». *Κείμενα*, τεύχος 15, Ιούνιος 2012. Άρθρο Δημοσιευμένο και ανακτημένο στις 15/01/2021 από: <http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/02-karakitsios.pdf>

Κωτόπουλος, Τ. (2015). *Δημιουργική Γραφή και Εκπαίδευση*. Δελτίο 55, 4-11, Αθήνα: Σχολή Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου. Ανακτήθηκε από το Διαδίκτυο 6-8-2019 mrschool.gr/deltio-site/?p=62

Νικολαΐδου, Σ. (2012). «Η δημιουργική γραφή στο Σχολείο. Το τερπνόν μετά του ωφελίμου. Πιλοτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα συνεργασίας του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Δημιουργικής Γραφής του Πανεπιστήμιου Δυτικής Μακεδονίας με το Πρότυπο Πειραματικό Σχολείο του Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης. Πρώτες διαπιστώσεις». *Κείμενα*, τεύχος 15, Ιούνιος 2012. Άρθρο Δημοσιευμένο και ανακτημένο στις 15/01/2021 από:

<http://keimena.ece.uth.gr/main/t15/05-nikolaidou.pdf>

Ροντάρι, Τζ. (2001). *Γραμματική Της Φαντασίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.

Σουλιώτης, Μ. (2012). *Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως*. Κύπρος: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Υπηρεσία Ανάπτυξης.

http://www.freeminds.gr/creative_writing/

<https://www.fortunegreece.com/article/ta-20-1-vasika-mistikaergalia-tis-dimiourgikis-grafis/>

Διδακτική Πρόταση για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η «Γένεσις» ενός ποιητή (Οδ. Ελύτη, Το Άξιον Εστί)

Ιντζεβίδου Κυριακή

Φιλολόγος, Μουσικό Σχολείο Βέροιας

Intzevidoy0@gmail.com

1.Εισαγωγή

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να αναδείξει την εφαρμογή των παιδαγωγικών αρχών της εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, μέσα από ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα προσέγγισης της ποίησης, «Το Άξιον Εστί» του Οδυσσέα Ελύτη. Παράλληλα, υποστηρίζεται και από το σεβασμό των πραγματικών εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών αφού η ψυχολογική τόνωση και η υποστήριξη των μαθητών, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Υπό το πρίσμα αυτό, ακολουθείται μια καθαρά αλληλοδιαδραστική προσέγγιση, η οποία υποτάσσει τα ψηφιακά εργαλεία στη μαθησιακή διαδικασία. Υποστηρίζεται από την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών σε δραστηριότητες, που προάγουν την κριτική και δημιουργική τους σκέψη μέσω μιας φθίνουσας καθοδήγησης μέσα σε ένα πλαίσιο ενθάρρυνσης, εμπύχωσης, ψυχικής τόνωσης που τόσο έχουν ανάγκη.

2.Στοιχεία εφαρμογής

Η παρούσα εργασία εφαρμόστηκε στη Γ τάξη του Γυμνασίου του Μουσικού Σχολείου Βέροιας, ημιαστικής περιοχής σε ένα τμήμα είκοσι μαθητών το σχολικό έτος 2019-2020 κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η διδασκαλία αφορά το γνωστικό αντικείμενο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, με ιδιαίτερη γνωστική περιοχή την ποίηση και συγκεκριμένα το έργο του Οδυσσέα Ελύτη, το οποίο αναδεικνύει την ενότητα ανθρώπου- φύσης, τη μοναδικότητα και την ομορφιά του ελληνικού τοπίου. Για την εφαρμογή των διδακτικών στόχων επιλέχθηκε το «Άξιον εστί» του Οδυσσέα Ελύτη και συγκεκριμένα το απόσπασμα «Γένεσις». Η διδακτική παρέμβαση προτείνεται να ολοκληρωθεί σε τρεις με τέσσερις ώρες. Σε κάθε περίπτωση όμως, το σχέδιο διδασκαλίας και η διάρκεια του είναι ενδεικτική. Το σενάριο διδασκαλίας που προτείνεται μπορεί να προσαρμοστεί στις διδακτικές ανάγκες κάθε τάξης και να εμπλουτιστεί ή να χρησιμοποιηθεί μόνο κατά μέρος.

3.Διδακτικοί στόχοι- επιδιώξεις

Γενικός σκοπός της διδασκαλίας είναι η «κριτική αγωγή στο σύγχρονο πολιτισμό». Αφετηρία μας είναι το παρόν, τα προβλήματα και τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου περίπλοκου και δυσνόητου κόσμου. Απώτερος στόχος είναι οι μαθητές να κατανοήσουν πως η λογοτεχνία είναι ένα σύνθετο πολιτισμικό φαινόμενο το οποίο χαρακτηρίζεται από την ιστορικότητα του συγγραφέα, του κειμένου αλλά και των αναγνωστών του, εκπαιδευτικών και μαθητικού κοινού, ένα φαινόμενο το οποίο έχει σημαντική θέση στη ζωή μας, γιατί μας δίνει εργαλεία να κατανοήσουμε τον κόσμο και να συγκροτήσουμε την υποκειμενικότητά μας. Επιπλέον επιδιώκεται η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία και επομένως της σημασίας της για την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε και του εαυτού μας. Οι επιμέρους στόχοι ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία, οργανώνονται ως εξής:

Σε επίπεδο γνώσεων

Να καταστούν οι μαθητές/μαθήτριες ικανοί/-ές:

- Να αναγνωρίζουν τον ποιητή, Οδυσσέα Ελύτη, μέσα από την ποιητική του γραφή, αλλά και μέσα από φωτογραφικό και άλλο εποπτικό υλικό
- Να διακρίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ποιήσής του και της υπερρεαλιστικής γραφής, εντοπίζοντας τη μοναδικότητα και την ομορφιά του ελληνικού τοπίου, καθώς και την ενότητα ανθρώπου-φύσης, μέσα από τα ποιήματά του.

Σε επίπεδο στάσεων και αξιών

Να καταστούν οι μαθητές/μαθήτριες ικανοί/-ές:

- Να απολαύσουν την ανάγνωση και την απαγγελία ποιημάτων του Οδυσσέα Ελύτη.
- Να χαρούν την ομορφιά του ελληνικού τοπίου και τη σχέση παραπληρωματικότητας ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση, στη φύση και τον πολιτισμό ως κατεξοχήν μάθημα ανθρωπισμού και παγκόσμιας ηθικής, ως μάθημα σεβασμού σε ό, τι φέρει ζωή.

Σε επίπεδο ικανοτήτων-δεξιοτήτων:

Να καταστούν οι μαθητές/μαθήτριες ικανοί/-ές:

- Να δημιουργούν καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα με υπερρεαλιστικά χαρακτηριστικά, μέσα από αντίστοιχα παιχνίδια αυτόματης γραφής.
- Να συνδυάζουν την ποίηση με άλλες μορφές Τέχνης π.χ. τη φωτογραφία, δημιουργώντας πρωτότυπα πολυτροπικά κείμενα.
- Να εξοικειωθούν περαιτέρω με τα ψηφιακά εργαλεία.
- Να εκτιμήσουν τις νοηματικές δυνατότητες και ερμηνευτικές απαιτήσεις της οπτικής, οπτικο-λεκτικής και οπτικο-ακουστικής επικοινωνίας
- Να αναπτύξουν μια ενεργητική και δημιουργική στάση έναντι της σύγχρονης οπτικής επικοινωνίας.
- Να ευαισθητοποιηθούν στις ερμηνευτικές αλληλεπιδράσεις που υφίστανται μεταξύ του λεκτικού και του οπτικού σκέλους ενός πολυτροπικού κειμένου.

4.Μεθοδολογία της διδασκαλίας

Η διδακτική μέθοδος που εδώ υιοθετείται αποτελεί κράμα επιμέρους τεχνικών και ανταποκρίνεται κυρίως στα ζητούμενα της κριτικής παιδαγωγικής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι μέθοδοι διδασκαλίας και οι τεχνικές που εφαρμόζονται επιλέχθηκαν γιατί καλλιεργούν κριτικό πνεύμα και δημιουργούν κλίμα διερεύνησης κατάλληλο για τους σκοπούς της Κριτικής Παιδαγωγικής και του Κριτικού Γραμματισμού. Έτσι η διαδικασία της μάθησης γίνεται μέσα από την ενεργό δράση των μαθητών, τη δημιουργία και το μετασχηματισμό των διδακτικών αντικειμένων με βάση τους στόχους τους και με άξονα τα σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα. Εφαρμόζεται λοιπόν κατά τη διδασκαλία η εμπλουτισμένη διδασκαλία, η ανακαλυπτική μάθηση, η βιωματικότητα, η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης μέσα από το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας (Λιοναράκης,2001).

Κατά τις φάσεις της διδακτικής πράξης η διδακτική μεθοδολογία διαμορφώνεται διαφορετικά ώστε να εξυπηρετεί τις στοχεύσεις της παρέμβασης. Αναλυτικότερα, στην πρώτη φάση της διδασκαλίας, πριν από την ανάγνωση, η κύρια διδακτική μέθοδος-τεχνική είναι η βιωματική αφού με επιλογή στοχευμένου υλικού γίνεται προσπάθεια να επιστρατευτούν τα προσωπικά βιώματα των μαθητών, οι προηγούμενες γνώσεις τους (σχολικές και εξωσχολικές), οι παραστάσεις και οι εμπειρίες τους, οι οποίες θα εκμαιεύσουν την πρότερη γνώση, ώστε να επιτευχθεί προσμονή των μαθητών για το προσφερόμενο αντικείμενο. Στη φάση της κυρίως ανάγνωσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία η ομαδική εργασία. Οι μαθητές με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο επιδεικνύουν αλλά και καλλιεργούν δεξιότητες, όπως η αφαιρετική σκέψη, η συνεργασία, η ικανότητα εφαρμογής της γνώσης, η ικανότητα συλλογής και οργάνωσης δεδομένων, κατηγοριοποίησης και σύγκρισης. Στη φάση αυτή

ο εκπαιδευτικός δρα συμβουλευτικά, καθοδηγώντας τις ομάδες, λύνοντας απορίες και βοηθώντας στην αίσθηση του χρόνου εκ μέρους των μαθητών. Επίσης εφαρμόζονται οι αρχές της ανακαλυπτικής μάθησης, εφόσον δεν προσφέρεται «έτοιμη» γνώση στους μαθητές αλλά τους εμπλέκει σε μία διαδικασία αναδόμησης του κειμένου με βάση κριτήρια όχι μόνο δομολειτουργικά αλλά και νοηματικής ανασύνθεσής του. Στο επόμενο στάδιο όσοι παρουσιάζουν τη δουλειά τους ασκούνται στην προφορική επικοινωνία αλλά και στην επικοινωνία με κοινό, ενώ όσοι παρακολουθούν τις παρουσιάσεις των άλλων μαθαίνουν να σέβονται το χρόνο των συνομιλητών και ασκούνται στην ακρόαση. Τέλος στην τρίτη και τελευταία φάση, που συνήθως ονομάζεται μετά την ανάγνωση οι μαθητές και οι μαθήτριες παράγουν το δικό τους λόγο γύρω από το κείμενο, αλλά και γύρω από το θέμα της διδακτικής ενότητας με την οποία ασχολήθηκαν. Η παραγωγή λόγου ποιητικού ή πεζού νοείται ως έκφραση προσωπικών αντιλήψεων και στάσεων που μπορεί να επιτευχθεί με γλωσσικές αλλά και μη γλωσσικές δραστηριότητες οπτικοποίησης κειμένου, και αντίστροφα λεκτικοποίησης οπτικο-ακουστικού κειμένου. Η μέθοδος αυτή προσεγγίζει βιωματικά το λόγο και τις δυνατότητές του και στηρίζεται στην αναδόμηση του, με σκοπό της παραγωγή νέων κειμένων συνδυάζοντας τη διαδικασία με ένα δημιουργικό παιχνίδι και έτσι η γραφή και η ανάγνωση γίνονται δημιουργικές απασχολήσεις (Ραμουτσάκη, 2017).

5. Διδακτικό υλικό

Το υλικό που παρέχεται στους μαθητές είναι το απόσπασμα του σχολικού βιβλίου, και βίντεο τα οποία παρουσιάζονται στους μαθητές κατά τη διάρκεια της σύγχρονης διδασκαλίας μέσω της πλατφόρμας webex, αξιοποιούνται τα εργαλεία annotate και chat, παρέχονται φύλλα εργασίας που ετοιμάζονται από τη διδάσκουσα για επεξεργασία από τους μαθητές, κατά τη διάρκεια της ασύγχρονης εκπαίδευσης, στο περιβάλλον της ηλεκτρονικής τάξης.

6. Παρουσίαση των δραστηριοτήτων- Τα διδακτικά βήματα

Η συγκεκριμένη εφαρμογή (μικρο-σενάριο), η οποία διαρθρώνεται σε τρία μέρη, βασίζεται στο συνδυασμό σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο περιβάλλον της πλατφόρμας webex και μπορεί να υλοποιηθεί τόσο για μαθητές Γυμνασίου, όσο και Λυκείου, με την κατάλληλη προσαρμογή. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται επιγραμματικά τα βασικά βήματα του διδακτικού σχεδιασμού.

Α' Μέρος: Σύγχρονη εξ αποστάσεως Εκπαίδευση: Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι ακούνε μελοποιημένη ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη, (Επιλέγουμε μία από τις προτάσεις των παρακάτω συνδέσμων):

<https://www.youtube.com/watch?v=Zf4I-0dsyq8><https://www.youtube.com/watch?v=prsA9oHI5SQ>

Ακολουθεί η καταγραφή των πρώτων σκέψεων και συναισθημάτων από τους μαθητές και τις μαθήτριες στο chat (π.χ χαρά, αισιοδοξία, διάθεση για ζωή, ευφορία κλπ) Στη συνέχεια γίνεται ανάγνωση από τη διδάσκουσα του ποιήματος του Οδ. Ελύτη: Ύμνος της Γενέσεως από το Άξιόν Εστι (μοιράζοντας την οθόνη του Η/Υ) στο σύνδεσμο:

http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2218/Keimena-Neoellinikis-Logotechnias_G-Gymnasiou_html-empl/index08_13.html

Έπειτα αφού οι μαθητές παρακολουθήσουν ένα βίντεο από την παράσταση του Μουσικού Σχολείου Οδ. Ελύτης «ο κόσμος ο μικρός ο μέγας», όπου γίνεται δραματοποίηση του αποσπάσματος στο λινκ:

<https://www.youtube.com/watch?v=COpuXrt6oa8>

και αποπειραθούν να το απαγγείλουν, το ακούν μελοποιημένο στο σύνδεσμο:

<https://www.youtube.com/watch?v=4OQmUtmEd4>

Στη συνέχεια καταγράφουν (με τη χρήση του μαρκαδόρου annotate) πάνω στο ποίημα τις ενότητες του (η δημιουργία της θάλασσας και των νησιών, τα φυσικά στοιχεία και ο ρόλος τους, η ταύτιση του ποιητή με τον κόσμο) και υπογραμμίζουν στο κείμενο τα συστατικά της Ελλάδας

κατηγοριοποιώντας τα βασικά συστατικά και ανάγοντας το ειδικό στο γενικό. Στη συνέχεια συγκεντρώνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ποίησής του Ελύτη, που θυμούνται από τα ποιήματα που άκουσαν, και τα καταγράφουν στο chat. Ο εκπαιδευτικός τα διαβάζει δυνατά.

Β' Μέρος ανατροφοδότησης: Σύγχρονη εξ αποστάσεως Εκπαίδευση

Οι μαθητές εργάζονται ομαδικά χωρισμένοι σε ομάδες των πέντε ατόμων με το εργαλείο breakout sessions συμπληρώνοντας φύλλα εργασίας που τους έχουν σταλεί και σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη και την οπτικοποίηση του περιεχομένου του ποιήματος και στη συνέχεια παρουσιάζουν τις εργασίες τους κατά τη σύγχρονη διδασκαλία. Η διδάσκουσα καταγράφει τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη σε έγγραφο word και γίνεται διαμοιρασμός του.

Γ' Μέρος: Μέρος ανατροφοδότησης: Ασύγχρονη εξ αποστάσεως Εκπαίδευση στο περιβάλλον της e-class

Οι μαθητές συμπληρώνουν κατάλληλα φύλλα εργασίας που βρίσκουν στην ηλεκτρονική τους τάξη με τα εξής θέματα:

- Φωτογραφική αποτύπωση και ποιητική εικόνα: Οι μαθητές και οι μαθήτριες συνδυάζουν τους στίχους του ποιήματος με φωτογραφίες που επιλέγουν από το διαδίκτυο, δημιουργώντας ένα νέο τύπο πολυτροπικού κειμένου, οπτικοποιώντας, με το δικό τους τρόπο το περιεχόμενο.
- Ασκήσεις υπερρεαλιστικής, δημιουργικής γραφής και καλλιτεχνικής δημιουργίας: Αλλάζουν τις λέξεις του ποιήματος με δικές τους διατηρώντας όμως το ύφος του ποιητή.
- Παραγωγή Λόγου: Δημιουργούν κείμενο βασισμένο σε προσωπικές εμπειρίες με αφορμή το ποίημα (πχ ημερολόγιο).

7.Αξιολόγηση

Γενικά η εμπειρία αξιολογήθηκε θετικά από τους μαθητές και δεν τους δυσκόλεψε. Ανταποκρίθηκαν στο συντριπτικό τους ποσοστό στη μαθησιακή διαδικασία με πλήθος εργασιών στην e-class αλλά και με συμμετοχή στις «τηλεδιασκέψεις» και ανέπτυξαν ψηφιακές, κοινωνικές και γνωστικές δεξιότητες. Η διαδικασία ανέδειξε «άγνωστους» μαθητές μέσα στο τυπικό πλαίσιο της τάξης, που συμμετείχαν ενεργά στα καινούρια δεδομένα χωρίς να ντρέπονται να εκφράσουν τη γνώμη τους. Από πλευράς εκπαιδευτικού η απόπειρα θεωρείται επιτυχημένη, καθώς παρά τις τεχνικές δυσκολίες που πάντα υπάρχουν στην εξ αποστάσεως διδασκαλία, δόθηκε η ευκαιρία στα παιδιά να αλληλεπιδράσουν και να ανακαλύψουν έναν διαφορετικό τρόπο μάθησης ευχάριστο, εύκολο και βιωματικό. Εξάλλου ήταν μια νότα αισιοδοξίας ότι η Ελλάδα θα τα καταφέρει, μέσα στο κλίμα της γενικότερης κατήφειας που επικρατούσε στους μαθητές την περίοδο της καραντίνας και τους έδωσε την ευκαιρία για ταξίδια έστω και νοερά. Συμπερασματικά, γίνεται φανερό ότι μέσα από τέτοιες εφαρμογές μπορεί να ενεργοποιηθεί η κριτική, δημιουργική σκέψη των εκπαιδευομένων, ενώ, παράλληλα, καλλιεργείται η γνώση, ποικίλες δεξιότητες -ικανότητες, αλλά και αξίες και στάσεις ζωής, ικανές να συνέχουν τα μέλη μιας Κοινότητας μάθησης και συνεργασίας και στο ψηφιακό περιβάλλον(Κόκκος,1998).Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την εξυπηρέτηση συγκεκριμένων αναγκών, κατά την παρούσα φάση, μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο υλικό για αναστοχασμό και επανασχεδιασμό, υπογραμμίζοντας, για μία ακόμα φορά, τη σημασία που έχει, για τη μαθησιακή διαδικασία, η ενεργοποίηση της ψυχής των παιδιών.

8.Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Holmberg, B., (1995). Theory and Practice of distance education (2nd Ed). London and New York: Routledge Studies in Distance Education.
- Keegan, D. (1986). The foundation of distance education. London: Croom Helm

Ελληνόγλωσσες

- Ε.Κ.Π.Α., (2019-2020) Πρόγραμμα Επιμόρφωσης ΚΕ.ΒΙ.ΔΙ.Μ
- ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ: Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων - Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής(2006), Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων- Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων- Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αθήνα.
- Κόκκος, Α. (1998). Στοιχεία επικοινωνίας, Στο Βεργίδης, Α. Λιοναράκης, Α. Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., & Ματραλής, Χ., (Επ). Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμ, Β΄, Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης Α., (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού, στο Λιοναράκης (Επιμ.) Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση, Αθήνα: Προπομπός.
- Οδηγίες του Υ.ΠΑΙ.Θ. υπ' αρ. πρωτ. 39676/δ2/20-03-2020
- Race, P. (1999). Το εγχειρίδιο της ανοικτής εκπαίδευσης, Αθήνα: Μεταίχιμο.
- Ραμουτσάκη Ι.(2017), Η Μυθολογία του Αιγαίου στην ποίηση του Οδυσσέα Ελύτη, Εισήγηση στο Διεθνές Συνέδριο για τον Οδ. Ελύτη από την Εταιρεία Κρητικών Σπουδών-Ίδρυμα Καψωμένου.

9. Παράρτημα

Α.ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ(ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ)

1.ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΛΥΤΗ

Αν θέματα και χαρακτηριστικά της ποίησης του Ελύτη είναι τα παρακάτω ποια από αυτά αναγνωρίζετε στο κείμενό μας; Δώστε παραδείγματα.

- Το τοπίο του Αιγαίου
- Ο ήλιος και το πέλαγος
- Γοργόνες και δελφίνια
- Παναγίες και ερημοκλήσια
- Έρωτας – Άγγελοι
- Οι μικροί πληθυσμοί του Αρχιπελάγους
- τολμηρός συνδυασμός λέξεων- τολμηρές εικόνες με συνειρμική εναλλαγή
- λατρεία του ελληνικού στοιχείου (γλώσσα, παράδοση, ήθη, ορθοδοξία, ελληνική φύση, πολιτισμός, ιστορία)
- λυρικές περιγραφές
- εφηβική αισιοδοξία
- γλωσσική πρωτοτυπία
- Ο έρωτας και η γυναίκα
- Το φως

2.Φωτογραφική αποτύπωση και ποιητική εικόνα
Συνδυάστε τους στίχους του ποιήματος με τις παρακάτω φωτογραφίες, δημιουργώντας ένα νέο τύπο πολυτροπικού κειμένου, οπτικοποιώντας, με τον δικό σας τρόπο το περιεχόμενο:

Β.ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1) Αναζητήστε φωτογραφίες ελληνικού τοπίου από το διαδίκτυο, οι οποίες μπορούν να συνδυαστούν με κάποιον ή κάποιους στίχους του ποιήματος δημιουργώντας πολυτροπικά κείμενα.

2) Υποθέστε ότι πρόσφατα επισκεφτήκατε ένα αιγαιοπελαγίτικο νησί και γράφετε στο ημερολόγιό σας τις εντυπώσεις σας από εκεί.

3) Συμπληρώστε τα κενά:

Τότε είπε και γεννήθηκεν

Και είδα και θαύμασα

Και στη μέση της έσπειρε..... μικρούς κατ' εικόνα και ομοίωσή μου:

..... πέτρινοι με

και γαλήνιοι

και λοξές

η Ίος η Σίκινος η Σέριφος η Μήλος

«Κάθε λέξη κι από 'να χελιδόνι

για να σου φέρνει την άνοιξη μέσα στο θέρος» είπε

Και πολλά τα

που να κρησάρουν στα χέρια τους το φως

κι ελαφρό ν' απλώνεται στον ύπνο σου

και πολλά τα

που να μην τα νιώθεις

όπως δε νιώθεις το σφυγμό στο χέρι σου

αλλά λίγο το

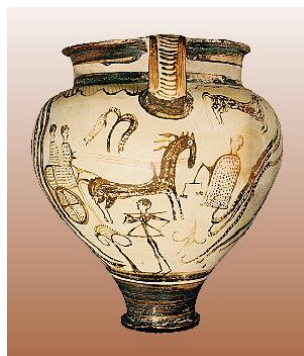
για να το 'χεις Θεό και να κατέχεις τι σημαίνει ο λόγος του

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

1. Πολυτροπικά Κείμενα με εικόνα λόγο

για να διαβάζεις μόνος σου την απεραντοσύνη.

β.

και γαλήνιοι αμφορείς

γ. και πολλά τα τζιτζίκια

δ.

και το δέντρο μονάχο του

2.Εργασία μαθητή- Παραγωγή κειμένου

Αγαπητό μου ημερολόγιο,

Μόλις γύρισα από τη Λευκάδα. Πέρασα υπέροχα! Τι να πρωτοθυμηθώ! Αργά το απόγευμα, πλησιάζοντας το νοτιότερο άκρο της Λευκάδας, τη Βασιλική, όλα λάμπουν στο φως. Δεκάδες χρωματιστά γουιντσέρφινγκ, μεγάλα ιστιοφόρα και βάρκες στην οργιαστική βλάστηση των νερών. Οι ακτές είναι μέσα στο πράσινο. Στο τέρμα του ανηφορικού δρόμου που διασχίζει το χωριό, δεκάδες ξενώνες με χαρακτηριστική αρχιτεκτονική μορφή μέσα σε εκτάσεις έρημες. Τα κάμπινγκ αρχίζουν μετά, δίπλα στη θάλασσα. Τα βράδια φυσάει πάντα ένας άνεμος θερμός, θαλασσινός. Ποιος βιάζεται να φτάσει στη Βέροια με τους 40 βαθμούς; Ανυπομονώ να ξαναπάω του χρόνου!

3.Εργασία μαθητή-δημιουργική γραφή

Τότε είπε και γεννήθηκαν **τα φυτά**.....

Και είδα και θαύμασα

Και στη μέση τους έσπειρε...**λόφους**..... μικρούς κατ' εικόνα και ομοίωσή μου:

.....**βράχοι**.... πέτρινοι με ...**κίτρινες μαργαρίτες**.....

και γαλήνια αμπέλια

και λοξά ...**χρωματιστά πετραδάκια**.....

η Ίος η Σίκινος η Σέριφος η Μήλος

«Κάθε λέξη κι από 'να χελιδόνι

για να σου φέρνει την άνοιξη μέσα στο θέρος» είπε

Και πολλά **τα πουλιά**.....

που να κρησάρουν στα χέρια τους το φως

κι ελαφρό ν' απλώνεται στον ύπνο σου

και πολλά **τα ...λουλούδια**.....

που να μην τα νιώθεις

όπως δε νιώθεις το σφυγμό στο χέρι σου

αλλά λίγο το ...κρασί.....

για να το 'χεις Θεό και να κατέχεις τι σημαίνει ο λόγος του

Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου «Αυτοβιογραφία»

Σοφία Ελευθεριάδου, Φιλολόγος, ΠΕ02

Γυμνάσιο Λεπτοκαρυάς Πιερίας

sofeleft@yahoo.gr

1. Εισαγωγή

Η «Αυτοβιογραφία» της Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου διδάχθηκε στην Γ' τάξη του Γυμνασίου Λεπτοκαρυάς Πιερίας την άνοιξη του 2021 μέσω τηλεκπαίδευσης λόγω πανδημίας (αλλά μπορεί να διδαχθεί και στην Α' Λυκείου στο σενάριο για τα φύλα στη λογοτεχνία), αξιοποιώντας βασικά εργαλεία της webex και της eclass και άλλες δωρεάν εφαρμογές. Η εκπαιδευτικός προβάλλει σύντομα βίντεο για την Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου, διαβάζει στους μαθητές το απόσπασμα, ακολουθεί συζήτηση και ερωτήσεις για την εποχή, για τα δύο κεντρικά θέματα (ελευθερία και γάμος) και ακολουθούν ασκήσεις και παραγωγή λόγου/δημιουργικής γραφής.

Άλλωστε, από το 1821 ως το 2021, 200 χρόνια μετά την Επανάσταση η έννοια της ελευθερίας και η θέση της γυναίκας είναι ακόμα υπό συζήτηση και αναζήτηση. Το σενάριο εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο των ανθρωπιστικών και γυναικείων σπουδών, της έμφυλης ταυτότητας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και ειδικότερα της γυναίκας (η Ελισάβετ Μουτζάν-Μαρτινέγκου θεωρείται πως είναι για την Ελλάδα ό,τι η Mary Wallstonecraft για την Αγγλία). Ζητούμενα είναι η κατανόηση εκ μέρους των μαθητών του κειμενικού είδους της Αυτοβιογραφίας, της θέσης της γυναίκας στα Επτάνησα του 1821 και η σύγκρισή της με τη θέση της γυναίκας στην Ελλάδα του 2021 και δη της καραντίνας.

Γενικά, είναι αισθητή η ανάγκη για αγωγή στην ενσυναίσθηση και στην ισότητα των δύο φύλων. Διαθεματικά εμπλέκονται στη Λογοτεχνία, ως συνήθως, η Ιστορία και η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή. Βεβαίως ήδη και σε προηγούμενα μαθήματα έχουμε αναφερθεί στο κειμενικό είδος των Απομνημονευμάτων, στον Ευρωπαϊκό και Νεοελληνικό Διαφωτισμό και στο ιστορικό συγκείμενο των Επτανήσων του 1800, οπότε υπάρχουν ορισμένες σχετικές προαπαιτούμενες γνώσεις εκ μέρους των μαθητών.

2. Στοιχεία εφαρμογής

Το εκπαιδευτικό σενάριο στο μάθημα της Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου πραγματοποιήθηκε αναγκαστικά εξ αποστάσεως λόγω κορονοϊού στο τμήμα Γ3 του Γυμνασίου Λεπτοκαρυάς, στο οποίο η γράφουσα, που είναι και διευθύντρια της σχολικής μονάδας, διδάσκει το μάθημα. Οι μαθητές είναι συνολικά 16 και χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες των τεσσάρων ατόμων.

Διάρκεια προγράμματος: 4 διδακτικές ώρες τον Μάρτιο του 2021.

3. Στόχοι-Επιδιώξεις

Οι διδακτικοί στόχοι είναι: να μπορούν οι 15χρονοι μαθητές και μαθήτριες να κατανοούν το βασικό θέμα του κειμένου, να αναγνωρίζουν το κειμενικό είδος της Αυτοβιογραφίας, να εντοπίζουν τα εκφραστικά μέσα και να είναι σε θέση να διατυπώνουν την άποψή τους για τη θέση της γυναίκας του 19ου αι. μέχρι και σήμερα. Επίσης, με την παρότρυνση ανάγνωσης όλου του βιβλίου, απώτερος στόχος στο μάθημα της λογοτεχνίας ήταν και είναι πάντα η καλλιέργεια της φιλιανγνωσίας. Τέλος, στόχος είναι η ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ο ψηφιακός -και όχι μόνο- γραμματισμός.

4. Μεθοδολογία της διδασκαλίας

Η μέθοδος διδασκαλίας εναλλάσσεται από την εξατομικευμένη στην ομαδοσυνεργατική και τανάπαλιν. Η μάθηση είναι ανακαλυπτική. Η θεωρία της ανάγνωσης και ο κονστрукτιβισμός είναι

οι βασικές (λογοτεχνική και παιδαγωγική, αντίστοιχα) θεωρίες, από τις οποίες εμπνέεται η εκπαιδευτική πράξη.

5. Διδακτικό υλικό/μέσα

Μέσα/Εργαλεία που αξιοποιήθηκαν στην εξ αποστάσεως (σύγχρονη και ασύγχρονη) διδασκαλία είναι: Webex, Chat, Breakout Sessions, Polling, Youtube, Φύλλα εργασίας, e-class, Παραγωγή λόγου

Πηγές: ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΜΟΥΤΖΑΝ ΜΑΡΤΙΝΕΓΚΟΥ «ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ», ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΗ, ΛΕΞΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΟΡΩΝ, ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 25-27, ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Α΄, Β΄, Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ, ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 59-61, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ, ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ, σελ. 50-52

6. Παρουσίαση των δραστηριοτήτων

1η Διδακτική Ώρα:

Φάση α΄, 20 λεπτά: Πρώτη επαφή με την εποχή και το κείμενο. Παρακολούθηση δύο σχετικών με το θέμα βίντεο, διάρκειας 5 λεπτών έκαστο, πριν την ανάγνωση. «Τι περιμένετε να διαβάσετε κρίνοντας από τον τίτλο του κειμένου;» Ακολουθεί ανάγνωση του αποσπάσματος από τη φιλόλογο. Το κείμενο το βλέπουν οι μαθητές όντας στο σπίτι τους είτε από το σχολικό βιβλίο είτε από την επιφάνεια εργασίας του υπολογιστή τους, όπου έχει προηγηθεί από την εκπαιδευτικό ο διαμοιρασμός οθόνης στο webex. Ανταπόκριση μαθητών: «Κάνετε ένα σχόλιο για τις πρώτες εντυπώσεις σας στο chat είτε προφορικά στο μικρόφωνο: Πώς σας φάνηκε; Τι σκεφτήκατε/τι νιώσατε μόλις το διαβάσατε;» Περιμένουμε είτε να ακούσουμε είτε να διαβάσουμε τις πρώτες εντυπώσεις τους, σκέψεις και συναισθήματα. Ακόμα και δυο τρεις λέξεις αρκούν. [Εκπαιδευτικά μέσα: webex, youtube, chat, Φωτόδεντρο_Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία]

Φάση β΄, 20 λεπτά: Διαμοιράζουμε στην οθόνη και διαβάζουμε από το Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων το λήμμα 'Αυτοβιογραφία' και από την Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας το απόσπασμα που αναφέρεται στα Εφτάνησα και στην Ελισάβετ Μουτζάν Μαρτινέγκου. Ακολουθούν οι ερωταποκρίσεις: «Πού τοποθετείται η δράση; Πότε διαδραματίζονται τα γεγονότα; Ποιες είναι οι συνθήκες διαβίωσης; Ποιο είναι το κομβικό γεγονός που προωθεί την εξέλιξη; Ποιος αφηγείται; Ποια είναι η οπτική του γωνία; Τι είναι η αυτοβιογραφία; Σε ποιες 2 μεγάλες ενότητες μπορούμε να χωρίσουμε το κείμενο;»

Καθώς υποβάλλει η φιλόλογος τα ερωτήματα κατανόησης, τα καταγράφει και στο chat, όπου μπορούν και εκεί να γράφουν οι μαθητές τις απαντήσεις τους, αλλά και όταν απαντούν προφορικά στο μικρόφωνο, σημειώνει τις βασικές λέξεις στο chat, για να τις βλέπουν όλοι, και προκαλείται ένας γόνιμος διάλογος, μια συζήτηση, η οποία ξεκλειδώνει σταδιακά το θέμα Επανάσταση και τη θέση της γυναίκας στην εποχή εκείνη. Μάλιστα φέτος συμπληρώνονται τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 2021, οπότε η κουβέντα φτάνει και στην επετειακή συγκυρία, όπως επίσης και στον δικό τους προσωπικό εγκλεισμό των τελευταίων μηνών λόγω πανδημίας. [Εργασία για το σπίτι/Ασύγχρονη εκπαίδευση: πληροφορίες για τη βιογραφία της συγγραφέως είτε για τα Εφτάνησα του 1800 είτε για την ενδυμασία της εποχής είτε ανάγνωση όλου του βιβλίου]

2η Διδακτική Ώρα

Φάση α΄, 20 λεπτά: Η διδάσκουσα χωρίζει (με διακριτικότητα) τους 16 μαθητές του τμήματος σε 4 ομάδες και θα έχουν τις ίδιες εργασίες ανά δύο, για κάθε μία ενότητα του κειμένου. Δίνει από πριν, στην ολομέλεια, τις 2 ασκήσεις για την κάθε ομάδα. Οι ομάδες 1 και 2 θα βρουν τα εκφραστικά μέσα της α΄ ενότητας, καθώς και το θέμα που απασχολεί εδώ τη συγγραφέα και θα σχολιάσουν τον προβληματισμό της (Επανάσταση). Οι ομάδες 3 και 4 θα βρουν τα εκφραστικά μέσα της β΄ ενότητας, καθώς και το θέμα που την απασχολεί εδώ, το οποίο θα σχολιάσουν (Γάμος). Τα μέλη της κάθε ομάδας συνεργάζονται και κρατούν σημειώσεις. Η φιλόλογος μπαίνει σε κάθε ομάδα για 3, 4 λεπτά και τους βοηθάει, επεξηγεί και απαντά σε απορίες τους. Οι μαθητές πρέπει εκτός από τα εκφραστικά μέσα να εντοπίσουν και τον προβληματισμό της συγγραφέως σχετικά με το θέμα της Ελληνικής Επανάστασης και της θέσης της στην α΄ ενότητα (οι δύο πρώτες

ομάδες), καθώς και με το θέμα της θέσης της ως γυναίκας στην κοινωνία γενικότερα, αλλά και το θέμα του γάμου ειδικότερα και της μόρφωσης των γυναικών στη β' ενότητα (οι ομάδες 3 και 4). [Εκπαιδευτικά μέσα: webex, chat, breakout]

Φάση β', 20 λεπτά: Οι ομάδες επιστρέφουν στην ολομέλεια, όπου θα παρουσιάσουν τις σημειώσεις, τις παρατηρήσεις, τα εκφραστικά μέσα και τον προβληματισμό τους για τα θέματα που συζητήσαν στις ομάδες τους, επί 4 ως 5 λεπτά χρόνο η κάθε μία ομάδα. [Εργασία για το σπίτι/Ασύγχρονη εκπαίδευση: κάθε μαθητής θα στείλει το κείμενο με τις σημειώσεις που παρήχθησαν την ώρα του μαθήματος στην ομάδα του, ως εργασία στην ηλεκτρονική τάξη e-class είτε στο μέιλ της εκπαιδευτικού. Επιπροσθέτως, προτείνεται η παρακολούθηση σε προσωπικό τους χρόνο της ελληνικής ταινίας «Η τιμή και το χρήμα» και επαναλαμβάνεται η παρότρυνση ανάγνωσης όλου του βιβλίου.]

3η Διδακτική Ώρα

Φάση α', 20 λεπτά

Παρουσίασης εργασιών, οι οποίες είχαν ανατεθεί για το σπίτι κατά την 1η και 2η διδακτική ώρα.

Φάση β', 20 λεπτά

Κάθε μαθητής απαντάει σε απλές ερωτήσεις κατανόησης κειμένου με τον τύπο ασκήσεων Polling.

4η Διδακτική Ώρα

Οι μαθητές γράφουν ατομικά μία επιστολή προς την Ελισάβετ είτε έναν διάλογο μαζί της για τα θέματα που την απασχολούν, επιλέγοντας τον ρόλο που επιθυμούν: Θείου, πατέρα, αδερφού είτε μητέρας της Ελισάβετ (περίσταση επικοινωνίας). Η εργασία αποστέλλεται επί τόπου, την ώρα του μαθήματος ως εργασία στην eclass, αξιολογείται ατομικά και βαθμολογείται με 20 μονάδες. [Εργασία για το σπίτι: «Καταγράψτε συναισθήματα που σας προκάλεσε η ανάγνωση της «Αυτοβιογραφίας» της Ελισάβετ Μουτζάν Μαρτινέγκου. Εναλλακτικά: «Φανταστείτε την Ελισάβετ να συνομιλεί με μία συνομήλική της του 2021. Τι να κουβεντιάζουν άραγε; Ανεβάστε τις σκέψεις και τα σχόλιά σας στον τοίχο της eclass είτε και της eme.»] Προτείνουμε ανάγνωση όλου του βιβλίου με στόχο τη φιλιαναγνώσια.

7. Αξιολόγηση

Η εξ αποστάσεως διδασκαλία είναι μονόδρομος καθ' όλη τη διάρκεια του εγκλεισμού των μαθητών λόγω πανδημίας. Στη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση υπάρχει επαφή και επικοινωνία με τους μαθητές, οι οποίοι ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στο μάθημα μέσω webex. Ωστόσο, στις εργασίες για το σπίτι και γενικά στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση λίγοι ήταν οι μαθητές (ένας στους τρεις) που ανταποκρίνονταν κι έστελναν εργασίες στην eclass είτε στο μέιλ. Με άλλα λόγια, η δια ζώσης εκπαίδευση είναι αναντικατάστατη, ειδικά για όσους δεν ανήκουν στην κατηγορία των κατά Bourdieu και Passeron 'Κληρονόμων'.

Λογοτεχνία κι ερμηνευτικό σχόλιο ...στο Webex Εφαρμογή στο διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη «Το ποτάμι»

Ειρήνη Παξιμαδάκη
Γενικό Λύκειο Κάτω Μηλιάς
eirinipax@gmail.com

1. Στοιχεία Εφαρμογής

Η διδακτική πρόταση αφορά το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας της Γ' λυκείου κι έχει διάρκεια 2 διδακτικές ώρες. Εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας κατά το σχολικό έτος 2020-21 σε ένα τμήμα 15 μαθητών/-τριών μέσω της πλατφόρμας webex, αλλά μπορεί να εφαρμοστεί και στη δια ζώσης διδασκαλία.

2. Στόχοι της διδακτικής πρότασης

Με την παρούσα διδακτική πρόταση επιδιώκεται να μπορούν οι μαθητές να κατανοούν το περιεχόμενο του διηγήματος, να εντοπίζουν το βασικό θέμα κι άρα ως αναγνώστες να διαμορφώνουν το κειμενικό νόημα, να το τεκμηριώνουν με τους κατάλληλους κειμενικούς δείκτες, να αποκωδικοποιούν τα βασικά σύμβολα του διηγήματος, να συγκρίνουν το λογοτεχνικό κείμενο με την κινηματογραφική του μεταφορά και, μέσα από τον ερμηνευτικό διάλογο που κατευθύνει ο διδάσκων/η διδάσκουσα, να καταλήγουν στη διατύπωση του ερμηνευτικού σχολίου και την προσωπική τους ανταπόκριση σ' αυτό, να δουλεύουν ομαδικά και να εξοικειωθούν με νέες εφαρμογές.

3. Σύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών

Τόσο στις Οδηγίες για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας (2019) όσο και στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών (2019) προτεραιότητα της λογοτεχνικής εκπαίδευσης αποτελεί η βίωση της Λογοτεχνίας ως πηγής συναισθημάτων, εμπειριών και διανοητικών ερεθισμάτων, μέσα από τη συνεργατική παραγωγή νοημάτων, και όχι η απόκτηση θεωρητικών γνώσεων γύρω από τη Λογοτεχνία. Διαλογικότητα, κριτικός στοχασμός και δημιουργικότητα συναποτελούν τις παιδαγωγικές αρχές για τη λογοτεχνική εκπαίδευση των μαθητών/τριών της Γ' Λυκείου.

Σύμφωνα με το ΦΕΚ. Β' 4441/3-12-2019 οι μαθητές και οι μαθήτριες ερμηνεύουν το λογοτεχνικό κείμενο ανιχνεύοντας το ερώτημα/θέμα, αφού λάβουν υπόψη τους κειμενικούς δείκτες ή/και το συγκεκριμένο.

Το ερμηνευτικό σχόλιο στις γραπτές εξετάσεις αποτελεί σχόλιο, περιορισμένης έκτασης (150-200 λέξεις), που περιλαμβάνει την ανάπτυξη του βασικού, για τους μαθητές και τις μαθήτριες, ερωτήματος/θέματος του κειμένου και της ανταπόκρισής τους σε αυτό. Στο ερμηνευτικό σχόλιο ο μαθητής και η μαθήτρια δεν περιορίζεται στο «τι λέει το κείμενο», αλλά επεκτείνεται στο «τι σημαίνει για τον/την ίδιον/α». Στην εκφώνηση του ερωτήματος είτε γίνεται αναφορά σε κειμενικούς δείκτες είτε όχι, οι μαθητές και οι μαθήτριες, κατά τη διδασκαλία, ασκούνται συστηματικά, για να είναι σε θέση να τεκμηριώνουν την ερμηνεία τους με στοιχεία του κειμένου. Επομένως, το ερώτημα «πώς το λέει» το κείμενο δεν μπορεί να αγνοείται.

4. Φάσεις υλοποίησης

4.1 1^η διδακτική ώρα (45')

4.1.1 ΦΑΣΗ 1: Πρώτη επαφή με το κείμενο (διάρκεια περίπου 10')

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα διαβάζει αρχικά μόνο τον τίτλο του διηγήματος και ζητάει από τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναρτήσουν τις πρώτες σκέψεις τους στο chat, για να μπορούν να τις διαβάσουν όλοι.

Ενδεικτικές ερωτήσεις: «Τι νομίζετε ότι πραγματεύεται το διήγημα που θα διαβάσουμε;», «Τι συνειρμούς σας γεννά ο τίτλος του κειμένου;».

Στη συνέχεια προχωρά στην ανάγνωση ολόκληρου του διηγήματος χωρίς κανένα σχόλιο και ζητάει από τους μαθητές/-τριες να γράψουν τις πρώτες εντυπώσεις τους στο chat.

Ενδεικτικά: «Γράψτε μονολεκτικά ποιο νομίζετε ότι είναι το θέμα του διηγήματος».

Εναλλακτικά μπορεί να επιλέξει ακούσουν όλοι μαζί την ανάγνωση στον εξής σύνδεσμο στο youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=Ea1u7lrMJB4>

4.1.2 ΦΑΣΗ 2: Τοποθέτηση της δράσης στον χώρο και τον χρόνο-πρώτη προσπάθεια κειμενικής διερεύνησης (διάρκεια περίπου 15')

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα αναρτά στο chat μια σειρά από ερωτήσεις. Οι μαθητές συμμετέχουν στον διάλογο ατομικά. Επιδιώκεται η ενεργή συμμετοχή όλων. Κατά προτίμηση, απευθύνεται στον καθέναν και μια διαφορετική ερώτηση, με στόχο την ενεργοποίησή τους.

Ενδεικτικά: «Πού τοποθετείται η δράση;», «Πότε διαδραματίζονται τα γεγονότα;», «Ποιες είναι οι συνθήκες διαβίωσης;», «Ποιο γεγονός αποτελεί το στοιχείο πλοκής;», «Ποιος αφηγείται;», «Ποια είναι η οπτική γωνία του αφηγητή;».

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα προσπαθεί να καταγράψει όλες τις απαντήσεις στο chat για να τις βλέπουν όλοι.

4.1.3 ΦΑΣΗ 3: Προσπάθεια εμβάθυνσης και ερμηνείας (διάρκεια περίπου 20')

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα αναρτά πάλι στο chat μια σειρά από πιο απαιτητικές ερωτήσεις. Οι μαθητές συμμετέχουν πάλι στον διάλογο ατομικά.

Ενδεικτικά: «Ποια είναι η κατάσταση που οδηγεί τον ήρωα στη συγκριμένη επιλογή;», «Τι καταλαβαίνουμε για την ψυχοσύνθεσή του;», «Σε ποιο βαθμό οι συνθήκες διαβίωσης επηρεάζουν τις αποφάσεις του;», «Πώς ερμηνεύετε την τελική επιλογή του;», «Ποιες μεταμορφώσεις του διακρίνετε;», «Πώς αξιολογείτε το τέλος του διηγήματος;», «Γιατί δεν υπάρχουν πληροφορίες για τον χρόνο, τον χώρο, τα ονόματα των προσώπων;», «Γιατί στην τελευταία σκηνή οι στρατιώτες είναι γυμνοί;», «Τι είναι τελικά το ποτάμι;».

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα προσπαθεί να καταγράψει όλες τις απαντήσεις στο chat, για να τις βλέπουν όλοι.

4.2 2η διδακτική ώρα (45')

4.2.1 ΦΑΣΗ 4: Δημιουργία Ομάδων (διάρκεια περίπου 20')

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα χωρίζει τους μαθητές/τις μαθήτριες σε ομάδες των 4 ατόμων αξιοποιώντας το εργαλείο breakout sessions του WEBEX. Οι ομάδες απαντούν στις ίδιες ερωτήσεις, που θα τους βοηθήσουν να συνεργαστούν και να αντιληφθούν το θέμα του διηγήματος. Μετά από συζήτηση δημιουργούν το τελικό τους προϊόν. Για να μην χάνουν χρόνο κρατώντας σημειώσεις, ο διδάσκων/η διδάσκουσα τους ζητά να ηχογραφήσουν την τοποθέτησή τους, διάρκειας τριών λεπτών (3'), στο διαδικτυακό εργαλείο vocaroo (<https://vocaroo.com/>) και να ανεβάσουν τον υπερσύνδεσμο της ηχογράφησής τους στο chat.

Οι ερωτήσεις:

«Ποια πρόθεση του Αντώνη Σαμαράκη πιστεύετε ότι εξυπηρετεί η συγγραφή του διηγήματος;»

«Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το ερώτημα που θέτει το διήγημα και ποια απάντηση δίνει σε αυτό ο συγγραφέας του;»

Ακολουθεί η παρουσίαση των σημειώσεων κάθε ομάδας ή η ακρόαση της τοποθέτησής τους (3 λεπτά κάθε ομάδα).

4.2.2 ΦΑΣΗ 5: Σύγκριση με την κινηματογραφική απόδοση του διηγήματος. Αξιοποίηση της eclass (διάρκεια περίπου 25').

Ο διδάσκων/η διδάσκουσα έχει ανεβάσει την ταινία μικρού μήκους του Μιχάλη Φελάνη «Απέναντι όχθη» (διάρκειας 9'), που βασίστηκε στο διήγημα, στο μενού «Πολυμέσα» της eclass. Έχει αναρτήσει στο μενού «Συζητήσεις» ερωτήσεις σχετικά με τη σύγκριση των δυο αποδόσεων (λογοτεχνίας και κινηματογράφου), ώστε οι απαντήσεις να είναι ορατές από όλους. Οι μαθητές απαντούν σε κάθε ερώτηση με ένα μικροκείμενο 50 λέξεων.

Ενδεικτικά: «Ποια σκηνή της ταινίας θεωρείτε ότι αποδόθηκε όπως την είχατε φανταστεί κι εσείς; Δικαιολογήστε την απάντησή σας», «Πώς νομίζετε ότι επιτυγχάνεται ο αντιπολεμικός χαρακτήρας της ταινίας;», «Ποια διαφορά στην προσέγγιση του θέματος παρατηρείτε ανάμεσα στον λογοτέχνη και τον σκηνοθέτη;»

4.3 Εργασία για το σπίτι

4.3.1 ΦΑΣΗ 6: Διατύπωση ερμηνευτικού σχολίου-αξιολόγηση

Στο εργαλείο «Εργασίες» της eclass έχει αναρτηθεί η διατύπωση της ερώτησης που βαθμολογείται με 15 μονάδες και αξιολογείται ατομικά.

«Να γράψετε το δικό σας ερμηνευτικό σχόλιο για το διήγημα αξιοποιώντας τους κειμενικούς δείκτες που εντοπίσαμε και αξιοποιήσαμε στη συζήτηση (σύμβολα, αφηγηματικές τεχνικές, χώρος, χρόνος, χαρακτήρες, εκφραστικά μέσα κ.ά) σε 150-200 λέξεις»

5. Αξιολόγηση διδακτικής πρότασης

Η παρούσα διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε σε ένα τμήμα 15 ατόμων στο Γενικό Λύκειο Κάτω Μηλιάς Πιερίας στη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά το σχολικό έτος 2020-21. Αξιοποιήθηκαν κατά βάση τα εργαλεία της πλατφόρμας Webex και της eclass.

Θα μπορούσε κάλλιστα να εφαρμοστεί και στη δια ζώσης διδασκαλία, με την προϋπόθεση ότι η αίθουσα διδασκαλίας διαθέτει σύνδεση στο διαδίκτυο, υπολογιστή και βιντεοπροβολέα.

Δεν διακρίνεται τόσο από πρωτοτυπία, όσο από προσπάθεια να κρατήσει σε εγρήγορση τους μαθητές, να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον τους μέσα από παιγνιώδεις εφαρμογές, όπως το breakout sessions ή το vocaroo, να τους κάνει να προσέξουν τις διαφορετικές τεχνικές των δύο μορφών τέχνης, κινηματογράφου και λογοτεχνίας, και να τις αξιολογήσουν, και βέβαια να καταλήξουν στην παραγωγή προσωπικού λόγου, να γράψουν το ερμηνευτικό τους σχόλιο και να συνειδητοποιήσουν την αξία του ερμηνευτικού διαλόγου που προηγείται.

6. Παρατηρήσεις-συμπεράσματα

Η εφαρμογή της παρούσας διδακτικής πρότασης εγείρει τον προβληματισμό της αναγκαιότητας ή όχι της διασύνδεσης της λογοτεχνίας με τον κινηματογράφο. Μετά την ολοκλήρωσή της, όμως, το συμπέρασμα που συνάγεται είναι ότι η γενιά της εικόνας, όπως είναι οι μαθητές του 21^{ου} αιώνα, χαίρονται με αυτή τη σύνδεση. Από τη συζήτηση μαζί τους διαπιστώθηκε ότι η οπτικοποίηση/δραματοποίηση αναμφίβολα τους προκαλεί μεγαλύτερο ενδιαφέρον, απλώς, όταν έπεται της ανάγνωσης του διηγήματος, τους βοηθά να αντιληφθούν ότι η λογοτεχνία προηγείται της κινηματογραφικής μεταφοράς. Οι ίδιοι οι μαθητές, επίσης, παραδέχθηκαν ότι η ταινία τους βοήθησε να καταλάβουν τα κινηματογραφικά χαρακτηριστικά του διηγήματος. Εξάλλου, αξίζει έστω ως εμπειρία η παρακολούθηση μιας ταινίας μικρού μήκους, ενός κινηματογραφικού είδους με το οποίο δεν έχουν καμία εξοικείωση. Μια επισήμανση μόνο: η ταινία περιέχει σκηνές με ανδρικό γυμνό, αλλά χωρίς να είναι προκλητικό και προσβλητικό.

Η ανταπόκριση των μαθητών στη συγκεκριμένη διδακτική πρόταση ήταν πολύ μεγάλη στις πρώτες φάσεις, όταν δηλαδή ξεκίνησε και προχώρησε ο ερμηνευτικός διάλογος, φαίνεται όμως η φθίνουσα πορεία της, όταν έπρεπε να ολοκληρωθεί η συγγραφή του ερμηνευτικού σχολίου: από τους 15 μαθητές έστειλαν γραπτή εργασία οι 10, τουλάχιστον όμως ήταν στην πλειοψηφία τους αξιόλογες.

7. Προεκτάσεις-προτάσεις

Το διήγημα του Αντώνη Σαμαράκη που εξετάστηκε θα μπορούσε να ανοίγει έναν κύκλο με κείμενα αντιπολεμικά στο πρότυπο των δικτύων κειμένων που περιλαμβάνει ο φάκελος υλικού για τη Λογοτεχνία της Γ' λυκείου.

Ενδεικτικά προτείνονται:

Από τη *Ζωή εν τάφω* του Μυριβήλη: «Τα ζα», «Ο λόφος με τις παπαρούνες», «Η μυστική παπαρούνα», «Ζάβαλη Μάικω».

Από το *Πλατύ ποτάμι* του Γιάννη Μπεράτη: το απόσπασμα στο βιβλίο λογοτεχνίας της Β' λυκείου.

Από το *Πόλεμος και Ειρήνη* του Τολστόι: «Να σκοτώσουν εμένα που όλοι μ' αγαπούν τόσο;» το απόσπασμα στο βιβλίο λογοτεχνίας της Β' λυκείου.

Από το *Τρίτο στεφάνι* του Κώστα Ταχτσής: «Κι έχουμε πόλεμο!» το απόσπασμα στο βιβλίο λογοτεχνίας της Γ' Γυμνασίου

Το διήγημα του Γιάννη Μαγκλή «Γιατί», στο βιβλίο της λογοτεχνίας Β' γυμνασίου

Το ποίημα του Μίλτου Σαχτούρη «Η αποκριά», στο βιβλίο των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' λυκείου

Του Μπέρτολτ Μπρεχτ, «Στους Γερμανούς στρατιώτες του Ανατολικού Μετώπου (απόσπασμα)»

Κι άλλα λογοτεχνικά κείμενα που μπορεί να βρει κανείς στον παρακάτω σύνδεσμο:

http://photodentro.edu.gr/photodentro/polemos_texts_pidx0051841/

8. Βιβλιογραφία-Δικτυογραφία

<https://www.youtube.com/watch?v=ZwJZAEqbFrg>

<https://www.youtube.com/watch?v=Ea1u7lrMJB4>

<https://vocaroo.com/>

http://photodentro.edu.gr/photodentro/polemos_texts_pidx0051841/

<https://selidodeiktes.greek-language.gr/lemmas/441>

Μεσαιωνική και νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου

Προτάσεις για την προσέγγιση της ιστορίας στις τάξεις του Γυμνασίου

Τόλη Δήμητρα, ΠΕ 02

2^ο Γυμνάσιο Κατερίνης

dhmtolh@yahoo.gr

1. Εισαγωγή

Η παρακάτω διδακτική πρόταση αφορά σε μια προσέγγιση διδασκαλίας του μαθήματος της ιστορίας, που έχει ως στόχο να απομακρύνει τους μαθητές από την παραδοσιακή πρακτική της αποστήθισης, με οδηγό τις διδακτικές προτάσεις του ΙΕΠ. Είναι κοινώς αποδεκτό ότι οι μαθητές αντιμετωπίζουν το μάθημα της ιστορίας ως ένα επαχθές διδακτικό αντικείμενο, ταυτισμένο με τους πλαγιότιτλους, καθώς και με τις υπογραμμίσεις των σημαντικών, κατά την άποψη του διδάσκοντα, σημείων της κάθε διδακτικής ενότητας. Ο μοναδικός ενεργός ρόλος του μαθητή είναι η προσπάθεια πιστής αναπαραγωγής του κειμένου του σχολικού εγχειριδίου, οι πληροφορίες του οποίου προορίζονται να περάσουν στη λήθη μετά την παρέλευση της διδακτικής ώρας του επόμενου μαθήματος, του διαγωνίσματος ή των προαγωγικών εξετάσεων. Έτσι χάνεται η ευκαιρία για τους μαθητές να αντλήσουν πληροφορίες, να σκεφτούν κριτικά, να συγκρίνουν, να αμφισβητήσουν και να βγάλουν συμπεράσματα από τα παραθέματα και τις απεικονιστικές πηγές του βιβλίου, που περνούν απαρατήρητα. Και ενώ η διδακτική ώρα του μαθήματος της ιστορίας θα έπρεπε να αποτελεί μια πρώτης τάξεως ευκαιρία, ώστε να γεννηθεί ο υπεύθυνος και σκεπτόμενος αυριανός πολίτης, γίνεται αφορμή για μια ακόμα υπενθύμιση του μηχανιστικού τρόπου προσέγγισης της γνώσης της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Φιλοδοξία, λοιπόν, του σχεδιασμού που προτείνεται παρακάτω, είναι να αντιμετωπίσουν οι μαθητές την επιστήμη της ιστορίας με διαφορετική ματιά.

Έτσι θα παρουσιαστούν τόσο ενδεικτικοί τύποι ασκήσεων και εργασιών που δόθηκαν, όσο και αυτούσιες ατομικές ή ομαδικές εργασίες των μαθητών. Η επιλογή της αυτούσιας παράθεσής τους είναι σκόπιμη, ώστε να δοθεί κατά το δυνατόν η πραγματική εικόνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην τάξη.

2. Στοιχεία εφαρμογής

Η παρακάτω διδακτική πρόταση εφαρμόστηκε στη Β΄ γυμνασίου, καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους 2020-2021.

3. Στόχοι – Επιδιώξεις

- Η αποσύνδεση της ιστορίας από την αποστήθιση και η εξοικείωση των μαθητών με διαφορετικούς από τον παραδοσιακό τρόπο μελέτης.
- Η αξιοποίηση των παραθεμάτων και των απεικονιστικών πηγών και η παραγωγή της ιστορικής γνώσης μέσω της μελέτης τους.
- Η ενεργοποίηση της κριτικής σκέψης των μαθητών.

- Η ενίσχυση της συνεργασίας και της ομαδικότητας.

4. Μεθοδολογία της διδασκαλίας

Οι εργασίες εκπονήθηκαν κατά τη διάρκεια:

- της δια – ζώσης διδασκαλίας
- της εξ' αποστάσεως διδασκαλίας
Ως υποστηρικτικά τεχνολογικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν:
- Η εφαρμογή του ιστολογίου που υποστηρίζεται από το e-class του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου.
- Η εφαρμογή Breakout Out Sessions στην πλατφόρμα Webex, η οποία δίνει τη δυνατότητα συνεργασίας και εκπόνησης ομαδικών εργασιών σε εικονικά ηλεκτρονικά δωμάτια.
Τέλος χρησιμοποιήθηκε επιπλέον του σχολικού εγχειριδίου έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό, με στόχο την κριτική αποτίμηση των ιστορικών γεγονότων και την εξαγωγή συμπερασμάτων από τους ίδιους τους μαθητές.

Παρακάτω θα παρουσιαστούν οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους έγινε προσπάθεια προσπέλασης της ιστορικής γνώσης, τύποι ερωτήσεων που δόθηκαν, καθώς και ενδεικτικές εργασίες των μαθητών. Τέλος, θα παρουσιαστούν ζητήματα προς συζήτηση και προβληματισμό, τα οποία γεννήθηκαν από τις ίδιες τις εργασίες των μαθητών.

4.1. Ενδεικτικές ερωτήσεις- εργασίες

4.1.1. Πώς οργάνωσε ο Ηράκλειος την άμυνα του κράτους του; Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα αυτής της οργάνωσης;

4.1.2. Γιατί οι Άραβες εξαπλώθηκαν τόσο γρήγορα; Ποιον από τους λόγους αυτούς θεωρείτε εσείς τον πιο σημαντικό και γιατί;

4.1.3. Το γεγονός ότι οι κάτοικοι των ανατολικών επαρχιών του Βυζαντίου ήταν μονοφυσίτες ήταν ένα γεγονός υπέρ των Αράβων ή υπέρ των Βυζαντινών αυτοκρατόρων; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

4.1.4. Πώς συμπεριφέρθηκε ο Ιουστινιανός απέναντι στις άλλες θρησκείες, εκτός της χριστιανικής; Γράψτε κάποιες ενέργειές του που δείχνουν την στάση του απέναντι στις άλλες θρησκείες.

4.1.5. Ο Ιουστινιανός ασκούσε συγκεντρωτική εξουσία. Ποιες πολιτικές δυνάμεις προσπάθησε να θέσει κάτω από τον έλεγχό του και με ποιες ενέργειες το έκανε αυτό;

4.1.6. Από ποιες ενέργειες του Ιουστινιανού και του Ηράκλειου φαίνεται ότι οι δύο αυτοκράτορες υποστήριξαν την ελληνική γλώσσα ως επίσημη γλώσσα του κράτους;

4.1.7. Αφού μελετήσετε τους δύο χάρτες που σας δίνονται παρακάτω, να εντοπίσετε τις διαφορές ως προς την κυριαρχία του Βυζαντίου σε στεριά και θάλασσα, στις δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους που παρουσιάζονται.

1. Το Βυζάντιο επί Ιουστινιανού

2. Το Βυζάντιο επί Αραβικής κυριαρχίας

Οι παραπάνω ερωτήσεις δόθηκαν στους μαθητές με την καθοδήγηση να έχουν ανοιχτά τα βιβλία τους για να τις απαντήσουν. Ο στόχος αυτής της προσέγγισης ήταν να οδηγηθούν στο να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες του σχολικού εγχειριδίου για να εξαγάγουν συμπεράσματα, χωρίς να καταναλώνουν φαιά ουσία προσπαθώντας να τις απομνημονεύσουν. Ένας δεύτερος στόχος ήταν να αξιολογήσει η διδάσκουσα την ετοιμότητα των μαθητών να αντιληφθούν τους συσχετισμούς μεταξύ των διαφόρων ιστορικών γεγονότων, εμβαθύνοντας σε αυτά. Να σημειωθεί ότι δυσκολεύτηκαν αρκετά και ότι οι απαντήσεις τους δεν ήταν ικανοποιητικές, όσον αφορά στη συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών.

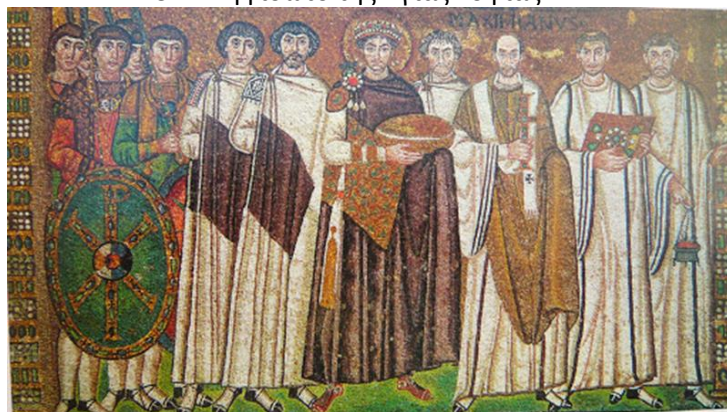
4.2. Αξιοποίηση εικόνων

Οι εικόνες χρησιμοποιήθηκαν γιατί μπορεί να δώσουν τροφή για ενδιαφέρουσες συζητήσεις επί της εποχής και των κινήτρων των ιστορικών προσώπων που εμπλέκονται στη διαμόρφωση της ιστορικής διαδρομής μιας κρατικής οντότητας. Ενδεικτικά παρουσιάζονται οι παρακάτω εργασίες:

4.2.1. Να επιλέξει ο καθένας σας ένα ψηφιδωτό της Αγίας Σοφίας που του άρεσε, ώστε να το ανεβάσουμε στο ιστολόγιό μας. Να παρουσιάσετε σύντομα πληροφορίες σχετικές με το τι παριστάνει το ψηφιδωτό που διαλέξατε.

Ενδεικτικές απαντήσεις:

3. Ψηφιδωτό της Αγίας Σοφίας

«Ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός, στο κέντρο της παράστασης, συνοδεύεται από έξι φρουρούς και τρεις αξιωματούχους, δύο στα δεξιά του και έναν στα αριστερά του, ενώ κρατάει χρυσό δίσκο, τον οποίο πρόκειται να προσφέρει στον ναό. Φοράει έναν βαρύ πορφυρό μανδύα, που κάνει το σώμα του να φαίνεται πλατύ και επίπεδο. Το πρόσωπό του είναι δουλεμένο σε μεγάλη λεπτομέρεια και στο κεφάλι του φέρει φωτοστέφανο, γεγονός που τον κάνει να ξεχωρίζει με τη μεγαλοπρέπιά του. Δίπλα του στέκεται ο επίσκοπος Μαξιμιανός, όπως μας πληροφορεί η επιγραφή πάνω από το

κεφάλι του. Ο Μαξιμιανός κρατάει έναν σταυρό στολισμένο με πολύτιμους λίθους, ενώ η συνοδεία του, στα αριστερά του, αποτελείται από δύο διακόνους, ο ένας από τους οποίους κρατάει το Ευαγγέλιο και ο άλλος ένα θυμιατήρι». Λεμονιά.

4. Ψηφιδωτό της Αγίας Σοφίας

«Παρατηρώντας το συγκεκριμένο ψηφιδωτό, με την Παναγία στο κέντρο να κρατεί στην αγκαλιά της τον Ιησού Χριστό, στα αριστερά αυτής τον Ιουστινιανό να προσφέρει την Αγ. Σοφία και στα δεξιά της τον Μ. Κωνσταντίνο να της παραδίδει την Πόλη, καταλαβαίνουμε τον συμβολισμό για την στενή σχέση του Χριστιανισμού και της πολιτικής εξουσίας, στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (Βυζάντιο), αφού οι δυο σημαντικότεροι Αυτοκράτορες αφιερώνουν τα μεγαλειώδη έργα τους στην Θεομήτορα». Συμεών

Η παραπάνω εργασία υπηρέτησε διπλό σκοπό:

- οι μαθητές να αναζητήσουν ψηφιδωτά της Αγίας Σοφίας και σχετικές με αυτά πληροφορίες και
- να κάνουμε παρατηρήσεις σχετικά με τις σχέσεις της κοσμικής και της εκκλησιαστικής εξουσίας στο Βυζάντιο (για τον λόγο αυτό επιλέχθηκαν οι δύο παραπάνω εργασίες). Έτσι συζητήσαμε το γιατί απεικονίζονται οι αυτοκράτορες στα ψηφιδωτά του ναού και πολλές φορές δίπλα στον Χριστό και την Παναγία, ενώ θα ήταν παράξενο να δούμε σύγχρονους πολιτικούς δίπλα στα ιερά πρόσωπα στις εκκλησιαστικές εικόνες...

4.2.2. Παρουσιάζουμε στο ιστολόγιό μας τον όμορφο Μυστρά μέσα από επιλεγμένες φωτογραφίες.

5. Μυστράς

Η εργασία αυτή προσφέρεται για να συζητηθεί:

- η σημασία της οχυρής θέσης του Μυστρά
- η αρχιτεκτονική
- οι βυζαντινές εκκλησιές

4.3 Δημιουργική γραφή με την αξιοποίηση πληροφοριών της ιστορικής αφήγησης του σχολικού εγχειριδίου, καθώς και άλλων παραθεμάτων και απεικονιστικών πηγών.

Η δημιουργική γραφή αποτελεί ιδιαίτερα ευχάριστη ενασχόληση, κυρίως για τα μικρότερα παιδιά των γυμνασιακών τάξεων και ακόμα περισσότερο όταν αυτές είναι αποτέλεσμα συνεργατικής γραφής. Οι εργασίες αυτές μπορεί να αποτελέσουν το έναυσμα για στοχασμό πάνω στα ιστορικά γεγονότα. Μάλιστα κατά τη διάρκεια της εκπόνησής τους παρατηρείται δημιουργική αξιοποίηση των πληροφοριών που δίνονται από το σχολικό εγχειρίδιο, τόσο μέσα από την κυρίως ιστορική αφήγηση, όσα και από το συμπληρωματικό – συνοδευτικό υλικό, καθώς ο στόχος των μαθητών είναι να παρουσιάσουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Θα μπορούσα να σχολιάσω ότι και μόνο στη σκέψη ότι πρόκειται για δημιουργική γραφή, οι μαθητές απελευθερώνονται από τον φόβο του χαμηλού βαθμού, κάτι που οδηγεί σε προσπάθεια για την κατά το δυνατόν πιστότερη απομνημόνευση του κειμένου του σχολικού εγχειριδίου.

Ενδεικτικές προτάσεις εργασιών και απαντήσεις μαθητών

4.3.1. Η διαμόρφωση της μεσαιωνικής ελληνικής βυζαντινής φυσιογνωμίας. Νικηφόρος Α΄: κακώσεις; Αν το Βυζάντιο είχε δημοκρατικό πολίτευμα και ο Νικηφόρος ήταν ένας υποψήφιος, θα τον ψήφιζες; Αιτιολόγησε την επιλογή σου.

Να σημειωθεί ότι για να απαντήσουν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν το παράθεμα του σχολικού βιβλίου που παρουσίαζε τις κακώσεις του Νικηφόρου Α΄. Για να μπουν όμως στη θέση του ψηφοφόρου και να επιδοκιμάσουν ή να αποδοκιμάσουν τον Νικηφόρο, έπρεπε ουσιαστικά να κρίνουν τις αποφάσεις που πήρε. Επιλέχθηκαν δύο αντίθετες τοποθετήσεις – κρίσεις των μαθητών για τους νόμους του Νικηφόρου Α΄, με στόχο να προκληθεί μια πολιτική συζήτηση.

«Θα ψήφιζα τον Νικηφορο γιατι ειχε οικονομικες γνωσεις και επεβαλε αυστηρα οικονομικα μετρα ετσι ωστε να αυξηθουν τα εσοδα του κρατους και να ανακαμψει το εμποριο. Τα μετρα επιβαρυναν κυριως τις πλουσιες ταξεις και την εκκλησια.Ο Νικηφορος ηταν ο ιδανικότερος γιατι τα ταμεια του κρατους ηταν αδεια,δεν υπηρχε καλη διοικηση και ο στρατος ηταν σε πληρη αποσυνθεση». Χρήστος

«Οχι δεν θα τον ψηφιζα διοτι δεν ηθελε το καλο του βυζαντιου και εθεσε καποιους νομους που δεν αρεσε στον λαο. Ο Νικηφορος ηταν δικτατορας και δεν λειτουργουσε δημοκρατικα . Ο

λαος γενικά δεν τον συμπαθούσαν και πολύ εκτός από λίγους που τον υποστηρίζαν. Δεν πιστεύω ότι θα μπορούσε να διοικεί ένα κράτος και να το κάνει καλύτερο». Μάρκος

Έτσι αναπτύχθηκε στη συνέχεια μια πολιτική αντιπαράθεση, με βάση τους παρακάτω θεματικούς άξονες:

- Κατά πόσο το κριτήριο θέσπισης και επιβολής ενός νόμου πρέπει να είναι το αν είναι αρεστός στον λαό;
- Ποια είναι τα όρια μεταξύ δημοκρατίας και δικτατορίας;
- Είναι δίκαιο οι φόροι να βαρύνουν υπερβολικά μόνο τους πλούσιους;

4.3.2. Υποθέστε ότι είστε ανταποκριτής – δημοσιογράφος, κατά την περίοδο της ‘Εικονομαχίας’. Σε μια τηλεοπτική εκπομπή παρουσιάζετε τα γεγονότα που συμβαίνουν στην Κωνσταντινούπολη (εικονομαχικό διάταγμα και σχετικές αποφάσεις του αυτοκράτορα Λέοντα Γ’ Ίσαυρου). Διαλέξτε αυτά τα γεγονότα που εσείς θεωρείτε τα πιο συγκλονιστικά. Στην ανταπόκρισή σας εκτός από την παρουσίαση των γεγονότων, να υπάρχει και το προσωπικό σας σχόλιο.

«Καλησπέρα τηλεθεατές στο σημερινό μας δελτίο ειδήσεων στις 10’00 το πρωί και σήμερα είμαστε live έξω από το παλάτι. Όπως ακούμε σε λίγο θα βγει ο αυτοκράτορας ο ίδιος να μας πει για τους καινούργιους νόμους που σχετίζονται με την εικονομαχία και νεότερα νέα. Πάλι πάνω από 80 θύματα είχαμε λόγω της εικονομαχίας και τουλάχιστον 200 είναι οι τραυματίες. Σήμερα περιμένουμε όμως ο αυτοκράτορας να βάλει ένα τέλος με την Ζ’ οικουμενική σύνοδο. Όπως μπορείτε να δείτε υπάρχουν εκατοντάδες κάτοικοι και πολίτες που περιμένουν να βγει ο αυτοκράτορας να μιλήσει γιατί αυτό θα είναι ένα πολύ μεγάλο βήμα για όλους μας. Τώρα όμως θα περάσουμε στον καιρό της Κωνσταντινούπολης λόγω της καθυστέρησης του. Θα σας ειδοποιήσουμε για νεότερες εξελίξεις». Δημήτρης

Η παραπάνω εργασία στόχευε να κατευθύνει τους μαθητές ώστε να επιλέξουν τα καταστρεπτικότερα και σημαντικότερα, κατά την γνώμη τους γεγονότα της εικονομαχίας. Αξίζει να γίνει σύγκριση του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζουν το ίδιο γεγονός διαφορετικοί μαθητές. Τους έκαναν τα ίδια γεγονότα εντύπωση; Υπάρχει κάποιο γεγονός στο οποίο επανέρχεται η πλειοψηφία των παιδιών; Ανάλογα με τις επιλογές του κάθε τμήματος μπορεί να καθοδηγηθεί η σχετική συζήτηση.

4.3.3. Η ίδρυση, η εξέλιξη και ο εκχριστιανισμός του Ρωσικού κράτους. Θέμα για προβληματισμό: Πόσο η προσωπική ζωή θυσιάζεται στο βωμό των πολιτικών συμμαχιών και συμφερόντων;

Οι μαθητές προσπάθησαν να μπουν στη θέση της πριγκίπισσας Άννας, αδερφής του Βασίλειου Β’, η οποία εξαναγκάστηκε σε γάμο με τον ηγεμόνα των Ρώσων Βλαδίμηρο, γράφοντας μια σελίδα ημερολογίου. Είναι σημαντικό ότι στις τοποθετήσεις τους, εκτός από τον συναισθηματικό τόνο ενός ημερολογίου, προσπάθησαν να παρουσιάσουν και πολιτικά κίνητρα...

«Τα συναισθήματα μου είναι ανάμεικτα: από τη μία φοβάμαι και αγωνιώ για ό,τι συναντήσω στη Χερσώνα, από την άλλη νιώθω περήφανη που βοηθάω στην ενίσχυση της πολιτικής του Βυζαντίου. Πιστεύω πως αυτός ο γάμος θα συμβάλλει όχι μόνο στην οικονομική

ανάπτυξη, αλλά και στην πνευματική, θρησκευτική και πολιτιστική προσέγγιση των λαών μας γιατί η βάπτιση του Βλαδίμηρου θα οδηγήσει στον εκχριστιανισμό όλων των Ρώσων. Τελικά πρέπει να νιώθω κυρίως περηφάνια, παρά τον φόβο μου γιατί ο σκοπός μου είναι σημαντικός». Γιώργος

4.3.4. Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας και η σύγκρουσή της με τους «δυνατούς»: Μια αντιπροσωπεία βυζαντινών αγροτών απευθύνονται στον αυτοκράτορα Βασίλειο Β΄, παρουσιάζοντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και ζητώντας την προστασία της Πολιτείας. Αξιοποιήστε τα στοιχεία που μπορείτε να αντλήσετε από την ιστορική αφήγηση και τα παραθέματα που σας δόθηκαν.

Η παραπάνω εργασία έγινε κατά την διάρκεια της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, ήταν ομαδική και εκπονήθηκε με την χρήση του εργαλείου "Break Out Sessions" της πλατφόρμας Webex. Η εργασία αυτή αποτέλεσε το έναυσμα να παρουσιάσουν σε οικείο ύφος πληροφορίες τις οποίες συνδύασαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, ώστε να επικαλεστούν το συναίσθημα του αυτοκράτορα και να πετύχουν τον σκοπό τους. Έτσι προσπάθησαν να μην αφήσουν καμία πληροφορία του βιβλίου αναξιοποίητη...

«Αγαπητέ Βασίλειε Β,

Ως αγρότες θα θέλαμε να σας εκφράσουμε κάποια παράπονά μας και κάποια προβλήματα που μας απασχολούν εδώ και καιρό. Αρχικά ζητάμε την προστασία σας γιατί έχουμε πολύ μεγάλη ανάγκη, ειδικά αυτό το διάστημα. Δεν είναι δίκαιο να πληρώνουμε μόνο εμείς τους φόρους, εφόσον εμείς δεν διαθέτουμε παραπάνω χρήματα, ούτε πολυτέλειες. Έχουμε την ανάγκη, τα δικαιώματά μας να είναι ισάξια. Επίσης όταν οι δυνατοί κάνουν διάφορες παραβιάσεις, πρέπει να τιμωρούνται περισσότερο γιατί αυτό τους αξίζει. Θέλουμε επίσης πίσω τα χωράφια που μας πήραν οι δυνατοί χωρίς καν αποζημίωση. Εμάς αυτό είναι το ψωμί μας και δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς αυτά. Έχουμε ανεχτεί πολλά. Διώξεις, αγγαρείες, βίαιες επιθέσεις χωρίς να έχουμε κάνει κάτι κακό. Σας ζητάμε λοιπόν, να μελετήσετε προσεκτικά τα αιτήματά μας και να τα λάβετε υπόψη σας στα σοβαρά». Αθανασία, Γεωργία, Διονύσης, Κωσταντία

4.3.5. Είσαι ένας Σταυροφόρος και συμμετείχες σε μια από τις Σταυροφορίες για τη απελευθέρωση των Αγίων Τόπων. Γιατί το έκανες αυτό; Τι ονειρεύεσαι; Μετάνιωσες για κάτι;

Η παραπάνω εργασία εκπονήθηκε, σε συνδυασμό με την προσπάθεια να καλλιεργήσουν μια άλλη δεξιότητα: να κρατήσουν σημειώσεις από προφορικό λόγο. Το αποτέλεσμα ήταν να παραμένουν συγκεντρωμένοι και να ακούνε επιλέγοντας τις πληροφορίες που νόμιζαν ότι τους ενδιέφεραν για να ολοκληρώσουν την εργασία που τους είχε ανατεθεί.

Έτσι η διδάσκουσα τους διάβασε παραθέματα που αφορούσαν

- στις ωμότητες των Σταυροφόρων κατά την είσοδό τους στην Ιερουσαλήμ (Α΄ Σταυροφορία)
- στην συμπεριφορά τους όταν κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη (1204).

« Πήρα αυτή την πρωτοβουλία για να απελευθερώσω τους Αγίους Τόπους, που είχαν κατακτήσει οι Σελτζούκοι Τούρκοι, διότι θεωρώ πως δεν είναι σωστό και ηθικό τα ιερά αυτά μέρη να βρίσκονται υπό την κατοχή οποιουδήποτε άλλου εκτός των Χριστιανών. Όνειρο όλων μας ήταν να πάρουμε πίσω τους τόπους που ανήκαν σε μας , όχι μόνο πολιτικό, αλλά και θρησκευτικό. Δεν

μετάνιωσα για κάτι συγκεκριμένο, αλλά, αν είχα την δυνατότητα να αλλάξω κάτι, θα ήταν οι προσπάθειες που καταβάλαμε για να πάρουμε τους Αγίους Τόπους να γινόταν με πιο ειρηνικό τρόπο». Κατερίνα, Θωμαή, Κάτια

Η παραπάνω απάντηση μας έδωσε αφορμή για να συζητήσουμε ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα: «Κατά πόσο η ανατροπή μιας πολιτικής εξουσίας ή η αφαίρεση εδαφών από τον κάτοχό τους μπορεί να γίνει με ειρηνικό τρόπο;»

4.3.6. Ανακαλύψεις: Το ημερολόγιο ενός θαλασσοπόρου:

«Μετά από πολλές μέρες πείνας, χωρίς καθαρό νερό, μαχόμενοι τις θαλασσοταραχές, φτάσαμε επιτέλους στις ανατολικές ακτές της Ινδίας. [...] Όλοι μας, νέα παιδιά τότε, είχαμε ξεκινήσει για ένα καλύτερο, πλούσιο μέλλον. [...] Κόβαμε τα δέντρα, σκάβαμε για πετρώματα... Μια μέρα συναντήσαμε κάποιους ανθρώπους διαφορετικούς από εμάς. Φορούσαν δέρματα ζώων και πολύχρωμες χάντρες στον λαιμό. [...] Μας έδωσαν να φάμε νέους καρπούς, μας πήγαν στις καλύβες τους, μας χάρισαν χρυσάφι και διαμάντια.

Τους θεωρούσαμε αδύναμους και απολίτιστους[...] Δεν είχαν σχολεία, γραφεία και εκκλησίες. Ούτε νομίσματα και τράπεζες είχαν. Άμα αποφασίζαμε να τους επιτεθούμε, η νίκη ήταν σίγουρη. Κι έτσι και έγινε. Σε μια περίπου εβδομάδα είχαμε εξοντώσει το ένα τρίτο του πληθυσμού τεσσάρων χωριών τους. [...] Κλέβαμε τα πάντα...

Γυρίζοντας στην πατρίδα θριαμβευτές και πλούσιοι, πλέον, όλοι μας θαύμαζαν και μας συνέχαιραν. [...] Μέχρι και ο Βασιλιάς μας τίμησε κι οργάνωσε για μας λαμπρές γιορτές. Όμως η πίκρα των ενοχών δεν έφυγε ποτέ. Έχει κάτσει στην καρδιά μου κι έχει πάρει μόνιμη θέση μαζί με τις απάνθρωπες σκηνές των σφαγών. Τόσες και τόσες νύχτες κάθισα συλλογιζόμενος τις πράξεις μου. Πώς μπόρεσα να λερώσω τα χέρια και την ψυχή μου με αθώο αίμα;» Μαρία.

4.3.7. Είσαι ο πάπας και ξεσπά το κίνημα της Αναγέννησης. Φαντάσου έναν διάλογο ανάμεσα στον πάπα και τον Λούθηρο.

Οι μαθητές ζήτησαν από τη διδάσκουσα να δώσουν ένα δικό τους τέλος στη ζωή του Λούθηρου... Τους επιτράπηκε, μολονότι ξέφευγε από τα όρια της ιστορίας, καθώς ο στόχος αυτής της εργασίας ήταν να παρουσιάσουν τη ωμή βία, η οποία ως προς τις συνέπειες δεν διαφέρει ανά τους αιώνες. Μόνο τα πρόσωπα αλλάζουν και οι μέθοδοι εκσυγχρονίζονται. Φυσικά είχαν συζητηθεί τα πραγματικά ιστορικά γεγονότα.

(Στρατιώτες εισέρχονται στο παλάτι του πάπα με τον Λούθηρο)

«-Αφέντη, σου φέραμε αυτόν που ζητούσες.

- (Λούθηρος): Πάπα, σε συμβουλεύω να σταματήσεις να βασανίζεις άδικα αθώους ανθρώπους και να τους κλέβεις τα χρήματά τους.

- Και πώς νομίζεις ότι θα με σταματήσεις;

- Έχω να σου πω έναν λόγο για τον οποίο πρέπει να σταματήσεις: θα καταδικαστείς αιώνια μαζί με αυτούς που διδάσκουν ότι τα συγχωροχάρτια εξασφαλίζουν τη σωτηρία. Και μια βασική

αλήθεια είναι ότι ο κάθε χριστιανός που μετανοεί ειλικρινά μπορεί να έχει άφεση αμαρτιών χωρίς συγχωροχάρτια. Θα ανακοινώσω 95 θέσεις στην πλατεία της πόλης ώστε να μπορούν όλοι να τις δουν.

- Δεν θα αφήσω να συμβεί αυτό. Φρουροί! Πάρτε αυτόν τον απατεώνα και πετάξτε τον στα βασανιστήρια μέχρι να αλλάξει γνώμη.

(Ο Λούθηρος ξαναγύρισε μετά από 4 μέρες στο παλάτι στον πάπα ματωμένος και πονεμένος από τα βασανιστήρια)

- (πάπας) Όστε τα παρατάς τώρα;

-Ποτέ!

- Είσαι σίγουρος; Ωραία! Καταδικάζεσαι σε θάνατο.

Την επόμενη μέρα ο Λούθηρος κρεμάστηκε στην κεντρική πλατεία και ο πάπας είπε: «Αυτό θα γίνεται σε όποιον πάρει τη θέση του Λούθηρου!» Γιώργος, Κωνσταντίνος, Σάκης.

4.3.8. Έχει ενεργοποιηθεί η μηχανή του χρόνου και είσαι ένας άνθρωπος του Μεσαίωνα, ο οποίος έρχεται στην Δυτική Ευρώπη και παρακολουθεί τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Θέλει, λοιπόν, να σας μιλήσει για την εποχή του και για τις εντυπώσεις που του έκανε ο σύγχρονος πολιτισμός. Τι διαφορές έχει σε σχέση με τον πολιτισμό της εποχής του;

« Πού βρίσκομαι; Πώς ήρθα εδώ; Γιατί είναι όλα τόσο διαφορετικά; Βλέπω άμαξες σε διαφορετική μορφή, χωρίς άλογα να τις σέρνουν. Σε ένα στενάκι βλέπω έναν κύριο με διαφορετική ενδυμασία. Πολλές σκέψεις άρχισαν να τρέχουν στο μυαλό μου. Γιατί δεν φοβάται; Γιατί δεν απομακρύνεται; Μήπως είναι κάποιο κόλπο για να με παγιδέψει; Θέλει να με κάψει; Είμαι ξανθιά με μπλε μάτια. Στα μέρη μου αυτό σημαίνει ότι είμαστε μάγισσες. Παραπλανούμε τους ανθρώπους, ρίχνουμε κατάρες και αρρώστιες και πιστεύουν ότι εξαιτίας μας δεν σταματούν οι πόλεμοι. Αυτός είναι ο λόγος που φοβόμαστε να κυκλοφορούμε. [...]

-Συγγνώμη, πού βρίσκομαι; Δεν με φοβάσαι;

-Κοπέλα μου, από πού έρχεσαι; Τι φοράς;

-Γιατί δεν με κυκλώνει κανείς;

- Θέλεις να σε βοηθήσω; Να σε πάω κάπου με το αμάξι; Από ποια εποχή είσαι;

-Από τον Μεσαίωνα. Δεν ξέρω τι είναι αμάξι. [...] Όλα είναι διαφορετικά εκεί. [...] Εκεί έχουμε πάπα και Ιερή Εξέταση.

- Εμείς εδώ έχουμε δημοκρατία.

- Οι περισσότεροι στην πατρίδα μου είναι αγράμματοι. Εγώ τυχαίνει να είμαι από πλούσιο σπίτι και έχω μάθει γράμματα.

- Κατάλαβα, περνάτε δύσκολα εκεί...[...] Ελένη, Ροδόπη

4.4. Κρατάω σημειώσεις από προφορικό λόγο

Στους μαθητές δόθηκε ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις όπως οι παρακάτω:

Θέμα: Πολιορκία και Άλωση της Κωνσταντινούπολης

4.4.1. Πόσες μέρες κράτησε η πολιορκία της Πόλης;

4.4.2. Πότε καταλήφθηκε η Πόλη;

Ιστορικό πλαίσιο

4.4.3. Ποιες ήταν οι παρατάξεις που υπήρχαν μέσα στην Πόλη, κάτι που διαμόρφωσε κλίμα διχόνοιας και διαφωνίας πριν την Άλωση; Ποια ήταν η χαρακτηριστική φράση των ανθενωτικών;

4.4.4. Ρουμελί-Χισάρ: Τι ήταν; Πού χτίστηκε; Ποιος ήταν ο στόχος της κατασκευής του;

Προετοιμασίες των Βυζαντινών και των Τούρκων για την πολιορκία - Επιχειρήσεις

4.4.5. Προσέλευση εθελοντών: αναφέρετε το όνομα ενός σημαντικού εθελοντή, τον τόπο προέλευσής του και τη δύναμη που διοικούσε.

[...]

Το ερωτηματολόγιο αυτό που δόθηκε από τη διδάσκουσα είχε συνταχτεί έτσι, ώστε να παρακολουθεί τη ροή ενός εκπαιδευτικού βίντεο από το National Geographic, το οποίο αφορούσε στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους. Έτσι οι μαθητές με καθοδήγηση κρατούσαν σημειώσεις από προφορικό λόγο. Οι σημειώσεις αυτές αξιοποιήθηκαν με δύο τρόπους:

- Να παίξουμε ένα παιχνίδι διαγωνισμού γνώσεων σε σχέση με την Άλωση της Πόλης, στο οποίο οι μαθητές διαγωνίζονταν σε ομάδες με βάση τις σημειώσεις που είχαν κρατήσει.

- Να γράψουμε το ημερολόγιο ενός πολιορκούμενου, βλέποντας από προσωπική οπτική γωνία τα δραματικά γεγονότα της πολιορκίας και της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης.

5. Διδακτικό υλικό

Για την ολοκλήρωση της παραπάνω διδακτικής προσέγγισης, χρησιμοποιήθηκε κατά βάση το σχολικό εγχειρίδιο της Μεσαιωνικής και Νεότερης Ιστορίας της Β΄ γυμνασίου, το οποίο παρουσιάζει πληθώρα παραθεμάτων και απεικονιστικών πηγών ως συνοδευτικά – απαραίτητο συμπλήρωμα της ιστορικής αφήγησης, το βιβλίο του εκπαιδευτικού για συμπληρωματικές πηγές, καθώς και ο σχετικός Θεματικός Φάκελος του ΙΕΠ, που παρουσιάζει τη βυζαντινή κοινωνία. Τέλος χρησιμοποιήθηκαν βίντεο και άλλο υλικό από έγκριτες ιστοσελίδες. Μέσα στις τόσες δυσκολίες που είχαμε να αντιμετωπίσουμε με την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, διαθέταμε το πλεονέκτημα της άμεσης και εύκολης πρόσβασης στο διαδίκτυο, που γινόταν κοινό κτήμα μέσω του διαμοιρασμού της οθόνης του διδάσκοντα.

6. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Όπως αναφέρθηκε και στην αρχή της εισήγησης με την παραπάνω προσέγγιση αναμένονταν

- η αποσύνδεση της ιστορίας από τη διαδικασία της απομνημόνευσης,
- η καλλιέργεια μιας διαφορετικής προσέγγισης που θα μπορούσε να εμφυσήσει το ενδιαφέρον για την ιστορική γνώση,
- η καλλιέργεια της κριτικής προσέγγισης των ιστορικών γεγονότων,
- η ενσυναίσθηση, ώστε οι μαθητές να φανταστούν τη βυζαντινή κοινωνία και τον άνθρωπο εκείνης της εποχής,
- η ομαδικότητα και η συνεργασία
- η συζήτηση πολιτικών θεμάτων που άπτονται όλων των εποχών.

7. Αξιολόγηση

Επειδή αναφερόμαστε σε παιδιά γυμνασίου:

• Το παιχνίδι και η δημιουργική γραφή επιδρά θετικά στη διάθεσή τους για συμμετοχή και δημιουργία.

• Έδειξαν στη συντριπτική πλειοψηφία τους θετική ανταπόκριση στις ομαδικές εργασίες.

• Χωρίς συγκεκριμένη καθοδήγηση από τη διδάσκουσα, όταν εκπονούσαν δημιουργικές εργασίες, ανέτρεχαν στο βιβλίο τους, τόσο στο κείμενο της αφήγησης, όσο και στα παραθέματα και τις απεικονιστικές πηγές.

Ωστόσο θα ήταν παράλειψη να μην αναφέρουμε κάποιες προτάσεις, που κατά την γνώμη μας θα συνέβαλλαν στη διαφορετική προσέγγιση και στην εκτίμηση της ιστορικής γνώσης εκ μέρους των μαθητών.

• Μικρότερο εύρος ύλης – στοχευμένη επιλογή γεγονότων που είναι δυνατόν να προβληματίσουν και να εμπλέξουν στην ιστορική μάθηση τους μαθητές.

• Μεγαλύτερη έμφαση στον κοινωνικό και πολιτικό αντίκτυπο των ιστορικών γεγονότων και όχι στην απλή χρονολογική παράθεσή τους. Ο Θεματικός Φάκελος είναι εξαιρετικά σημαντικός, όμως το εύρος της ύλης αποτελεί αρκετά περιοριστικό παράγοντα στην ουσιαστική αξιοποίησή του.

• Είναι σημαντική η εξοικείωση των μαθητών σε μορφές αξιολόγησης με ανοιχτά βιβλία, ώστε να μπορούν να αξιοποιούν τις πληροφορίες κριτικά, χωρίς να διοχετεύουν τόσο μεγάλη ενέργεια στην απομνημόνευση λεπτομερειών ή ημερομηνιών που ούτως ή άλλως ξεχνιούνται την επομένη του μαθήματος.

• Ένας Φάκελος Υλικού, ο οποίος θα αφορά σε όλες τις εξεταζόμενες ιστορικές περιόδους και θα περιλαμβάνει έγκριτες πηγές, γραπτές και απεικονιστικές, θα αποτελούσε χρήσιμο εργαλείο για την οργάνωση της διδασκαλίας και την επιλογή υλικού από τον εκπαιδευτικό.

8. Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία

Δημητρούκας Ιωάννης, Ιωάννου Θουκυδίδης, Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ΙΤΥΕ Διόφαντος

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ» (2021)

Δημητρούκας Ιωάννης, Ιωάννου Θουκυδίδης, Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ΙΤΥΕ Διόφαντος

Πλούτος και Φτώχεια στη Βυζαντινή Κοινωνία, Θεματικός Φάκελος Β΄ Γυμνασίου, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ΙΤΥΕ Διόφαντος.

Οδηγίες Διδασκαλίας Φιλολογικών Μαθημάτων για το Γυμνάσιο. Ανακτήθηκε στις 02/09/2020 από:

<https://www.schooltime.gr/wp-content/uploads/2021/04/iep-odigies-filologika.pdf>

Εξερευνώντας τον Κόσμο του Βυζαντίου, Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων. Ανακτήθηκε στις 10/10/2020 από:

<http://exploringbyzantium.gr/EKBMM/Page?name=index&lang=gr>

National Geographic, 1453, Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης. Ανακτήθηκε στις 25/01/2021 από:

<https://www.youtube.com/watch?v=53yfMlws7DI>

Μάθημα: Ιστορία Β' ΓΕΛ, επανάληψη των κεφ. 1 – 5

Μαδενλής Χαρίτων

Εκπαιδευτικός ΠΕ02 ΓΕΛ Μακροχωρίου

madenlis@gmail.com

1. Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της πρώτης διακοπής των μαθημάτων λόγω της πανδημίας το σχολικό έτος 2019 – 2020 έγιναν εξ αποστάσεως σύγχρονα και ασύγχρονα μαθήματα με βασική οδηγία αυτά να έχουν επαναληπτικό χαρακτήρα, να μη γίνει δηλαδή εξέταση νέων αντικειμένων, καθώς δεν είχε εξασφαλιστεί ακόμη, όσο αυτό είναι δυνατό, η απρόσκοπτη συμμετοχή των μαθητών στα διαδικτυακά μαθήματα. Έτσι και στο μάθημα της Ιστορίας Β Λυκείου εφαρμόστηκε διδακτικό σενάριο προσαρμοσμένο στις νέες συνθήκες και οδηγίες. Οι μαθητές σύμφωνα με το διδακτικό σενάριο καλούνται σύγχρονα και ασύγχρονα να υλοποιήσουν δραστηριότητες που προβλέπουν την επιλογή των ιστορικών αναφορών που έγιναν στη διάρκεια των μαθημάτων και οι οποίες τους προκάλεσαν τη μεγαλύτερη εντύπωση αιτιολογώντας την επιλογή τους. Στη συνέχεια γίνεται επιλογή των ιστορικών αναφορών που πρότειναν οι μαθητές προκειμένου να δημιουργηθεί η ιστορική χρονογραμμή του τμήματος, η οποία κατά την εφαρμογή του σεναρίου είχε τον τίτλο «Βυζαντινό πανόραμα».

2. Στοιχεία εφαρμογής

Βαθμίδα εκπαίδευσης: Λύκειο.

Τάξη: Β.

Μάθημα: Ιστορία, επανάληψη των κεφ. 1 – 5.

Χρόνος εφαρμογής: 2019 – 2020.

Διάρκεια εφαρμογής: Τρεις διδακτικές ώρες σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

3. Στόχοι / επιδιώξεις:

Οι στόχοι του σεναρίου ανταποκρίνονται σε επιμέρους στόχους που προβλέπονται από το πρόγραμμα σπουδών της Ιστορίας Α και Β Λυκείου (ΦΕΚ Τεύχος Β' 2020/03.06.2019). Συγκεκριμένα επιδιώκεται:

- Να καλλιεργήσουν οι μαθητές ιστορική σκέψη μέσω της καλλιέργειας δεξιοτήτων όπως είναι η αναλυτική και συνθετική ικανότητα, η επιχειρηματολογία και η τεκμηρίωση.
- Να ενθαρρυνθούν οι μαθητές στην σε βάθος μελέτη ιστορικών ζητημάτων επισημαίνοντας οι ίδιοι τα κενά στις ιστορικές τους γνώσεις.
- Να αναπτύξουν την ικανότητα να εντάσσουν φαινόμενα, διαδικασίες και γεγονότα στον ιστορικό χρόνο και χώρο.
- Να αποκτήσουν ολοκληρωμένη εικόνα της ιστορικής συνέχειας για την περίοδο που εξετάζεται μέσω της χρονολογικής οργάνωσης των ιστορικών πληροφοριών.
- Να ενθαρρυνθεί η προσωπική έκφραση και η ανάληψη πρωτοβουλιών από τους μαθητές κατά την εξέταση των ιστορικών ζητημάτων.

4. Μεθοδολογία της διδασκαλίας:

Οι μαθητές εργάστηκαν ατομικά στο σπίτι υλοποιώντας τις δραστηριότητες που τους ανατέθηκαν ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας e-class και κλήθηκαν να υποστηρίξουν τις επιλογές τους στα σύγχρονα εξ αποστάσεως μαθήματα που διεξήχθησαν μέσω της εφαρμογής Cisco Webex Meetings. Οι εργασίες των μαθητών στέλνονταν ηλεκτρονικά στον διδάσκοντα, ο οποίος πριν από τη διεξαγωγή του αντίστοιχου σύγχρονου μαθήματος αναρτούσε το σχολιασμό τους στην πλατφόρμα e-class, ώστε να είναι προσβάσιμες σε όλους τους μαθητές, καθώς αυτό απαιτούσαν οι νέες δραστηριότητες που έπρεπε να υλοποιήσουν. Επιπλέον οι μαθητές ενθαρρύνονταν να αξιοποιήσουν ηλεκτρονικές εφαρμογές κατασκευής χρονογραμμής.

5. Διδακτικό υλικό

Φύλλα εργασίας / διδακτική πορεία:

1η διδακτική ώρα σύγχρονου εξ αποστάσεως μαθήματος.

Ανατίθεται στους μαθητές η παρακάτω δραστηριότητα που περιέχεται στο 1ο φύλλο εργασίας. Συγκεκριμένα αναρτάται η εργασία από τον διδάσκοντα στην πλατφόρμα e-class, η οποία ζητά από τους μαθητές να επιλέξουν τρεις από τις ιστορικές αναφορές που έγιναν στα προηγούμενα μαθήματα οι οποίες τους έκαναν ιδιαίτερη εντύπωση ή θεωρούν ότι είναι ιδιαίτερα σημαντικές, τεκμηριώνοντας με ένα μικρό κείμενο την επιλογή τους. Ζητείται από τους μαθητές να στείλουν την απάντησή τους ηλεκτρονικά στον διδάσκοντα. Προαιρετικά καλούνται οι μαθητές να τοποθετήσουν τις επιλογές τους σε μια ηλεκτρονική χρονογραμμή. Ο διδάσκοντας παρουσιάζει στους μαθητές τις εφαρμογές κατασκευής χρονογραμμής που προτείνονται και οι μαθητές κάνουν δοκιμαστική χρήση τους.

1ο φύλλο εργασίας.

1η δραστηριότητα.

Στη διάρκεια των μαθημάτων εξετάσαμε την περίοδο από τη βασιλεία του **Ηρακλείου/610μ.Χ.** έως την Άλωση της **Κωνσταντινούπολης/1453μ.Χ.** Κάναμε αναφορά σε σημαντικά γεγονότα, πρόσωπα, θεσμούς, κοινωνικές συνθήκες, έργα τέχνης κτλ. Ποιες από αυτές τις ιστορικές αναφορές σας έχουν μείνει στο μυαλό; Ποιες ξεχωρίζετε ως ιδιαίτερα σημαντικές; Να επιλέξετε τρεις (3) από αυτές και να γράψετε ένα σύντομο επιχειρήμα για την επιλογή καθεμιάς αναφέροντας το σχετικό **τόπο** και **χρόνο** καθώς και το **λόγο** της επιλογής σας. Το κείμενο κάθε αναφοράς να συνοδεύεται από σχετική εικόνα, εφόσον έχετε δυνατότητα αναζήτησης εικόνων στο διαδίκτυο.

Οδηγίες για την εκπόνηση της εργασίας

1. Όσοι έχετε ευχέρεια στη χρήση των Η/Υ ή τουλάχιστον θέλετε τώρα να αποκτήσετε, μπορείτε να δημιουργήσετε μια χρονογραμμή με τις ιστορικές αναφορές που επιλέξατε. Στο διαδίκτυο θα βρείτε πολλές ιστοσελίδες που δίνουν τη δυνατότητα δημιουργίας χρονογραμμής δωρεάν. Σας προτείνω τις δύο παρακάτω (μη φοβάστε να κάνετε εγγραφή ή να συνδεθείτε μέσω λογαριασμού Facebook):
 - Εφαρμογή timerime. Οδηγίες μπορείτε να βρείτε [εδώ](#).
 - Εφαρμογή [preceden](#).
2. Αν είστε πιο παραδοσιακοί τύποι, το δακτυλογραφημένο κείμενό σας και τη φωτογραφία που το συνοδεύει στείλτε το ως αρχείο word στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του καθηγητή σας.
3. Αν πια είστε ακόμα πιο παραδοσιακοί τύποι, σε σημείο να αντιστέκεστε ακόμα και σ' αυτή την ιστορικών διαστάσεων ανακάλυψη του 1450 από τον Γουτεμβέργιο (εννοώ την τυπογραφία, όπως ευελπιστώ να δούμε στο σχετικό κεφάλαιο του βιβλίου μας, αφού ανοίξουν τα σχολεία) και προτιμάτε το χειρόγραφο κείμενο, τότε γράψτε με ευανάγνωστα γράμματα το κείμενό σας (δυστυχώς χωρίς φωτογραφία) και, αφού το φωτογραφίσετε με το κινητό σας, στείλτε το στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του καθηγητή σας (βλέπετε ότι όσο παραδοσιακοί και να είστε την τεχνολογία δεν μπορείτε να την αποφύγετε).

Όποιον τρόπο και να επιλέξετε, εύχομαι καλή επιτυχία.

2η διδακτική ώρα σύγχρονου εξ αποστάσεως μαθήματος.

Ο διδάσκοντας έχει ελέγξει τις εργασίες των μαθητών που στάλθηκαν ηλεκτρονικά και έχει ετοιμάσει μια χρονογραμμή με όλες τις ιστορικές αναφορές, τις αντίστοιχες εικόνες και τα κείμενα που τις συνοδεύουν. Είναι αναμενόμενο κάποιες ιστορικές αναφορές (π.χ. η Άλωση της Κωνσταντινούπολης) να έχει επιλεγεί από πολλούς μαθητές. Κατά τη διάρκεια του εξ αποστάσεως μαθήματος παρουσιάζονται οι εργασίες των μαθητών, οι οποίοι πρέπει να επιχειρηματολογήσουν υπέρ των επιλογών τους. Επιπλέον δίνονται οδηγίες από τον διδάσκοντα για τη 2η δραστηριότητα, την οποία πρέπει να ετοιμάσουν οι μαθητές στο σπίτι και να την αναρτήσουν ηλεκτρονικά. Οι μαθητές πρέπει να μελετήσουν τις εργασίες των συμμαθητών τους που αφορούν την ίδια ιστορική αναφορά και να επιλέξουν την εργασία που εκτιμούν ότι είναι πιο έγκυρη, πλήρης και

κατατοπιστική, προκειμένου να συντεθεί η τελική χρονογραμμή η οποία θα περιέχει μόνο ένα κατατοπιστικό σύντομο κείμενο και μια εικόνα για κάθε ιστορική αναφορά. Επίσης πρέπει οι μαθητές να εντοπίσουν τα λάθη που έκαναν στις εργασίες τους (κατά την εφαρμογή του σεναρίου έγιναν 12 μικρά ή μεγάλα ιστορικά λάθη). Οι απαντήσεις των μαθητών στέλνονται ηλεκτρονικά στον διδάσκοντα, ο οποίος κατασκευάζει τη νέα χρονογραμμή με βάση τις επιλογές των μαθητών και επιπλέον συνθέτει ένα κείμενο με όλα τα λάθη που εντόπισαν οι μαθητές. Η νέα χρονογραμμή και το κείμενο με τα διαπιστωμένα λάθη αναρτώνται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα συνεργασίας e-class.

2ο φύλλο εργασίας.

Η 2^η δραστηριότητα βασίζεται στην 1^η. Στον παρακάτω σύνδεσμο <https://www.preceden.com/timelines/574872> θα βρείτε μια χρονογραμμή με τίτλο Βυζαντινό Πανόραμα, η οποία περιλαμβάνει όλα τα ιστορικά γεγονότα και όλες τις ιστορικές αναφορές που έχετε συμπεριλάβει στην 1^η δραστηριότητα. Θα βρείτε λοιπόν όλα τα σύντομα κείμενα που γράψατε καθώς και τις φωτογραφίες που επιλέξατε να τα συνοδεύουν. Θα διαπιστώσετε ότι κάποια γεγονότα τα επέλεξαν περισσότεροι από ένας. Συγκεκριμένα έχουν επιλεγεί τα παρακάτω γεγονότα περισσότερο από μια φορά:

- Άλωση από τους Οθωμανούς: 8 επιλογές
- Εικονομαχία: 7 επιλογές
- Άλωση από τους Σταυροφόρους: 4 επιλογές
- Σχίσμα: 3 επιλογές
- Σταυροφορίες: 2 επιλογές

Επίσης, τόσο σε κάποια κείμενα, όσο και σε κάποιες συνοδευτικές εικόνες υπάρχουν κάποια λάθη, κάποιες ιστορικές ανακρίβειες που πρέπει να διορθωθούν, καθώς η χρονογραμμή είναι σε κοινή χρήση στο διαδίκτυο.

Επομένως καλείστε τώρα να μελετήσετε τη χρονογραμμή και:

1. Να επιλέξετε για καθένα από τα παραπάνω ιστορικά γεγονότα την ιστορική αναφορά που θεωρείτε ότι είναι πιο κατατοπιστική για το ιστορικό γεγονός με το οποίο συνδέεται. Για παράδειγμα, αν θεωρείτε ότι όσον αφορά την Εικονομαχία το πέμπτο κείμενο και η αντίστοιχη εικόνα αποδίδουν πιο άρτια το γεγονός της Εικονομαχίας, θα γράψετε Εικονομαχία 5. Αυτό πρέπει να γίνει για όλα τα παραπάνω ιστορικά γεγονότα τα οποία επέλεξαν περισσότεροι από ένας μαθητές. Στο τέλος στη χρονογραμμή θα μείνει για καθένα από τα παραπάνω ιστορικά γεγονότα μόνο το κείμενο που επέλεξαν οι περισσότεροι. Εννοείται ότι μπορεί κάποιος να επιλέξει διαφορετικό κείμενο από αυτό που έγραψε ο ίδιος, αν πειστεί ότι η εργασία κάποιου συμμαθητή του ήταν πιο πλήρης και εύστοχη.
2. Να εντοπίσετε τα λάθη που έχουν γίνει και αφορούν είτε ολόκληρο το κείμενο που συνοδεύει ένα ιστορικό γεγονός, είτε κάποια μικρή αναφορά στο κείμενο, είτε κάποιον τίτλο, είτε κάποια συνοδευτική εικόνα.

3η διδακτική ώρα σύγχρονου εξ αποστάσεως μαθήματος.

Παρουσιάζεται από τον διδάσκοντα η νέα [χρονογραμμή](#) και σχολιάζονται τα λάθη που εντοπίστηκαν όπως και άλλα που πιθανόν δεν εντόπισαν οι μαθητές (Σχολιασμός 2ης δραστηριότητας στο παράρτημα). Επίσης γίνεται συζήτηση για τις εργασίες που επέλεξαν οι περισσότεροι μαθητές καθώς και γι' αυτές που συγκέντρωσαν τις λιγότερες προτιμήσεις.

6. Αξιολόγηση του διδακτικού σεναρίου

Σε μια δύσκολη συγκυρία εκπαιδευτικοί και μαθητές κλήθηκαν να αντεπεξέλθουν σε ιδιαίτερα απαιτητικές συνθήκες. Το σενάριο εφαρμόστηκε κατά την πρώτη φάση διακοπής των δια ζώσης μαθημάτων, όταν ακόμη οι πλατφόρμες e-class και Cisco Webex Meetings δεν ήταν εύχρηστες μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας και η συμμετοχή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είχε προαιρετικό χαρακτήρα. Ωστόσο ένα σημαντικό ποσοστό των μαθητών των τάξεων στις οποίες εφαρμόστηκε το σενάριο συμμετείχε ενεργά. Από αυτήν την άποψη θεωρείται επιτυχημένη η εφαρμογή του.

Το σενάριο μπορεί να αξιοποιηθεί, αν προσαρμοστεί ανάλογα, για την επανάληψη οποιουδήποτε κεφαλαίου της ιστορίας.

7. Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ΦΕΚ Τεύχος Β' 2020/03.06.2019

<https://www.preceden.com/dashboard>

8. Παράρτημα

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ 2^{ΗΣ} ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Με βάση τις εργασίες σας έκανα ένα αντίγραφο της χρονογραμμής διατηρώντας τα κείμενα που εσείς επιλέξατε, αφού πρώτα διόρθωσα τα λάθη που υπήρχαν σε κάποιες από τις εργασίες. Ο σύνδεσμος στον οποίο μπορείτε να βρείτε τη χρονογραμμή είναι ο παρακάτω:

<https://www.preceden.com/timelines/586544-----copy->

Πίνακας με τις επιλογές σας για τις εργασίες που αναφέρονται στο ίδιο ιστορικό γεγονός

Άλωση από τους Οθωμανούς	2,2,2,2,2,2,2,2,3,3,4,5,5
Εικονομαχία	3,3,3,3,3,3,3,4,4,4,5,5,6
Άλωση από τους Σταυροφόρους	1,1,2,2,2,2,2,2,2,3,3,3,3
Σχίσμα	1,1,1,1,1,1,1,1,2,2,2,3,3
Σταυροφορίες	1,1,1,2,2,2,2,2,2,2,2,2

ΛΑΘΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΑΝΑΚΡΙΒΕΙΕΣ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΑΣ

Προσπαθήστε να εξακριβώσετε τα λάθη στα κοκκινισμένα σημεία των κειμένων σας

ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ

Η καινούργια θρησκεία που ιδρύθηκε το 632 από τον Μωάμεθ, έναν πολυταξιδεμένο οδηγό καραβανιών από την Μέκκα. Οι πιστοί ονομαστήκαν μουσουλμάνοι και ιερό βιβλίο τους είναι το κοράνι. Ιδιαίτερη σημασία έχει ο ιερός πόλεμος δηλαδή η υποχρέωση των πιστών να διαδώσουν με το σπαθί την θρησκεία τους στους άπιστους. Αν μάλιστα μαρτυρήσουν για την πίστη τους εξασφαλίζουν την είσοδο τους στον παράδεισο. Σήμερα το τζιχαντ και οι

τρομοκρατικές ενέργειες των τζιχαντιστών έχουν επηρεάσει την ζωή πολλών λαών σε Ευρώπη και Αμερική.

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ 4

Χρήση της παρακάτω εικόνας:

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ 4

Αυτό το πασίγνωστο ιστορικό γεγονός που διαδραματίστηκε (726-842 Βυζαντινή Αυτοκρατορία) προκαλεί πάντα τεράστιο ενδιαφέρον. Εντυπωσιακό είναι το πόσο εύκολα οι πιστοί έχασαν το νόημα της λατρείας των εικόνων και εστίασαν στη λατρεία των αντικειμένων. Κανείς δεν περίμενε πως αυτό θα δίχαζε την αυτοκρατορία σε εικονομάχους και εικονολάτρες.

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ 6

Το πρώτο σημαντικό γεγονός είναι η εικονομαχία. Έλαβε χώρα στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία στα μέσα του 8ου και 9ου αιώνα. Μου κέντρισε πολύ το ενδιαφέρον γιατί είχε ως αποτέλεσμα τη νίκη των εικόνων εναντίον της **ειδωλολατρίας**, γεγονός που γιορτάζεται την Κυριακή της Ορθοδοξίας.

ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ 7

Το γεγονός διαδραματίζεται στο Βυζαντινό κράτος το **776** έως το 843 μ.Χ . Θεωρώ την εικονομαχία ιδιαίτερα σημαντικό γεγονός στη Βυζαντινή ιστορία και κυρίως τα αίτια αυτής καθώς αποτέλεσαν τη βάση του γεγονότος.

ΣΧΙΣΜΑ 1

Χρήση της παρακάτω εικόνας:

ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΥΣ 1

Μετά από τρεις Σταυροφορίες που σκοπό είχαν την καταπάτηση των αγίων τόπων, τη βοήθεια στους Έλληνες και την ένωση της χριστιανοσύνης ακολούθησε η τέταρτη σταυροφορία που οδήγησε στην άλωση της Πόλης και στη λεηλασία και καταστροφή πολλών έργων τέχνης. Πολλές περιοχές της Ελλάδας έμειναν φραγκοκρατούμενες μέχρι του 17 αιώνα.

ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΥΣ 4

Ένα ακόμη γεγονός το οποίο με εντυπωσίασε ήταν η τέταρτη σταυροφορία το 1201 στην οποία οι σταυροφόροι είχαν ξεκινήσει με σκοπό την ελευθέρωση των βυζαντινών κρατών στην ανατολή αλλά ολοκληρώθηκε με την πρώτη άλωση της Κωνσταντινούπολης στις 17 Ιουλίου του 1203.

ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΕΟΥΔΑΡΧΙΑΣ

Ορατά έγιναν τα αποτελέσματα της άλωσης της Πόλης και στα άλλα κράτη για αυτό και πιστεύω ότι είναι μία από τις πιο κρίσιμες επιπτώσεις της άλωσης.

ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΘΩΜΑΝΟΥΣ 3

Η πολιορκία και κατ' επέκταση η άλωση της πόλης (6 Απριλίου 1453 – 29 Μαΐου 1453) επηρέασε αρκετούς τομείς, οικονομικούς, κοινωνικούς. Το να βλέπεις μια τόσο ισχυρή πόλη που “κρατά” στα χέρια της ένα εξαιρετικά ποικίλο πολιτισμό και παραμένει ισχυρή ξαφνικά να χάνει τη δύναμη της και να “υποκύπτει” στο σπαθί των σταυροφόρων πραγματικά είναι γεγονός που δεν περνά απαρατήρητο. Μάλιστα η συχνή αναφορά του και η ταραχή που προκάλεσε άφησε σαν “κληρονομιά” μια σειρά μύθων και ασμάτων.

«Πάμε ...αρχαίο θέατρο;» Μια διδακτική πρόταση εικονικής περιήγησης στον κόσμο του αρχαίου θεάτρου!

Ευαγγελία Κανάλη
Φιλολόγος ΔΔΕ Πιερίας, Msc Επιστήμες Αγωγής
ekanal7@gmail.com

Περίληψη

Η διδακτική επίσκεψη των μαθητών σε χώρους με αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον, όπως είναι το αρχαίο θέατρο, αποτελεί εκπαιδευτική δράση που προσφέρει μία εναλλακτική και ενδιαφέρουσα προσέγγιση της μαθησιακής διαδικασίας, η οποία συμπληρώνει τη διδασκαλία στην τάξη και συνυπηρετεί τους σκοπούς της εκπαίδευσης, καθώς στόχοι γνωστικοί, συναισθηματικοί και ψυχοκινητικοί σμίγουν στο αρχαιολογικό χώρο του αρχαίου θεάτρου.

Μια τέτοια εκπαιδευτική δράση είχε σχεδιαστεί για τους μαθητές της Γ΄ τάξης Γυμνασίου Μακρυγιάλου κατά τον προγραμματισμό του εκπαιδευτικού έργου το σχολικό έτος 2020-2021. Η αναστολή όμως λειτουργίας των σχολικών μονάδων και των αρχαιολογικών χώρων λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, δεν επέτρεψε τη δια ζώσης επίσκεψη των μαθητών σε ένα αρχαίο θέατρο. Έτσι, η δράση πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά με την εξ αποστάσεως διδασκαλία, σύγχρονη (εφαρμογής cisco webex) και ασύγχρονη (e-class, e-me) και με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου στις 27 Μαρτίου. Για την υλοποίηση μάλιστα της δράσης αυτής σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε διδακτική πρόταση εικονικής περιήγησης των μαθητών στο χώρο του αρχαίου θεάτρου με το έναυσμα της διδάσκουσας προς τους μαθητές της «Πάμε ... αρχαίο θέατρο;».

Στην παρούσα διδακτική πρόταση οι μαθητές/τριες με την παιδαγωγική αξιοποίηση των πολυμέσων της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας περιηγούνται εικονικά στο αρχαίο ελληνικό θέατρο, έρχονται σε επαφή με την αρχαία δράση και αντιλαμβάνονται τον έντονο θρησκευτικό και μυστηριακό χαρακτήρα που φέρει κατά τη διαδικασία της γέννησής του, αλλά τον εξίσου έντονο κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα κατά την περίοδο της ανάπτυξής του. Γνωρίζουν την αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των θεατρικών χώρων της αρχαιότητας (σκηνή, ορχήστρα, κοίλον), τους ηθοποιούς και ενδυματολογικά τους στοιχεία (κοστούμια, προσωπεία, υποδήματα), τους δραματοουργούς και τα έργα τους και κυρίως εκτιμούν την αρχαία ελληνική δραματική τέχνη με τις διαφορετικές αφηγήσεις της (τραγικές, κωμικές, λυρικές) ως ένα από τα πιο ενδιαφέροντα χαρακτηριστικά του αρχαιοελληνικού πολιτισμού. Γενικότερα, συνειδητοποιούν τη σχέση του αρχαίου θεάτρου με τη θρησκεία, την εκπαίδευση και την πολιτική και τη σπουδαιότητά του για τον ελληνικό και παγκόσμιο πολιτισμό.

Το Γυμνάσιο Μακρυγιάλου ανήκει στο θεματικό δίκτυο ευρωπαϊκών σχολείων «Open Schools for Open Societies (OSOS)» Reflecting for Change (R4C) στο πλαίσιο του οποίου παράχτηκε το παρόν εκπαιδευτικό σενάριο.

Λέξεις- κλειδιά: αρχαίο θέατρο, αρχαία ελληνική δραματική τέχνη, σύγχρονη και ασύγχρονη διδασκαλία, ψηφιακές δεξιότητες

1. Εισαγωγή

Στην παρούσα διδακτική πρόταση και στο πλαίσιο διαθεματικής προσέγγισης των γνωστικών αντικείμενων της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ΄ τάξης Γυμνασίου (7η ενότητα για

την Τέχνη) και της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας ("Ελένη" του Ευριπίδη), τα πολυμέσα της εξ αποστάσεως διδασκαλίας δημιουργούν για τον μαθητή/τρια ένα ευχάριστο και εύχρηστο περιβάλλον μάθησης παρέχοντάς του τη δυνατότητα να οικοδομήσει τη γνώση μέσω της παρατήρησης, της εξάσκησης και του παιχνιδιού. Να προσεγγίσει ένα σύνθετο φαινόμενο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, το δράμα, όχι μόνο ως λογοτεχνικό κείμενο αλλά και ως θεατρική παράσταση, η οποία είναι ενταγμένη σε συγκεκριμένο κοινωνικο-πολιτικό, λατρευτικό και πολιτιστικό πλαίσιο. Να πάρει μέρος σε μια σύνθετη μαθησιακή εμπειρία, η οποία του προσφέρει ψυχαγωγία και απόλαυση, δεξιότητες σχετικές με την κριτική επεξεργασία και τη συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγει και ομαδοσυνεργατική δράση σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης.

Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της παρούσας διδακτικής πρότασης με τις τεχνολογικές δυνατότητες των πολυμέσων της σύγχρονης και ασύγχρονης διδασκαλίας βασίζεται στη συνεργασία, στη διεπιστημονικότητα και στην πρακτική διερευνητικών προσεγγίσεων σε σχέση με την «κατάκτηση» της γνώσης (Vygotsky, 1993). Συντείνει στην καλλιέργεια δεξιοτήτων και στάσεων, στον κριτικό στοχασμό και αναστοχασμό, καθώς ο μαθητής/τρια ερευνά στο διαδίκτυο σε αρχαιογνωστικά περιβάλλοντα και σε ιστοσελίδες σχετικές με το θέατρο με τη καθοδήγηση των φύλλων εργασίας και εμπλέκεται σε διαδικασίες που ενισχύουν τον οπτικοακουστικό γραμματισμό. Καλλιεργείται έτσι η αφομοιωτική του ικανότητα με τεχνικές που διευκολύνουν την ανακάλυψη της γνώσης και ενθαρρύνεται η πολύπλευρη ευαισθητοποίησή του ως προς το γνωστικό αντικείμενο.

Καθώς μάλιστα περιηγείται εικονικά σε μουσειακά περιβάλλοντα στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σενάριο, η μάθηση που προκύπτει ως αποτέλεσμα της βιωματικής εμπλοκής των μαθητών στην επεξεργασία των μουσειακών αντικειμένων σχετίζεται με την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος, την εξάσκηση της παρατήρησης και την όξυνση της αντίληψης και της μνήμης τους (Νικονάνου, 2002.) Άλλοι παράγοντες που καθορίζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα είναι η ψυχαγωγία, η προηγούμενη γνώση και οι εμπειρίες ζωής, η κοινωνική αλληλεπίδραση, ο βαθμός εξοικείωσης, η δυνατότητα προσανατολισμού στο χώρο και, τέλος, η ενίσχυση της μουσειακής εμπειρίας (Anderson, Piscitelli & Everett 2008, Falk & Dierking 2000). Επιπλέον, η άμεση αξιοποίηση των εργαλείων της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης με απώτερο σκοπό την ψυχολογική ενδυνάμωση των παιδιών, θέτει ως στόχο τη διατήρηση του ενδιαφέροντος για μάθηση και την ενίσχυση της κοινωνικοσυναισθηματικής διάστασης της εκπαίδευσης (Χατζηχρήστου, 2020). Σύμφωνα, μάλιστα, με τις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες μάθησης, στη διδακτική του θεάτρου μέσω των ψηφιακών τεχνολογιών οι μαθητές/τριες μαθαίνουν μέσα από την αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας και μέσω του διαμεσολαβητικού ρόλου του δασκάλου (Φανουράκη, 2016), ειδικά όταν οι εικονικές επισκέψεις υλοποιούνται σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσειακά περιβάλλοντα ιστορικού ενδιαφέροντος (Faria & Chagas, 2013· Καλογιάννη, 2015).

2. Στόχοι της διδακτικής πρότασης

Μαθησιακοί στόχοι

Το παρόν διδακτικό σενάριο ηλεκτρονικού μαθήματος αναμένεται να δώσει τη δυνατότητα στους μαθητές/τριες:

- Να ανακαλύψουν τη μαγεία του αρχαίου θεάτρου
- Να συνειδητοποιήσουν ότι η γένεσή του σχετίζεται με τη λατρεία του Διονύσου
- Να μελετήσουν τη γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.
- Να γνωρίσουν τους τραγικούς συγγραφείς και τα έργα τους, την τριμερή δομή ενός αρχαίου θεάτρου και τα σκηνικά μηχανήματα μιας αρχαίας παράστασης, καθώς και να εξοικειωθούν με τα κοστύμια και τις μάσκες των αρχαίων υποκριτών.
- Να ανακαλύψουν στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους ήρωες της αρχαίας τραγωδίας και της αρχαίας κωμωδίας.

- Να εξηγήσουν το γεγονός ότι η απαγγελία, η μουσική και το τραγούδι αποτελούσαν στο αρχαίο δράμα ένα ενιαίο σύνολο.

Διδακτικοί στόχοι

Οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία:

- Να προσεγγίσουν ένα σύνθετο φαινόμενο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, το δράμα, όχι μόνο ως λογοτεχνικό κείμενο αλλά και ως θεατρική παράσταση, η οποία είναι ενταγμένη σε συγκεκριμένο κοινωνικο-πολιτικό, λατρευτικό και πολιτιστικό πλαίσιο.
- Να συνειδητοποιήσουν την οπτική διάσταση του αρχαίου ελληνικού θεατρικού κειμένου, καθώς τα ίδια τα κείμενα φανερώνουν πώς οι δημιουργοί τους είχαν φανταστεί την εκμετάλλευση του χώρου με κίνηση και θέαμα.
- Να ανακαλύψουν στοιχεία για τη λειτουργία της θεατρικής τέχνης.

Παιδαγωγικοί-τεχνολογικοί στόχοι

Οι μαθητές καλούνται να πάρουν μέρος σε μια σύνθετη μαθησιακή εμπειρία, η οποία προϋποθέτει τον συνδυασμό απόλαυσης, κατανόησης πληροφοριών, κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλημάτων, με στόχο:

- Να είναι σε θέση να απολαμβάνουν την παρακολούθηση δραματοποιημένης αφήγησης και τη συμμετοχή τους σε παιγνιώδεις δραστηριότητες.
- Να ασκηθούν σε συνεργατικές πρακτικές σε ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες σχετικά με την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγουν.
- Να παράγουν πρωτότυπο, προφορικό και γραπτό, λόγο και πολυτροπικά κείμενα

3. Παρουσίαση της διδακτικής πρότασης

3.1. Ταυτότητα της διδακτικής πρότασης

Δημιουργός: Ευαγγελία Κανάλη

Γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική Γλώσσα και Αρχαία Ελληνική Γραμματεία, Δραματική ποίηση

Απευθύνεται: σε μαθητές της Γ΄ Γυμνασίου

Εφαρμόστηκε: στην Γ΄ τάξη του Γυμνασίου Μακρυγιάλου

Διάρκεια παρέμβασης: 2 διδακτικές ώρες

Μέθοδος: σύγχρονη διδασκαλία (εφαρμογή cisco webex) και ασύγχρονη διδασκαλία (e-class, e-me)

Εκπαιδευτικά μέσα - Εργαλεία για την υποστήριξη των δραστηριοτήτων:

α) Διαδίκτυο

1. Εικονική περιήγηση στο Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

<http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/>

2. «Και εγένετο Θέατρον» <https://www.youtube.com/watch?v=t9agiHAK80s>

3. Το Αρχαίο Θέατρο του Διονύσου

<https://www.mytheatro.gr/to-archeo-theatro-tou-dionysou/>

4. Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο - Τα μέρη του θεάτρου και τα μηχανήματα (3D)

<https://www.youtube.com/watch?v=bdTe2unAdTg>

5. Ακολούθησε με ... σε αρχαία θέατρα και ωδεία της Ελλάδας

<http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas>

6. Η γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.

<http://ancienttheater.culture.gr/el/i-genisi-tou-arxaiou-dramatos>

7. Στον κόσμο των θεατρικών παραστάσεων της αρχαιότητας

<http://ancienttheater.culture.gr/el/parastaseis-arxaiotita>

8. Διαδραστικό παιχνίδι

<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/efarmoges/enas-sugxronos-thiasos-sta-arxaia-theatra-tou-kosmou>

β) Microsoft power point

γ) Microsoft word

3.2 Σύνδεση με τη σχολική ύλη και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών

Η παρούσα διδακτική πρόταση σχεδιάστηκε με αφορμή αναφορές που συναντούν οι μαθητές στα σχολικά βιβλία για το αρχαίο θέατρο, καθώς μεγάλη σημασία έχουν η σύνδεση με τη σχολική ύλη, η συμπληρωματικότητα με τα Αναλυτικά Προγράμματα των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων (διαθεματική προσέγγιση) και η αξιοποίηση μεθόδων ενεργητικής μάθησης (έρευνα πηγών, ατομικές ή ομαδικές εργασίες, σχέδια εργασίας, χρήση εποπτικών μέσων, βιωματική προσέγγιση των ιστορικών γεγονότων μέσα από τεχνικές δραματοποίησης, παιχνίδια ρόλων κ.ά.).

Όσον αφορά στη σύνδεση της διδακτικής πρότασης με τη σχολική ύλη, η διδασκαλία συγκεκριμένων σημείων της εισαγωγής στο δράμα (βλ. κεφ. «Δραματική ποίηση» και «Η τραγωδία») από την Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας προβλέπεται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα για την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία της Γ' Γυμνασίου.

Υπάρχει, επίσης, σύνδεση με τη Νεοελληνική Γλώσσα, καθώς οι μαθητές ασκούνται στη δημιουργία παραγράφων, περιγραφικών κειμένων. Γίνεται προσπάθεια να μνηθούν οι μαθητές ουσιαστικά στην πολυτροπικότητα (έννοια γνωστή στους μαθητές ήδη από την 3η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου), εφόσον καλούνται να αξιοποιήσουν ποικίλους σημειωτικούς πόρους και να δημιουργήσουν δικούς τους, που τους ενσωματώνουν με έμφαση στην εικόνα και το βίντεο. Υπάρχει θεματική σύνδεση με την 5^η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου («Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου»), την 6^η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου («Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου») και την 7^η Ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου («Ο κόσμος μέσα από την οθόνη-εικόνα»). Τα σχετικά με τις απαρχές του δράματος, που ανάγονται στον Διόνυσο και τη λατρεία του, είναι δυνατόν να συνδεθούν και με το μάθημα των Θρησκευτικών, με την έννοια της διερεύνησης στοιχείων λατρείας σε προγενέστερες του χριστιανισμού θρησκείες.

3.3 Χρονοπρογραμματισμός και ενορχήστρωση των δραστηριοτήτων

3.3.1 Αφόρμηση- πρόσκληση των μαθητών

Στην πλατφόρμα e-class και στα μηνύματα ο εκπαιδευτικός αναρτά την παρακάτω πρόσκληση προς τους μαθητές της Γ' Γυμνασίου για ηλεκτρονικό μάθημα που ενορχηστρώθηκε με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου στις 27 Μαρτίου και στο οποίο επιχειρείται μια διαθεματική προσέγγιση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας (7η ενότητα για την Τέχνη) και της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας ("Ελένη" του Ευριπίδη):

Παγκόσμια ημέρα θεάτρου, 27 Μαρτίου

Το παρόν σενάριο διδασκαλίας σας προσκαλεί σε ένα εικονικό ταξίδι στον κόσμο του αρχαίου δράματος με αφορμή την Παγκόσμια ημέρα θεάτρου που γιορτάζεται στις 27 Μαρτίου!

Σας προκαλεί να περιηγηθείτε στο διαδίκτυο σε ιστότοπους-συνδέσμους που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα της e-class και να κάνετε χωρισμένοι σε ομάδες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα αντίστοιχα φύλλα εργασίας τα οποία έχουν αναρτηθεί στα έγγραφα της πλατφόρμας της e-class.

Σας ενθαρρύνει να παρουσιάσετε στη ολομέλεια της τάξης τις εργασίες σας μέσω της ψηφιακής πλατφόρμας cisco webex, έτσι ώστε όλοι μαζί να ανακαλύψετε τον μαγικό κόσμο του αρχαίου θεάτρου.

Καλό σας ταξίδι!

3.3.2 Στάδιο 1ο -1^η διδακτική ώρα

Ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συνδεθούν στην εφαρμογή cisco webex (σύγχρονο μέρος), όπου κάνει **διαμοιρασμό οθόνης "share"** ενεργοποιώντας το **"chat"** και τους **"participants"** και παρουσιάζει σε **power point** στους μαθητές το **διάγραμμα ροής του μαθήματος**, ενώ παράλληλα τους εξηγεί πού να εστιάσουν τη προσοχή τους και ποιοι είναι οι στόχοι του μαθήματος. Μπορεί ακόμη να χρησιμοποιήσει έναν **εννοιολογικό χάρτη** που οπτικοποιεί και συνδέει μεταξύ τους βασικές έννοιες του μαθήματος, βοηθώντας σημαντικά στην κατανόησή τους.

Στη συνέχεια ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συνδεθούν στη ψηφιακή πλατφόρμα e-class (ασύγχρονο μέρος), όπου ενεργοποιεί την εφαρμογή **"breakout sessions"** και χωρίζει την ολομέλεια των μαθητών σε υπο-ομάδες, τις οποίες προτρέπει να αναζητήσουν τα αντίστοιχα **φύλλα εργασίας** που έχει αναρτήσει στα **"έγγραφα" της e-class**. Τα οφέλη εξάλλου της ομαδοσυνεργατικής προσέγγισης είναι τεκμηριωμένα, ενώ ο χωρισμός σε ομάδες κρίνεται περισσότερο απαραίτητος σε καταστάσεις απομόνωσης των μαθητών κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Αμέσως μετά, προτρέπει την κάθε ομάδα να περιηγηθεί σε ηλεκτρονικές διευθύνσεις που έχει αναρτήσει στις **"συνδέσεις-διαδίκτυο" της e-class** και να συμπληρώσει το φύλλο εργασίας της. Παρακινεί μάλιστα την κάθε ομάδα να διαμοιράσει στα μέλη της ρόλους και καθήκοντα, όπως ποιος θα καταγράψει τα γνωστικά στοιχεία που προσφέρει η περιήγηση στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις, ποιος θα τα συνθέσει σε ένα κείμενο word και ποιος θα τα παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης.

3.3.2.1 Ενορχήστρωση των δραστηριοτήτων των ομάδων

Η 1η ομάδα καλείται :

α) να περιηγηθεί στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που βρήκε αναρτημένες στις «συνδέσεις-διαδίκτυο» της e-class (ασύγχρονο μέρος) :

- «Και εγένετο Θέατρον»: Σε μια ταινία μικρού μήκους με την τεχνική του animation (παραγωγή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων) ακούστε τον θεό Διόνυσο να αφηγείται πώς «εγένετο θέατρον!» : <https://www.youtube.com/watch?v=t9agiHAK80s>
- Το Αρχαίο Θέατρο του Διονύσου: <https://www.mytheatro.gr/to-archeo-theatro-tou-dionysou/>
- Στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/i-genisi-tou-arxaioy-dramatos> και να αντλήσει στοιχεία για τη γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.

β) να συμπληρώσει φύλλο εργασίας απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα :

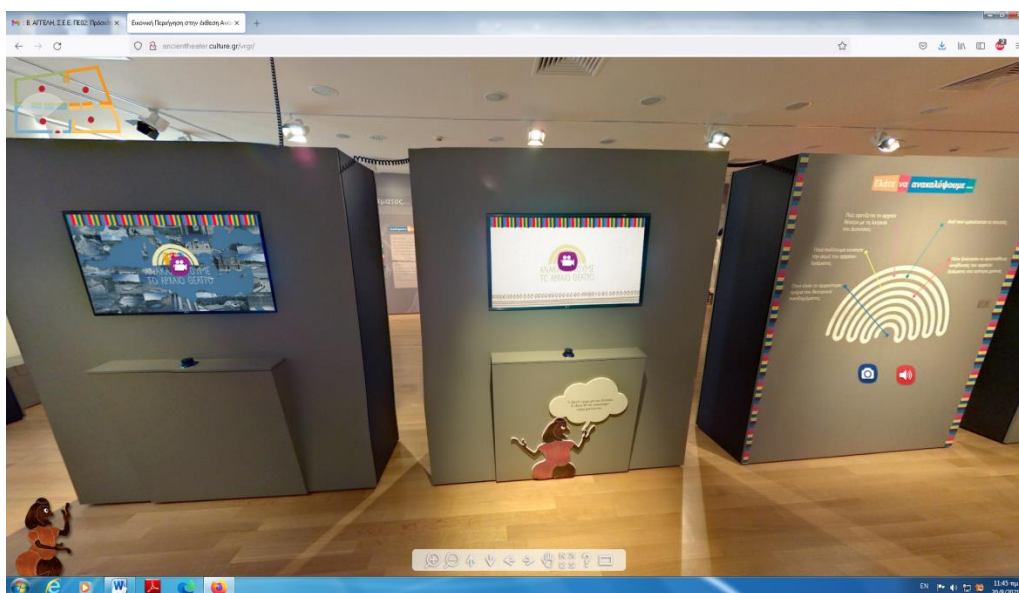
- Πως συνδέεται ο Θεός Διόνυσος με τη γένεση του αρχαίου θεάτρου;
- Ποια ήταν η εξέλιξη του θεάτρου του Διονύσου στην πάροδο του χρόνου;
- Ποια στοιχεία καταδεικνύουν τη γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5ου αι. π.Χ.

γ) να συνθέσει τις απαντήσεις της σε ένα κείμενο word με σκοπό να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης στο επόμενο μάθημα που θα γίνει στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

Η 2η ομάδα καλείται:

α) να περιηγηθεί στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που βρήκε αναρτημένες στις «συνδέσεις-διαδίκτυο» της e-class (ασύγχρονο μέρος) :

- Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο - Τα μέρη του θεάτρου και τα μηχανήματα (3D): <https://www.youtube.com/watch?v=bdTe2unAdTg>
- Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου: <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/>
- Στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas> με θέμα «Ακολούθησέ με ... σε αρχαία θέατρα» και να περιηγηθεί στο αρχαίο θέατρο του Δίου.

Σχήμα 1: το Το ηλεκτρονικό περιβάλλον του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

β) να συμπληρώσει φύλλο εργασίας απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποια είναι τα μέρη ενός αρχαίου θεάτρου;
- Ποια σκηνικά τεχνάσματα χρησιμοποιούνταν στις παραστάσεις του αρχαίου δράματος και πως αυτά εξυπηρετούσαν τη σκηνική δράση;

γ) να συνθέσει τις απαντήσεις της σε ένα κείμενο word με σκοπό να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης στο επόμενο μάθημα που θα γίνει στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

Η 3η ομάδα καλείται:

α) να περιηγηθεί στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που βρήκε αναρτημένες στις «συνδέσεις-διαδίκτυο» της e-class (ασύγχρονο μέρος) :

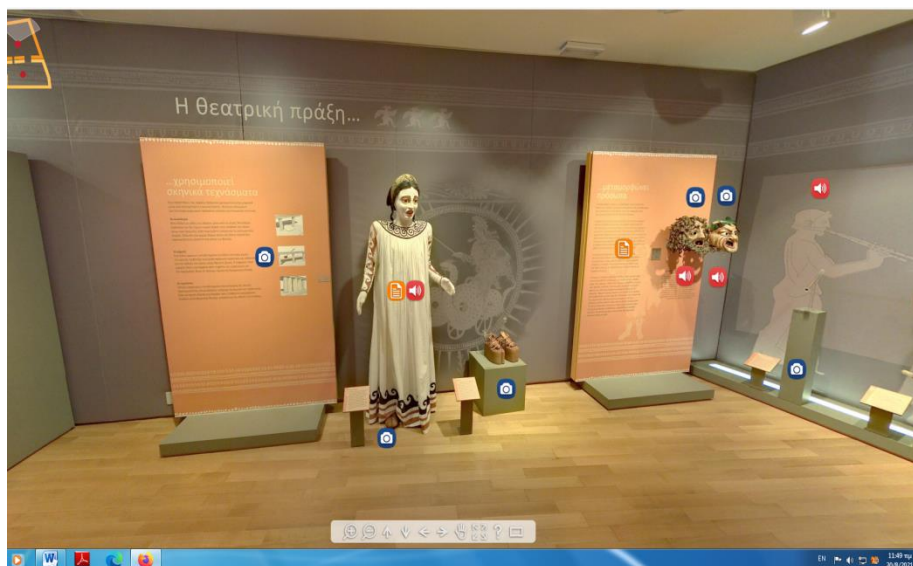
Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου: <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/>

β) να συμπληρώσει φύλλο εργασίας απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:

- Πως επιτυγχάνονταν η μεταμόρφωση των ηθοποιών-υποκριτών του αρχαίου δράματος (ένδυση, υπόδηση, προσωπεία);
- Ποια μυστικά ανακαλύψατε για τους ηθοποιούς του αρχαίου δράματος;
- Ποια στοιχεία εξηγούν το γεγονός ότι η απαγγελία, η μουσική και το τραγούδι αποτελούσαν στο αρχαίο δράμα ένα ενιαίο σύνολο και ποια μουσικά όργανα χρησιμοποιούνταν;

- Πώς θα έμοιαζε μια θεατρική παράσταση στην αρχαιότητα; Ποιοι έπαιζαν; γ) Τι γνωρίζουμε για τα κοστούμια, τα προσώπεια, τα σκηνικά, τη σκηνοθεσία και τη μουσική; Οι απαντήσεις σε ερωτήματα σαν κι αυτά ή κι άλλα παρόμοιά τους αναδεικνύουν τα συστατικά της ίδιας της θεατρικής πράξης, όσα δηλαδή ο Αριστοτέλης ονομάζει «όψεις» και «σκευή».

γ) να συνθέσει τις απαντήσεις της σε ένα κείμενο word με σκοπό να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης στο επόμενο μάθημα που θα γίνει στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

Σχήμα 2: το Το ηλεκτρονικό περιβάλλον του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

Η 4η ομάδα καλείται:

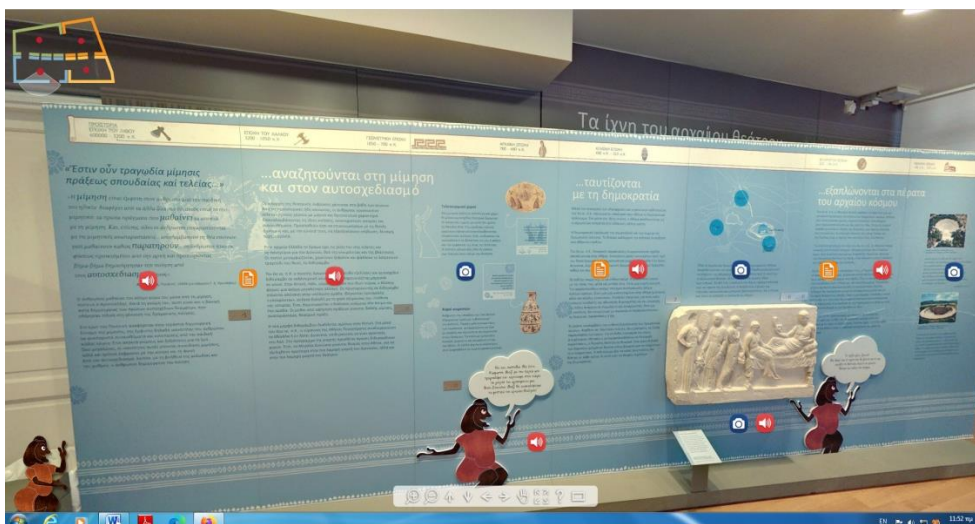
α) να περιηγηθεί στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που βρήκε αναρτημένες στις «συνδέσεις-διαδίκτυο» της e-class (ασύγχρονο μέρος) :

Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/>

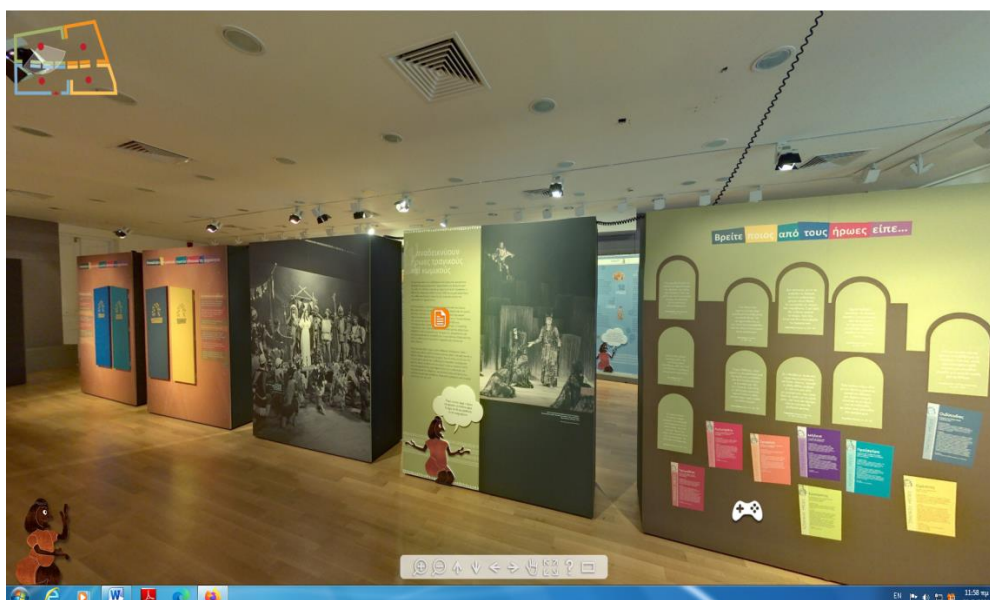
β) να συμπληρώσει φύλλο εργασίας απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα

- Ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν τους ήρωες της αρχαίας τραγωδίας και ποια της αρχαίας κωμωδίας;
- Ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν το έργο των μεγάλων ποιητών του αρχαίου δράματος;
- Στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas> να επισκεφτεί αρχαία θέατρα της επικράτειας και γνωρίσει την πολιτιστική κληρονομιά της.

γ) να συνθέσει τις απαντήσεις της σε ένα κείμενο word με σκοπό να την παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης στο επόμενο μάθημα που θα γίνει στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

Σχήμα 3: το Το ηλεκτρονικό περιβάλλον του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

Σχήμα 4: το Το ηλεκτρονικό περιβάλλον του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου

3.3.3 Στάδιο 2ο -2^η διδακτική ώρα

3.3.3.1 Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια

Κατά την 2η διδακτική ώρα ο εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να συνδεθούν στην εφαρμογή **cisco webex** (σύγχρονο μέρος) για το ηλεκτρονικό τους μάθημα, όπου η κάθε ομάδα καλείται να παρουσιάσει στην ολομέλεια την εργασία που εκπόνησε κατά την περιήγησή της στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις με βάση το φύλλο εργασίας που συμπλήρωσε την 1^η διδακτική ώρα. Δίνει το ρόλο του **"host"** στο μαθητή της κάθε ομάδας για να παρουσιάσει την εργασία και τον καλεί να διαμοιράσει με τους συμμαθητές του την οθόνη του **"share"** ενεργοποιώντας το **"chat"** και τους **"participants"**. Ενθαρρύνει τους μαθητές της κάθε ομάδας για την παρουσίαση της εργασίας τους να χρησιμοποιήσουν διαθέσιμα εργαλεία της σύγχρονης τηλεκπαίδευσης (**δρομέας, annotation** κ.λπ) για να δείχνουν το σημείο του κειμένου στο οποίο αναφέρονται, κατευθύνοντας τους συμμαθητές τους και διευκολύνοντας τους να το εντοπίσουν στην οθόνη τους.

3.4. Συζήτηση

Όταν τελειώσει η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων, ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους μαθητές/τις μαθήτριες να εκφράζουν ερωτήσεις-απορίες-απόψεις για τα θέματα που παρουσιάστηκαν χρησιμοποιώντας τον "τοιχο", το "chat", το "poll" της webex. Το Polling ως διδακτικό μέσο καταγισμού ιδεών ή καταγραφής απόψεων μαθητών είναι μια διαδικασία ψηφοφορίας ιδιαίτερα ευχάριστη για τους μαθητές που τους κινητοποιεί.

3.5 Αναστοχασμός

Οδεύοντας προς το τέλος της 2^{ης} διδακτικής ώρας και με σκοπό τον αναστοχασμό, ο εκπαιδευτικός, αφού απενεργοποιήσει την εφαρμογή "breakout sessions" της e-class, ζητά από τους μαθητές/τριες να επιστρέψουν στην ολομέλεια και να περιηγηθούν όλοι μαζί πλέον στο πράσινο δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/>. Να σταθούν στην προθήκη που έχει τίτλο: "Παιχνίδι: ποιος από τους ήρωες είπε..." και να παίξουν συμπληρώνοντας **ένα κουίζ γνώσεων**.

Ο εκπαιδευτικός, θέτοντάς στους μαθητές/τριες τον προβληματισμό «Αν ήσασταν μέλος ενός σημερινού θιάσου που ήθελε να οργανώσει το πρόγραμμα μιας μεγάλης περιοδείας σε αρχαία θέατρα της Ελλάδας, με τι κριτήρια θα διαλέγατε τους σταθμούς του ταξιδιού σας; Σε ποια θέατρα θα επιλέγατε να δώσετε παράσταση και ποια πορεία θα ακολουθούσατε;», τους προτείνει να παίξουν ένα διαδραστικό παιχνίδι στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/efarmoges/enas-sugxronos-thiasos-sta-arxaia-theatra-tou-kosmou>

3.6 Αυτοαξιολόγηση

Ολοκληρώνοντας το μάθημα και με στόχο την εμπέδωση της γνώσης που αποκόμισαν οι μαθητές από τις παραπάνω δραστηριότητες του εκπαιδευτικού σεναρίου και τον αναστοχασμό, ο εκπαιδευτικός αναθέτει στους μαθητές του την παρακάτω άσκηση αυτοαξιολόγησης που έχει αναρτήσει στις "ασκήσεις" της e-class και την οποία θα έπρεπε να απαντήσουν στο σπίτι και να την αναρτήσουν στην e-class για το επόμενο μάθημα:

3.6.1 Άσκηση αυτοαξιολόγησης

Συμπληρώστε τις παρακάτω ερωτήσεις με την κατάλληλη λέξη από αυτές που σας δίνονται παρακάτω :

Ορχήστρα, κοίλον, Σοφοκλής, Ευριπίδης, Αριστοφάνης, θυμέλη, θεωρικά, προεδρίες, χορός, χορηγός, σκηνικό τέχνασμα, προσωπίον, κόθορνος, εδώλια, κλίμακες.

1. Ο τραγικός ποιητής που θεωρούνταν "από σκηνής φιλόσοφος" ήταν:
2. Το μέρος του αρχαίου θεάτρου , όπου κάθονταν οι θεατές λέγεται:
3. Ο Αθηναίος πολίτης που αναλάμβανε τα έξοδα μιας θεατρικής παράστασης ονομάζονταν:
4. Ο βωμός του Διονύσου ονομάζονταν:
5. Σε αυτό το σημείο του θεάτρου χόρευε και τραγουδούσε ο χορός:
6. Ομάδα χορευτών-τραγουδιστών που συμμετείχαν στις παραστάσεις λέγονταν :
7. Η μάσκα του αρχαίου θεάτρου :
8. Ο τραγικός ποιητής που έδωσε ηρωικές διαστάσεις και σε γυναίκες, όπως η Αντιγόνη ήταν:
9. Οι περίακτοι ήταν :
10. Έτσι λέγονταν τα λίθινα καθίσματα:
11. Τα χρήματα που έδιναν στην εποχή του Περικλή ως εισιτήριο στους φτωχούς Αθηναίους:
12. Οι σκάλες του αρχαίου θεάτρου:
13. Οι θέσεις των επίσημων στο θέατρο:
14. Τα παπούτσια των υποκριτών:

15. Έγραψε σαράντα τέσσερις κωμωδίες:

4. Προτάσεις για επέκταση του εκπαιδευτικού σεναρίου

4.1 Αξιολόγηση –Ανατροφοδότηση

Σε μια επόμενη διδακτική ώρα δύναται ο εκπαιδευτικός να περάσει στη διαδικασία της αξιολόγησης, που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για την ολοκλήρωση κάθε εκπαιδευτικής δράσης και ανατροφοδοτεί τόσο τον εκπαιδευτικό όσο και τους μαθητές, καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να ελέγξουν κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι που τέθηκαν, ποια ήταν τα δυνατά και αδύναμα σημεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να επαναπροσδιορίσουν μία παρόμοια μελλοντική δράση. Θεωρώντας ιδιαίτερα χρήσιμη τη γνώμη των μαθητών, τους προτρέπει να απαντήσουν αντίστοιχο φύλλο αξιολόγησης στα παρακάτω ερωτήματα:

- Τι μου φάνηκε ενδιαφέρον απ' όσα είδα, άκουσα και έμαθα;
- Τι νέο έμαθα που δεν γνώριζα πριν;
- Επαναπροσδιορίζοντας ένα παρόμοιο εκπαιδευτικό σενάριο τι άλλο θα ήθελα να περιλαμβάνει (γνώση, μέθοδο, δράση κ.α.);

4.2 Αξιοποίηση - διάχυση του υλικού που παράχθηκε από την εφαρμογή του εκπαιδευτικού σεναρίου κατά την δια ζώσης λειτουργία του σχολείου

Το επόμενο θέμα που δύναται ο εκπαιδευτικός να θέσει προς συζήτηση στους μαθητές του είναι τρόποι αξιοποίησης και διάχυσης του υλικού που παράχθηκε από την εφαρμογή του εκπαιδευτικού σεναρίου στη μαθητική και ευρύτερη κοινότητα, αλλά και περαιτέρω δημιουργικές δράσεις που μπορεί αυτό να εμπνεύσει στους μαθητές να αναπτύξουν, όταν οι επιδημιολογικές συνθήκες επιτρέψουν τη δια ζώσης λειτουργία του σχολείου.

Ενδεικτικά αναφέρονται ορισμένες τέτοιες δημιουργικές δράσεις που μπορούν να αναπτυχθούν από τους μαθητές με την ενθάρρυνση και την εμπνευση του εκπαιδευτικού :

- Να διοργανώσουν ειδική εκδήλωση στο σχολείο τους αφιερωμένη στο αρχαίο θέατρο, όπου με μια παρουσίαση power point που θα δημιουργήσουν με τις εργασίες που εκπόνησαν κατά τη συμμετοχή τους στην παρούσα εκπαιδευτική δράση, θα ταξιδέψουν στον κόσμο του αρχαίου δράματος μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς.
- Να δημοσιεύσουν τις εργασίες τους στη σχολική τους εφημερίδα και να τις αναρτήσουν στην ιστοσελίδα του σχολείου τους .
- Να σχεδιάσουν έντυπο με τις εργασίες που εκπόνησαν για το αρχαίο θέατρο.
- Να επισκεφτούν ένα αρχαίο θέατρο και μάλιστα της περιοχής τους και να υλοποιήσουν δια ζώσης πλέον όλες τις δραστηριότητες που ανέπτυξαν κατά την εφαρμογή του εκπαιδευτικού σεναρίου.
- Να γράψουν το σενάριο μιας φανταστικής ιστορίας που εκτυλίσσεται σε ένα αρχαίο θέατρο.
- Να σχεδιάζουν κόμικ με αφορμή μύθους ή ιστορίες που έχουν σχέση με το αρχαίο δράμα και το θεό Διόνυσο.
- Με αφορμή όσα είδαν, άκουσαν, έμαθαν κατά την διαδικτυακή τους περιήγηση στο αρχαίο θέατρο, να δημιουργήσουν εικαστικές συνθέσεις ή κατασκευές από πηλό, γύψο, χαρτί, ύφασμα ή άλλα υλικά (π.χ. μακέτα θεάτρου, μικρά ειδώλια και αγγεία, μάσκες, κοστούμια, σκηνικά).
- Να δημιουργήσουν αφίσα , ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό μήνυμα, άρθρο στον έντυπο ή ηλεκτρονικό τύπο για τη μετάδοση μηνύματος σχετικού με την ανάγκη να αγκαλιάσει η μαθητική κοινότητα και η τοπική κοινωνία το αρχαίο θέατρο.
- Να επιλέξουν μία αρχαία κωμωδία ή τραγωδία και την ανεβάζουν στο σχολείο. Για τις ανάγκες της παράστασης αναλαμβάνουν αρμοδιότητες (σκηνοθέτης, ενδυματολόγος, υπεύθυνος μουσικής, σκηνογράφος, ηθοποιός, χορός, κ.ά.) και δημιουργήσουν την αφίσα και το πρόγραμμα της παράστασης.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης της παρούσας διδακτικής πρότασης με στόχο τον αναστοχασμό και την ανατροφοδότηση, οι μαθητές/τριες της Γ' τάξης του Γυμνασίου Μακρυγιάλου που συμμετείχαν στην εφαρμογή της δήλωσαν:

«Ήταν μια άκρως ενδιαφέρουσα μαθησιακή εμπειρία. Μας ταξίδεψε στον μαγικό κόσμο του αρχαίου θεάτρου».

«Είναι εντυπωσιακό το πώς ζωντάνευαν μπροστά στα μάτια μας πρόσωπα, εικόνες και ιστορίες βγαλμένες από το παρελθόν».

«Ανακαλύψαμε τη γνώση βιωματικά χάρη στην τεχνολογία αναπτύσσοντας ψηφιακές δεξιότητες και κριτική σκέψη».

«Μας έδωσε την ευκαιρία να προβληματιστούμε, να ερευνήσουμε, να βρούμε απαντήσεις σε ερωτήματα που μας προκάλεσε η τέχνη του αρχαίου δράματος, όπως τη διδασκόμαστε στην «Ελένη» του Ευριπίδη».

«Μας ενθουσίασε το γεγονός ότι μάθαμε να συνεργαζόμαστε, να αναλαμβάνουμε ρόλους μέσα στην ομάδα και κυρίως να ξεναγήσουμε τους συμμαθητές μας στον κόσμο του αρχαίου δράματος μέσα από τις εργασίες μας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φύλλα εργασίας του ηλεκτρονικού μαθήματος

1^η Ομάδα -Φύλλο εργασίας

A. Περιηγηθείτε στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που είναι αναρτημένες στις συνδέσεις-διαδίκτυο της e-class και συμπληρώστε το παρόν φύλλο εργασίας (ασύγχρονο μέρος).

- «Και εγένετο Θέατρον» : Σε μια ταινία μικρού μήκους με την τεχνική του animation (παραγωγή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πειραιώς και Νήσων) ακούστε τον θεό Διόνυσο να αφηγείται πώς «εγένετο θέατρον!»
<https://www.youtube.com/watch?v=t9agiHAK80s>
Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <https://www.mytheatro.gr/to-archeo-theatro-tou-dionysou/> με θέμα το Αρχαίο Θέατρο του Διονύσου
- Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/i-genisi-tou-arxaiou-dramatos> και αντλήστε στοιχεία για τη γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

B. Με το υλικό που συγκεντρώσατε από την περιήγηση στις παραπάνω ηλεκτρονικές διευθύνσεις απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα

- Πως συνδέεται ο Θεός Διόνυσος με τη γένεση του αρχαίου θεάτρου
- Ποια ήταν η εξέλιξη του θεάτρου του Διονύσου στην πάροδο του χρόνου;
- Ποια στοιχεία καταδεικνύουν τη γέννηση του αρχαίου δράματος στην Αθήνα του 5^{ου} αι. π.Χ.

Γ. Συνθέστε την ομαδική σας εργασία σας σε ένα κείμενο word για να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης στο αυριανό μας μάθημα που θα γίνει εξ αποστάσεως στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

2^η Ομάδα -Φύλλο εργασίας

A. Περιηγηθείτε στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που είναι αναρτημένες στις συνδέσεις-διαδίκτυο της e-class και συμπληρώστε το παρόν φύλλο εργασίας (ασύγχρονο μέρος).

- Περιηγηθείτε στο **Μουσείο Παύλου και Αλεξάνδρας** Κανελλοπούλου <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> και σταθείτε **στην προθήκη που έχει τίτλο** "η θεατρική πράξη...διαμορφώνει το θεατρικό οικοδόμημα". Πατήστε είτε πάνω πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν.

- Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <https://www.youtube.com/watch?v=bdTe2unAdTg> με θέμα "Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο - Τα μέρη του θεάτρου και τα μηχανήματα (3D)".
- Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas> με θέμα «Ακολούθησέ με ... σε αρχαία θέατρα» και περιηγηθείτε στο αρχαίο θέατρο του Δίου που βρίσκεται στο νομό μας.

Β. Με το υλικό που συγκεντρώσατε από την περιήγηση στις παραπάνω ηλεκτρονικές διευθύνσεις απαντήστε στα παρακάτω ερωτήματα

- Ποια είναι τα μέρη ενός αρχαίου θεάτρου;
- Μπορείς αυτά να τα εντοπίσεις στο αρχαίο θέατρο του Δίου;
- Ποια σκηνικά τεχνάσματα χρησιμοποιούνταν στις παραστάσεις του αρχαίου δράματος και πως αυτά εξυπηρετούσαν τη σκηνική δράση;

Γ. Συνθέστε την ομαδική εργασίας σας σε ένα κείμενο word για να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης στο αυριανό μας μάθημα που θα γίνει εξ αποστάσεως στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

3η Ομάδα -Φύλλο εργασίας

Α. Περιηγηθείτε στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που είναι αναρτημένες στις συνδέσεις-διαδίκτυο της e-class και συμπληρώστε το παρόν φύλλο εργασίας (ασύγχρονο μέρος).

1. Περιηγηθείτε **στο πορτοκαλί δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου** <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

και σταθείτε **στην προθήκη που έχει τίτλο** "η θεατρική πράξη...μεταμορφώνει τα πρόσωπα". Πατήστε είτε πάνω πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν για να απαντήσετε στο ερώτημα: "Πως επιτυγχάνονταν η μεταμόρφωση των ηθοποιών-υποκριτών του αρχαίου δράματος (ένδυση, υπόδηση, προσωπεία)"

2. Περιηγηθείτε **στο πορτοκαλί δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου** <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

και σταθείτε **στην προθήκη που έχει τίτλο** "Ανακαλύψτε τα μυστικά ηθοποιών της αρχαιότητας". Πατήστε είτε πάνω στο πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω στο κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν για να απαντήσετε στο ερώτημα: "Ποια μυστικά ανακαλύψατε για τους ηθοποιούς του αρχαίου δράματος;"

3. Περιηγηθείτε **στο πορτοκαλί δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου** <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

και σταθείτε **στην προθήκη που έχει τίτλο** "η θεατρική πράξη...συνυπάρχει με τη μουσική". Πατήστε είτε πάνω στο πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω στο κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν για να απαντήσετε στο ερώτημα: "Ποια στοιχεία εξηγούν το γεγονός ότι η απαγγελία, η μουσική και το τραγούδι αποτελούσαν στο αρχαίο δράμα ένα ενιαίο σύνολο και ποια μουσικά όργανα χρησιμοποιούνταν;"

4. Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/parastaseis-arxaiotita>

και αντλήστε πληροφορίες για ερωτήματα όπως α) Πώς θα έμοιαζε μια θεατρική παράσταση στην αρχαιότητα; β) Ποιοι έπαιζαν; γ) Τι γνωρίζουμε για τα κοστούμια, τα προσωπεία, τα σκηνικά, τη σκηνοθεσία και τη μουσική; Οι απαντήσεις σε ερωτήματα σαν κι αυτά ή κι άλλα παρόμοιά τους αναδεικνύουν τα συστατικά της ίδιας της θεατρικής πράξης, όσα δηλαδή ο Αριστοτέλης ονομάζει «όψεις» και «σκευή».

Β. Συνθέστε την ομαδική εργασίας σας σε ένα κείμενο word για να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης στο αυριανό μας μάθημα που θα γίνει εξ αποστάσεως στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

4η Ομάδα -Φύλλο εργασίας

A. Περιηγηθείτε στις παρακάτω ηλεκτρονικές διευθύνσεις που είναι αναρτημένες στις "συνδέσεις-διαδίκτυο" της e-class και συμπληρώστε το παρόν φύλλο εργασίας (ασύγχρονο μέρος).

1. Περιηγηθείτε στο πράσινο δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

και σταθείτε στην προθήκη που έχει τίτλο "...αναδεικνύουν ήρωες τραγικούς και κωμικούς. Πατήστε πάνω στο πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω στο κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν για να απαντήσετε στο ερώτημα: "Ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν τους ήρωες της αρχαίας τραγωδίας και ποια της αρχαίας κωμωδίας";

2. Περιηγηθείτε στο πράσινο δωμάτιο του Μουσείου Παύλου και Αλεξάνδρας Κανελλοπούλου <http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

και σταθείτε στην προθήκη που έχει τίτλο "... . Πόσο καλά τους γνωρίζουμε;". Πατήστε πάνω στο πορτοκαλί εικονίδιο ανάγνωσης είτε πάνω στο κόκκινο εικονίδιο αφήγησης και μελετήστε τις πληροφορίες που υπάρχουν για να απαντήσετε στο ερώτημα: " Ποια στοιχεία χαρακτηρίζουν το έργο των μεγάλων ποιητών του αρχαίου δράματος;"

3. Περιηγηθείτε στον ιστότοπο <http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas>, επισκεφτείτε αρχαία θέατρα της επικράτειας και γνωρίστε την πολιτιστική κληρονομιά της.

B. Συνθέστε την ομαδική εργασίας σας σε ένα κείμενο word για να την παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης στο αυριανό μας μάθημα που θα γίνει εξ αποστάσεως στην ψηφιακή πλατφόρμα της cisco webex (σύγχρονο μέρος).

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

Anderson, D., Piscitelli, B. & Everett, M. (2008). *Competing agendas: Young children's museum field trips*. Curator, 51 (3), 253-273.

Falk J.H. & Dierking, L. D. (2000). *Learning from Museums: Visitor experience and the making of meaning*. New York: AltaMira Press.

Faria, C., & Chagas, I. (2013). Investigating school-guided visits to an aquarium: What roles for science teachers. *International Journal of Science Teachers*, 3(2), 159-174. doi: 10.1080/09500693.2012.674652

Ελληνόγλωσσες

Καλογιάννη, Α. (2015). Αξιοποιώντας παιδαγωγικά τις επισκέψεις σε μουσεία: Η περίπτωση του Αθανασάκειου αρχαιολογικού μουσείου Βόλου. *Museumedu*, 1, 115- 134. Ανακτήθηκε στις 30/1/2020 από

<http://museumedulab.ece.uth.gr/main/sites/default/files/5.%20%20AMB%202.pdf>

Νικονάνου, Ν. (2002). *Αρχαιολογικά Μουσεία και Σχολείο. Εκπαιδευτικά προγράμματα μουσειακής αγωγής για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα*. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Παιδαγωγική Σχολή, Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης.

Νικονάνου, Ν. (2010). *Μουσειοπαιδαγωγική: Από τη θεωρία στην πράξη*, Αθήνα: Πατάκη. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2012), Βασικό επιμορφωτικό υλικό, Τόμος Ε : Πολιτιστικά προγράμματα.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2011). *Οδηγός εκπαιδευτικού για το θέατρο*. Ανακτήθηκε στις 30/1/2020 από

<http://www.iep.edu.gr/el/arts-yliko/programmata-spoudon-gia-ti-ti-theatriki-agogi>

Vygotsky, L.S. (1993). *Σκέψη και Γλώσσα*. Μετάφραση Ρόδη Αντζελίνας. Εκδόσεις Γκιώνη.

Φανουράκη, Κ. (2016). *Το θέατρο στην εκπαίδευση με τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Χατζηχρήστου, Χ. (2020). *Επανασυνδεόμαστε στο σχολείο, οι ε-ιστορίες στην τάξη*.

Ανακτήθηκε στις 30/1/2020 από <http://www.centerschoolpsych.psych.uoa.gr/index.php>.

Δικτυογραφία

<http://ancienttheater.culture.gr/vrgr/> /

<https://www.youtube.com/watch?v=t9agiHAK80s>

<https://www.mytheatro.gr/to-archeo-theatro-tou-dionysou/> /

<https://www.youtube.com/watch?v=bdTe2unAdTg>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/akolouthise-me-sta-arxaia-theatra-k-wdeia-tis-elladas>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/i-genisi-tou-arxaiou-dramatos>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/parastaseis-arxaiotita>

<http://ancienttheater.culture.gr/el/ekpaideftikoyliko/efarmoges/enas-sugxronos-thiasos-sta-arxaia-theatra-tou-kosmou>

Αγώνες Λόγου στην Αντιγόνη

Κόγια Σουλτάνα

Φιλολόγος, 3^ο ΓΕΛ Κατερίνης

taniakogia@gmail.com

1. Εισαγωγή

Το σενάριο, εντάσσεται στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως επανάληψης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών Γενικής Παιδείας (Σοφοκλέους Αντιγόνη) και αφορά στον Πρόλογο (στίχοι 1-99) και στο Γ Έπεισόδιο (στίχοι 635 – 780). Ειδικότερα εστιάζει στις συγκρουσιακές σχέσεις των πρωταγωνιστών (Αντιγόνης-Ισμήνης και Κρέοντα-Αίμονα) οι οποίες καθορίζουν και την εξέλιξη του μύθου. Το σενάριο αξιοποιεί τόσο το μάθημα των Αρχαίων όσο και της Νεοελληνικής Γλώσσας με την κατανόηση, παραγωγή και παρουσίαση ποικίλων μορφών κειμένων (διάλογος, προσχεδιασμένος προφορικός λόγος, κείμενα επιχειρηματολογίας). Στόχος του σεναρίου μέσα από την διερεύνηση είναι η επίτευξη τόσο του ψηφιακού όσο και του οπτικού-σχολικού γραμματισμού

2.Στοιχεία εφαρμογής

Βαθμίδα εκπαίδευσης: Λύκειο

Τάξη: Β΄ (Τμήματα: Β3 ΚΑΙ Β4)

Σχολικό έτος εφαρμογής:2019-2020

Προβλεπόμενος χρόνος εφαρμογής: 3 διδακτικές ώρες

Χώρος: Εξ αποστάσεως σύγχρονη (μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας webex) και ασύγχρονη συνεδρία (ηλεκτρονική τάξη Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου - e-class)

Λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε για το σενάριο: Επεξεργαστής Κειμένου (Microsoft Word), λογισμικό παρουσιάσεων (Microsoft Powerpoint), ηλεκτρονική μηχανή αναζήτησης (Google), εννοιολογικός χάρτης(Bubbl.us), προβολή βίντεο(youtube), Πρόγραμμα σχεδιασμού κόμικ (pixton.com)

3.Διδακτικοί στόχοι-επιδιώξεις

Γνώσεις για τα αρχαία:

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να εμπεδώσουν και να εφαρμόσουν σχετικές με την αρχαία ελληνική τραγωδία έννοιες και ορολογία, που γνώρισαν στην Εισαγωγή του σχολικού τους εγχειριδίου.
- Να εμβυθύνουν σε βασικές έννοιες και μέρη (κατά ποσόν και κατά ποιόν), της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, παρακολουθώντας τον εφαρμοσμένο μετασχηματισμό τους σε μια κλασική και μία σύγχρονη βιντεογραφημένη θεατρική παράσταση της «Αντιγόνης»

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

- Να διαπιστώσουν την ιστορική και καλλιτεχνική αξία της τραγωδίας μέσα από την αναζήτηση παραστάσεων
- Να ερευνήσουν την αποτύπωση της «Αντιγόνης» σε άλλες μορφές τέχνης (πχ. Ζωγραφική, γλυπτική)

Γνώσεις για την γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές/τριες:

- Να έρθουν σε επαφή με νέα κειμενικά είδη και να ασκηθούν στην ανάγνωση και την δημιουργία πολυτροπικών κειμένων (power-point, κόμικ, εννοιολογικοί πίνακες)
- Να εξασκηθούν στην δημιουργία επιχειρηματολογικού λόγου καθώς και του προσχεδιασμένου προφορικού λόγου
- Να ενεργοποιήσουν την φαντασία τους και να δώσουν την δική τους προοπτική στην εξέλιξη της υπόθεσης (δημιουργική γραφή)
- Να εικονογραφήσουν και να δραματοποιήσουν την υπόθεση, καλλιεργώντας με αυτόν τον τρόπο νέες δεξιότητες

Γνώσεις για τον κόσμο αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές / μαθήτριες:

- Να διερευνήσουν στους αγώνες λόγου Ισμήνης-Αντιγόνης και Κρέοντα -Αίμονα τις απόψεις εποχής που προβάλλονται για την αγωγή των παιδιών, για το κύρος του πατέρα και την οφειλόμενη συμπεριφορά των παιδιών, την σχέση των ανθρώπινων νόμων με τους θεούς και να τις αντιπαραβάλλουν με αντίστοιχες σύγχρονες
- Να προβληματιστούν σε θεμελιώδεις, θεματικούς και ιδεολογικούς, άξονες της τραγωδίας, που αναφέρονται στη διαμάχη ανάμεσα στο γραπτό δίκαιο των ανθρώπων και το άγραφο εθιμικό των θεών, στον συγκρουσιακό ρόλο των φύλων και των ηλικιών, στις αντίπαλες σχέσεις ανάμεσα στους φορείς της αδυναμίας και της δύναμης
- Να αναζητήσουν και να μελετήσουν την θέση της γυναίκας όπως παρουσιάζεται στην «Αντιγόνη» και να την συγκρίνουν με τις θέσεις του Αριστοτέλη και του Πλάτωνα.

Γραμματισμοί

Ψηφιακοί

- Να εξοικειωθούν με την χρήση προγράμματος word
- Να αποκτήσουν ικανότητες εντοπισμού με λέξεις-κλειδιά σε μηχανές αναζήτησης και να αναπτύξουν δεξιότητες χειρισμού, επεξεργασίας και ταξινόμησης των δεδομένων
- Να γνωρίσουν νέα λογισμικά (bubble.us – pixton.com), να εξοικειωθούν με τον σχεδιασμό κόμικ και εννοιολογικών πινάκων και να οπτικοποιήσουν παραστατικά αποσπάσματα της τραγωδίας

- Να οργανώνουν και να παρουσιάζουν τις εργασίες τους με πρόγραμμα power point

Παιδαγωγικοί

- Να ασκηθούν οι μαθητές στην ομαδική, ανακαλυπτική και διερευνητική εργασία και κατ' επέκταση στην συνεργατική παραγωγή λόγου, η οποία διεκπεραιώνεται σε ανοιχτά ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης
- Να εξασκηθούν στην χρήση προφορικού λόγου, στον διάλογο και στην οργάνωση αγώνων επιχειρηματολογίας και να δημιουργήσουν κείμενα σε επικοινωνιακό πλαίσιο
- Να ασκηθούν στην ακρόαση και τη θέαση του μεταφρασμένου λόγου της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας και να αναγνωρίζουν α) τον τρόπο δραματοποίησης του μύθου, β) το ήθος-χαρακτήρα των ηθοποιών, γ) τις ιδέες-διανοήματα του έργου, και δ) τις εφαρμοσμένες σε βιντεογραφημένη παράσταση εκδοχές της όψευς (σκηνοθεσία, σκηνικά, κοστούμια, κτλ)
- Να επιλέγουν, να συνδυάζουν και να αξιολογούν στοιχεία από εικονιστικές και κειμενικές πηγές πληροφόρησης του διαδικτύου και κατ' επέκταση να καλλιεργήσουν δεξιότητες κριτικής ανάγνωσης.
- Να εξασκηθούν στην δραματοποίηση αποσπασμάτων και να επιδιώξουν την εμπλοκή τους σε αγώνες επιχειρηματολογίας

4. Μεθοδολογία της διδασκαλίας

Η διδακτική αυτή πρόταση εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια των εξ αποστάσεων μαθημάτων που επέβαλαν οι πρόσφατες συνθήκες της πανδημίας Covid-19. Οι μαθητές συνεργάστηκαν στο πλαίσιο των ομάδων για την εκπόνηση των δραστηριοτήτων που προβλέπονται από το σενάριο. Πιο συγκεκριμένα, ορίστηκαν 4 ομάδες των έξι ατόμων. Στόχος του σεναρίου ήταν να απομακρυνθεί η διδάσκουσα από τα στεγανά μιας παραδοσιακής διδασκαλίας και να δημιουργηθεί στο πλαίσιο της ομάδας ένα κλίμα συνεργασίας, που τόσο είχαν ανάγκη οι μαθητές στη δεδομένη χρονική περίοδο.

5. Διδακτικό υλικό

Στάλθηκε, μέσω του e-class, από ένα φύλλο εργασίας σε όλα μέλη των 4 ομάδων, όπως είχαν οριστεί κατά την 1^η διδακτική επέμβαση

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

1. Με βάση τις γνώσεις σας και την μετάφραση καταγράψτε σε 4-5 διαφάνειες τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας της Αντιγόνης. Κατά την παρουσίασή της να οργανώσετε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας με την ομάδα της Ισμήνης.

2. Αναζητήστε και καταγράψτε τρεις παραστάσεις της Αντιγόνης του Σοφοκλή. Δημιουργήστε ένα power point με πληροφορίες και εικόνες των παραστάσεων.(6-8 διαφάνειες)

3. Να δημιουργήσετε ένα διάλογο σε κόμικ ανάμεσα στην Αντιγόνη και την Ισμήνη σύμφωνα με την εξής προοπτική: Η Αντιγόνη πείθει την Ισμήνη για την αναγκαιότητα της ταφής και αποφασίζουν να συνεργαστούν για την πραγματοποίησή της. Στη συνέχεια να τον παρουσιάσετε δραματοποιημένο στην ολομέλεια.

4. Από το βιβλίο σας να διαβάσετε τους στίχους 58-68 ,648-654,676-680,746-756 και από τη μηχανή αναζήτησης google να συγκρίνετε τις απόψεις του Σοφοκλή με αυτές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη για τη θέση της γυναίκας. Για την καταγραφή των απόψεών σας να εργαστείτε στο πρόγραμμα που παρέχει δυνατότητες εννοιολογικής αποτύπωσης.

2° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ ΙΣΜΗΝΗΣ

1.Με βάση τις γνώσεις σας και την μετάφραση καταγράψτε σε 4-5 διαφάνειες τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας της Ισμήνης . Κατά την παρουσίαση της να οργανώσετε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας με την ομάδα της Αντιγόνης

2 . Αναζητήστε με τη βοήθεια της μηχανής αναζήτησης Google στοιχεία για την Αντιγόνη του Μπρεχτ και την Αντιγόνη του Ανουίγ. Εντοπίστε τις διαφοροποιήσεις στο μύθο και δημιουργήστε ένα power point (Συμπεριλάβετε και μία χαρακτηριστική εικόνα από αντίστοιχες σύγχρονες παραστάσεις)(6-8 διαφάνειες)

3. Να δημιουργήσετε ένα διάλογο σε κόμικ ανάμεσα στην Αντιγόνη και την Ισμήνη σύμφωνα με την εξής προοπτική: Η Ισμήνη πείθει την Αντιγόνη για την μη πραγματοποίηση της ταφής προτάσσοντας την επικινδυνότητα αυτής της πράξης. Στην συνέχεια να τον παρουσιάσετε δραματοποιημένο στην ολομέλεια.

4. Από το βιβλίο σας να διαβάσετε τους στίχους 58-68 ,648-654,676-680,746-756 και από τη μηχανή αναζήτησης google να συγκρίνετε τις απόψεις του Σοφοκλή με αυτές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη για τη θέση της γυναίκας. Για την καταγραφή των απόψεών σας να εργαστείτε στο πρόγραμμα που παρέχει δυνατότητες εννοιολογικής αποτύπωσης

3° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΑΙΜΟΝΑ

1.Με βάση τις γνώσεις σας και την μετάφραση καταγράψτε σε διαφάνειες τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας του Αίμονα. Κατά την παρουσίαση της να οργανώσετε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας με την ομάδα του Κρέοντα.

2.Αναζητήστε με τη βοήθεια της μηχανής αναζήτησης Google εικαστικές συνθέσεις (ζωγραφική, γλυπτική) με θέμα την Αντιγόνη. Δημιουργήστε ένα σχετικό power point. (6-8 διαφάνειες)

3.Να δημιουργήσετε ένα διάλογο σε κόμικ σύμφωνα με την εξής προοπτική: ο Αίμονας καταφέρνει να πείσει τον Κρέοντα να αποσύρει την διαταγή. Στην συνέχεια τον παρουσιάσετε δραματοποιημένο στην ολομέλεια

4. Από το βιβλίο σας να διαβάσετε τους στίχους 58-68 ,648-654,676-680,746-756 και από τη μηχανή αναζήτησης google να συγκρίνετε τις απόψεις του Σοφοκλή με αυτές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη για τη θέση της γυναίκας. Για την καταγραφή των απόψεών σας να εργαστείτε στο πρόγραμμα που παρέχει δυνατότητες εννοιολογικής αποτύπωσης .

4° ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΚΡΕΟΝΤΑ

1.Με βάση τις γνώσεις σας και την μετάφραση καταγράψτε σε δύο διαφάνειες τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας του Κρέοντα περί πειθαρχίας. Κατά την παρουσίαση της να οργανώσετε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας με την ομάδα του Αίμονα

2.Αναζητήστε με τη βοήθεια της μηχανής αναζήτησης Google αφίσες ή προγράμματα παραστάσεων με θέμα την Αντιγόνη. Δημιουργήστε ένα σχετικό ppt (10 διαφάνειες).

3.Να δημιουργήσετε ένα διάλογο σε κόμικ σύμφωνα με την εξής προοπτική: ο Κρέων καταφέρνει να πείσει τον Αίμονα να ταχθεί με το μέρος του.Στην συνέχεια να τον παρουσιάσετε δραματοποιημένο στην ολομέλεια.

4.Από το βιβλίο σας να διαβάσετε τους στίχους 58-68 ,648-654,676-680,746-756 και από τη μηχανή αναζήτησης google να συγκρίνετε τις απόψεις του Σοφοκλή με αυτές του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη για τη θέση της γυναίκας. Για την καταγραφή των απόψεών σας να εργαστείτε στο πρόγραμμα που παρέχει δυνατότητες εννοιολογικής αποτύπωσης

6. Περιγραφή δραστηριοτήτων – Τα διδακτικά βήματα

1^η ΩΡΙΑΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Στην αρχή του μαθήματος ο διδάσκων διαμοιράζει στην επιφάνεια της πλατφόρμας την μετάφραση των αποσπασμάτων από τη Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας στην οποία οι μαθητές συγκρίνουν και σχολιάζουν σύντομα τις νοηματικές και υφολογικές διαφορές των δύο μεταφράσεων των Ι.Ν Γρυπάρη και Στ.Μπαζάκου

http://www.greeklanguage.gr/greekLang/ancient_greek/tools/corpora/anthology/content.html?t=559&m=1

Στην συνέχεια οι μαθητές με τον καταγισμό ερωτήσεων από τον διδάσκοντα ανακαλούν στη μνήμη τους πρωταγωνιστές και τα γεγονότα της τραγωδίας στα συγκεκριμένα αποσπάσματα, τα οποία έχουν διδαχθεί σε προηγούμενα δια ζώσης μαθήματα. Ακολουθεί η προβολή αποσπασμάτων από 2 θεατρικές παραστάσεις

Απόσπασμα από βιντεογραφημένη παράσταση του Εθνικού Θεάτρου στην Επίδαυρο (2002) διάρκειας 3 λεπτών(<https://www.youtube.com/watch?v=VoyFCW5EhQ>) και μια μοντέρνα θεατρική απόδοση του 3ου επεισοδίου της Αντιγόνης. (απόσπασμα από γενική πρόβα για τη "σπουδή στη σοφόκλεια Αντιγόνη" του θηβαϊκού πειραματικού θεάτρου(2010), διάρκειας 9 λεπτών <https://www.youtube.com/watch?v=VQu53o123Ic>).

Οι μαθητές καλούνται να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές σχετικά με τον τρόπο δραματοποίησης του μύθου, το ήθος-χαρακτήρα των ηθοποιών, τις ιδέες-διανοήματα του έργου, και τις εφαρμοσμένες εκδοχές της όψευς (σκηνοθεσία, σκηνικά, κοστούμια, κτλ).

Το μάθημα συνεχίζεται με την προβολή των 4 φύλλων εργασίας στην οθόνη και τον χωρισμό των μαθητών σε 4 ομάδες από τον εκπαιδευτικό και την συζήτηση σχετικά με την συνεργατική-ομαδική εκπόνηση των εργασιών τις οποίες θα παρουσιάσουν στην επόμενη σύγχρονη συνεδρία.

2^η-3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Οι μαθητές παρουσιάζουν τις εργασίες τους. Η παρουσίαση των κόμικς γίνεται από 2 μέλη κάθε ομάδας με δραματοποίηση/διάλογο και η παρουσίαση των επιχειρημάτων των ηρώων (άσκηση 2) γίνεται σε έναν αγώνα επιχειρηματολογίας ανά 2 ομάδες (επιχειρήματα Αντιγόνης – Ισμήνης και Αίμονα-Κρέοντα)

7.Αξιολόγηση του διδακτικού σεναρίου

α)Αξιολόγηση της 1^{ης} διδακτικής επέμβασης

Το 1^ο εξ αποστάσεως μάθημα πραγματοποιήθηκε σε δύσκολες και απρόβλεπτες συνθήκες λόγω του κορωνοϊού . Αυτό είχε ως συνέπεια οι οδηγίες για την έναρξη των διαδικτυακών μαθημάτων και για την χρήση της Webex πλατφόρμας να δοθούν μόλις λίγες μέρες πριν από την έναρξη των μαθημάτων. Δεδομένων των συνθηκών κάποιοι μαθητές δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Ωστόσο η εξ αποστάσεως διδασκαλία ενθουσίασε τους περισσότερους μαθητές που την παρακολούθησαν και έδειξαν ενδιαφέρον για την εκπόνηση των εργασιών. Ο χωρισμός των παιδιών σε ομάδες έγινε κυρίως με κριτήριο την δυνατότητα διαδικτυακής συνεργασίας λόγω του εγκλεισμού τους.

Οι ομάδες ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην εκπόνηση των εργασιών. Λίγοι μαθητές συνάντησαν δυσκολίες στη συνεργασία τους , η οποία άλλοτε οφειλόταν στη φυσική απόσταση, άλλοτε στην απροθυμία (ελάχιστων ευτυχώς) μαθητών, άλλοτε στη έλλειψη εξοικείωσης με τα ψηφιακά εργαλεία. Αυτό είχε ως συνέπεια να απουσιάζει 1 άσκηση από κάποια φύλλα εργασίας. Ωστόσο με δεδομένο τον προαιρετικό χαρακτήρα των εξ αποστάσεως μαθημάτων, η συμμετοχή και η ανταπόκριση των παιδιών ήταν πολύ ικανοποιητική.

β) Αξιολόγηση της 2^{ης} και 3^{ης} διδακτικής επέμβασης

Στη διάρκεια αυτής της ώρας συζητήθηκαν από τους μαθητές ο διαφορετικός χαρακτήρας των ασκήσεων αλλά και οι δυσκολίες που συνάντησαν για την εκπόνησή τους. Στη συνέχεια έγινε η παρουσίαση των εργασιών από τους ίδιους τους μαθητές. Ειδικά στις ασκήσεις 1(Αγώνας επιχειρηματολογίας μεταξύ των ομάδων) και 3 (κόμικ: δραματοποίηση του διαλόγου Ισμήνης-Αντιγόνης και Κρέοντα-Αίμονα) έδειξαν να απολαμβάνουν τις διαφορετικές εκδοχές που είχαν δώσει οι ομάδες στα κόμικς καθώς και την δραματοποίηση για την οποία σχολίασαν ότι διαφέρει από άλλες δραματοποιήσεις που είχαμε κάνει μέσα στην τάξη, αφού απουσίαζαν τα εξωγλωσσικά-θεατρικά στοιχεία του προφορικού λόγου (κινήσεις, νεύματα κλπ.)

Δυστυχώς σε κάποιες ομάδες δεν υπήρχε απαρτία με συνέπεια να επωμιστούν το βάρος της παρουσίασης τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Πάντως στο τέλος οι μαθητές εξέφρασαν την ικανοποίησή τους γιατί ένιωσαν ότι η επανάληψη και εμπέδωση των συγκεκριμένων εννοιών έγινε με τρόπο εποικοδομητικό και ευχάριστο κατά το διάστημα του εγκλεισμού τους στα σπίτια τους λόγω της πανδημίας .

9. Παράρτημα

Ενδεικτική παρουσίαση εργασιών των μαθητών στην πλατφόρμα webex κατά την διάρκεια του σύγχρονου εξ αποστάσεως μαθήματος

Επιχειρημ. Αντιγόνης ασκ1 φ.1 - Microsoft PowerPoint

Αφηρά τον θάνατο

- Η Αντιγόνη δεν φοβάται να βάλει και την ίδια της τη ζωή σε κίνδυνο
- Προτιμά να κάνει αυτό που θεωρεί σωστό, να θάψει δηλαδή τον αδερφό της και να πεθάνει.
- Θεωρεί αυτήν την πράξη «ωραία», τίμια.

Κάντε κλικ για να προσθέσετε σημειώσεις

Διαφάνεια 3 από 7 "Αιτικό" Ελληνικά (ΕΛΛΑΣ)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

β3 από 3 από ΕΙΚ.ΣΥ. You're sharing your screen. Microsoft PowerPoint

Κεντρική Εισαγωγή Σχεδίαση Κλίμακες Προβολή παρουσιάσεως Αναθεώρηση Προβολή

Επιλογή Προβλεπόμενες Διαφάνειες Διάγραμμα Διαγράμμιση Γραμματοσειρά Παράγραφος Σχεδίαση

Διαφάνειες Διάβρωση

1 ΕΚΑΤΩΣΤΕ ΣΥΝΙΣΤΕΙ ΜΕ ΘΡΑΝΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

2

3

4

5

6

Οιδίποδας και Αντιγόνη

Διαφάνειες 2 από 8 "Θέμα του Office" Ελληνικά (Ελλάδα)

1:30 μμ 27/4/2020

από 2 παραστάσεις Αντιγόνης - Microsoft PowerPoint

Κεντρική Εισαγωγή Σχεδίαση Κλίμακες Προβολή παρουσιάσεως Αναθεώρηση Προβολή

Από την Από ταχύτητα Προεπισκόπηση Προβολή παρουσιάσεως Εναρμόνιση παρουσιάσεως

Ανάλυση Χρήση τρέχουσας α...

Χρονόμετρο παρουσιάσεως με δοκιμή Χρήση δοκιμασμένων χρονόμετρων

Εμφάνιση παρουσιάσεως σε Χρήση προβολής παρουσιάσεως

Ρυθμίσεις προβολής Απλοποίηση παρουσιάσεως Διάφανες Διαφάνειες

Χρήση δοκιμασμένων χρονόμετρων

Χρήση προβολής παρουσιάσεως

1

2

3

4

5

6

1η παράσταση

- Η πρώτη συμπαραγωγή του Εθνικού Θεάτρου με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδας και τον Θεατρικό Οργανισμό Κύπρου, σε σκηνοθεσία Στάθης Διβαθινού.
- Ο Στάθης Διβαθινός επέλεξε το κορυφαίο έργο του Σοφοκλή με τη σκέψη να συνδυάσει την παρουσίασή του με την συνύπαρξη στη σκηνή τριών γενιών ηθοποιών. Η παράσταση θα παρουσιαστεί σε νέα μετάφραση του Δημήτρη Μαρωνίτη.

Κάντε κλικ για να προσθέσετε σημειώσεις

Διαφάνειες 2 από 12 "Συντάκτης" Ελληνικά (Ελλάδα)

83% 5:57 μμ 2/5/2020

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

The screenshot shows a PowerPoint slide titled "Antigone του Anouilh". The slide contains the following text:

Βασιζόμενος στο μύθο της «Antigone» του Σοφοκλή, ο Ζαν Anouilh, παρουσιάζει στο κοινό, το 1944, την δικιά του εκδοχή. Παρόλο που η ιστορία παραμένει ίδια, υπάρχουν βασικές διαφορές στους χαρακτήρες των ηρώων και στα κίνητρά τους, που ουσιαστικά μεταβάλλουν και αντιστρέφουν την θεματική του έργου. Δεν πρόκειται πλέον για την τήρηση των άγραφων νόμων, αλλά για την άρνηση της ίδιας της ζωής, την έλλειψη πίστης στην ευτυχία και στο μέλλον.

To the right of the text is a book cover for "Antigone" by Jean Anouilh, featuring a red background with black silhouettes of figures.

The slide also includes a sidebar with navigation options and a footer that says "Κάντε κλικ για να προσθέσετε σημειώσεις".

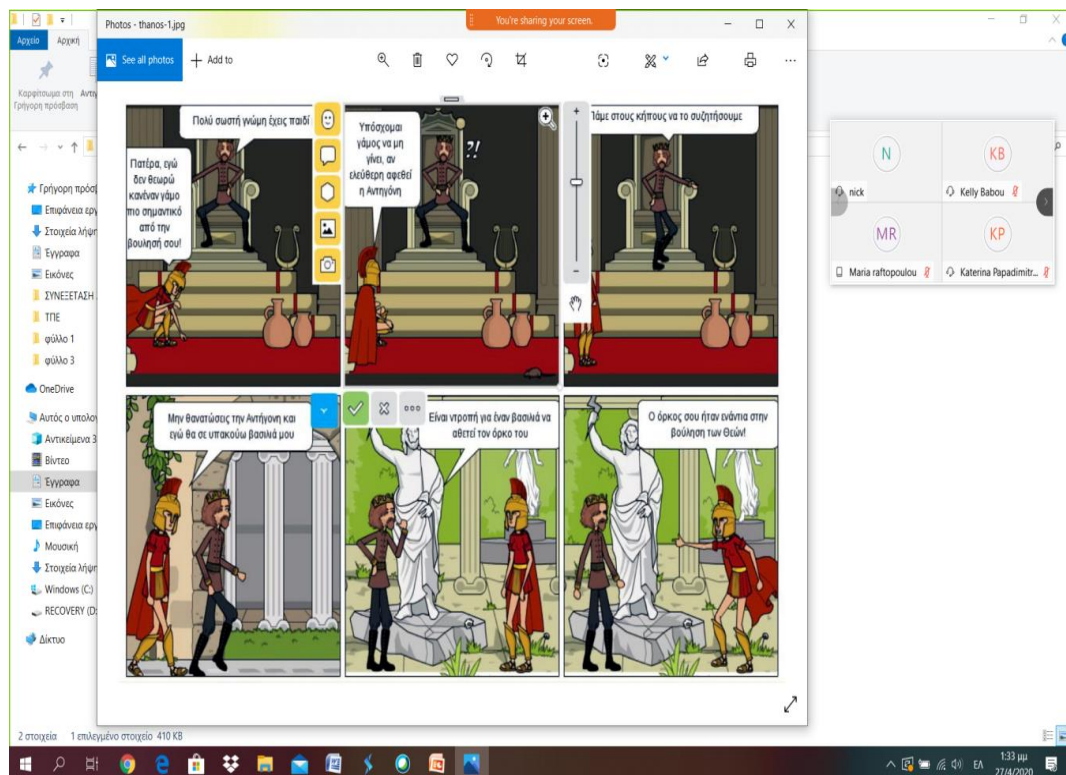
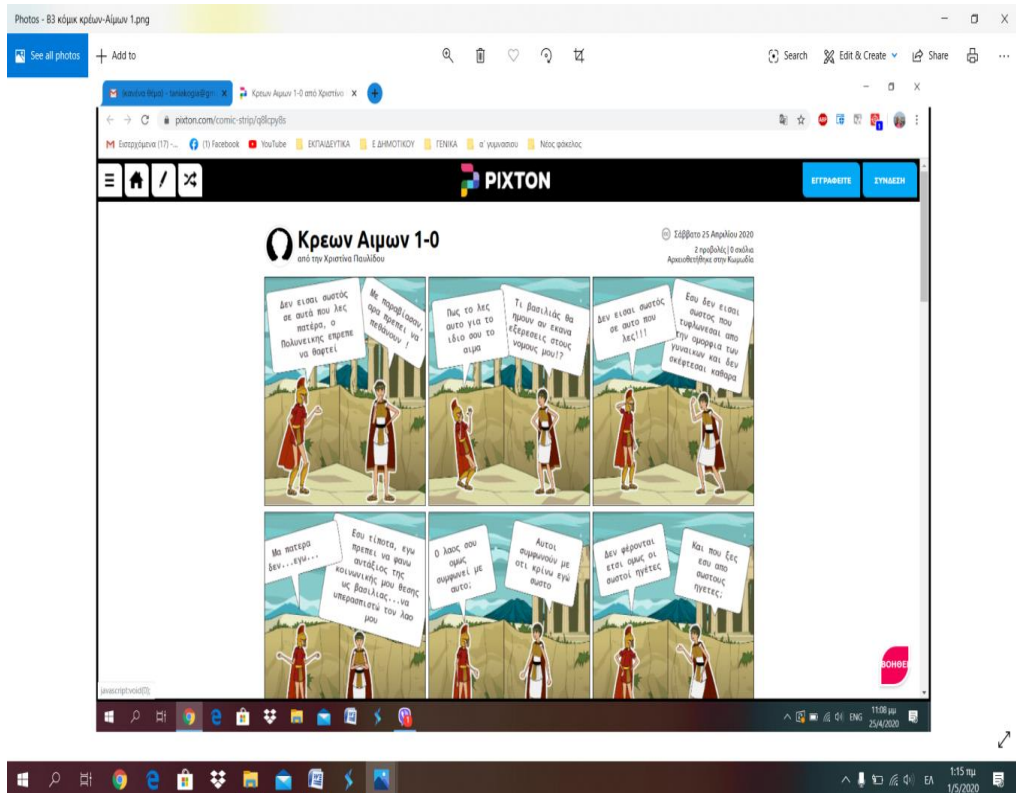
The screenshot shows a Windows Photos application window titled "Photos - 8.png". The window has a search bar, a "See all photos" button, and a "Add to" button. The interface is in Greek, with options for "Search", "Edit & Create", and "Share".

The comic strip consists of three panels showing two characters, Antigone and Ismene, in a classical setting. The dialogue is as follows:

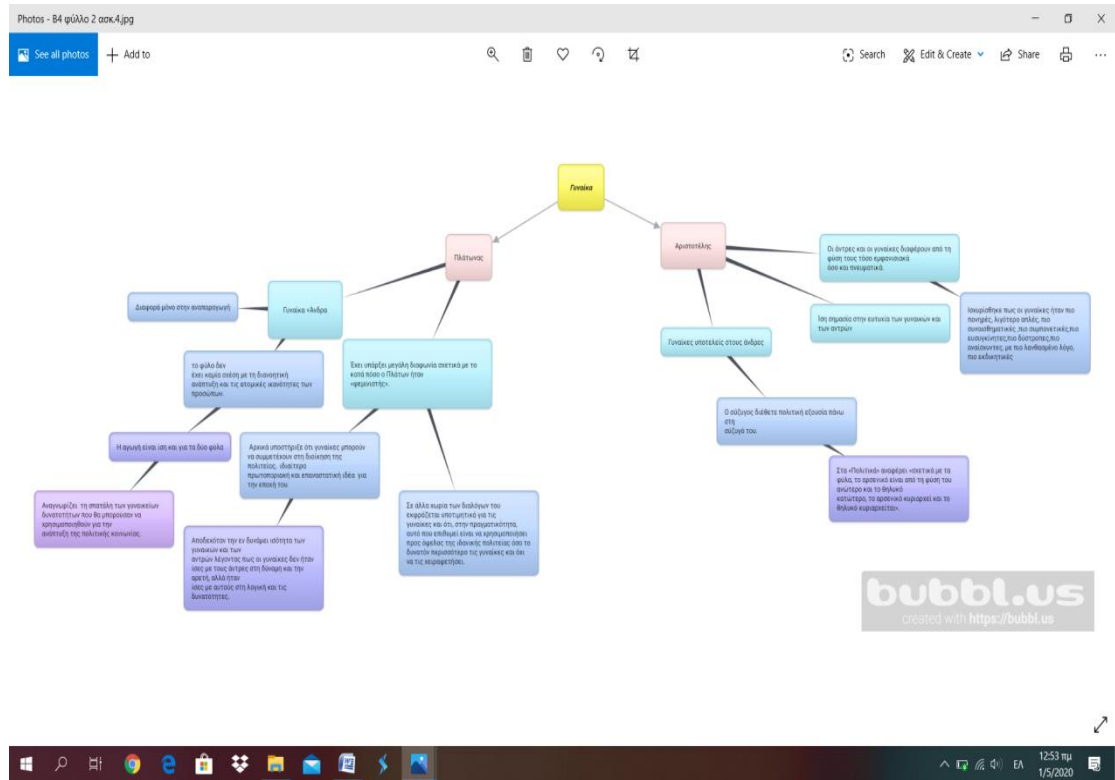
- Panel 1: Antigone asks, "Τι έγινε και με νύχνη;" (What happened and with a dagger?).
- Panel 2: Ismene explains, "Σε έβαγα για σου ποι, πως παρόλο την απόφαση του Κρέοντα και τις συνέπειες που θα ακολουθήσουν για όποιον τολμήσει να θάγει τον πολυεικη..." (I put you to death, because despite King Creon's decision and the consequences that will follow for anyone who dares to bury the traitor...).
- Panel 3: Antigone responds, "Εγώ δεν μπορώ να δεκτώ να μείνει ο αδελφός μας άταφος να τον φάνε τα αγρία ζώα, και σου ανακοινώνω πως θα τον θάψω χωρίς φόβο για τις συνέπειες..." (I cannot accept that our brother remains unburied to be eaten by wild animals, and I announce to you that I will bury him without fear of the consequences...).

The screenshot shows a Windows taskbar with various application icons on the left and system tray icons on the right, including the clock showing 6:00 PM on 2/5/2020.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΗΜΑΘΙΑΣ ΚΑΙ ΠΙΕΡΙΑΣ «ΟΙ ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΙ»(2021)

Η δημιουργία μουσειακού οδηγού με την αξιοποίηση του οπτικού γραμματισμού και τη χρήση εικόνων ως πηγών κατά τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου

Σαμαρά Ελένη

Φιλολόγος, Διευθύντρια του 5ου Γυμνασίου Κατερίνης

samara_eleni@yahoo.com

Περίληψη

Το διδακτικό σενάριο αφορά στην παρουσίαση της διαδικασίας με την οποία σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε μουσειακός οδηγός για τη μόνιμη «Έκθεση παλαιότερης σχολικής ζωής» που δημιουργήθηκε στο 5^ο Γυμνάσιο Κατερίνης το σχολ. έτος 2019-20. Η δημιουργία του συσχετίστηκε με διδακτικά αντικείμενα και αξιοποίησε σε μεγάλο βαθμό τις ΤΠΕ⁵.

Λέξεις κλειδιά: δημιουργικότητα, αισθητική καλλιέργεια, πολυγραμματισμοί, οπτικός γραμματισμός

Περιγραφή Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Το περιεχόμενο της διδακτικής πρότασης εντάσσεται στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου. Οι στόχοι της αφορούν τόσο το γνωστικό αντικείμενο όσο και την ίδια τη μαθησιακή διαδικασία (ενεργητική, βιωματική και συνεργατική μάθηση μέσα από τον σχηματισμό ομάδων εργασίας, καλλιέργεια δεξιοτήτων). Κατά συνέπεια, καλλιεργεί μια ποικιλία από γραμματισμούς, όπως: λεξιλογική ερμηνεία, προφορική αφήγηση, γραπτή περιγραφή αντικειμένων (ενότητες 3,7,8,10), πολυτροπικότητα, κατανόηση κειμένου, παιχνίδι ρόλων, βιωματική εμπλοκή σε πραγματικές καταστάσεις, με βάση τους στόχους και τους σκοπούς των Νέων Προγραμμάτων Σπουδών για τη διδασκαλία της Γλώσσας, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται και οι Νέες Τεχνολογίες.

Το συγκεκριμένο σενάριο φιλοδοξεί, μέσα από μια πραγματική περιήγηση στη μόνιμη μουσειακή έκθεση του σχολείου μας, να προκαλέσει το ενδιαφέρον των μαθητών να συμβάλει στη διαμόρφωση κλίματος κατανόησης για το παρελθόν και να αφυπνίσει την πολιτιστική και ιστορική τους συνείδηση. Για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού, το σενάριο στηρίζεται στην άντληση πληροφοριών από διαδικτυακές πηγές, στη διερεύνηση

⁵ Δημοσιεύτηκε στα πρακτικά του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Προώθηση της Εκπαιδευτικής Καινοτομίας, Λάρισα 16-18 Οκτωβρίου 2020.

και στη δημιουργία αναφορικών κειμένων και μάλιστα περιγραφικών. Επίσης, στη σύνθεση και στην άντληση σχετικών πληροφοριών από λεζάντες, και στην αναγνώριση των μορφολογικών χαρακτηριστικών τους (έλλειψη ρημάτων και αντωνυμιών, συντομία λέξεων, παράθεση της ονομασίας του περιγραφόμενου αντικειμένου). Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η εξοικείωση των μαθητών με πρακτικές που αφορούν τους νέους γραμματισμούς και τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων. Απώτερος στόχος του σεναρίου είναι η ανάπτυξη διαφορετικών πτυχών και δεξιοτήτων οπτικού γραμματισμού και θα μπορούσε να αποτελέσει αφορμή δημιουργικής γραφής και εικαστικής έκφρασης.

Αφετηρία του μπορεί να αποτελέσει η Ενότητα 1 (Οι πρώτες μέρες στο νέο σχολείο), η Ενότητα 2 (Επικοινωνία στο σχολείο), η Ενότητα 3(Πολυτροπικότητα) και η Ενότητα 7 (περιγραφή αντικειμένων) του σχολικού βιβλίου «Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου». Ακόμη, αφορμή για την ενασχόληση με τις δραστηριότητες του σεναρίου μπορεί να αποτελέσει η Διεθνής Ημέρα Μουσείων (18 Μαΐου) αλλά και μια εικονική πραγματοποίηση εκπαιδευτικής επίσκεψης σε έναν τέτοιο χώρο.

Οι μαθητές μέσα από την προφορική και γραπτή επικοινωνία, αλλά και μέσα από τη χρήση της τεχνολογίας, οικοδομούν έννοιες, αντιλαμβάνονται τη λειτουργικότητα της εικόνας, παρατηρηθούν αντικείμενα, τα ταξινομούν, υιοθετούν στάσεις και συμπεριφορές μέσα σε έναν χώρο. Ακόμη, συζητούν για τα διάφορα αντικείμενα, μεταφέρουν τις εμπειρίες τους, αναπτύσσουν τις ικανότητες έρευνας, επιλογής και σύνθεσης και δημιουργούν πληροφοριακά πολυτροπικά κείμενα. Στόχος αποτελεί η δημιουργία λεζάντας ως ένα διαφορετικό κειμενικό είδος, η περιγραφή αντικειμένων μέσα από μια εικόνα ή μια φωτογραφία και τέλος η δημιουργία μουσειακού οδηγού για την «Έκθεση αντικειμένων παλαιότερης σχολικής ζωής» του σχολείου μας.

Η δημιουργία ενός μουσειακού οδηγού που συνδυάζει κείμενο και εικόνα – εικόνα και κείμενο προσφέρει την ευκαιρία να αναπτυχθούν διαφορετικές πτυχές και δεξιότητες του οπτικού γραμματισμού και γίνεται αφορμή για δημιουργική γραφή και εικαστική έκφραση. Με την εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία δημιουργίας μουσειακού οδηγού επιχειρείται να στηθεί μια γέφυρα ανάμεσα στα αντικείμενα του υλικού πολιτισμού, τα οποία αντιμετωπίζονται ως «κείμενα» που επιδέχονται πολλαπλές αναγνώσεις και ερμηνείες, και τους μαθητές που είναι μια από τις πολυπληθέστερες κατηγορίες επισκεπτών των μουσειακών εκθέσεων (Μωραΐτου, 2003). Εξάλλου, είναι αναγνωρισμένος ο εκπαιδευτικός ρόλος των μουσειακών εκθέσεων που ανιχνεύεται στη δυνατότητα να προσφέρει τα κατάλληλα ερμηνευτικά εργαλεία για την κατανόηση των εκθεμάτων και στη δυνατότητα να υποστηρίζει την κριτική γνώση (Τσιτούρη, 2002).

Η επαφή των μαθητών με τα εκθέματα μιας μουσειακής έκθεσης, καθώς από τη φύση της αποτελεί έναν πολυτροπικό τόπο παραγωγής νοημάτων μπορεί να καλύψει τις απαιτήσεις για την απόκτηση γνώσης με νόημα, η οποία δεν είναι αποκομμένη από την πραγματικότητα που γνωρίζει ο μαθητής. Παράλληλα οι μουσειακές εκθέσεις προσφέρουν εμπειρίες που βασίζονται στην επαφή με τα αντικείμενα, τα οποία -σε αντίθεση με το γραπτό λόγο έχουν τη δύναμη να προκαλούν το έντονο ενδιαφέρον των μαθητών, καθώς ερεθίζουν τη φυσική περιέργεια και την εξερευνητική τους διάθεση. Η υλική υπόσταση των αντικειμένων παρέχει την αφετηρία για την κατανόηση αφηρημένων εννοιών (Κύρδη,

2002). Αναλυτική παρουσίαση των σταδίων υλοποίησης της διδακτικής πρότασης γίνεται στο παράρτημα.

Προκειμένου να υλοποιηθεί η προτεινόμενη διδακτική προσέγγιση, οι μαθητές/ριες πρέπει να έχουν ήδη ασκηθεί στη συγκρότηση ομάδων και να είναι εξοικειωμένοι/ες με τη χρήση των ΤΠΕ (διερεύνηση στο διαδίκτυο, πρόγραμμα Επεξεργασίας Κειμένου και παρουσίασης). Η ύπαρξη των ομάδων αποτελεί τη βασική μορφή οργάνωσης της τάξης. Ενδεικτικά, σε μια τάξη με μαθητικό δυναμικό 24 παιδιών, προτείνεται ο χωρισμός τους σε 4 ομάδες και 8 υποομάδες, ενώ ο αριθμός των Η/Υ θα πρέπει να ανταποκρίνεται στην αντιστοιχία των μαθητών ώστε να κριθεί ικανοποιητικός για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων.

Στο συγκεκριμένο σενάριο η εκπαιδευτικός συντονίζει, καθοδηγεί τις ομάδες, συμβουλεύει, εμπυχώνει τη μαθησιακή διαδικασία και έχει τον ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ των μαθητών/τριών και της παρεχόμενης γνώσης, διατηρεί τον ρόλο του διευκολυντή των δραστηριοτήτων με στόχο να καλλιεργηθεί η δεξιότητα της ενσυναίσθησης και οι μαθητές να διαμορφώσουν στάσεις μέσα από συγκεκριμένες βιωματικές εμπειρίες. Έτσι, ο μαθητής ερευνά, ανακαλύπτει, οικοδομεί τη νέα γνώση, αυτενεργεί και δεν μένει παθητικός δέκτης της όλης μαθησιακής διαδικασίας. Βρίσκεται στο κέντρο της μάθησης, αφού κρίνει, σκέπτεται, αναστοχάζεται και δημιουργεί συνεργατικά νέες μορφές γνώσης (Ράπτης & Ράπτη 2001). Επίσης, μεριμνά για την τήρηση της τάξης και την ομαλή πορεία διεξαγωγής του μαθήματος σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό. Οφείλει, κυρίως να γνωρίζει τους σκοπούς διδασκαλίας και τους στόχους διδασκαλίας της ενότητας. Ως αυτονόητη προϋπόθεση θεωρείται, επίσης, η εξοικείωσή του/της με τη χρήση των ΤΠΕ.

Εκτιμώμενη διάρκεια διδακτικού σεναρίου

Το διδακτικό σενάριο μπορεί να ολοκληρωθεί σε 8 διδακτικές ώρες (με διακοπές) του μαθήματος «Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου» με ενδεχόμενη τροποποίηση του αναλυτικού προγράμματος.

Ένταξη του διδακτικού σεναρίου στο πρόγραμμα σπουδών/προαπαιτούμενες γνώσεις

Η συγκεκριμένη πρόταση του σχεδίου διδασκαλίας που προτείνεται εδώ και ο τρόπος προσέγγισης της βρίσκονται σε πλήρη συμβατότητα με τη συλλογιστική του ΑΠΣ και του ΔΕΠΠΣ του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Γυμνάσιο, διότι :

1. Οι δραστηριότητες που προτείνονται αποτελούν επέκταση των δραστηριοτήτων του σχολικού εγχειριδίου της 1^{ης}, 2^{ης}, 3^{ης} και 7ης ενότητας του σχολικού βιβλίου «Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου» και μέσα από αυτές επιτυγχάνονται οι γλωσσικοί στόχοι, όπως ορίζονται από το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Ακόμη, μπορούν να λάβουν χώρα κατά τη διάρκεια είτε κάποιου πολιτιστικού προγράμματος είτε κατά την πραγματοποίηση επίσκεψης σε κάποιο μουσείο με αφορμή τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων, στις 18 Μαΐου.
2. Η μύηση των μαθητών στον οπτικό γραμματισμό συμβάλλει στην ανάπτυξη όλων των λεκτικών δεξιοτήτων, βελτιώνει την προσωπική έκφραση και την οργάνωση των

ιδεών, και αυξάνει το κίνητρο για συμμετοχή των μαθητών κάθε ηλικίας σε οποιοδήποτε μάθημα.

3. Προσεγγίζει μαθητές που σε άλλη περίπτωση δε θα συμμετείχαν στο μάθημα (μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, κοινωνική απομόνωση), βελτιώνει την αυτοεικόνα και τη σχέση με τους άλλους, ενισχύει την εμπιστοσύνη στον εαυτό, την αυτονομία και την αυτοπεποίθηση.
4. Συνδυάζει τον οπτικό γραμματισμό με πολλά γνωστικά αντικείμενα καθώς η εικόνα αποτελεί πρωτογενές υλικό στην πλειονότητα των μαθημάτων που διδάσκονται στο σχολείο αλλά και με τη σημερινή πραγματικότητα αφού η οπτική επικοινωνία καταλαμβάνει ένα μεγάλο μέρος της καθημερινότητας των μαθητών.
5. Υιοθετείται η μαθητοκεντρική προσέγγιση σύμφωνα με την οποία η μάθηση κυριαρχείται από ανακαλυπτικές τεχνικές και οι μαθητές/τριες οδηγούνται από τον/την εκπαιδευτικό σε δραστηριότητες με ομαδοσυνεργατική πρακτική.
6. Ευνοείται η αλληλεπίδραση των μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες, μέσα από την προφορική και γραπτή επικοινωνία, αλλά και μέσα από τη χρήση της τεχνολογίας, οικοδομούν έννοιες, τους δίνονται ερεθίσματα να αντιληφθούν τη λειτουργικότητα της εικόνας, να παρατηρήσουν αντικείμενα, να τα ταξινομήσουν, να υιοθετήσουν στάσεις και συμπεριφορές μέσα σε έναν χώρο που θα επισκεφτούν εικονικά ή στην πραγματικότητα.
7. Δίνεται η δυνατότητα να προκληθεί συζήτηση για τα διάφορα αντικείμενα και οι μαθητές να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους να αναπτύξουν τις ικανότητες έρευνας, επιλογής και σύνθεσης που απαιτεί η δημιουργία πληροφοριακών πολυτροπικών κειμένων.

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη ενός βιντεοπροβολέα στην αίθουσα διδασκαλίας και ανάλογος αριθμό Η/Υ για τις ομάδες που θα δημιουργηθούν ή ένα εργαστήριο πληροφορικής.

Σκοποί και στόχοι του διδακτικού σεναρίου

Το σενάριο επιχειρεί να αναπτύξει στοιχεία ψηφιακού και οπτικού γραμματισμού μέσα από δραστηριότητες, γραπτές και προφορικές με την ενεργητική ενασχόληση των μαθητών σε μορφολογικά χαρακτηριστικά, προσεγγίζοντας εποικοδομητικά τη μάθηση.

Ενδεικτικοί στόχοι

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να γνωρίσουν τον χώρο της μουσειακής έκθεσης να αναγνωρίσουν τα αντικείμενά της ως στοιχεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.
- Να αναπτύξουν ενδιαφέρον για ιστορικά-πολιτιστικά στοιχεία και να διαμορφώσουν πολιτιστική συνείδηση και κουλτούρα.
- Να γνωρίσουν τα βασικά μορφολογικά χαρακτηριστικά της λεζάντας, τη δομή της και να μπορούν να τη διακρίνουν από άλλα κειμενικά είδη.
- Να γράψουν κείμενα περιγράφοντας αντικείμενα.
- Να καλλιεργήσουν στρατηγικές κατανόησης ενός μουσειακού οδηγού.

- Να κατανοήσουν τα οπτικά μηνύματα, ως συμβολικές κατασκευές που απευθύνονται σε συγκεκριμένους αποδέκτες, με συγκεκριμένους τρόπους, προθέσεις και σημασίες.

- Να αντιλαμβάνονται τις αξιακές, ιδεολογικές διαστάσεις και λειτουργίες των οπτικών μηνυμάτων και να συνειδητοποιήσουν τη συναισθηματική συγκινησιακή διάσταση των οπτικών μηνυμάτων.

Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Οι μαθητές/τριες θα είναι ικανοί/ές :

- να ερευνούν και να ανακαλύπτουν το ιστορικό, πολιτισμικό και ιδεολογικό πλαίσιο παραγωγής και νοηματοδότησης των οπτικών μηνυμάτων,

- να εξηγούν τους τρόπους με τους οποίους τα οπτικά μηνύματα απευθύνονται, πληροφορούν, επηρεάζουν και κινητοποιούν τους αποδέκτες τους,

- να συγκρίνουν, να αξιολογούν και να επιλέγουν μια ευρεία ποικιλία οπτικών μηνυμάτων,

- να αποκτήσουν σταδιακή επίγνωση της σημειολογικής λειτουργίας της εικόνας και του ήχου στα πολυτροπικά κείμενα και να συνθέτουν πολυτροπικά κείμενα,

- να δημιουργούν πρωτότυπες και αποτελεσματικές οπτικές, οπτικο-λεκτικές και οπτικο-ακουστικές αφηγήσεις.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Επιδιώχθηκε να αναπτύξουν οι μαθητές ικανότητες χρήσης της ψηφιακής τεχνολογίας και των δικτύων, προκειμένου να διαχειρίζονται ή να δημιουργούν πληροφορίες, με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική λειτουργία τους στην κοινωνία της πληροφορίας. Στη συγκεκριμένη δράση η χρήση του Η/Υ έδωσε τη δυνατότητα στα παιδιά να αντιμετωπίσουν με ενεργητικό τρόπο πολλά αντικείμενα παλιότερης σχολικής ζωής: έγιναν τα ίδια ερευνητές, ανακάλυψαν, κλήθηκαν να κρίνουν τις πληροφορίες που εντόπισαν. Επίσης, με τη βοήθεια των ψηφιακών μέσων (PC, διαδίκτυο) παρήγαγαν υλικό και κοινοποίησαν τις απόψεις τους (παρουσίαση σε Powerpoint, πολυτροπικό κείμενο, δημιουργία λεζάντας).

Περιγραφή του διδακτικού σεναρίου

1ο διδακτικό δίωρο

Γινόμαστε μουσειολόγοι

Αφετηρία για τη διδασκαλία του σεναρίου αποτέλεσε η διαθεματική εργασία της 2^{ης} ενότητας με την οποία επιδιώκεται η άσκηση των μαθητών στη συνεργασία (ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων) για την ολοκλήρωση ενός σχεδίου εργασίας δίνοντας έμφαση στα βασικά βήματα μιας τέτοιας προσέγγισης, δηλαδή στη συλλογή υλικού, στην κατάταξή του, στην εργασία σε ομάδες για την παραγωγή ποικίλων κειμένων και ιδιαίτερα στην τελική σύνθεση και παρουσίαση του αποτελέσματος στην τάξη ή στο σχολείο, όπως επίσης, και η

διαθεματική εργασία της 3^{ης} ενότητας. Ακολούθησε συζήτηση στην ολομέλεια για τη δυνατότητα κατασκευής μουσειακού οδηγού για τη μόνιμη έκθεση παλαιότερης σχολικής ζωής του σχολείου μας μέσα από ένα σύνθετο σχέδιο δράσης, το οποίο θα περιλαμβάνει: • διερεύνηση διάφορων πηγών από την πλευρά των μαθητών υπό την καθοδήγηση του φιλολόγου και συλλογή σχετικού υλικού, • επιλογή, οργάνωση και ταξινόμηση του υλικού που συγκεντρώθηκε, • παραγωγή γραπτού λόγου κάτω από πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, • παραγωγή και αξιολόγηση γραπτού λόγου επιχειρημάτων, • διενέργεια μιας μικρής έρευνας • δημιουργία πολυτροπικού κειμένου (διάγραμμα και συνοδευτικό κείμενο) και τελικό προϊόν τη δημιουργία μουσειακού οδηγού. Στη συνέχεια τέθηκαν τα παρακάτω ερωτήματα:

- Πώς ήταν η ζωή μας πριν από 50, 70 χρόνια;
- Πώς ήταν η ζωή στο σχολείο μας;
- Ποιες οι ομοιότητες και οι διαφορές με τη σημερινή πραγματικότητα;

Οι μαθητές/τριες βρίσκονται στο χώρο της έκθεσης. Η δραστηριότητα ξεκινά με υπόθεση εργασίας ότι για τις ανάγκες ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος ως υπεύθυνοι θέλουμε να ετοιμάσουμε έναν οδηγό για τον χώρο της έκθεσης του σχολείου μας κατάλληλα προσαρμοσμένο στις ανάγκες παιδιών ηλικίας Γυμνασίου. Οι μαθητές περιηγούνται στο χώρο χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν να παρατηρήσουν συγκεκριμένα εκθετήρια, φωτογραφίζουν τα αντικείμενα και το χώρο και καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους [1ο Φύλλο εργασίας](#) (Εικόνα 1). Για την καταγραφή των επιλεγμένων εκθεμάτων, δημιουργήθηκε αρχικά ένα δελτίο καταγραφής στο οποίο έγινε εισαγωγή περιγραφικών-θεματικών πληροφοριών για τα εκθέματα. Το δελτίο καταγραφής περιέχει σύντομες πληροφορίες για τα εκθέματα όπως: ονομασία, περιγραφή, χρονολόγηση, περιοχή, υλικό, τύπος, κατηγοριοποίηση, ημερομηνία εύρεσης, από ποιον έγινε η καταγραφή, διαστάσεις, βάρος, κατάσταση διατήρησης, φθορές.

Στη συνέχεια οι ομάδες στο εργαστήριο Πληροφορικής συνθέτουν το υλικό τους σε ενιαίο κείμενο για τα εκθετήρια, το διανθίζουν με φωτογραφίες και τέλος διαμορφώνουν όλοι μαζί έναν απλό οδηγό για τον χώρο με τα σύντομα κείμενα που έχει γράψει η κάθε ομάδα για τα αντικείμενα και τα εκθετήρια που ανέλαβε. Ακολουθεί παρουσίαση του υλικού και συζήτηση.

2ο διδακτικό δίωρο

Γινόμαστε μελετητές της έκθεσης σχολικής ζωής

Σε αυτό το 2ο διδακτικό δίωρο οι μαθητές μπροστά στους υπολογιστές -αφού ο χωρισμός σε 4 ομάδες έχει ήδη γίνει από το προηγούμενο στάδιο- εργάζονται συνεργατικά καθώς επεξεργάζονται πηγές με τη χρήση Νέων Τεχνολογιών για να δημιουργήσουν επεξηγηματικά κείμενα σε επιλεγμένα αντικείμενα της έκθεσης. Μετά από ενημέρωση για τα εκθέματα, για τον τρόπο έκθεσης και το στόχο, επιλέγουν με βάση τις φωτογραφίες που έβγαλαν τα εκθέματα που θα ήθελαν να επεξεργαστούν και να παραγάγουν περιγραφικά πληροφοριακά κείμενα, ώστε να ξεναγήσουν τους μαθητές των άλλων τμημάτων του σχολείου. Στη συνέχεια, συγκεντρώνουν πληροφορίες από το διαδίκτυο, μελετούν έμμεσες

πηγές, αναζητούν εικόνες και οργανώνουν έναν ψηφιακό οδηγό για το θέμα στον Η/Υ. Πρέπει να επιλέξουν και να κατηγοριοποιήσουν τα αντικείμενα που θα εκτεθούν σε κάθε προθήκη, να γράψουν πληροφοριακά περιγραφικά κείμενα και να σχεδιάσουν το εποπτικό υλικό για την κάθε προθήκη. Επίσης, με βάση τις επιλογές τους καταρτίζεται στο τέλος ένας χάρτης, μία πορεία κίνησης στο σχολείο και το σχέδιο μαζί με τα κείμενα θα τοποθετηθούν στην έκθεση.

Με φύλλα εργασίας δίνονται οι κατάλληλες κατευθύνσεις και οι ερωτήσεις για την παρατήρηση και τη μελέτη των εκθετηρίων, που έχει επιλέξει η κάθε ομάδα, ώστε να συναγάγουν από την επεξεργασία των αντικειμένων τα χαρακτηριστικά τους. Οι παρακάτω ερωτήσεις [2ο Φύλλο εργασίας \(α\)](#) (Εικόνα 2) θα θέσουν σε λειτουργία τη φαντασία των παιδιών και τα στοιχεία που θα συγκεντρώσουν θα τους βοηθήσουν στη δημιουργία της ιστορίας τους αργότερα. **Φυσικά χαρακτηριστικά αντικειμένου** • Τι χρώμα είναι; • Έχει κάποια μυρωδιά; • Παράγει κάποιον ήχο; • Από τι υλικό είναι φτιαγμένο; • Είναι το αντικείμενο ολοκληρωμένο ή έχει υποστεί φθορές; **Κατασκευή** • Το αντικείμενο είναι χειροποίητο ή όχι; • Από πόσα κομμάτια αποτελείται; **Λειτουργία** • Πώς χρησιμοποιούνταν το αντικείμενο; • Έχει αλλάξει η χρήση του σήμερα; **Διακόσμηση** • Πώς είναι διακοσμημένο; • Ποια σημεία του είναι κατασκευασμένα από ακριβότερα υλικά; • Σας αρέσει η διακόσμησή του; **Αξία** Ποια είναι η αξία αυτού του αντικειμένου: • για τους κατασκευαστές του; • για αυτούς που το χρησιμοποιούσαν; • για τους ανθρώπους σήμερα;

Στη συνέχεια θα περιγράψουν τα αντικείμενα που θα εξηγούν στο [2ο Φύλλο εργασίας \(β\)](#) (Εικόνες 3,4,5). Για την κατασκευή των εξηγηματικών κειμένων χρειάζεται η συνεργασία των μαθητών που θα κάνουν την έρευνα για τα εκθέματα, αυτών που θα γράψουν τα κείμενα και αυτών που θα σχεδιάσουν τη μορφή τους. Σκοπός είναι η δομημένη περιγραφή του λόγου για αντικείμενα που συναντούμε στη συλλογή, αναφέροντας βασικά χαρακτηριστικά τους όπως: την ονομασία, το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένα, το μέγεθος, τα σχήματα ή τα σχέδια που έχουν για τη δημιουργία του οδηγού.

Έχει προηγηθεί ενημέρωση για το τι είναι το πληροφοριακό περιγραφικό κείμενο, έχουν παρουσιαστεί παραδείγματα ως αφορμή για συζήτηση και δόθηκε μια ποικιλία εικόνων – φωτογραφίες επίκαιρες ή παλαιότερες, ώστε στο τέλος να παραγάγουν εξηγηματικό κείμενο. Γίνεται ομαδική γλωσσική διόρθωση των κειμένων που παρήχθησαν. Διορθώνεται το λεξιλόγιο, η σύνταξη, η ορθογραφία, η δομή των κειμένων. Ο εκπαιδευτικός με αφορμή τα συγκεκριμένα λάθη που έκαναν τα παιδιά οδηγεί τους μαθητές στη συνειδητοποίηση γραμματικών-ορθογραφικών-συντακτικών κανόνων. Η εκπαιδευτικός με αφορμή τα συγκεκριμένα λάθη που έκαναν τα παιδιά οδηγεί τους μαθητές στη συνειδητοποίηση των τεχνικών κειμενικής συνοχής και συνεκτικότητας.

Η δραστηριότητα βοήθησε τους μαθητές να επικεντρωθούν: • στη μελέτη και κατανόηση των βασικών γλωσσικών χαρακτηριστικών και των βασικών στοιχείων οργάνωσης της περιγραφής τοπίου και αντικειμένων, • στη μελέτη άλλων περιγραφικών κειμένων, με στόχο να κατανοήσουν οι μαθητές περιγραφές, όπως λ.χ. μια περιγραφή αντικειμένων, κτιρίου, έργου τέχνης, • στη σύνταξη ενός πρώτου απλού περιγραφικού κειμένου, • στη γραφή της περίληψης ενός περιγραφικού κειμένου, • στη συστηματική

μελέτη και η παραγωγή πολυτροπικών κειμένων με την οποία επιδιώκουμε ο μαθητής: • να καταλάβει ότι μερικές φορές μπορεί η εικόνα να αποτελεί τον κύριο φορέα του μηνύματος και ο λόγος τον επικουρικό, • να συνειδητοποιήσει ότι η οπτικοποίηση του κειμένου κάνει το μήνυμα πολλές φορές πιο εύληπτο από τον αναγνώστη, • να συλλάβει πόσο η εικόνα μπορεί να ενισχύσει το μήνυμα του κειμένου επηρεάζοντας, κυρίως συναισθηματικά, τον αναγνώστη.

3ο διδακτικό δίωρο

Γινόμαστε μελετητές της έκθεσης σχολικής ζωής

Την πρώτη ώρα οι μαθητές/τριες θα ασχοληθούν με τη δημιουργία λεζάντας. Επεξεργάζονται τις φωτογραφίες που τράβηξαν από την επίσκεψη στην έκθεση, καθώς και πληροφορίες από εικονική περιήγηση σε μουσεία που επιλέγουν στο διαδίκτυο, ώστε να αντιληφθούν το ρόλο και τα χαρακτηριστικά της λεζάντας.

Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές να εργαστούν στις ομάδες τους μπροστά στους Η/Υ. Στο περιβάλλον του ηλεκτρονικού λεξικού της «Πύλης για την Ελληνική γλώσσα», να πληκτρολογήσουν τη λέξη «λεζάντα» να ανακοινώσουν τον ορισμό που δίνεται στο λεξικό και να τον συγκρίνουν με τις δικές τους αναφορές, ώστε να παρατηρήσουν αν περιλαμβάνει και τα χαρακτηριστικά, που οι ίδιοι εντόπισαν. Ανοίγουν το [3ο Φύλλο εργασίας](#) (Εικόνα 6), διαβάζουν τις πληροφορίες που τους δίνονται για το γράψιμο λεζάντας και αντιλαμβάνονται με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού τον ρόλο της, ως ένα διαφορετικό κειμενικό είδος. Σκοπός της δραστηριότητας είναι να γράψουν οι μαθητές λεζάντες, να συνειδητοποιήσουν τα μορφολογικά χαρακτηριστικά τους (συντομία στο περιεχόμενο, έλλειψη ρημάτων και αντωνυμιών, παράθεση της ονομασίας του περιγραφόμενου αντικείμενου, του ονόματος του κατασκευαστή, του τόπου κατασκευής) και τέλος να τοποθετήσουν τις καρτέλες με τις λεζάντες κάτω από τις φωτογραφίες των εκθεμάτων. Στην ολομέλεια, ο εκπαιδευτικός ζητά από τους μαθητές να παρατηρήσουν τις καρτέλες που τοποθέτησαν κάτω από τα εκθέματα, να ανακοινώσουν χαρακτηριστικά που εντόπισαν. Αναφέρονται από τους μαθητές τα χαρακτηριστικά της συντομίας του περιεχομένου, η έλλειψη ρημάτων και η παράθεση της ονομασίας του περιγραφόμενου αντικείμενου και του τόπου έκθεσης του αντικείμενου. Τέλος, έχουν τη δυνατότητα αν δεν τους αρέσουν οι λεζάντες να τις διορθώσουν ή να σκεφθούν τι θα μπορούσαν να αλλάξουν κτλ.

Τη δεύτερη διδακτική ώρα οι μαθητές μπροστά από τους Η/Υ χωρίζονται σε 3 ομάδες.

Η πρώτη ομάδα θα περιγράψει τέσσερα εκθέματα. Ζητάμε να περιγράψει όσο λεπτομερέστερα μπορεί το κάθε έκθεμα. Στη συνέχεια, τους ζητάμε να περιγράψουν τι αισθάνονται για το συγκεκριμένο έκθεμα και ποιες σκέψεις τους γεννά.

Η δεύτερη ομάδα θα πάρει τις πληροφορίες της πρώτης και θα συντάξει ένα κείμενο. Αυτό μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή, ποίημα, παραμύθι, αίνιγμα, γλωσσοδέτης και οτιδήποτε άλλο επιλέξουν οι μαθητές.

Η τρίτη ομάδα, που έχει αναλάβει το εικαστικό μέρος, αυτοσχεδιάζει για το σχήμα της λεζάντας, το χρώμα, αν θα έχει κάποια φωτογραφία ή σχέδιο.

4ο διδακτικό δίωρο

Γινόμαστε Ξεναγοί

Η διδάσκουσα καθοδηγεί τους επισκέπτες-μαθητές, σύμφωνα με τη διαμορφωμένη πορεία ξενάγησης, και δίνει πληροφορίες για τυχόν περαιτέρω απορίες με τη βοήθεια και τη συνεργασία των μαθητών-ξεναγών. Κύριο έργο των μαθητών αυτών, ωστόσο, είναι η «ξενάγηση» και η παρότρυνση των συμμαθητών τους, ώστε, με ερωτήσεις και κατάλληλα ερεθίσματα, να παρατηρήσουν τα εκθέματα. Κάθε ομάδα «ξεναγών» έχει διαμορφώσει ήδη ένα σύντομο «πακέτο» εποπτικού υλικού για το κάθε εκθετήριο, έναν οδηγό, που τον μοιράζει στους υπόλοιπους, οι οποίοι είναι ελεύθεροι να κάνουν ερωτήσεις. Ένα πλούσιο φωτογραφικό υλικό και τα κείμενα αναλυτικών παρουσιάσεων των εκθεμάτων αποτελούν το περιεχόμενο του. Τα κείμενα που περιλαμβάνονται στις σελίδες του και οι τεχνικές λεπτομέρειες των εκθεμάτων προσφέρουν στον αναγνώστη πληροφορίες. Στόχος ήταν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας οι μαθητές να εμπλουτίσουν περαιτέρω τις γνώσεις τους και να δημιουργήσουν ένα τελικό πολυτροπικό κείμενο-παρουσίαση.

Στη συνέχεια: οι «ξεναγοί» συζητούν την εμπειρία, ενώ οι μαθητές των άλλων τμημάτων βαθμολογούν τις ομάδες και αξιολογούν τους συμμαθητές τους.

Κατά την επόμενη διδακτική ώρα οι μαθητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες. Ανοίγουν το [4ο Φύλλο εργασίας](#) (Εικόνα 7) και κάθε ομάδα επιλέγει, μετά από συνεννόηση των μελών της, ένα αντικείμενο από τη συλλογή της μουσειακής έκθεσης και με οδηγό κάποιες βασικές ερωτήσεις (ποιο είναι το βασικό/κύριο γεγονός της ιστορίας, πώς σχετίζεται το αντικείμενο της μουσειακής έκθεσης που επέλεξαν με το γεγονός, ποιοι είναι οι ήρωες που θα πάρουν μέρος στην ιστορία, οι ήρωες είναι απλοί άνθρωποι, ποιο είναι το στοιχείο που θα κάνει την ιστορία μοναδική και ενδιαφέρουσα, ποιο είναι το τέλος της ιστορίας) που δίνονται και λέξεις κλειδιά, καλείται να εμπνευστεί και να γράψει μια ιστορία με επίκεντρο το αντικείμενο της επιλογής της. Σκοπός είναι να δημιουργήσουμε το κατάλληλο κλίμα ώστε τα παιδιά να αφήσουν τη φαντασία τους ελεύθερη.

Ακόμη, οι μαθητές θα μπορούσαν:

- να αλλάξουν τα επεξηγηματικά κείμενα των εκθεμάτων,
- να επιλέξουν 5 λέξεις από το επεξηγηματικό κείμενο κάποιου εκθέματος και να φανταστούν μια ιστορία,
- να παίξουν «βρες τη λέξη» να επιλέξουν μία λέξη από το επεξηγηματικό κείμενο να την περιγράψουν και να ζητήσουν από τα άλλα παιδιά να την βρουν,
- να περιγράψουν με 10 λέξεις ένα έκθεμα,
- να επιλέξουν τρεις λέξεις από το επεξηγηματικό κείμενο και να ξαναγράψουν ένα δικό τους με αυτές,
- να αφηγηθούν την ιστορία της αίθουσας ή να παρατηρήσουν τα εκθέματα και να γράψουν το εισαγωγικό κείμενο για την αίθουσα,

- να κάνουν δραματοποίηση και να παρουσιάσουν την ιστορία της μέσα από ένα μικρό θεατρικό δρώμενο,
- να εικονογραφήσουν την ιστορία. Κάθε ομάδα ζωντανεύει την ιστορία της μέσα από εικόνες και δημιουργούν στο τέλος ένα συλλογικό βιβλίο.

Αξιολόγηση

Με τη συγκεκριμένη δράση καλλιεργήθηκαν οι γλωσσικές δεξιότητες και οι μαθητές απόλαυσαν να περιγράφουν παλιά σχολικά αντικείμενα να ανταλλάσσουν εκτιμήσεις για αυτά και να τα αποτιμούν υιοθετώντας και άλλες οπτικές. Ακόμη, επειδή οι συλλογές-εκθέσεις ως φυσική προέκταση της σχολικής τάξης, μπορούν να αποτελέσουν ένα εναλλακτικό περιβάλλον μάθησης η δράση συνέβαλε στην καλλιέργεια του ενδιαφέροντος και στη διαμόρφωση κλίματος κατανόησης για το παρελθόν, βασικές επιδιώξεις της διδασκαλίας της ιστορίας, της γλώσσας και των μαθημάτων που σχετίζονται με αυτήν. Παράλληλα, μέσα από τις δραστηριότητες αναδείχτηκε η συνέχεια του ελληνικού πολιτισμού και καλλιεργήθηκε η ιστορική συνείδηση.

Οι δραστηριότητες του σεναρίου θεωρούνται εύκολα εφαρμόσιμες από τους μαθητές, είναι ενδεικτικές και μπορούν να περιοριστούν ή να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία, ανάλογα με το μαθητικό υλικό της τάξης.

Προτάσεις για περαιτέρω δραστηριότητες – προτεινόμενες εργασίες

Το θέμα είναι ανεξάντλητο, το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί και να συνδεθεί αφενός με την έκθεση φωτογραφικού υλικού σχολικής ζωής από παλαιότερα χρόνια, που υπάρχει και σε ηλεκτρονική μορφή στο σχολείο μας, και αφετέρου με σχετικές συζητήσεις-συνεντεύξεις και την καταγραφή των συνεντεύξεων με ανθρώπους διαφορετικών γενεών.

Ακόμη οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να σχεδιάσουν ένα Ψηφιακό Οδηγό σχετικό με τα εκθέματα. Χρησιμοποιώντας τον ψηφιακό οδηγό, οι επισκέπτες θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε επιπλέον υλικό για να συμπληρώσουν τις πληροφορίες που υπάρχουν στις σταθερές πινακίδες και να βρουν περισσότερες λεπτομέρειες.

Συμπεράσματα

Η γενική αποτίμηση της εφαρμογής της διδακτικής πρότασης κρίνεται πολύ θετική. Η δημιουργία του μουσειακού οδηγού ευελπιστούμε πως πέτυχε πολλούς από τους στόχους που τέθηκαν εξ αρχής: Οι μαθητές διαμόρφωσαν οι ίδιοι τον οδηγό, σε ένα χώρο που περνούν πολλές ώρες της ημέρας τους, ανέδειξαν ή ανακάλυψαν τις δεξιότητές τους, χάρηκαν τη διαδικασία, σύσφιξαν τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, απέκτησαν αυτοπεποίθηση, ανέλαβαν πρωτοβουλίες, αναθεώρησαν απόψεις, πήραν αποφάσεις για τις οποίες ανέλαβαν την ευθύνη. Χρησιμοποίησαν επιχειρήματα, αυτενέργησαν, συζήτησαν. Οι μαθητές πήραν πολύ σοβαρά τον ρόλο τους. Έτσι, η παραγόμενη γνώση, καθώς προέκυψε επαγωγικά και με την ενεργητική συμμετοχή των παιδιών, έγινε πιο κατανοητή και έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να διατηρηθεί στη μνήμη συγκριτικά με τη

γνώση που προκύπτει από την απλή απομνημόνευση-αποστήθιση η οποία απαιτείται συνήθως από ένα παραδοσιακού τύπου μάθημα.

Με τη συγκεκριμένη δράση καλλιεργήθηκε η συγκέντρωση, η παρατηρητικότητα, η μεθοδικότητα αλλά και η δημιουργική ικανότητα. Καλλιεργήθηκαν ακόμη οι γλωσσικές δεξιότητες και η επικοινωνία, αφού οι μαθητές ασκήθηκαν αλλά και απόλαυσαν να περιγράφουν μουσειακά αντικείμενα να ανταλλάσσουν εκτιμήσεις για αυτά και να τα αποτιμούν υιοθετώντας και άλλες οπτικές. Διδακτικά και παιδαγωγικά ο στόχος της δράσης ήταν να μην βασιστεί στον μονόλογο, γι' αυτό ως απαραίτητη προϋπόθεση τέθηκε η αυτενέργεια και η ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών μέσα από την ενεργοποίηση της σκέψης, των αισθήσεων και της φαντασίας τους. Πρόκειται, λοιπόν, για μια δυναμική εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι στόχοι του σεναρίου επιτεύχθηκαν στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Γλώσσας με δραστηριότητες (Χατζησαββίδης & Αλεξίου 2012), στις οποίες ενσωματώθηκαν και δραστηριότητες κριτικού γραμματισμού. Μαθητές και διδάσκοντες ενεπλάκησαν σε ποικίλες γνωστικές και επικοινωνιακές διαδικασίες και αξιοποιήθηκαν πόροι, όπως οι ΤΠΕ, με στόχο τη δραστηριοποίηση και την αυτενέργεια των μαθητών αλλά και τη μετάβαση από το δασκαλοκεντρικό μοντέλο της μάθησης στο μαθητοκεντρικό.

Δεν παρουσιάστηκαν ιδιαίτερα προβλήματα στη συγκρότηση και λειτουργία ομάδων, διότι οι μαθητές/ριες είχαν ανάλογες εμπειρίες κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και δεν αντιμετώπισαν προβλήματα κατά την πλοήγησή τους στο διαδίκτυο.

Στο σημείο αυτό κρίνεται αναγκαίο να διευκρινιστεί πως λόγω κορονοϊού η συμμετοχή των μαθητών ήταν μειωμένη καθώς η παρουσία τους στο σχολείο γίνονταν εκ περιτροπής, η φοίτηση ήταν ελλιπής και σε υπομήματα με αποτέλεσμα η 8^η διδακτική ώρα (4^ο φύλλο εργασίας) να μην υλοποιηθεί.

Το βασικότερο πρόβλημα που υπήρξε είχε σχέση με την αναστολή λειτουργίας των σχολικών μονάδων λόγω covid-19 και με τη μειωμένη συμμετοχή των μαθητών, η οποία δεν τους επέτρεψε να σχεδιάσουν τον Ψηφιακό Μουσειακό Οδηγό, όπως αρχικά είχαν προτείνει.

Αναφορές

Ράπτης, Α & Ράπτη, Α. 2001. *Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας – Ολική Προσέγγιση*. Τόμος Α', εκδ. του ιδίου, Αθήνα.

Χατζησαββίδης, Σ., & Αλεξίου, Μ. 2012. *Μεθοδολογία και διαδικασίες ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων στα Γλωσσικά μαθήματα: Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της γλώσσας και λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στο πλαίσιο του τυπικού γραμματισμού, για διαθεματικές διδακτικές πρακτικές, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές*. Θεσσαλονίκη: ΚΕΓ

Κύρδη, Κ. (2002). «Αξιοποίηση των μουσειακών χώρων στο πλαίσιο της διαθεματικής προσέγγισης της σχολικής ύλης», στο Μουσείο - Σχολείο, *Πρακτικά 6ου Περιφερειακού Σεμιναρίου*, Καβάλα 20-21-22 Σεπτ 2002, CITRONIO, Αθήνα

Μωραϊτού, Σ., (2003). Η μουσειοπαιδαγωγική στην Ελλάδα, Κατάρτιση και Επιμόρφωση, Βόλος

Τσιτούρη Α. (2002). «Το Μουσείο, ένα δυναμικό εργαλείο εκπαίδευσης», στο Μουσείο - Σχολείο, Πρακτικά 6ου Περιφερειακού Σεμιναρίου. Καβάλα, 20-21-22 Σεπτεμβρίου 2002, CITRONIO. Αθήνα

https://neoellinikiglossa.gr/Curricula/2018_Odhgies.pdf

Φύλλα Εργασίας

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Αποστολή: Ως υπεύθυνοι ενός μουσειοπαιδαγωγικού προγράμματος θέλετε να ετοιμάσετε έναν οδηγό για τον χώρο της έκθεσης του σχολείου μας κατάλληλα προσαρμοσμένο στις ανάγκες παιδιών ηλικίας Γυμνασίου.

Παρατηρήστε, ένα συγκεκριμένο εκθετήριο, φωτογραφίστε τα αντικείμενα και το χώρο, προσθέστε και φωτογραφίες και στο τέλος καταγράψτε σε ένα κείμενο το περιεχόμενό του, ώστε να δημιουργήσετε όλοι μαζί έναν απλό οδηγό για τον χώρο. Για την καταγραφή των επιλεγμένων εκθετηρίων θα σας βοηθήσει το παρακάτω δελτίο καταγραφής αντικειμένων καθώς δίνει περιγραφικές-θεματικές πληροφορίες για: ονομασία, περιγραφή, χρονολόγηση, περιοχή, υλικό, τύπος, κατηγοριοποίηση, ημερομηνία εύρεσης, από ποιον έγινε η καταγραφή (το ονοματεπώνυμό σας), διαστάσεις, βάρος, κατάσταση διατήρησης, φθορές, κ.α.

Δελτίο καταγραφής

Ονομασία:.....
Περιγραφή:.....
Χρονολόγηση:.....
Περιοχή:
Υλικό:
Τύπος:
Κατηγοριοποίηση:
Ημερομηνία εύρεσης:.....
Από ποιον έγινε η καταγραφή:.....
Διαστάσεις:
Βάρος:
Κατάσταση διατήρησης:
Φθορές:.....

Εικόνα 1. 1^ο Φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες)

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Επιλέξτε την προθήκη που θα θέλατε να επεξεργαστείτε, ώστε να ξεναγήσετε τους μαθητές των άλλων τμημάτων του σχολείου. Στη συνέχεια, συγκεντρώστε πληροφορίες από το διαδίκτυο, γράψτε περιγραφικά κείμενα (θα σας βοηθήσουν οι παρακάτω ερωτήσεις) αναζητήστε εικόνες και οργανώστε έναν ψηφιακό οδηγό για τα εκθέματά σας.

Φυσικά χαρακτηριστικά	<ul style="list-style-type: none">• Τι χρώμα είναι;• Έχει κάποια μυρωδιά;• Παράγει κάποιον ήχο;• Από τι υλικό είναι φτιαγμένο;• Είναι το αντικείμενο ολοκληρωμένο ή έχει υποστεί φθορές;
Κατασκευή	<ul style="list-style-type: none">• Το αντικείμενο είναι χειροποίητο ή όχι;• Από πόσα κομμάτια αποτελείται;
Λειτουργία	<ul style="list-style-type: none">• Πώς χρησιμοποιούνταν το αντικείμενο;• Έχει αλλάξει η χρήση του σήμερα;
Διακόσμηση	<ul style="list-style-type: none">• Πώς είναι διακοσμημένο;• Ποια σημεία του είναι κατασκευασμένα από ακριβότερα υλικά;• Σας αρέσει η διακόσμησή του;
Αξία	<ul style="list-style-type: none">• Ποια είναι η αξία αυτού του αντικειμένου:• για τους κατασκευαστές του;• για αυτούς που το χρησιμοποιούσαν;• για τους ανθρώπους σήμερα;

Εικόνα 2. 2^ο Φύλλο εργασίας (α) (κοινό για όλες τις ομάδες)

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Γράψτε κάτω από κάθε εικόνα τη λεζάντα.

Εικόνα 3. 2^ο Φύλλο εργασίας (β)

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Γράψτε κάτω από κάθε εικόνα τη λεζάντα.

Εικόνα 4. 2^ο Φύλλο εργασίας (β1)

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Γράψτε κάτω από κάθε εικόνα τη λεζάντα.

	
	
	

Εικόνα 5. 2^ο Φύλλο εργασίας(β2)

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Πάτε στη σελίδα του λεξικού της [Κοινής Νεοελληνικής Γλώσσας](#). Μέσα στο ορθογώνιο πλαίσιο της αναζήτησης γράψτε τη λέξη «λεζάντα» και μετά πατήστε , και διαβάστε αυτό που σας εμφανίζει η Αναζήτηση.

Κατόπιν συγκρίνετε τον ορισμό με τις δικές σας αναφορές με βάση τα μορφολογικά χαρακτηριστικά τους (συντομία στο περιεχόμενο, έλλειψη ρημάτων και αντωνυμιών, παράθεση της ονομασίας του περιγραφόμενου αντικείμενου, του ονόματος του κατασκευαστή, του τύπου κατασκευής), παρατηρώντας αν περιλαμβάνουν τα χαρακτηριστικά που εντοπίσατε.

Να συζητήσετε μεταξύ σας τα παραδείγματα και τέλος να τοποθετήσετε τις καρτέλες με τις τελικές λεζάντες κάτω από τις εικόνες που παρουσιάζουν τα εκθέματα της συλλογής σας.

Η πρώτη ομάδα: Να περιγράψετε δύο εκθέματα. όσο λεπτομερέστερα μπορείτε. Στη συνέχεια, να περιγράψετε τι αισθάνεστε για τα συγκεκριμένα έκθεματα και ποιες σκέψεις σας γεννούν.

Η δεύτερη ομάδα: να πάρετε τις πληροφορίες της πρώτης και να συντάξετε ένα κείμενο. Αυτό μπορεί να έχει οποιαδήποτε μορφή, ποίημα, παραμύθι, αίνιγμα, γλωσσόδετης και οτιδήποτε άλλο επιλέξετε.

Η τρίτη ομάδα: να αυτοσχεδιάσετε για το σχήμα της λεζάντας, το χρώμα, αν θα έχει κάποια φωτογραφία ή σχέδιο.

Εικόνα 6. 3ο Φύλλο εργασίας

Νεοελληνική γλώσσα Α' Γυμνασίου

Όνομα ομάδας:

Μουσειολόγοι

Δημιουργία ιστορίας

Επιλέξτε, μετά από συνεννόηση, ένα αντικείμενο από τη συλλογή της μουσειακής έκθεσης και γράψτε μια ιστορία με επίκεντρο το αντικείμενο της επιλογής σας. Μπορείτε να συζητήσετε και να απαντήσετε στις παρακάτω βασικές ερωτήσεις για να δημιουργήσετε την ιστορία σας.

- Ποιο είναι το βασικό/κύριο γεγονός της ιστορίας σας;
- Πώς σχετίζεται το αντικείμενο της μουσειακής έκθεσης που επιλέξατε με αυτό το γεγονός;
- Ποιοι είναι οι ήρωες που θα πάρουν μέρος στην ιστορία σας;
- Οι ήρωες μπορεί να είναι απλοί άνθρωποι, Θεοί, μυθικά τέρατα κ.ά.
- Μπορείτε να δώσετε ονόματα στους ήρωές σας;
- Ποιο είναι το στοιχείο που θα κάνει την ιστορία σας μοναδική και ενδιαφέρουσα;
- Ποιο θα είναι το τέλος της ιστορίας σας;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εικόνα 7. 4ο Φύλλο εργασίας

Από το λόγο στην εικόνα: Όταν οι τέχνες συνομιλούν στο σχολείο- Η δημιουργία της ταινίας μικρού μήκους «Μια δυνατή φίλια»

Ιντζεβίδου Κυριακή
Φιλολόγος, Μουσικό Σχολείο Βέροιας
Intzevidoy0@gmail.com

1.Εισαγωγή

Η κυριαρχία της εικόνας ως μέσου δημόσιας επικοινωνίας καθώς και η χρήση πολυσημικών και πολυτροπικών τρόπων επικοινωνίας καθιστούν αναγκαία την παροχή οπτικοακουστικής εκπαίδευσης στους μαθητές όλων των βαθμίδων. Στόχος είναι η βαθμιαία εξοικείωση των μαθητών με κώδικες και μεθόδους ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν με ενεργητική και κριτική διάθεση τα εκπεμπόμενα μηνύματα (γραφτά, οπτικά ή ηχητικά). Το διδακτικό project που ακολουθεί αποτελεί πρόταση για την αξιοποίηση των λογοτεχνικών κειμένων στη Νεοελληνική Γλώσσα για την ενίσχυση των εκφραστικών δυνατοτήτων των μαθητών, τη διαμόρφωση των αισθητικών τους κριτηρίων, τη διεύρυνση του κύκλου των εμπειριών τους και την αύξηση του ενδιαφέροντός τους για τη μαθησιακή διαδικασία γενικά στο σχολικό περιβάλλον.

2.Στοιχεία εφαρμογής

Η παρούσα εργασία ξεκίνησε στη Β τάξη του Λυκείου του Μουσικού Σχολείου Βέροιας, σε ένα τμήμα είκοσι μαθητών το σχολικό έτος 2019-2020, διακόπηκε λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών που δημιουργήθηκαν στα σχολεία εξαιτίας της πανδημίας και ολοκληρώθηκε στη Γ τάξη πια τον Ιούνιο του 2021. Η διδασκαλία αφορά τη γνωστική ενότητα της Νεοελληνικής Γλώσσας, «Τέχνη και Κριτική έργου τέχνης» για την εφαρμογή των διδακτικών στόχων της οποίας επιλέχθηκε το λογοτεχνικό έργο του Νίκου Καζαντζάκη «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» που περιλαμβάνεται στα ΚΝΛ Γ γυμνασίου και έχει μεταφερθεί σε κινηματογραφική ταινία. Πρόκειται για ένα project συνεργασίας εκπαιδευτικών από διαφορετικά σχολεία με τίτλο «Από το λόγο στην εικόνα: Όταν οι τέχνες συνομιλούν στο σχολείο» το οποίο εντάχθηκε στα πολιτιστικά προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων Β/θμιας εκπαίδευσης Ημαθίας με τελικό στόχο την παραγωγή μιας ταινίας μικρού μήκους, με πρωταγωνιστές τους μαθητές.

3.Διδακτικοί στόχοι- επιδιώξεις

Γενικός σκοπός της είναι οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν ότι δεν υπάρχει κάποια ασυμφιλίωτη σύγκρουση ανάμεσα στην εικόνα και στο λόγο. Η εικόνα εμφιλοχωρεί στο λογοτεχνικό κείμενο, όπως ακριβώς και ο λόγος στην εικόνα. Μπορεί να αποτελέσει δηλαδή ένα αρχικό στάδιο όπου τα παιδιά θα κατανοήσουν την δομή του κινηματογράφου βλέποντας το τι και ποιοι κρύβονται από πίσω του, αναπτύσσοντας έτσι τον οπτικό Γραμματισμό τους μέσω του οποίου, ως βασικό εργαλείο πια, θα έχουν αναπτύξει την ικανότητα να αναγνωρίζουν και να σκέπτονται κριτικά για αυτά που τους προβάλλονται, ξεχωρίζοντας το τι είναι αληθινό και τι κάτι επεξεργασμένο. (Γρόσδος, 2013)

Οι επιμέρους στόχοι ως προς το γνωστικό αντικείμενο και ως προς τη μαθησιακή διαδικασία, οργανώνονται ως εξής:

Σε επίπεδο γνώσεων

Να καταστούν οι μαθητές/μαθήτριες ικανοί/-ές:

- Να κατανοήσουν την έννοια της αφήγησης και των διαφορετικών ειδών αφήγησης (γραπτής, οπτικής, δραματοποιημένης).
- Να αναγνωρίζουν τις βασικές συμβάσεις (γλώσσας, κώδικα) της γραπτής και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης.
- Να συνειδητοποιήσουν τις διαφορετικές δυνατότητες της γραπτής αφήγησης και της οπτικο-ακουστικής αφήγησης.
- Να γνωρίσουν τους τρόπους συλλειτουργίας κινούμενης εικόνας, λόγου και μουσικής.
- Να αντιληφθούν ότι κάθε τεχνική ή επιλογή του συγγραφέα ή του κινηματογραφιστή είναι φορέας νοήματος.
- Να γνωρίσουν το κειμενικό είδος του σεναρίου.

Σε επίπεδο ικανοτήτων-δεξιοτήτων:

Με την ολοκλήρωση του συγκεκριμένου project επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:

- Να συγκρίνουν το λογοτεχνικό με το οπτικο-ακουστικό κείμενο που βασίζεται σε αυτό (ομοιότητες και διαφορές, ιδιαιτερότητες του καθενός).
- Να εικονοποιούν και να δραματοποιούν τα λογοτεχνικά κείμενα και, αντίστροφα, να αφηγηματοποιούν τα οπτικο-ακουστικά κείμενα.
- Να γνωρίσουν τη διαδικασία δημιουργίας της ταινίας σε κάθε επιμέρους στάδιο
- Να αποκτήσουν δεξιότητες ψηφιακού εγγραμματος
- Να εμπλακούν στην οικοδόμηση της γνώσης δοκιμάζοντας εμπειρίες επιτυχίας

Σε επίπεδο στάσεων και αξιών

Στόχο αποτελεί:

- Η γνωριμία και η ουσιαστική επικοινωνία των μαθητών με το λογοτεχνικό κείμενο αλλά και με το συγγραφέα καθώς και η σταδιακή εδραίωση μιας φιλικής σχέσης του μαθητή με το λογοτεχνικό βιβλίο.
- Η ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής τους σκέψης
- Η δραστηριοποίηση της φαντασίας και της εφευρετικότητάς τους.
- Ο εμπλουτισμός της αισθητικής τους καλλιέργειας
- Η σταδιακή τους μύηση στο μαγευτικό κόσμο της τέχνης, του κινηματογράφου και του πολιτισμού.

4.Μεθοδολογία

Το όλο εγχείρημα (της μεταγραφής του λογοτεχνικού κειμένου σε ταινία μικρού μήκους) στηρίζεται στην ανάπτυξη των συναισθημάτων και των κινήτρων μάθησης με βάση την κοινωνικο-γνωστική θεωρία των Σκοπών Επιτυχίας ή Θεωρίας των Στόχων (Ames, 1992; Pintrich, 2003). Τα κίνητρα για μάθηση επιδρούν σημαντικά στη συμπεριφορά και την επίδοσή των μαθητών καθώς τους ωθούν σε εμπλοκή και αποτελεσματική εργασία προκειμένου να δοκιμάσουν εμπειρίες επιτυχίας. Σχετίζονται με σύνολο ενδογενών και εξωγενών παραγόντων όπως είναι τα ατομικά χαρακτηριστικά του μαθητή, τα χαρακτηριστικά του πλαισίου της τάξης (π.χ. οι πρακτικές των εκπαιδευτικών) και το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Η οργάνωση της τάξης ακολουθεί τις βασικές αρχές του εποικοδομισμού με έμφαση στην ανακαλυπτική /διερευνητική μάθηση (Bruner, 1986), στις κοινότητες μάθησης (Wenger, 1998), την προτυποποίηση των ενεργειών του εκπαιδευτικού (Bandura, 1986) σε πλαίσιο φθίνουσας καθοδήγησης (Vygotsky, 1978). Η συγκεκριμένη προσέγγιση αναμένεται να αυξήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για το έργο, την ενεργή εμπλοκή τους σε εμπειρίες με νόημα, τις πεποιθήσεις αυτεπάρκειας, την κριτική τους σκέψη και την χειραφέτησή τους κατά τη διδακτική/ μαθησιακή πράξη (Freire, 1977), την υιοθέτηση στρατηγικών αυτορρυθμιζόμενης μάθησης (Zimmerman et al., 1992)

5.Διδακτικό υλικό

Το υλικό που παρέχεται στους μαθητές είναι το απόσπασμα του σχολικού βιβλίου από το λογοτεχνικό έργο του Νίκου Καζαντζάκη «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» που περιλαμβάνεται στα ΚΝΛ Γ γυμνασίου και η κινηματογραφική απόδοση του αποσπάσματος αλλά και όλης της ταινίας σε σκηνοθεσία Σμαραγδή και Κακογιάννη.

6.Παρουσίαση των δραστηριοτήτων

Το λογοτεχνικό απόσπασμα «Η γνωριμία» από το λογοτεχνικό έργο του Νίκου Καζαντζάκη «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά» (ήδη διδαγμένο στο μάθημα της Λογοτεχνίας γ γυμνασίου) θα δώσει το κινηματογραφικό σενάριο, τις σκηνοθετικές οδηγίες, το χρονοδιάγραμμα και τα φυσιολογικά και κινησιολογικά χαρακτηριστικά των πρωταγωνιστών/μαθητών. Μέσα από τη νέα αυτή προσέγγιση, αποκαλύπτεται η περισπαστικότητα λόγου της λογοτεχνικής γραφής σε σχέση με τον αφαιρετικό -γι αυτό και δραστηριότητα- λόγο του κινηματογράφου που στοχεύει στην κορύφωση της δραματικής έντασης με τις κινήσεις, τις σιωπές, τις παραλείψεις.

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση απαρτίζεται από επιμέρους δραστηριότητες που έχουν τη μορφή επίλυσης προβλήματος, λήψης απόφασης, συνεργατικής δράσης, κριτικής σκέψης, δημιουργικής γραφής και έκφρασης.

Φάση 1: Ανάγνωση του λογοτεχνικού αποσπάσματος και συζήτηση για τη σημασία της τέχνης, και συγκεκριμένα της μουσικής, στη ζωή του ανθρώπου.. Προβολή της κινηματογραφικής απόδοσης του αποσπάσματος. Συζήτηση για ομοιότητες και διαφορές. Απόφαση δημιουργίας ταινίας μικρού μήκους με βάση το συγκεκριμένο απόσπασμα.

Φάση 2: Συνάντηση με τον φιλόλογο/τελειόφοιτο της σχολής κινηματογράφου του ΑΠΘ, Δημήτρη Ταχματζίδη και συζήτηση μαζί του για τις απαιτήσεις μιας ταινίας, τα πλάνα, τις

σκηνές το σενάριο. Χωρισμός ομάδων και κατανομή αρμοδιοτήτων (σενάριο, χώροι εποχής, ενδύματα, χτενίσματα, μουσική, αφίσα, μοντάζ, φωτογραφίες)

Χώρος Διεξαγωγής: Σχολική αίθουσα

Φάση 3: Χωρισμός κεντρικού θέματος (ταινίας) στα επιμέρους-δημιουργία σεναρίου. Επιλογή σκηνών για γύρισμα, χώρων εποχής, πρωταγωνιστών, κομπάρσων, μουσικών

Χώρος Διεξαγωγής: Διερεύνηση στο Εργαστήριο πληροφορικής

Φάση 4: Χώρος Διεξαγωγής: Σχολική αίθουσα-χώρος εκδηλώσεων

Φάση 5: Επιλογή ενδυμάτων και μουσικής επένδυσης-διδασκαλία τραγουδιού
Χώρος Διεξαγωγής: ΔΗΠΕΘΕ Βέροιας – studio μουσικών μαθημάτων του σχολείου

Φάση 6: Σκηνοθετικές οδηγίες από τον Δημήτρη Ταχματζίδη
Χώρος Διεξαγωγής: Χώρος εκδηλώσεων του σχολείου

Φάση 7: Πρόβες για τα γυρίσματα
Χώρος Διεξαγωγής: Χώρος εκδηλώσεων του σχολείου

Φάση 8: Φωτογράφιση
Χώρος Διεξαγωγής: Προαύλιος χώρος του σχολείου από εκπαιδευτικούς του 1^{ου} ΕΠΑΛ Βέροιας

Φάση 9: Ηχογράφιση μουσικής
Χώρος Διεξαγωγής: Studio ηχογράφησης Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης Βέροιας

Φάση 10: Μακιγιάζ-Χτενίσματα-Γύρισμα σκηνών- Ηχοληψία
Χώρος Διεξαγωγής: Κομμωτήριο «Εύχαρις», Καφέ/Ουζερί "Πλάτανος"και Boutique Hotel "Κόκκινο Σπίτι"

Φάση 11: Μοντάζ ταινίας και Backstage από τον Δημήτρη Ταχματζίδη

Φάση 12:Αφίσα- Προβολής της ταινίας
Χώρος Διεξαγωγής: «Γραφικές Τέχνες» Οικονόμου Βαγγέλης

Φάση 13:Ανάρτηση της ταινίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και προβολή της σε ειδική εκδήλωση αποφοίτησης των μαθητών
Χώρος Διεξαγωγής: «Εκκοκιστήριο Ιδεών» Βέροια

7.Αξιολόγηση δράσης:

Ακολουθήθηκε η συνεχής αξιολόγηση (που έχει σκοπό αφενός να δώσει πληροφορίες για την αποτελεσματικότητα της διδακτικής προσέγγισης και αφετέρου να διαπιστώσει την πρόοδο, την ανταπόκριση των μαθητών στην προσφερόμενη γνώση (Παπαναστασίου,2017). Για κάθε φάση του διδακτικού σεναρίου, η αξιολόγηση συναρτήθηκε με την αύξηση των κινήτρων και την ανάπτυξη των συναισθημάτων των μαθητών (ενδιαφέρον, επιμονή, ενεργή εμπλοκή, δέσμευση στην αξία του έργου) καθώς

και τις "εμπειρίες επιτυχίας" που δοκίμασαν οι μαθητές με βάση τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους. Το περιβάλλον της τάξης οργανώθηκε με βάση τις αρχές του εποικοδομισμού. Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές με τις "υψηλότερες επιδόσεις" αποτέλεσαν τη ζώνη επικείμενης ανάπτυξης των υπολοίπων (Vygotsky,1978). Οι μαθητές ενθαρρύνθηκαν να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης, επίλυσης προβλήματος και λήψης απόφασης.

Γενικά ο ενθουσιασμός των μαθητών ήταν μεγάλος αλλά οι δυσκολίες ήταν πολλές τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε χρονικό, πράγμα που δυσαρέστησε μαθητές και εκπαιδευτικούς. Ενώ όλοι ήταν έτοιμοι για γύρισμα το Μάρτιο του 2020, άρχισε η πρώτη καραντίνα και έτσι αυτό έγινε τελικά Σεπτέμβριο με πολλά μέτρα, άδειες, φόβο και προφυλάξεις. Μακιγιάζ δε μπόρεσε να γίνει επαγγελματικό παρόλο που είχαμε ξεκινήσει συνεργασία με τον τομέα αισθητικής του ΕΠΑΛ λόγω της απαγόρευσης επαφών και συγκεντρώσεων μαθητών. Μετά ήρθε η δεύτερη καραντίνα και η τρίτη, η ταινία ετοιμάστηκε αλλά οι μαθητές ετοιμάζονταν για εξετάσεις, πανελλαδικές αυτή τη φορά, σημαντικές για τη ζωή και το μέλλον τους, έτσι η προβολή αναβλήθηκε και πάλι. Τελικά η προβολή της ταινίας συνέπεσε με την αποφοίτησή των μαθητών, ήταν ένα δώρο του σχολείου σε αυτούς για να θυμούνται τις όμορφες στιγμές και τις δυνατές φιλίες που δημιούργησαν μέσα σε αυτό και που ελπίζουμε να τους συντροφεύουν για πάντα. Η ταινία, την οποία μπορείτε να παρακολουθήσετε στο σύνδεσμο:

<https://www.youtube.com/watch?v=WJM77LD4Jkg&t=190s>, συμμετείχε στο 4ο φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους του Καλλιτεχνικού σχολείου Γέρακα από όπου και αποκόμισε ειδική μνεία. Επίσης διαγωνίστηκε στο φεστιβάλ Ολυμπίας στην κατηγορία Γ (17-20) και τώρα συμμετέχει στον 12^ο Διεθνή Μαθητικό Διαγωνισμό Ταινιών μικρού μήκους του ΥΠΕΠΘ.

8.Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες

Ames, C. (1992). Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of educational Psychology*, 84, 261–271.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social-cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Bruner, J.S. (1986). *Actual minds, possible words*. Harvard University Press, London, Cambridge.

Freire, P. (1977). *Η παιδαγωγική του καταπιεζόμενου*. Αθήνα: Ράππας.

Pintrich, P. R. (2003). A motivation science perspective on the role of student motivation in learning and teaching contexts. *Journal of Educational Psychology*, 95, 667– 686.

Vygotsky, S.(1978). *Mind in society. The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. New York: Cambridge University Press.

Zimmerman, B., Bandura, A., Martinez-Pons, M. (1992). Self-Motivation for Academic Attainment: The role of Self- Efficacy Beliefs and Personal Goal Setting. American Educational Research Journal, 29, 663-676.

Ελληνόγλωσσες

Γαραντούδης, Ε. (2015). Νεοελληνική λογοτεχνία και κινηματογράφος. Στο Β. Βασιλειάδης & Κ. Δημοπούλου (επιμ.). Σελιδοδείκτες, για την ανάγνωση της λογοτεχνίας. Θεσσαλονίκη: Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Γιωτοπούλου, Α. (2018). Ο κινηματογράφος ως κειμενικό είδος στο μάθημα της λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: μια πρόταση διδασκαλίας. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ. (ανέκδοτη διδακτορική διατριβή)

Γουλής, Δ. (2016). Εικόνες της παιδικής ηλικίας στη μεγάλη οθόνη, σκέψεις και ιδέες για την αξιοποίηση του κινηματογράφου στην εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.

Γρόσδος, Σ. (2013). Λογοτεχνία, εικόνα και κινηματογράφος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Η συμβολή στην ανάπτυξη του πολυτροπικού γραμματισμού. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανακτήθηκε στις 2/9/2020 από τη διεύθυνση <https://www.didaktorika.gr/eadd/readonline?handle=10442/38873>.

Γρόσδος, Σ. (2016). 9+1, Μαθήματα Δημιουργικής Γραφής. Μάθημα όγδοο: Οι κινηματογραφικές ταινίες και η δημιουργική γραφή. Παράθυρο στην εκπαίδευση του παιδιού,97,80-89

Παπαναστασίου, Κ.(2017).Μέτρηση και αξιολόγηση στην εκπαίδευση (επιμ) Βαρελλάς, Οικονομίδου, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου

ISBN

978-618-84821-1-1

